

**DIAGNOZA SYTUACJI
SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ
I PRZESTRZENNEJ
GMINY SZYPLISZKI**

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	3
2. SFERA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA	4
2.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE	4
2.2. GLEBY ORAZ ZASOBY GEOLOGICZNE	14
2.3. POŁOŻENIE KOMUNIKACYJNE	19
2.4. WALORY PRZYRODNICZE.....	34
2.4.1. FLORA I FAUNA.....	34
2.4.2. OBSZARY CHRONIONE.....	35
2.4.3. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE	51
2.4.4. STAN POWIETRZA, KLIMAT I PROGNOZOWANE JEGO ZMIANY	68
2.4.5. SUSZA I OSUWISKA	72
2.5. WALORY KULTUROWE	79
2.6. LOKALNI TWÓRCY, POSTACIE ŚWIATA KULTURY	86
2.7. PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	87
3. SFERA SPOŁECZNA.....	90
3.1. DEMOGRAFIA.....	90
3.2. WIEK I STRUKTURA WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW	99
3.3. MIESZKALNICTWO	104
3.4. STRUKTURA ZATRUDNIENIA I RYNEK PRACY, ŹRÓDŁA UTRZYMANIA MIESZKAŃCÓW	108
3.5. BEZROBOCIE	110
4. SFERA GOSPODARCZA	113
4.1. ROLNICTWO.....	113
4.2. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	115
4.3. TERENY INWESTYCYJNE.....	119
5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	120
5.1. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA	120
5.2. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	121
5.3. GOSPODARKA ODPADAMI	129
5.4. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA I GAZOWA.....	132
6. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	135
6.1. INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA	135

6.2. INFRASTRUKTURA SPORTOWA I REKREACYJNA	139
6.3. INFRASTRUKTURA KULTURY	141
6.4. INFRASTRUKTURA OCHRONY ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ	148
6.5. INFRASTRUKTURA BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO	153
7. FINANSE SAMORZĄDOWE.....	154
8. PODSUMOWANIE ANALIZY I DIAGNOZY	159
8.1. PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADANIA ANKIETOWEGO	159
8.2. ANALIZA SWOT.....	173
9. SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW.....	178

1. WPROWADZENIE

Opracowana w ramach przedmiotowego dokumentu „Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Szypliszki” będzie stanowiła punkt wyjścia i bazę dla opracowania strategii rozwoju gminy zgodnie z art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U. 2024, poz. 324).

Diagnoza została podzielona na trzy główne sfery, w ramach których zawarto opis poszczególnych dziedzin życia w gminie: sferę przestrzenno-środowiskową, społeczną i gospodarczą, ponadto opisano infrastrukturę techniczną, społeczną oraz finanse samorządowe. Diagnoza zawiera także podsumowanie wyników badania ankietowego, które zostało przeprowadzone na terenie Gminy Szypliszki wśród jej mieszkańców.

Diagnoza przygotowana została w dwóch wariantach:

- 1) Dynamicznym – przeprowadzona została analiza trendów/tendencji społeczno-gospodarczych i przestrzennych zachodzących w gminie i jej otoczeniu w ostatnich latach. Diagnoza została zatem przeprowadzana w układzie dynamicznym (kilkuletnim), który pozwolił na uzyskanie informacji o dokonujących się zmianach.
- 2) Porównawczym – w diagnozie zastosowane zostały porównania, które pozwoliły umiejscowić gminę w szerszym kontekście, a jednocześnie mogą posłużyć jako podstawa do samodoskonalenia. Kluczowy w tym przypadku był dobór tła porównawczego. Gminę przedstawiono na tle powiatu, województwa, a niekiedy również kraju. Ponadto dokonano porównań gminy z jednostkami samorządu terytorialnego wchodzących w skład powiatu suwalskiego.

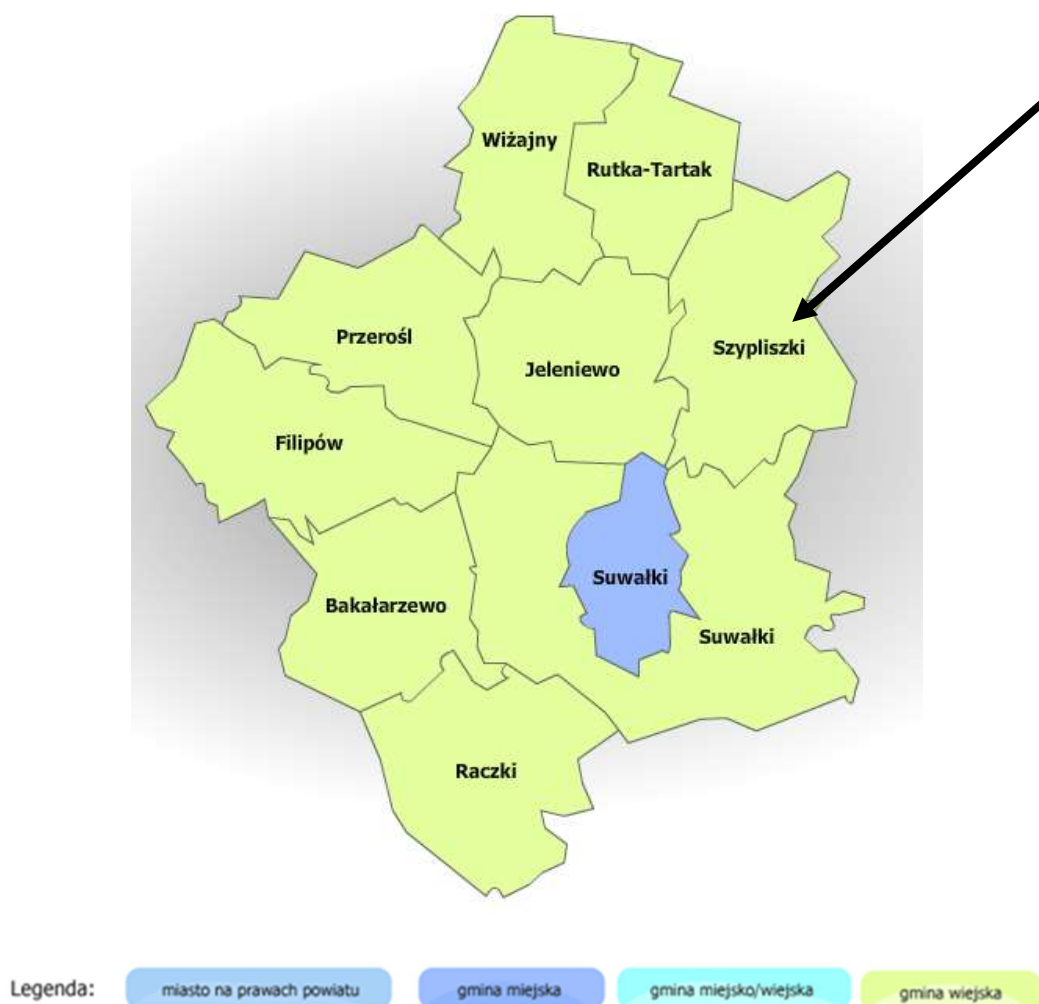
Na sam koniec warto wspomnieć, że diagnoza nie jest w procesie planowania celem samym w sobie, ale stanowi podstawę do dalszych prac. Ma ona bowiem umożliwić podejmowanie właściwych decyzji strategicznych, takich jak: określenie wizji rozwoju gminy, ustalenie celów, ukierunkowanie działań i instrumentów realizacyjnych, zdefiniowanie oczekiwanych rezultatów i wskaźników ich osiągnięcia, wskazanie obszarów strategicznej interwencji.

2. SFERA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA

2.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE

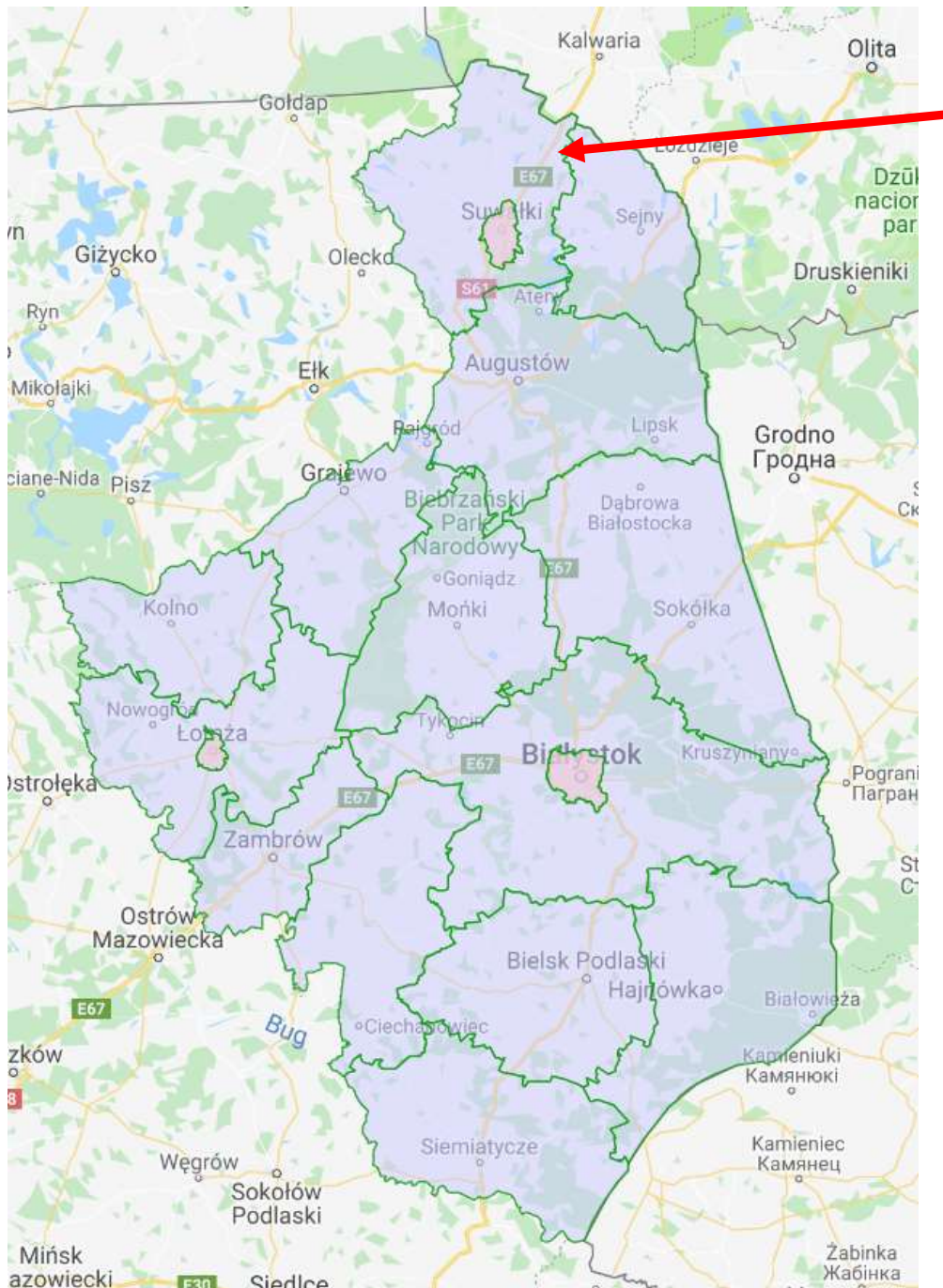
Gmina Szypliszki znajduje się w północno - wschodniej części powiatu ziemskiego suwalskiego, województwa podlaskiego. Gmina sąsiaduje: od strony zachodniej gminami Jeleniewo i Rutka-Tartak, od strony południowej z Gminą Suwałki, a od strony północno-wschodniej z Litwą.

Rysunek 1. Położenie Gminy Szypliszki na tle powiatu suwalskiego

Źródło: administracja.mac.gov.pl

Rysunek 2. Lokalizacja w województwie podlaskim

Źródło: www.zpp.pl

Gmina Szypliszki jest gminą typowo rolniczą o cennych walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Do głównych zasobów przyrodniczych gminy należą: gleby, lasy i wody. Wśród użytków rolnych przeważają grunty orne.

Powierzchnia gminy, zgodnie z danymi GUS, wynosi 156 km². W stosunku do powierzchni całego województwa podlaskiego, a także powierzchni powiatu suwalskiego, powierzchnia gminy to odpowiednio 0,77% oraz 11,94%.

Tabela 1. Podział sposobu zagospodarowania gruntów na terenie gminy

Lp.	Wyszczególnienie	J. m.	Wartość
1	użytki rolne, w tym:	ha	11959
	grunty orne	ha	8220
	sady	ha	33
	łąki	ha	1453
	pastwiska	ha	1700
	grunty rolne zabudowane	ha	285
	Grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych	ha	185
	grunty pod stawami i rowami	ha	83
2	lasy i grunty leśne	ha	2169
3	nieużytki i tereny różne	ha	477
4	grunty pod wodami	ha	269
5	grunty zabudowane i zurbanizowane	ha	768
Razem		ha	15642

Źródło: dane Gminy Szypliszki, stan na 31.12.2023 r.

W skład Gminy Szypliszki wchodzi 53 jednostki podziału terytorialnego / obręby geodezyjne, z których najwięcej mieszkańców posiada Słobódka, zaś miejscowością charakteryzującą się najmniejszym potencjałem ludnościowym jest Szymanowizna. Na terenie gminy znajduje się: 49 wsi oraz części wsi, osady i kolonia.

Tabela 2. Liczba osób zameldowanych na terenie gminy

miejsowość i ulica	razem stali	razem czasowi	pełnoletni	ogółem	miejsowość i ulica	razem stali	razem czasowi	pełnoletni	ogółem
ADAMOWIZNA	58		39	58	OLSZANKA	37		32	37
ALEKSANDRÓWKA	15		13	15	PODWOJPONIE	8	1	9	9
ANDRZEJEWO	46	1	39	47	POKOMSZE	44		32	44
BECEJŁY	149	3	119	152	POLULE	65		59	65
BIAŁOBŁOTA	61		51	61	POSTAWELEK	76		54	76
BILWINOWO	117		85	117	PRZEJMA MAŁA	43	3	40	46
BUDZISKO	11		11	11	PRZEJMA WIELKA	67		55	67
CZERWONKA	230	4	194	234	PRZEJMA WYSOKA	91	1	69	92
DEKSZNIE	58		53	58	ROMANIUKI	16		12	16
DĘBNIK	79	2	66	81	RYBALNIA	28	2	20	30
DĘBOWO	113		94	113	SADZAWKI	56		47	56
FORNETKA	106	2	94	108	SITKOWIZNA	43		29	43
GŁĘBOKI RÓW	63	1	51	64	SŁOBÓDKA	289	10	257	299
GRAUŻE NOWE	92	1	74	93	SZELMENT	11		10	11
GRAUŻE STARE	40		31	40	SZURY	4		4	4
JASIONOWO	149	2	117	151	SZYMANOWIZNA	2		2	2
JEGLINIEC	40		32	40	SZYPLISZKI	287	2	242	289
JEZIORKI	41		30	41	WESOŁOWO	36		30	36
KALETNIK	225	3	181	228	WĘGIELNIA	105	1	79	106
KLONOREJŚĆ	43		38	43	WIATROŁUŻA DRUGA	33		26	33
KOCIOŁKI	23		20	23	WOJPONIE	22		20	22
KRZYWÓLKA	58		50	58	WYGORZEL	56		47	56
KUPOWO-FOLWARK	53		47	53	ZABORYSZKI	77	1	62	78
LIPNIAK	119		100	119	ŻUBRYN	136	1	99	137
LIPOWO	65	1	54	66	ŻYRWINY	78		65	78
ŁOWOCIE	62		46	62	razem	3896	45	3193	3941
MAJDAN	51	3	46	54					
MIKOŁAJÓWKA	19		17	19					

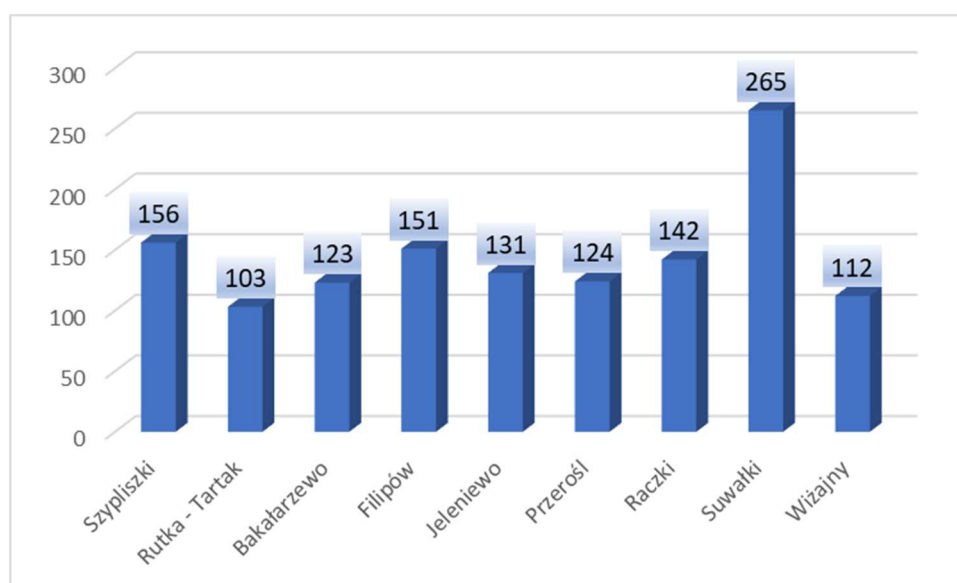
Źródło: dane Gminy Szypliszki, stan na 31.12.2023 r.

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego przyjętego uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r. na terenie gminy ustanawiano tereny zamknięte resortu obrony narodowej. Zlokalizowane są tu wojskowe tereny zamknięte - kompleks wojskowy nr 8593. Kompleks ten posiada posterunek radarowy wybudowany w ramach Programu Inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego w Dziedzinie Bezpieczeństwa NSIP (NATO Security Investment Programme), który realizuje ważne zadania obronne w ramach NATO. Celem zabezpieczenia niezakłóconego funkcjonowania posterunku, resort obrony narodowej ustalił strefę ochronną o zasięgu 500 m i 3 km ze stosownymi zakazami co do sposobu zagospodarowania.

Pod względem powierzchni Gmina Szypliszki zajmuje drugie miejsce w powiecie suwalskim, większą powierzchnię zajmuje Gmina Suwałki.

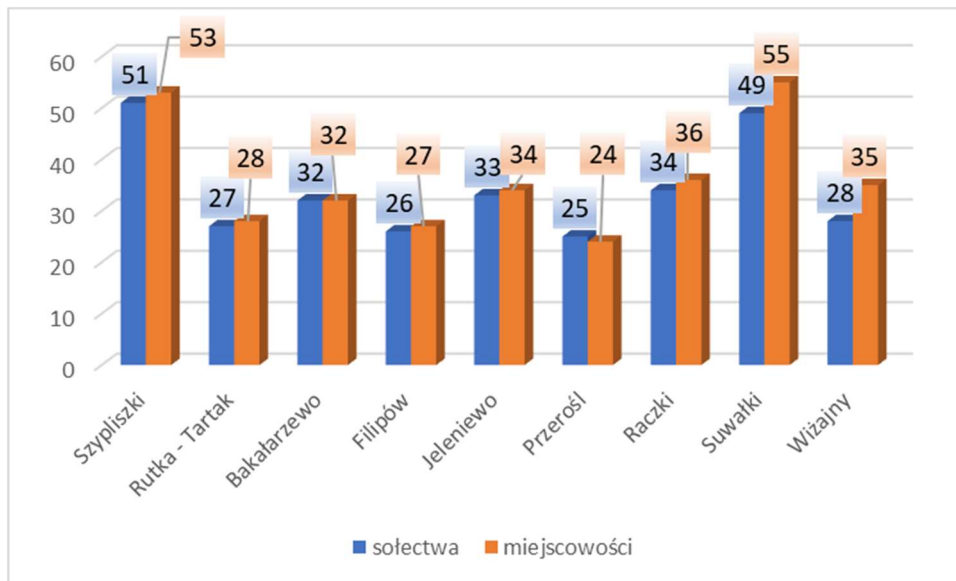
Na wykresie 2 zaprezentowano zestawienie miejscowości i sołectw zlokalizowanych w poszczególnych gminach. Na terenie powiatu suwalskiego najwięcej miejscowości znajduje się na terenie Gminy Suwałki (dane GUS, Gmina Szypliszki zajmuje drugie miejsce), najmniej zaś w Gminie Przerośl.

Wykres 1. Powierzchnia gmin w powiecie suwalskim

Źródło: dane GUS za 2022 r.

Wykres 2. Sołectwa i miejscowości w gminach powiatu suwalskiego

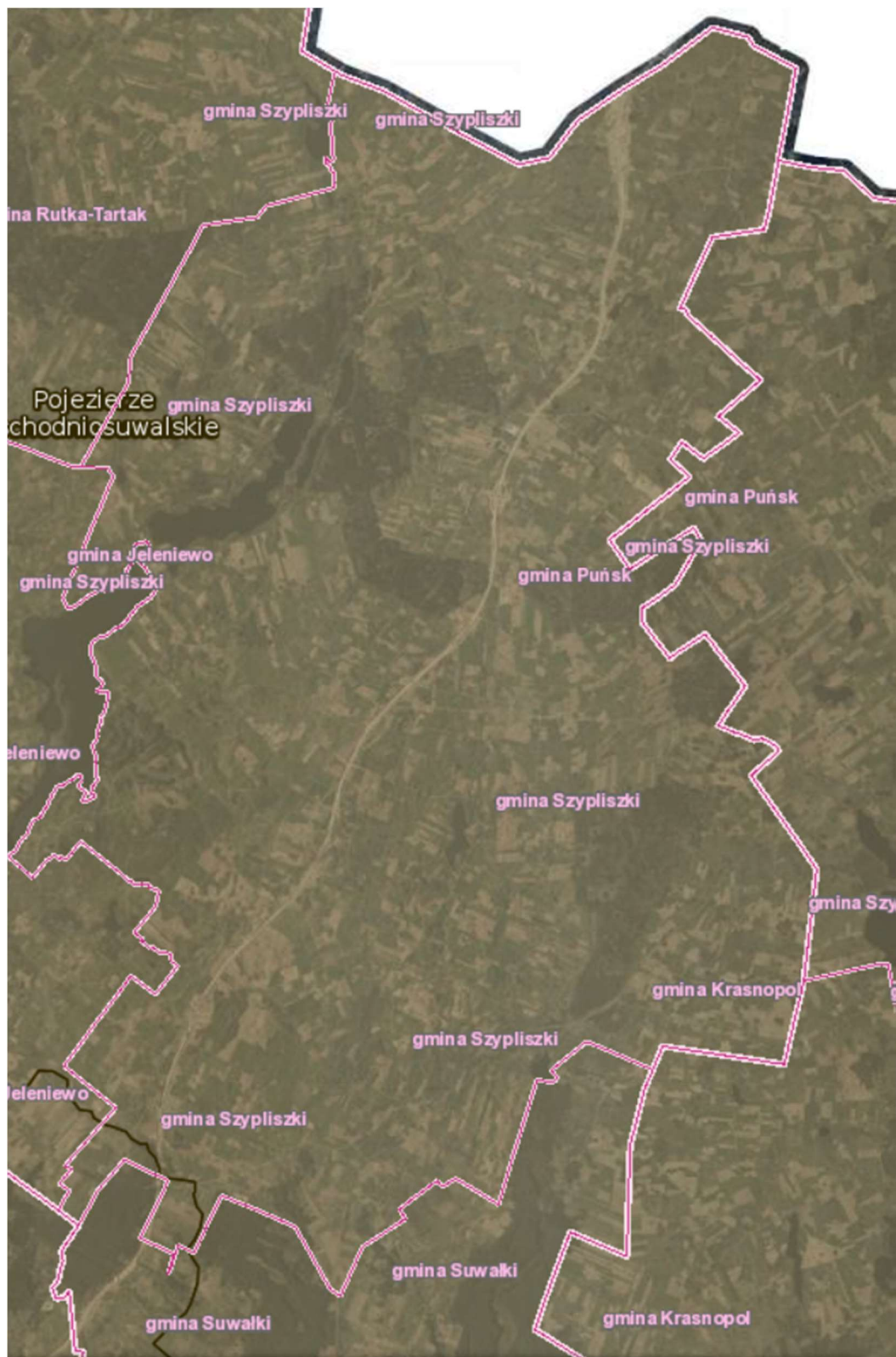

Źródło: dane GUS za 2022 r.

Pod względem fizyczno – geograficznym obszar Gminy Szypliszki położony jest w obrębie:

- mezoregionu: Pojezierze Wschodniosuwalskie i Równina Augustowska;
- makroregionu: Pojezierze Litewskie;
- podprovincji: Pojezierze Wschodniobałtyckie;
- prowincji: Niż Wschodniobałtycko-Białoruski;
- megaregionu: Niż Wschodnioeuropejski.

Rysunek 3. Położenie Gminy Szypliszki na tle regionów fizycznogeograficznych, cz. 1

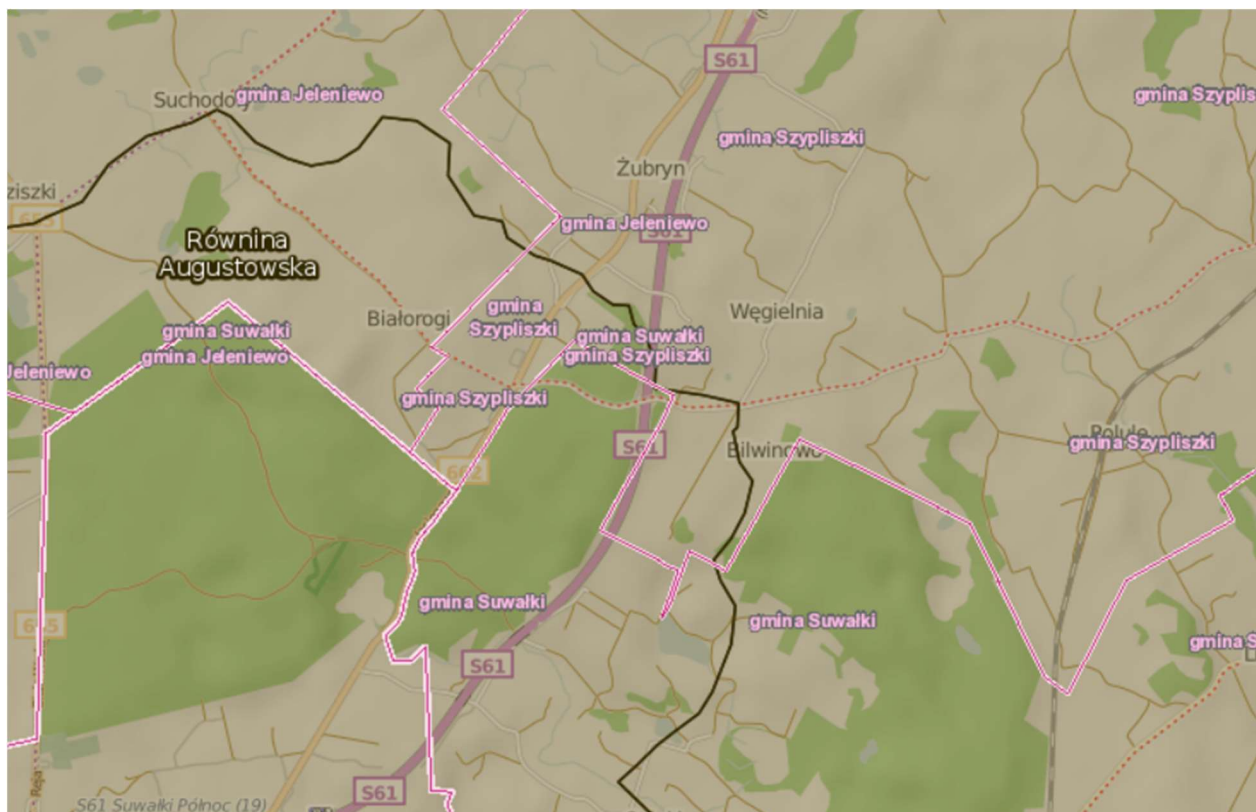
Źródło: geoserwis.gdos.gov.pl/mapy

Rysunek 4. Położenie Gminy Szypliszki na tle regionów fizycznogeograficznych, cz. 2

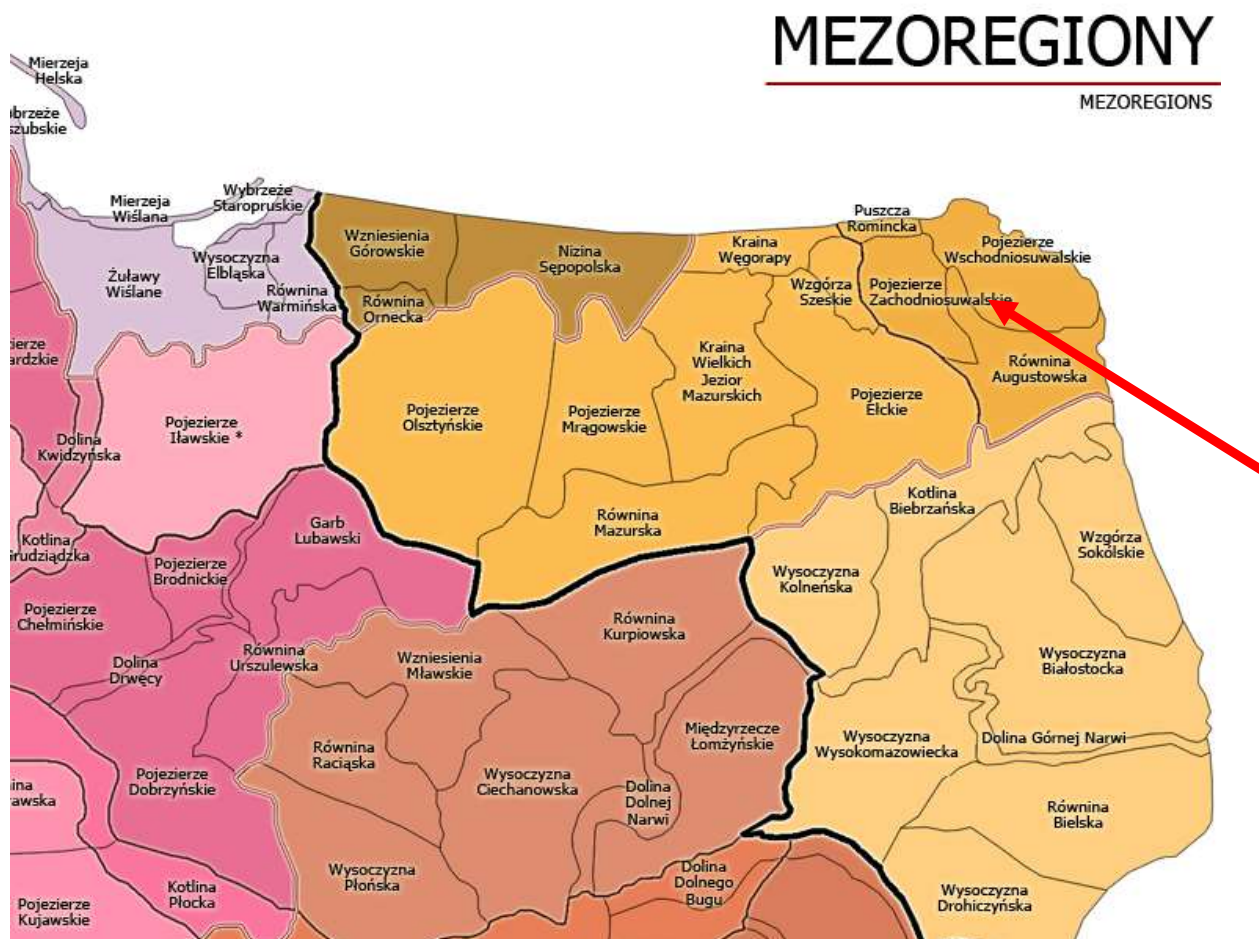
Źródło: geoserwis.gdos.gov.pl/mapy

Rysunek 5. Położenie Gminy Szypliszki na tle regionów fizycznogeograficznych, cz. 3

Źródło: geoserwis.gdos.gov.pl/mapy

Rysunek 6. Położenie Gminy Szypliszki na tle regionów fizycznogeograficznych, cz. 4

Źródło: Kondracki J., „Geografia regionalna Polski”, PWN, 2002 r.

Obecne ukształtowanie terenu Gminy Szypliszki związane jest z lądolodem i utworami zlodowacenia północnopolskiego. Obszar ten wykazuje się bardzo dynamiczną rzeźbą. Stromym pagórkom i wzniesieniom o wysokościach rzędu dziesięciu czy kilkunastu metrów towarzyszą liczne obniżenia terenu, często podmokłe. Dominującą formacją na badanym terenie jest wysoczyzna morenowa pagórkowata występująca na dwóch poziomach. Wysoczyzna morenowa pagórkowata wyższa położona w okolicach wsi Żubryn, Jasionowo, Węgielnia, Bilwinowo i częściowo Głęboki Rów znajduje się na wysokości 195 m n.p.m. do ok. 211 m n.p.m., powierzchnia jej jest silnie urozmaicona szeregiem mniejszych form. Występują tu pojedyncze pagórki o znacznych wysokościach zwane górami (m.in. Borsukowa Góra 211,3 m, Karczemna Góra 199,7 m czy Nadańska Góra 211,3 m). Charakterystyczną cechą jest duża ilość drobnych form wklęsłych. Występuje tu cały system wzajemnie łączących się dolin wód roztopowych głęboko rozcinający poziom wysoczyzny morenowej. Doliny te są głęboko wcięte w otaczający je teren, wcięcia średnio wynoszą około 20 m. Dna dolin są z reguły płaskie i wyrównane, przeważnie wypełnione osadami deluwialno – organicznymi

(pyły, gliny, piaski i torfy), podmokłe lub zabagnione. Zbocza dolinek są bardzo strome, lokalnie urwiste.

Drugą jednostką morfologiczną badanego terenu, występującą na pozostałych obszarach gminy, jest wysoczyzna morenowa pagórkowata niższa. Położona jest ona na niższych wysokościach rzędu 150 do 190 m n.p.m. Charakteryzuje się bardziej wyrównaną powierzchnią z niewielkimi deniwelacjami terenu, rzędu 10 m. Brak jest tutaj głębokich wcięć terenu. Występujące formy czołomorenowe są mało wyraźne, osiągają wysokości względne rzędu 5 - 10 m. Duże obszary zajmują liczne obniżenia, głównie podmokłe i zabagnione, większość z nich to rozległe równiny torfowe. Formy antropogeniczne to drobne wyrobiska piasków, żwirów, glin, nasypy drogowe i kolejowe.

Pod względem geologicznym Gmina Szypliszki położona jest w obrębie jednostki zwanej anteklizą mazursko – białoruską będącą fragmentem wielkiej platformy wschodnioeuropejskiej. Utwory czwartorzędowe to głównie plejstoceńskie osady akumulacji lodowcowej. Występują tu czwartorzędowe, plejstoceńskie utwory w strefie moreny czołowej reprezentowane przez piaski i piaski ze żwirami, żwiry i gładziki wodnolodowcowe na piaskach i żwirach z gładzami moreny czołowej i wyciśniętej oraz na glinach zwałowych oraz gliny zwałowe. W dolinkach i licznych zagłębieniach terenowych odnotowuje się torfy.

W obrębie gliniastej wysoczyzny polodowcowej lokalnie możliwe jest występowanie płytkich wód gruntowych pod postacią sączu. Jednocześnie grunty spoiste tych obszarów charakteryzują się wysoką wilgotnością, wysokim stopniem plastyczności, co bardzo obniża ich parametry wytrzymałości. Grunty takie o podwyższonej plastyczności występują w sąsiedztwie licznych drobnych oczek wodnych i podmokłości na wysoczyźnie.

2.2. GLEBY ORAZ ZASOBY GEOLOGICZNE

Gleby

Gleby na terenie gminy są umiarkowanie żyzne, dające plony niższe niż średnie krajowe. Wykształciły się one głównie z osadów czwartorzędowych: gliny, piasku, żwiru. Na wysoczyznach dominują gleby bielcowe, powstałe z gliny zwałowej i gliniastych piasków. Gorsze są bielice na żwirach i luźnych piaskach. Wykorzystywane są one głównie na pastwiska. Występują również gleby bagienne, powstałe na torfowiskach. Miejscami występują urodzajne, gliniaste gleby brunatne.

Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej uznaje się za sprzyjający kierunkom hodowlanym produkcji rolniczej.

Badania gleb pod kątem: odczynu pH, potrzeb wapnowania oraz zawartości w makroelementy: fosfor, potas i magnez przeprowadziła natomiast Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Białymstoku. W latach 2011-2014 przebadano próbki glebowe pobrane z użytków rolnych na terenie powiatu suwalskiego. W tabeli 3 zaprezentowano szczegółowe wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 3. Zestawienie zasobności gleb na terenie powiatu suwalskiego w latach 2011-2014

Liczba gospodarstw (szt.)		688
Liczba prób (szt.)		4 492
Zbadana powierzchnia (ha)		9 299,41
pH (%)	bardzo kwaśny	14
	kwaśny	29
	lekko kwaśny	29
	obojętny	20
	zasadowy	8
Potrzeby wapnowania (%)	konieczne	22
	potrzebne	14
	wskazane	14
	ograniczone	14
	zbędne	36
Zawartość fosforu (%)	bardzo niska	44
	niska	30
	średnia	12
	wysoka	6
	bardzo wysoka	8
Zawartość potasu (%)	bardzo niska	37
	niska	38
	średnia	17
	wysoka	4
	bardzo wysoka	4
Zawartość magnezu (%)	bardzo niska	3
	niska	12
	średnia	28
	wysoka	27
	bardzo wysoka	30

Źródło: Wyniki badań odczynu i zasobności gleb na terenie poszczególnych powiatów woj. podlaskiego w latach 2011 – 2014

Jednym z podstawowych wskaźników oceny jest odczyn gleb. Zależy on od rodzaju skały macierzystej, składu granulometrycznego gleby, warunków przyrodniczych oraz zabiegów agrotechnicznych. Na terenie powiatu występuje 29% gleb kwaśnych, 29% - lekko kwaśnych i 14% - bardzo kwaśnych. Odczyn środowiska glebowego wpływa w znacznym stopniu na życie roślin, mikroorganizmów i fauny glebowej. Decyduje tym samym o aktywności biologicznej gleby. Częściej spotykane kwaśne odczyny gleb, powodują obniżanie plonowania roślin, jak również ułatwiają przyswajanie przez rośliny metali ciężkich. Z odczynem gleb ściśle związana jest potrzeba ich wapnowania. Wapnowanie poprawiające właściwości fizyczne, chemiczne i biologiczne gleb, jest zabiegiem agrotechnicznym, który powinien być stosowany na tych terenach, w których procentowy udział gleb wymagających wapnowania w przedziale koniecznym i potrzebnym przekroczył 30%. Na terenie powiatu suwalskiego dla 36% przebadanych gleb nie dostrzeżono potrzeby wapnowania.

Zawartość w glebie przyswajalnych form fosforu, potasu i magnezu jest ważnym wskaźnikiem pozwalającym ustalić poziom racjonalnego nawożenia.

Fosfor jest składnikiem niezbędnym dla rozwoju roślin, pełniąc ważne funkcje w procesach życiowych roślin: reguluje podziały komórek, rozwój korzeni, ma wpływ na procesy kwitnienia, zawiązywanie nasion oraz procesy dojrzewania. Potas jest jednym z trzech, obok wspomnianych wcześniej azotu i fosforu, makroskładników o zasadniczym znaczeniu w żywieniu roślin. Pierwiastek ten odgrywa istotną rolę w gospodarce wodnej rośliny, aktywuje enzymy, bierze udział w procesie fotosyntezy i transportu asymilatów oraz warunkuje wrażliwość na stres wodny związany z suszą. Z kolei magnez jest składnikiem o dużym znaczeniu fizjologicznym dla roślin. Podstawowa rola magnezu w roślinie jest związana z jego obecnością w cząsteczce chlorofilu, a zatem wpływem na procesy fotosyntezy. Ponadto magnez aktywuje enzymy i reguluje gospodarkę azotem w roślinie. Pierwiastek ma istotne znaczenie w kształtowaniu jakości produktów roślinnych, z punktu widzenia ich wartości żywieniowej dla zwierząt i człowieka.

Procentowy udział gleb o bardzo niskiej i niskiej zawartości fosforu (P_2O_6) na terenie powiatu wynosi 74%. Udział gleb o zawartości potasu (K_2O) bardzo niskiej i niskiej wynosi 75%, a magnezu - 15%. Określenie zasobności gleb w makroelementy jest podstawą do ustalenia optymalnych dawek nawozów sztucznych.

Monitoring chemizmu gleb ornych Polski jest realizowany od roku 1995. W 5-letnich odstępach czasowych pobierane są próbki glebowe z 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych, zlokalizowanych na gruntach ornych charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju. Kolejna, szósta tura monitoringu przypadła na lata 2020 – 2022 i była realizowana przez Eurofins OBiKŚ Polska Sp. z o.o., na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Na terenie

województwa podlaskiego przeprowadzono badanie w 6 punktach, jeden z nich zlokalizowany został na obszarze powiatu sejneńskiego, czyli w powiecie sąsiadującym z powiatem suwalskim:

- Miejscowość: Hołny Wolmera (Gmina Sejny),
- Kompleks: 4 (żytni bardzo dobry (pszenno-żytni)); Typ: AP (gleby płowe); Klasa bonitacyjna: IIIb,
- Gatunek gleby wg: BN-78/9180-11: pglp (piasek gliniasty lekki pylasty), PTG 2008: pg (piasek gliniasty),
- Wyniki pomiarów za 2020 r.:
 - Próchnica – 2,31%,
 - Węgiel organiczny - 1,34%,
 - Azot ogólny – 0,138%,
 - Radioaktywność – 747 Bq*kg⁻¹,
 - Zasolenie - 39 mg KCl*100g⁻¹,
 - Sód - 0,002%.

Co prawda punkt ten nie obejmuje bezpośrednio obszaru Gminy Szypliszki, jednak należy stwierdzić, że jakość gleb na analizowanym terenie jest zbliżona do tej występującej w punkcie pomiarowym.

Nadmierna koncentracja soli powoduje zmniejszenie dostępności wody dla roślin, zniekształcenie równowagi jonowej w glebach oraz zwiększenie zawartości soli w roślinach i obniżenie ich wartości użytkowej. Do oceny zasolenia gleb stosuje się parametr przewodności elektrolitycznej właściwej, który wyraża się również jako równoważną zawartość chlorku potasu. Przeciętne wartości przewodności elektrolitycznej nie zmieniły się w kolejnych okresach badań monitoringowych i pozostawały na niskim, nieszkodliwym dla roślin i jakości gleb poziomie.

Próchnica glebowa jest mieszaniną substancji o skomplikowanej budowie i zróżnicowanych właściwościach, zależnych od stopnia humifikacji. Powstaje w wyniku biochemicznych przemian produktów biologicznego rozkładu związków organicznych, wchodzących w skład roślin i organizmów glebowych. Ubytek próchnicy jest ważnym wskaźnikiem pogorszenia warunków siedliskowych oraz żyzności gleb.

W warunkach Polski do oceny zasobności gleb w próchnicę najczęściej stosowane są następujące przedziały zawartości:

- <1% - niska;
- 1-2% - średnia;

- 2-3,5% - wysoka;
- >3,5% - bardzo wysoka.

W analizowanym punkcie odnotowano więc wysoką zawartość próchnicy.

Jako przedział optymalny dla procesów biologicznych, związanych z metabolizmem większości gatunków roślin i mikroorganizmów glebowych przyjmuje się wartości pH od 5,5 do 7,2 mierzone w 1M KCl. Zgodnie z informacjami z szóstej tury monitoringu w omawianym punkcie:

- odczyn „pH” w zawiesinie H₂O wynosił 7,20,
 - odczyn „pH” w zawiesinie KCl wynosił 6,7 (był najwyższy od 1995 r.),
- a więc mieści się w przedziale optymalnym.

Zgodnie ze „Stanem Środowiska w Polsce. Raport 2018” można zauważyć, iż historyczne zanieczyszczenia gleb pozostałościami środków ochrony roślin nie stanowią znacznego problemu dla produkcji rolniczej i zdrowia ludzi. Należy jednak zwrócić uwagę, że aktualnie następuje stały wzrost zużycia środków ochrony roślin w Polsce. Ten ogólny trend można również uznać za obecny na terenie gminy i wymagać on będzie dalszej obserwacji.

Zgodnie ze „Stanem Środowiska w Polsce. Raport 2022” w latach 2010 – 2021 odnotowano spadek łącznej powierzchni zajętej przez grunty orne, sady, łąki i pastwiska trwale o 1,8%, na rzecz m.in. powierzchni zajętej przez grunty zabudowane i zurbanizowane (0,72%), jak również przez lasy (0,53%). Poziom zanieczyszczenia gleb użytkowanych rolniczo metalami ciężkimi i związkami z grupy WWA jest niski. Zakwaszenie stanowi główny problem dla żyzności gleb ornych. W Polsce obserwuje się wysoki udział gleb o odczynie kwaśnym. Z kolei średni poziom zawartości próchnicy w glebach ornych utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Wspomniana w dokumencie Strategia „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego (COM(2020) 381) w zakresie gleb wyznacza dla UE na 2030 r. konkretne cele zmniejszenia o połowę wykorzystania pestycydów i nawozów, a także zwiększenia ilości gruntów pod rolnictwo ekologiczne.

Złóża zasobów geologicznych

Zgodnie z „Bilansem zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2022 r.” na terenie gminy występują złoża piasku i żwiru oraz jedno złożo surowców ilastych ceramiki budowlanej. Zestawienie posiadanych złóż zaprezentowano w tabeli 4.

Tabela 4. Złóża zasobów geologicznych

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby geologiczne bilansowe	Zasoby przemysłowe	Wydobycie
Złóża piasku i żwiru – tys. t					
1.	Biliwinowo I*	R	2056	2056	-
2.	Bilwinowo II	E	1241	1241	135
3.	Bilwinowo III*	R	289	-	-
4.	Grauże*	R	647	-	-
5.	Jasionowo*	Z	100	-	-
6.	Jasionowo II*	Z	128	-	-
7.	Jasionowo III*	Z	-	-	-
8.	Jasionowo IV*	E	126	-	16
9.	Jasionowo V*	M	-	-	-
10.	Kaletnik*	R	429	429	-
11.	Kociołki*	R	197	-	-
12.	Polule*	R	848	848	-
13.	Postawelek*	R	70	73	-
14.	Postawelek I*	R	317	-	-
15.	Sadzawki*	Z	22	-	-
16.	Szypliszki I	Z	2058	-	-
17.	Zaboryszki II*	R	792	792	-
18.	Żyrwiny*	T	220	-	-
19.	Żyrwiny II*	T	849	849	-
20.	Żyrwiny III*	T	663	663	-
21.	Żyrwiny IV*	R	432	432	-
22.	Żyrwiny V*	E	367	358	247
23.	Żyrwiny VI	R	2286	1608	-
Surowce ilaste ceramiki budowlanej - tys. m³					
1.	Sadzawki- Podwojponie	R	122	-	-

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2022 r.

Objaśnienia do tabeli:

*złoża zawierające piasek ze żwirem

Z - złożo, z którego wydobywanie zostało zaniechane

R – złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo

E - złożo eksploatowane

T – złożo zagospodarowane, eksploatowane okresowo

M – złożo skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym

Na terenie gminy występują surowce mineralne. Konieczne jest podejmowanie działań mających na celu ochronę dostępnych zasobów - zadbania o nie i efektywne ich wykorzystywanie (w razie takiej potrzeby) tak by pozostały one dla przyszłych pokoleń.

2.3. POŁOŻENIE KOMUNIKACYJNE

Przez obszar Gminy Szypliszki przebiegają drogi:

- drogi wojewódzkie:

- DW 651 Gołdap – Sejny,
- DW 662 Augustów – Suwałki – Budzisko,
- drogi powiatowe:
 - 1136B Postawełe – Jałowo - Przejma – Dębniak,
 - 1137B Ignatowizna - Kupowo - Majdan – Sadržawki,
 - 1138B Jeleniewo - Wołownia - Przejma – Becejły,
 - 1139B Wołownia - Czerwonka – Kaletnik,
 - 1141B Prudziszki – Suchodoły – Węgielnia,
 - 1153B Suwałki – Okuniowiec – Kaletnik – Wiatrołuża – Zaboryszki,
 - 1154B Węgielnia – Bilwinowo – Kaletnik,
 - 1156B Kaletnik – Adamowizna – Orlinek – Gremzdel,
 - 1159B od drogi 651 – Szolány – Puńsk – Wojtokiemie,
 - 1160B Puńsk – Wojciuliszki – Budzisko – Budzisko,
- drogi gminne – tabela 5 i tabela 6.

Przez teren gminy przebiega także droga ekspresowa S61.

Tabela 5. Drogi gminne, cz. 1

Numer drogi	Nazwa drogi	Przebieg	Długość
101611 B	Deksznie - Linówek	Deksznie od drogi powiat. Nr 1156 B w kierunku wsi Linówek do granicy administracyjnej gminy Szypliszki	850 m
101612 B	Szypliszki – Kociołki Białobłota	Szypliszki od drogi wojewódzkiej nr 651 ulicą 4 Sierpnia, przez Lasy Państwowe, wsie: Kociołki, Postawełek i mostem na rzece Szelmentka do drogi wojewódzkiej nr 651 we wsi Białobłota	6500 m
101613 B asfalt	Krzywólka – Wygorzel – Przejma Wysoka	Krzywólka obok Lasów Państwowych od drogi powiatowej nr 1138 B przez wieś Wygorzel do drogi powiatowej nr 1138 B we wsi Przejma Wysoka	3900 m
101614 B	Becejły – Postawełek – Kupowo Folwark	Becejły od drogi wojewódzkiej nr 651, obok cmentarza parafialnego i przez most do wsi Postawełek, potem wzdłuż rzeki Szelmentka do drogi powiat. Nr 1137 B we wsi Kupowo Folwark	5000 m
101615 B	Becejły – Fornetka	Becejły od drogi wojewódzkiej nr 651 przy granicy Lasów Państwowych terenem leśnym do wsi Rybalnia i dalej do drogi powiatowej nr 1136 B we wsi Fornetka	3300 m
101616 B asfalt	Przejma Wielka – Szury	Lipowo od drogi wojewódzkiej Nr 662 do wsi Szury, obok terenu zamkniętego do drogi powiatowej 1136 B we wsi Przejma Wielka	4900 m
101617 B	Przejma Wielka Szelment – Leszczewo	Przejma Wielka od drogi gminnej nr 101616 B przez wieś Szelment, wzdłuż jeziora do drogi zakładowej WOS i R Szelment	2900 m
101618 B	Lipniak – Sitkowizna – Zaboryszki	Lipniak od drogi wojewódzkiej Nr 662 przez wieś Sitkowizna do drogi powiatowej nr 1153 B we wsi Zaboryszki	2700 m

Numer drogi	Nazwa drogi	Przebieg	Długość
101619 B asfalt	Dębniak – Zaboryszki	Szypliszki od drogi wojewódzkiej Nr 662 przez Lasy Państwowe i przez wieś Dębniak do drogi powiatowej nr 1153 B we wsi Zaboryszki	3300 m
101620 B	Olszanka – Grauże Stare – Zaboryszki	Olszanka od drogi wojewódzkiej Nr 662 przez wieś Grauże Stare, trasą biegnącą obok jeziora Grauże, do drogi powiatowej nr 1153 B we wsi Zaboryszki	3500 m
101621 B	Lipowo – Kaletnik	Lipowo od drogi wojewódzkiej Nr 662 (przy skrzyżowaniu) do wsi Grauże Nowe trasą biegnącą obok jeziora Grauże i dalej w kier. południowo – wschodnim aż do drogi powiatowej nr 1153 B we wsi Kaletnik	5500 m
101622 B	Głęboki Rów – Dębowo – Wiatrołuża	Głęboki Rów od drogi powiat. nr 1139 B w kier. południowo – wschodnim do skrzyżowania z drogą powiatową nr 1154 B i z linią kolejową we wsi Dębowo, a dalej w kier. wsi Wiatrołuża I aż do granicy administracyjnej gminy Szypliszki	4900 m
101623 B	Polule – Lipniak	Polule od drogi powiatowej nr 1154B w kierunku południowo – wschodnim do skrzyżowania z linią kolejową i dalej w kierunku wsi Lipniak, aż do granicy gminy Szypliszki	1900 m
101624 B	Budzisko – Jegliniec – Wojponie	Budzisko od terenu byłego przejścia granicznego w kierunku wschodnim przez wieś Podwojponie do wsi Jegliniec i do drogi powiatowej nr 1160 B we wsi Wojponie	3500 m
101625 B	Słobódka – Żyrwiny – Romaniuki	Słobódka od drogi powiatowej nr 1159 B do wsi Żyrwiny i do skrzyżowania z drogą gminną nr 101629 B we wsi Aleksandrówka, dalej przez wieś Romaniuki w kierunku wsi Wojciuliszki do granicy administracyjnej gminy Szypliszki	4300 m
101626 B	Lipina – Lipniak	Lipina od drogi wojewódzkiej Nr 662 działka nr 89 do wsi Lipniak i do drogi powiatowej nr 1136 B na terenie Lasów Państwowych	3400 m
101627 B asfalt Jeziorki- Kociołki	Jeziorki – Andrzejewo	Jeziorki od drogi wojewódzkiej Nr 662 działka nr 30 do wsi Kociołki i przez wieś Andrzejewo do drogi powiatowej nr 1137 B	3200 m
101628 B	Ślązak – Łowocie	Wesołowo od drogi wojewódzkiej nr 651 w kierunku południowym na teren Lasów Państwowych i do wsi Łowocie, przez linię kolejową do drogi gminnej nr 101631 B	4000 m
101629 B	Aleksandrówka – Puńsk	Jeziorki od drogi wojewódzkiej Nr 662 działka nr 50 przez wieś Aleksandrówka do skrzyżowania z drogą gminną nr 101625B i dalej przez wieś Romaniuki do granicy administracyjnej gminy Szypliszki z gminą Puńsk	3500 m
101630 B	Zaboryszki – Szolątki	Zaboryszki od drogi wojewódzkiej nr 651 na skrzyżowaniu z drogą powiatową nr 1153B w kierunku wsi Szolątki, do granicy gminy Szypliszki	1300 m
101631 B	Lasy – Łowocie – Szlinokiemie	Kaletnik od skrzyżowania z drogą powiat. nr 1156B na terenie Lasów Państwowych przez las do wsi Łowocie, przekracza dwukrotnie linię kolejową i we wsi Wesołowo do granicy gminy Szypliszki ze wsią Szlinokiemie	4900 m
101632 B	Sadzawki – Wojciuliszki	Sadzawki od drogi wojewódzkiej Nr 662 w kierunku wschodnim działka nr 60 do granicy gminy Szypliszki ze wsią Wojciuliszki.	2000 m

Źródło: dane Gminy Szypliszki

Tabela 6. Drogi gminne, cz. 2

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi	Przebieg	Długość
1.	Brak numeru	Majdan - Postawełek	Majdan od drogi powiat.1137B do drogi gminnej 101612 B w m. Postawełek.	1500 m
2.	Brak numeru	Majdan - Andrzejewo - Kociołki	Majdan od drogi powiat.1137 B do drogi gminnej 101612 B w m. Kociołki (przez wieś Andrzejewo).	2250 m
3.	Brak numeru	Majdan - Budzisko	Majdan od drogi powiat.1137 B do nieczynnego odcinka drogi wojewódzkiej Nr 662 w m. Budzisko	2200 m
4.	Brak numeru	Sadzawki - Majdan	Sadzawki od drogi wojewódzkiej Nr 662 przez wieś Andrzejewo i Majdan do drogi gminnej Majdan - Budzisko, opisanej w poz. 3	1100 m
5.	Brak numeru	Majdan	Majdan od drogi powiat.1137 B przez wieś do drogi gminnej Majdan - Andrzejewo-Kociołki, opisanej w poz. 2	1800 m
6.	Brak numeru	E8 – Budzisko (1)	Budzisko od drogi wojewódzkiej Nr 662 przy skrzyżowaniu z drogą powiat.1160 B, do drogi gminnej Majdan – Budzisko, opisanej w poz. 3	800 m
7.	Brak numeru	E8 – Budzisko (2)	Budzisko od drogi wojewódzkiej Nr 662 przy obiekcie obsługi podróżnych, do drogi gminnej Majdan - Budzisko, opisanej w poz. 3	550 m
8.	Brak numeru	Kupowo Folwark - Litwa	Kupowo Folwark od drogi powiat. 1137 B do granicy Państwa z Litwą.	850 m
9.	Brak numeru	Kupowo Folwark	Kupowo Folwark od drogi powiat. 1137 B do gruntów rolnych przy granicy ze wsią Majdan, w kierunku południowo - zachodnim.	300 m
10.	Brak numeru	Postawełek	Postawełek od drogi gminnej 101614 B przez wieś do drogi gminnej 101612 B	1150 m
11.	Brak numeru	Białobłota - Kupowo	Białobłota od drogi gminnej 101612 B w kierunku wsi Kupowo do granicy gminy Szypliszki	750 m
12.	Brak numeru	Białobłota - Krzywólka	Białobłota od drogi wojewódzkiej nr 651 przez wieś Krzywólka do drogi gminnej Krzywólka – Wygorzel – Lasy Państwowe, opisanej w poz. 27	2000 m
13.	Brak numeru	Białobłota (1)	Białobłota od drogi wojewódzkiej nr 651 do gruntów rolnych, w kier. Zachodnim.	550 m
14.	Brak numeru	Białobłota (2)	Białobłota od drogi gminnej Białobłota – Krzywólka, opisanej w poz.12 do gruntów rolnych, w kierunku południowym.	600 m
15.	Brak numeru	Andrzejewo - Kociołki	Andrzejewo od drogi gminnej 101627 B przez wieś Kociołki do drogi gminnej Majdan – Andrzejewo – Kociołki, opisanej w pozycji 2	1200 m
16.	Brak numeru	Jeziorki - Andrzejewo	Jeziorki od drogi wojewódzkiej Nr 662 (remiza OSP) przez wieś Andrzejewo do drogi gminnej 101627 B	1150 m
17.	Brak numeru	Andrzejewo (1)	Andrzejewo od drogi powiat.1137 B do drogi gminnej Sadzawki – Majdan, opisanej w poz. 4	500 m

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi	Przebieg	Długość
18.	Brak numeru	Andrzejewo (2)	Andrzejewo od drogi powiat. 1137 B do gruntów rolnych, w kierunku północno – wschodnim.	350 m
19.	Brak numeru	Kociołki - Postawełek	Kociołki od drogi gminnej 101612 B przez wieś Postawełek do drogi gminnej o nazwie „Postawełek”, opisanej w poz. 10	1100 m
20.	Brak numeru	Kociołki	Kociołki od drogi gminnej 101612 B przez wieś do drogi gminnej 101627 B.	900 m
21.	Brak numeru	E8 - Jeziorki	Jeziorki od drogi wojewódzkiej Nr 662 przez wieś do drogi gminnej 101627 B.	750 m
22.	Brak numeru	Jeziorki – Lasy Państwowe	Jeziorki od drogi gminnej 101627 B przez wieś i tereny Lasów Państwowych do drogi gminnej 101612 B.	1100 m
23.	Brak numeru	Becejły (Nowiny)	Od drogi wojewódzkiej nr 651 z terenu Lasów Państwowych (obręb Szypliszki) do wsi Becejły, aż do skrzyżowania z drogą gminną 101614 B.	1700 m
24.	Brak numeru	Becejły (Borek)	Becejły od drogi powiat. 1138B do osiedla mieszkaniowego w kier. Wsi Krzywólka	600 m
25.	Brak numeru	Becejły (Polana)	Becejły od drogi gminnej 101614 B do osiedla letniskowego (za cmentarzem).	350 m
26.	Brak numeru	Becejły (Kolonie)	Becejły od drogi gminnej 101614 B (za mostem) w kier. Lasów Państwowych (wschodnim).	500 m
27.	Brak numeru	Krzywólka – Wygorzel - Lasy Państwowe	Krzywólka od drogi gminnej 101613 B przez wieś Wygorzel, w kier. wsi Jasionowo, do granicy gminy Szypliszki.	2000 m
28.	Brak numeru	Krzywólka (łącznik)	Krzywólka od drogi powiatowej nr 1138 B do drogi gminnej 101613 B.	550 m
29.	Brak numeru	Krzywólka	Krzywólka od drogi gminnej 101613 B do gruntów rolnych.	900 m
30.	Brak numeru	Wygorzel - Jałowo	Wygorzel od drogi gminnej 101613 B przez wieś w kierunku Wsi Jałowo, do granicy gminy Szypliszki.	1400 m
31.	Brak numeru	Przejma Wysoka (działki)	Przejma Wysoka od drogi powiat. Nr 1138 B do osiedla letniskowego w tej wsi (przy jez. Szelment Mały).	350 m
32.	Brak numeru	Przejma Wysoka (2)	Przejma Wysoka od drogi powiat. Nr 1138 B do gruntów rolnych.	900 m
33.	Brak numeru	Przejma Wysoka (3)	Przejma Wysoka od drogi powiat. Nr 1138 B do gruntów leśnych i rolnych.	400 m
34.	Brak numeru	Przejma Wysoka (4)	Przejma Wysoka od drogi gminnej 101613 B do gruntów rolnych.	900 m
35.	Brak numeru	Przejma Wysoka (5)	Przejma Wysoka od drogi gminnej 101613 B do łąk.	700 m
36.	Brak numeru	Przejma Mała - Jałowo	Przejma Mała od drogi powiatowej 1136 B, wzdłuż jez. Kozin do granicy gm. Szypliszki, w kier. Wsi Jałowo.	1200 m
37.	Brak numeru	Przejma Mała - Hultajewo	Przejma Mała od drogi powiatowej 1136 B, przez wieś w kier. Wsi Hultajewo, do granicy gm. Szypliszki.	500 m
38.	Brak numeru	Fornetka – Przejma Mała	Fornetka od drogi powiatowej 1136 B, przez wieś Przejma Mała do tej samej drogi powiatowej 1136 B.	2000 m

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi	Przebieg	Długość
39.	Brak numeru	Szypliszki – Lasy Państwowe	Szypliszki od drogi wojewódzkiej nr 651, przy stacji wodociągowej do granicy Lasów Państwowych.	1300 m
40.	Brak numeru asfalt	Szypliszki (ul. Lipowa)	Szypliszki od drogi wojewódzkiej nr 651 ulicą Lipową na całej jej długości aż do skrzyżowania z drogą krajową nr 8 na terenie Lasów Państwowych. 2017r.-asfaltowanie na odcinku 1,0km, szerokość 3,5m	1800 m
41.	Brak numeru	Szypliszki (ul. Kościuszki)	Szypliszki od drogi wojewódzkiej nr 651 do osiedla mieszkaniowego przy ul. Kościuszki	300 m
42.	Brak numeru	Szypliszki - Rybalnia	Od drogi wojewódzkiej nr 651 na terenie Lasów Państwowych obręb Szypliszki do m. Rybalnia, w kierunku jeziora Szelment Mały, aż do skrzyżowania z drogą gminną 101615 B.	2700 m
43.	Brak numeru	Fornetka- Lipniak - Lipina	Fornetka od drogi powiatowej nr 1136 B przez wieś Lipniak do drogi gminnej 101626 B w m. Lipina.	2200 m
44.	Brak numeru	Fornetka – jez. Szelment Mały	Fornetka od drogi gminnej Fornetka – Przejma Mała, opisaney w poz. 38 do jeziora Szelment Mały.	600 m
45.	Brak numeru	Przejma Wielka – jez. Szelment Wielki (1)	Przejma Wielka od drogi powiatowej 1136 B do jez. Szelment Wielki po skrzyżowaniu z tą samą drogą.	1000 m
46.	Brak numeru	Przejma Wielka (1)	Przejma Wielka od drogi powiatowej 1136 B do drogi gminnej o nazwie „Przejma Wielka (2)”, opisaney w poz. 47.	1700 m
47.	Brak numeru	Przejma Wielka (2)	Przejma Wielka od drogi gminnej nr 101616 B do drogi gminnej o nazwie „Przejma Wielka (1)”, opisaney w poz. 46.	1300 m
48.	Brak numeru	Przejma Wielka – jez. Szelment Wielki (2)	Przejma Wielka od drogi gminnej nr 101616 B do jez. Szelment Wielki, przy granicy obrębu Szelment.	700 m
49.	Brak numeru	Przejma Wielka (osiedle)	Przejma Wielka od drogi powiatowej 1136 B do osiedla letniskowego.	800 m
50.	Brak numeru	E8 – Lipniak (1)	Lipniak do drogi wojewódzkiej Nr 662 do drogi gminnej 101626 B (bliższa m. Szypliszki).	450 m
51.	Brak numeru	E8 – Lipniak (2)	Lipniak do drogi wojewódzkiej Nr 662 do drogi gminnej 101626 B (dalsza m. Szypliszki).	470 m
52.	Brak numeru	E8 - Lipina	Lipina od drogi wojewódzkiej Nr 662 do drogi gminnej 101626 B w tej wsi.	750 m
53.	Brak numeru	Fornetka - Lipina	Fornetka od drogi powiatowej nr 1136B do drogi gminnej nr 101626 B we wsi Lipina (przez Łąki).	2400 m
54.	Brak numeru	Lipina - Szury	Lipina od drogi gminnej 101626B do drogi gminnej 101616 B we wsi Szury.	2400 m
55.	Brak numeru	E8 - Szury	Lipowo od rogi wojewódzkiej Nr 662 przez wieś Szury do drogi gminnej Lipina- Szury, opisaney w poz. 54	950 m
56.	Brak numeru	Szury – Przejma Wielka	Szury od drogi gminnej Lipina- Szury, opisaney w poz. 54 przez wieś Przejma	2200 m

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi	Przebieg	Długość
			Wielka do drogi gminnej o nazwie „Przejma Wielka (1), opisanej w poz. 46.	
57.	Brak numeru	Szury - Czerwonka	Szury od drogi gminnej nr 101616 B przez wieś Czerwonka do drogi gminnej Czerwonka – Rychtyn, opisanej poz. 58.	1300 m
58.	Brak numeru	Czerwonka - Rychtyn	Czerwonka od drogi wojewódzkiej Nr 662 przez osiedle zabudowy wielorodzinnej, aż do drogi powiatowej nr 1139 B, w kierunku wsi Rychtyn.	1800 m
59.	Brak numeru	E8 - Rychtyn	Czerwonka od drogi wojewódzkiej Nr 662 w kier. wsi Rychtyn, do granicy gminy Szypliszki.	550 m
60.	Brak numeru	Leszczewo - Szelment	Szelment od granicy gminy Szypliszki za wsią Leszczewo do ośrodka wypoczynkowego nad jez. Szelment Wielki.	700 m
61.	Brak numeru asfalt	Żubryn – Rychtyn (1)	Żubryn od drogi wojewódzkiej Nr 662, przy posesji szkolnej, do granicy gminy Szypliszki, w kierunku wsi Rychtyn. 2017r.-asfaltowanie na odcinku 0,5km, szerokość 3,5m	1500 m
62.	Brak numeru	Żubryn – Rychtyn (2)	Żubryn od drogi wojewódzkiej Nr 662, przy obiekcie obsługi podróżnych, do granicy gm. Szypliszki, w kier. wsi Rychtyn	1500 m
63.	Brak numeru	Żubryn (łącznik)	Żubryn od drogi gminnej o nazwie „ Żubryn - Rychtyn (1) ”, opisanej w poz. 61 do drogi gminnej o nazwie „ Żubryn – Rychtyn (2)”, opisanej w poz. 62.	1100 m
64.	Brak numeru	Jasionowo (łącznik)	Jasionowo od drogi wojewódzkiej Nr 662 do nieczynnego odcinka tej drogi.	250 m
65.	Brak numeru	E8 - Jasionowo	Jasionowo od drogi wojewódzkiej Nr 662 przy bazie transportowej do granicy gm. Szypliszki, w kier. Lasów Państwowych.	600 m
66.	Brak numeru asfalt	Jasionowo - Białorogi	Jasionowo od drogi wojewódzkiej Nr 662 przy granicy gm. Szypliszki z gm. Suwałki do granicy miejscowości ze wsią Białorogi. 2018r.-asfaltowanie na odcinku 0,55km, szerokość 3,5m	550 m
67.	Brak numeru	Podwojponie (łącznik)	Podwojponie od drogi powiatowej 1160 B do drogi gminnej nr 101624 B w tej wsi.	1800 m
68.	Brak numeru	Podwojponie (dojazd)	Podwojponie od drogi powiatowej 1160B w kier. Południowym do gruntów rolnych.	450 m
69.	Brak numeru	Jegliniec (dojazd)	Jegliniec od drogi gminnej 101624 B do tej samej drogi na dalszym odcinku w tej wsi.	850 m
70.	Brak numeru	Wojponie - Podwojponie	Wojponie od drogi gminnej nr 101624 B przez wieś Podwojponie do drogi gminnej o nazwie „Podwojponie (łącznik)”, opisanej w poz.67.	1050 m
71.	Brak numeru	Wojponie - Trompole	Wojponie od drogi gminnej nr 101624 B w kier. Wsi Trompole do granicy gminy Szypliszki.	850 m

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi	Przebieg	Długość
72.	Brak numeru	Wojponie - Sadzawki	Wojponie od drogi powiat. Nr 1160B przez wieś Sadzawki do drogi gminnej nr 101632 B.	1800 m
73.	Brak numeru	E8 - Sadzawki	Sadzawki od drogi wojewódzkiej Nr 662 (przy jezioru) do drogi gminnej nr 101632 B.	1500 m
74.	Brak numeru	Sadzawki - Mikołajówka	Sadzawki od drogi gminnej nr 101632 B przez wieś Mikołajówka do drogi gminnej Szymanowizna – Romaniuki, opisanej w poz. 75.	1000 m
75.	Brak numeru	Szymanowizna - Romaniuki	Obręb Andrzejewo od drogi wojewódzkiej Nr 662 przez wsie: Mikołajówka i Romaniuki do drogi gminnej nr 101625B w m. Romaniuki.	2400 m
76.	Brak numeru	Sadzawki - Romaniuki	Sadzawki od drogi gminnej nr 101632 B przez wieś Romaniuki do drogi gminnej Szymanowizna – Romaniuki, opisanej w poz. 75.	1200 m
77.	Brak numeru	Aleksandrówka – Mikołajówka (1)	Aleksandrówka od drogi gminnej nr 101629 B przez wieś Mikołajówka do drogi gminnej Szymanowizna – Romaniuki, opisanej w poz. 75. Pas drogowy wąski.	450 m
78.	Brak numeru	Aleksandrówka – Mikołajówka (2)	Aleksandrówka od drogi gminnej nr 101629B przez wieś Mikołajówka do drogi gminnej Szymanowizna - Romaniuki opisanej w poz. 75. Pas drogowy szeroki.	550 m
79.	Brak numeru	Romaniuki - Szoftany	Romaniuki od drogi gminnej nr 101625 B w kier. wsi Szoftany do granicy gminy Szypliszki	1400 m
80.	Brak numeru	Jezioru - Żyrwiny	Obręb Jezioru od drogi wojewódzkiej Nr 662 przez wsie : Aleksandrówka i Żyrwiny do drogi gminnej Szypliszki – Żyrwiny – Aleksandrówka, opisanej w poz. 81.	1300 m
81.	Brak numeru	Szypliszki – Żyrwiny - Aleksandrówka	Szypliszki od drogi wojewódzkiej Nr 662 (przy parkingu), przez wsie: Żyrwiny i Aleksandrówka do drogi gminnej 101625 B, po przekroczeniu drogi gminnej 101629 B we wsi Aleksandrówka.	2800 m
82.	Brak numeru	Żyrwiny (łącznik)	Żyrwiny od drogi gminnej nr 101625 B do drogi gminnej Szypliszki – Żyrwiny – Aleksandrówka, opisanej w poz. 81.	1300 m
83.	Brak numeru	Żyrwiny - Szoftany	Żyrwiny od drogi gminnej nr 101625 B w kier. wsi Szoftany do granicy gminy Szypliszki.	800 m
84.	Brak numeru	E8 - Słobódka	Słobódka od drogi wojewódzkiej Nr 662 (przy parkingu) do drogi gminnej Słobódka- Żyrwiny, opisanej w poz. 85 i dalej do pól.	1500 m
85.	Brak numeru	Słobódka - Żyrwiny	Słobódka od drogi wojewódzkiej nr 651 przez wieś Żyrwiny do drogi gminnej Szypliszki – Żyrwiny – Aleksandrówka, opisanej w poz. 81.	1750 m

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi	Przebieg	Długość
86.	Brak numeru	Słobódka – Żyrwiny - Szoląny	Słobódka od drogi gminnej Słobódka – Żyrwiny, opisanej w poz. 85, przez wieś Żyrwiny w kier. wsi Szoląny, do granicy gminy Szypliszki.	1900 m
87.	Brak numeru	Słobódka (łącznik)	Słobódka od drogi wojewódzkiej nr 651 (przy Zespole Szkół) do drogi gminnej Słobódka – Żyrwiny, opisanej w poz.85.	750 m
88.	Brak numeru	Szypliszki - Słobódka	Szypliszki od drogi wojewódzkiej Nr 662 w kier. wsi Słobódka do granicy tych miejscowości.	250 m
89.	Brak numeru	Lipniak - Dębniak	Lipniak od drogi wojewódzkiej Nr 662 przez wieś Dębniak do drogi gminnej nr 101619 B.	1250 m
90.	Brak numeru	Słobódka – Klonorejsć	Słobódka od drogi wojewódzkiej nr 651 przez miejscowości : Dębniak, Sitkowizna, Grauże Stare, Grauże Nowe i Klonorejsć do drogi powiatowej nr 1139B we wsi Klonorejsć.	8000 m
91.	Brak numeru	Zaborszki – Dębniak	Zaborszki od drogi powiatowej nr 1153 B do drogi gminnej nr 101619 B na terenie wsi Dębniak.	900 m
92.	Brak numeru	Zaborszki - Lasy Państwowe	Zaborszki od drogi wojewódzkiej nr 651 przy dawnej posesji szkolnej, terenem Lasów Państwowych do granicy gminy Szypliszki.	1400 m
93.	Brak numeru	Zaborszki – Pokomsze	Zaborszki od drogi wojewódzkiej nr 651 w kier. wsi Pokomsze, do gruntów rolnych.	1450 m
94.	Brak numeru	Zaborszki – Pokomsze – Wesołowo	Zaborszki od drogi powiat. nr 1153 B przez miejscowości : Pokomsze i Wesołowo do drogi gminnej nr 101628 B we wsi Wesołowo.	2500 m
95.	Brak numeru	Lasy Państwowe – Pokomsze	Zaborszki od drogi wojewódzkiej nr 651 przy granicy Lasów Państwowych, do drogi gminnej Zaborszki – Pokomsze – Wesoło- Wesołowo, opisanej w poz. 94, na styku we wsi Pokomsze.	1000 m
96.	Brak numeru	Zaborszki – Grauże Stare – Olszanka	Od drogi wojewódzkiej Nr 662 przez wsie : Olszanka, Grauże Stare i Zaborszki do drogi powiatowej Nr 1153 B w miejscowości Zaborszki.	3000 m
97.	Brak numeru	Olszanka (łącznik)	Olszanka od drogi gminnej nr 101620 B do drogi gminnej Zaborszki – Grauże Stare – Olszanka, opisanej w poz. 96.	1000 m
98.	Brak numeru	E8 – Lipowo (1)	Lipowo od drogi wojewódzkiej Nr 662 i wzdłuż tej drogi przez wieś do drogi gminnej E8 – Lipowo (2), opisanej w poz. 102.	2350 m
99.	Brak numeru	E8 – Lipowo (3)	Lipowo od drogi wojewódzkiej Nr 662 do drogi gm. E8–Lipowo (1), opisanej w poz. 98.	600 m
100.	Brak numeru	Lipowo – Grauże Nowe	Lipowo od drogi gminnej 101621 B przez wsie : Lipowo i Grauże Nowe do tej samej drogi gminnej we wsi Grauże Nowe (skrzyżowanie przy jeziorze Grauże).	2500 m

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi	Przebieg	Długość
101.	Brak numeru	Lipowo (1)	Lipowo od drogi gminnej E8 – Lipowo (1), opisanej w poz.98 do drogi gminnej Lipowo – Grauże Nowe, opisanej w poz. 100	1050 m
102.	Brak numeru	E8 - Lipowo (2)	Lipowo od drogi wojewódzkiej Nr 662 przez wieś do granicy z m. Grauże Nowe.	1500 m
103.	Brak numeru	Wiatrołuża – Grauże Stare	Wiatrołuża od drogi powiat. 1153 B przez wieś Grauże Stare do drogi gminnej 101620 B	800 m
104.	Brak numeru	Wiatrołuża – Grauże Nowe	Wiatrołuża od drogi powiat. 1153B przez wieś Grauże Nowe do drogi gminnej Słobódka – Klonorejsć, opisanej w poz. 90.	1200 m
105.	Brak numeru	Grauże Nowe – Lasy Państwowe	Grauże Nowe od drogi gminnej 101621 B w kier. Lasów Państwowych do skrzyżowania z drogą powiatową nr 1153B w tej miejscowości.	1900 m
106.	Brak numeru	Wiatrołuża - Pokomsze	Wiatrołuża od drogi powiatowej nr 1153 B przez wieś Pokomsze do drogi gminnej Zaboryszki – Pokomsze – Wesołowo, opisanej w poz. 94.	1400 m
107.	Brak numeru	Wiatrołuża Lasy Państwowe (1)	Wiatrołuża od drogi powiatowej nr 1153 B w kier. Lasów Państwowych, aż do granicy miejscowości (bliżej m. Zaboryszki).	600 m
108.	Brak numeru	Wiatrołuża Lasy Państwowe (2)	Wiatrołuża od drogi powiatowej nr 1153 B w kier. Lasów Państwowych, aż do granicy miejscowości (bliżej m. Kaletnik).	700 m
109.	Brak numeru	Wesołowo – Szlinokiemie	Wesołowo od drogi gminnej nr 101628 B przez wieś w kierunku m. Szlinokiemie, do tej samej drogi gminnej przy granicy gminy Szypliszki	2200 m
110.	Brak numeru	Wesołowo – Lasy Państwowe	Wesołowo od drogi gminnej Wesołowo – Szlinokiemie, opisanej w poz. 109 w kier. Lasów Państwowych, aż do styku z drogą gminną nr 101628 B.	950 m
111.	Brak numeru	Lipowo – Głęboki Rów	Głęboki Rów od drogi powiatowej nr 1139 B przez wieś Lipowo do drogi gminnej E8- Lipowo (1), opisanej w poz.98.	1500 m
112.	Brak numeru	Głęboki Rów (1)	Głęboki Rów od drogi gminnej Lipowo – Głęboki Rów, opisanej w poz. 111, przez wieś do tej samej drogi.	1300 m
113.	Brak numeru	Głęboki Rów (2)	Głęboki Rów od drogi powiatowej nr 1139 B do drogi gminnej nr 101622 B w tej miejscowości.	750 m
114.	Brak numeru	Czerwonka - Głęboki Rów	Czerwonka od drogi powiatowej nr 1139B przez wieś Głęboki Rów do drogi gminnej Bilwinowo – Głęboki Rów, opisanej w poz. 115	1700 m
115.	Brak numeru	Bilwinowo - Głęboki Rów	Głęboki Rów od drogi gminnej nr 101622 B przez wieś Bilwinowo do drogi gminnej Żubryn – Bilwinowo, opisanej w poz. 131.	2000 m

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi	Przebieg	Długość
116.	Brak numeru	Klonorejsć (1)	Klonorejsć od drogi powiat. Nr 1139 B przez wieś do gruntów rolnych, w kierunku północnym.	1100 m
117.	Brak numeru	Klonorejsć (2)	Klonorejsć od drogi gminnej Klonorejsć – Dębowo, opisanej w poz. 118, w kier. zachodnim do gruntów rolnych.	1100 m
118.	Brak numeru	Klonorejsć - Dębowo	Klonorejsć od drogi powiat. Nr 1139 B przez wieś Dębowo do drogi powiat. 1154 B w tej miejscowości.	2300 m
119.	Brak numeru	Łowocie – Boksze	Łowocie od drogi gminnej 101631 B w kier. wsi Boksze, do granicy gm. Szypliszki.	1300 m
120.	Brak numeru	Kaletnik (łącznik)	Kaletnik od drogi powiat. Nr 1139 B do drogi gminnej nr 101621 B w tej miejscowości.	650 m
121.	Brak numeru	Kaletnik – Dębowo	Kaletnik od drogi powiatowej nr 1153 B, wzdłuż linii kolejowej do wsi Dębowo i do drogi gminnej Klonorejsć – Dębowo, opisanej w poz. 118	2900 m
122.	Brak numeru	Kaletnik – Wigierski Park Narodowy	Kaletnik od drogi powiatowej nr 1154 B w kierunku jeziora Kaletnik, aż do granicy gminy Szypliszki i Wigierskiego Parku Narodowego	800 m
123.	Brak numeru	Kaletnik (osiedle)	Kaletnik od drogi powiatowej nr 1156 B obok cmentarza, wzdłuż drogi powiatowej 1153 B, aż do terenu kolejowego	500 m
124.	Brak numeru	Kaletnik – Lasy Państwowe	Kaletnik od drogi powiatowej nr 1153 B przez wieś w kierunku Lasów Państwowych aż do granicy miejscowości	900 m
125.	Brak numeru	Deksznie	Deksznie od drogi powiatowej nr 1156 B przez wieś do gruntów rolnych, w kierunku północno – wschodnim	1200 m
126.	Brak numeru	Deksznie - Bobrowisko	Deksznie od drogi gminnej 101611 B w kierunku m. Bobrowisko, do granicy gminy Szypliszki	1000 m
127.	Brak numeru	Adamowizna – Łowocie (1)	Adamowizna od drogi powiatowej 1156 B w obie strony tej drogi : do wsi Łowocie aż do skrzyżowania droga gminną 101631 B i w stronę przeciwną do gruntów rolnych wsi Adamowizna	2300 m
128.	Brak numeru	Adamowizna – Łowocie (2)	Adamowizna od drogi powiatowej 1156 B przez wieś do drogi gminnej nr 101631 B w m. Łowocie (główne połączenie)	2500 m
129.	Brak numeru	Adamowizna – Boksze Nowe	Adamowizna od drogi powiatowej 1156 B w kierunku m. Boksze Nowe, aż do granicy gminy Szypliszki	750 m
130.	Brak numeru	Adamowizna – Linówek	Adamowizna od drogi powiatowej 1156 B w kierunku m. Linówek, aż do granicy gminy Szypliszki	450 m
131.	Brak numeru	Żubryn – Bilwinowo	Żubryn od drogi wojewódzkiej Nr 662 przez wsie : Jasionowo, Węgielnia i Bilwinowo do drogi powiatowej nr 1154 B w m. Bilwinowo	2850 m

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi	Przebieg	Długość
132.	Brak numeru	Bilwinowo – Lasy Państwowe	Bilwinowo od drogi powiatowej nr 1154 B w kierunku Lasów Państwowych, aż do granicy gminy Szypliszki	950 m
133.	Brak numeru	Bilwinowo - Polule	Bilwinowo od drogi powiatowej nr 1154 B w kierunku wsi Polule, aż do granicy z tą miejscowością	1950 m
134.	Brak numeru	Bilwinowo (1)	Bilwinowo od drogi powiatowej nr 1154 B do drogi gminnej Bilwinowo – Głęboki Rów, opisanej w poz. 115	800 m
135.	Brak numeru	Bilwinowo (2)	Bilwinowo od drogi powiatowej nr 1154 B w kierunku tej wsi, do gruntów rolnych.	600 m
136.	Brak numeru	Żubryn – Węgielnia	Żubryn od drogi wojewódzkiej Nr 662 przez wsie: Jasionowo i Węgielnia, do styku z drogą gminną Węgielnia – Jasionowo, opisaną w poz. 137	1900 m
137.	Brak numeru	Węgielnia - Jasionowo	Węgielnia od drogi powiatowej nr 1154 B do drogi gminnej Żubryn – Bilwinowo, opisanej w poz. 131	2200 m
138.	Brak numeru	Węgielnia – Osinki	Węgielnia od drogi powiat. nr 1154 B w kierunku m. Osinki, aż do granicy gminy Szypliszki	1500 m
139.	Brak numeru	Węgielnia – Lasy Państwowe	Węgielnia od drogi powiatowej nr 1154 B w kierunku Lasów Państwowych, aż do granicy gminy Szypliszki	500 m
140.	Brak numeru	Jasionowo (dojazd)	Jasionowo od drogi powiat. nr 1154B wzdłuż gruntów leśnych do gruntów rolnych	650 m
141.	Brak numeru	Dębowo - Polule	Dębowo od drogi powiatowej nr 1154 B przez wieś Polule do drogi gminnej nr 101623 B w tej miejscowości	3300 m
142.	Brak numeru	Dębowo (1)	Dębowo od drogi powiatowej nr 1154 B do drogi gminnej nr 101622 B	400 m
143.	Brak numeru	Dębowo (2)	Debowo od drogi gminnej nr 101622 B przez wieś do gruntów rolnych	1350 m
144.	Brak numeru	Dębowo (3)	Dębowo od drogi gminnej nr 101622 B w kierunku gruntów leśnych WPN, aż do granicy gminy Szypliszki	450 m
145.	Brak numeru	Bilwinowo – Lipniak	Bilwinowo od drogi gminnej Bilwinowo – Polule, opisanej w poz. 133, do wsi Polule, wzdłuż linii kolejowej i dalej w kierunku m. Lipniak, aż do granicy gminy Szypliszki	2400 m
146.	Brak numeru	Adamowizna – Boksze	Adamowizna od drogi gminnej Adamowiz- na – Łowocie (2), opisanej w poz. 128, w kierunku miejscowości Boksze, do granicy gminy Szypliszki.	650 m

Zródło: dane Gminy Szypliszki

Przy granicy gminy przebiega linia kolejowa nr 51 Suwałki – Trakiszki.

Zgodnie z danymi GUS w 2022 r. w zakresie transportu publicznego mieszkańcy mogli skorzystać z 54 przystanków autobusowych.

Zgodnie ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szypliszki” na terenie gminy zlokalizowane są ponadlokalne szlaki turystyczne. Szlaki turystyczne – rowerowe przebiegające przez obszar Gminy Szypliszki:

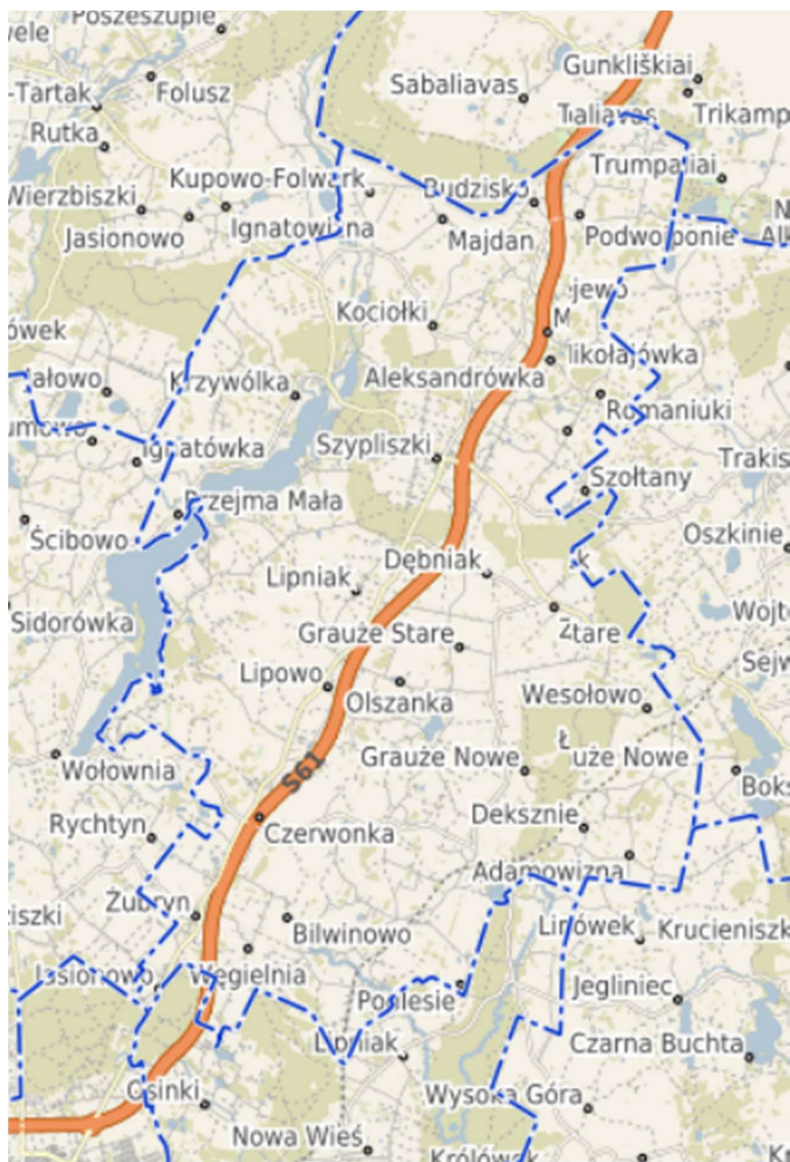
- szlak rowerowy transgraniczny: „Pierścień rowerowy Suwalszczyzny” R65 o długości na terenie Gminy Szypliszki około 6,8 km,
- szlak rowerowy krajowy: „Podlaski Szlak Bociani”: Białowieża – Pogorzelce – Narewka – Stare Lewkowo – Odrynki – Narew – Trześcianka – Kaniuki – Wojszki – Doktorce – Suraż – Turośń Dolna – Baciuty – Bokiny – Pajewo – Tykocin – Piaski – Łaziuki – Łazy Duże – Zajki – Laskowiec – Strękowa Góra – Dobarz – Osowiec Twierdza – Goniądz – Dawidowizna – Klewianka – Białosuknia – Grubisze – Mocieszce – Dolistowo Stare – Jasionowo – Sztabin – Wilkownia – Starożyńce – Rudawka – Mikaszówka – Strzelcowizna – Czerwony Folwark – Stary Folwark – Nowa Wieś – Dębowe – Wołownia – Gulbieniszki – Błaskowizna – Maciejowięta – Stańczyki, o długości na terenie Gminy Szypliszki około 11,2 km.

Szlaki turystyczne – drogowe / samochodowe:

- o znaczeniu międzynarodowym: Turystyczny Szlak Drogowy B (dr. krajowa nr 8) o długości na terenie Gminy Szypliszki około 22 km;
 - międzywojewódzki szlak tematyczny: „Szlak frontu wschodniego I Wojny Światowej”: Pętla Augustowsko-Suwalska: Augustów – Białobrzegi – Jaminy – Ewy – Jastrzębna – Lipsk - Wołkusz – Rudawka - Mikaszówka – Frącki – Berżniki – Sejny – Krasnopol – Szypliszki – Jeleniewo – Malesowizna – Osowa – Suwałki,
- oraz powiatowy szlak „Śladami Jaćwingów”: Budzisko – Szypliszki – Wiżajny – Jeleniewo – Szurpiły – Leszczewo – Osinki – Suwałki – Osowa - Filipów – Mieruniszki – Bakalarzewo – Raczki – Jaśki. Planowana długość 120 km.

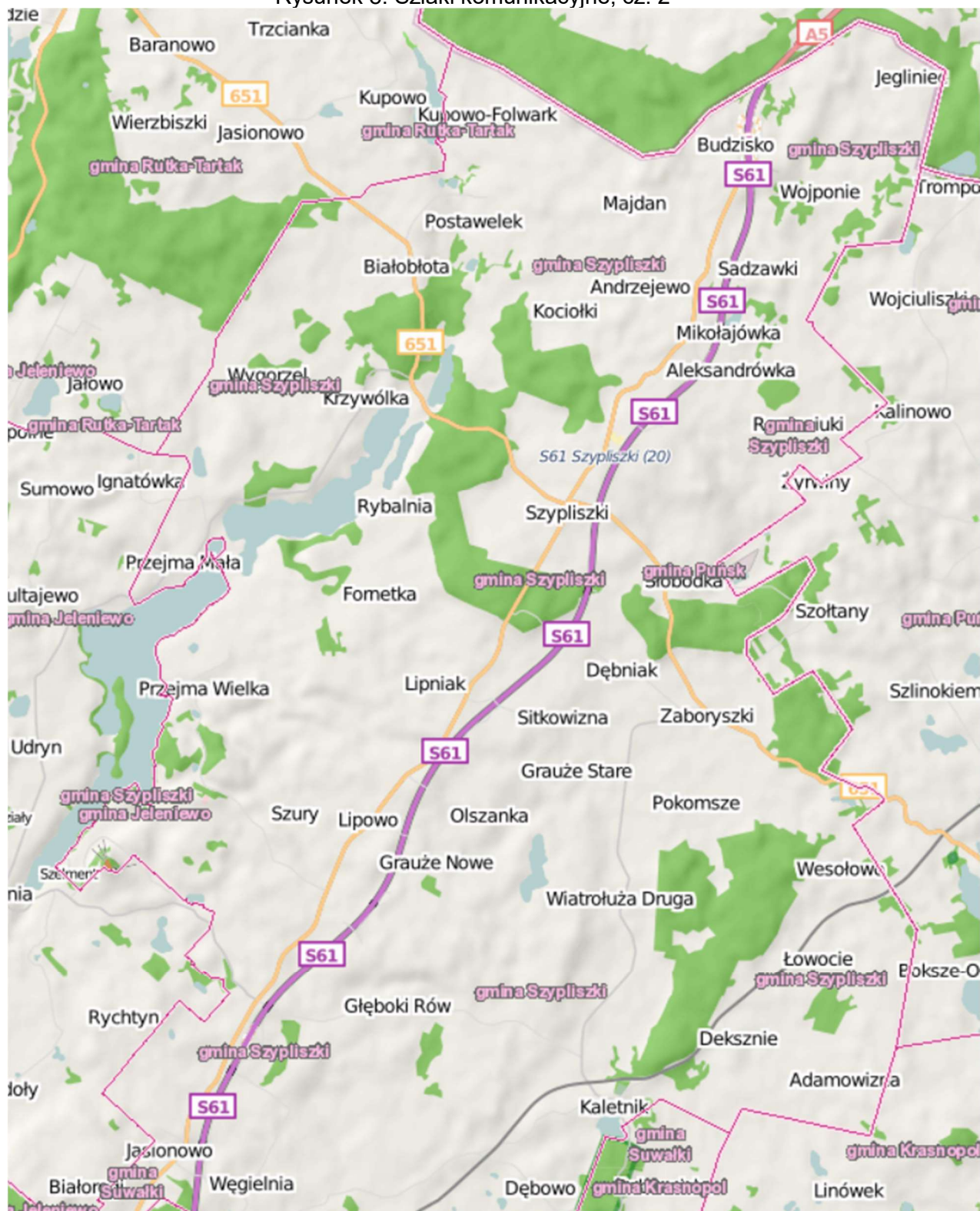
W miejscowości Szelment na terenie Wojewódzkiego Ośrodka Sportu i Rekreacji (WOSIR) znajduje się MOR (Miejsce Obsługi Rowerzystów) – jest to punkt wiążący infrastrukturę turystyczną Gminy z najważniejszym w regionie Suwalszczyzny i w województwie podlaskim, oznakowanym szlakiem rowerowym, czyli Green Velo (prowadzący przez pięć województw Polski Wschodniej).

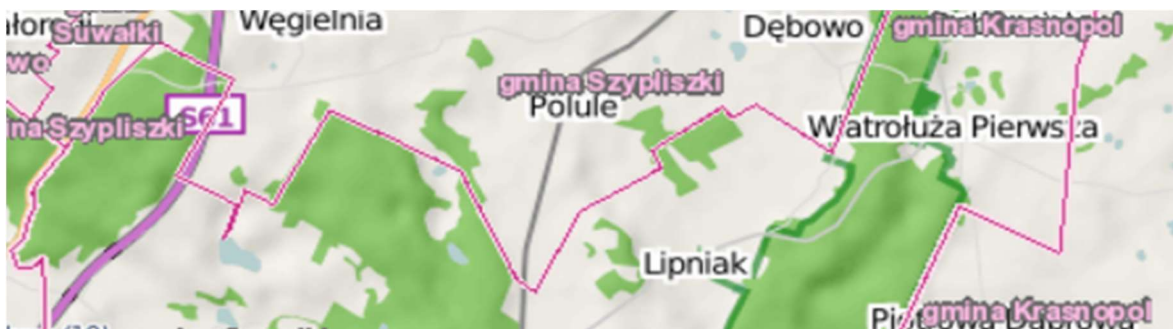
Rysunek 7. Szlaki komunikacyjne, cz. 1

Źródło: szypliszki.e-mapa.net

Rysunek 8. Szlaki komunikacyjne, cz. 2

Zródło: geoserwis.gdos.gov.pl

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego przyjętego uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r. Gminę Szypliszki wymieniono wśród gmin najniższej dostępności (uśrednionej w powiatach) samochodem osobowym powyżej 120 minut.

2.4. WALORY PRZYRODNICZE

2.4.1. FLORA I FAUNA

Flora Gminy Szypliszki jest charakterystyczna dla Działu Północnego. Gmina położona jest w geobotanicznym obszarze Działu Północnego Mazursko-Białoruskim w Krainie Augustowsko-Suwalskiej okręgu Pojezierze Suwalskie. Cechą charakterystyczną tego regionu jest znaczny udział świerka pospolitego. Występujące zbiorowiska roślin mają północny typ rozmieszczenia. Spotyka się także zbiorowiska roślin wschodnio-europejskich oraz zbiorowiska roślin zachodnio-europejskich. Istniejąca szata roślinna cechuje się występowaniem dużych obszarów w stanie naturalnym. Są także obszary przekształcone przez człowieka w toku prowadzonej przez niego działalności. Najbardziej naturalny charakter ma roślinność torfowisk oraz roślinność wodna i szuwarowa. Najbardziej przekształcona jest roślinność na terenach użytkowanych rolniczo i na terenach zabudowanych. Tu dominuje roślinność synantropijna złożona z gatunków uprawianych i towarzyszących im licznych chwastów.

Obszar powiatu suwalskiego stanowi północną granicę występowania dębu bezszypułkowego, buku, jaworu, lipy szerokolistnej, jodły, jarząbu brekinia, modrzewia, cisu. Flora liczy około 900 gatunków roślin naczyniowych, ponad 200 gatunków mchów i wątrobowców oraz 300 gatunków porostów.

Ostry klimat powoduje występowanie w szacie roślinnej gatunków borealnych (np. świerk) i reliktywów polodowcowych, przede wszystkim wśród roślin torfowisk (wełnianeczka alpejska, modrzewnica zwyczajna, mchy torfowe). Spotyka się na tych obszarach rośliny ciepłolubne (dziurawiec czteroboczny i skąpolistny, oman łąkowy, chaber nadreński), pochodzenia

południowego, porastające południowe nasłonecznione stoki wzniesień, rosące na suchych łąkach i pastwiskach. Występujące na tym obszarze małe kompleksy leśne składają się przeważnie z lasów mieszanych świerkowych z domieszką leszczyny, osiki, brzozy brodawkowatej, lipy. Spotyka się także niewielkie lasy, zagajniki i sztuczne nasadzenia wykonane przez człowieka.

Fauna występująca na terenie gminy jest bardzo bogata. Składają się na nią gatunki, które są charakterystyczne dla Polski północno-wschodniej. Obecnie istniejąca fauna tego terenu na przestrzeni minionych wieków uległa zmianie i część gatunków wcześniej tu występujących obecnie już nie występuje. Niektóre gatunki, wcześniej bardzo liczne, obecnie zmniejszyły swoją liczebność i są spotykane sporadycznie. Należy do nich, między innymi, wilk, puchacz, głuszc, bocian czarny i troć jeziorowa.

Spśród większych ssaków spotyka się sarnę, dziki, łosie, lisy, borsuki, jenoty, zająca szaraka, wilka oraz zająca bielaka chronionego. Występują tu również bobry (coraz bardziej masowo), piżmaki i sporadycznie jelenie oraz wydry. Drobne ssaki to: ryjówka, nietoperz, jeż, kuna, łasica, wiewiórki.

Na obszarze tym gniazduje około 106 gatunków ptaków, w tym chronione: kruk, orzechówka, dzięcioł czarny, drożdż, jerzyk, bocian biały i czarny, myszołów, krogulec i szereg innych. Spotykane są liczne płazy i gady, które dopełniają florę tego obszaru. W jeziorach występują liczne gatunki ryb. Część spośród nich jest charakterystyczna tylko dla jezior głębokich: głowacz pręgopłetwy, sielawa, sieja. Spotyka się także pstrąga potokowego, węgorza, szczupaka, płoć, okonia, lina, suma, troć jeziorowo.

Trudne warunki klimatyczno - glebowe gminy ograniczają możliwości występowania niektórych - ciepłolubnych zwłaszcza - przedstawicieli fauny i flory. Jednakże surowe warunki klimatyczne powodują, że przedstawiciele występujących tu gatunków często są dorodniejsze, osiągają większe rozmiary niż w innych regionach kraju, co może być magnesem przyciągającym turystów pragnących zdobyć ładne trofea myśliwskie. Trudniejsze warunki rekompensowane są także różnorodnością biocenoz. Wśród bogatej flory suchych pagórków i wilgotnych łąk odnaleźć można wiele gatunków rzadko spotykanych i chronionych okazów fauny i flory.

Biorąc pod uwagę leśnictwo wszystkich form własności, według danych GUS, powierzchnia gruntów leśnych ogółem w 2022 r. wynosiła 2 146,71 ha, a poziom lesistości wyniósł 13,6%.

2.4.2. OBSZARY CHRONIONE

Na terenie Gminy Szypliszki występują następujące obszary chronione:

- Obszar Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny”;

- pomniki przyrody;
- obszar NATURA 2000 „Jeleniewo”;
- fragment otuliny Wigierskiego Parku Narodowego.

Obszar Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny” – celem ochrony ekosystemów Obszaru jest zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych związanych z urozmaiconą rzeźbą polodowcową Pojezierza Północnej Suwalszczyzny, z licznymi jeziorami, kemami, ozami i wzgórzami morenowymi o łącznej powierzchni 42.733,65 ha, z czego 4 964,51 ha znajduje się na terenie Gminy Szypliszki.

Z utworzeniem obszaru związane jest Rozporządzenie Nr 6/91 Wojewody Suwalskiego z dnia 2 maja 1991 r. w sprawie zasad gospodarki przestrzennej na obszarach chronionego krajobrazu i wokół jezior województwa suwalskiego (Dz. Urz. Woj. Suwalskiego z 1991 r. Nr 17, poz. 167). Z jego działaniem zaś takie akty jak:

- Rozporządzenie Nr 82/98 Wojewody Suwalskiego z dnia 15 czerwca 1998 r. w sprawie zasad gospodarki przestrzennej na obszarach chronionego krajobrazu województwa suwalskiego (Dz. Urz. Woj. Suwalskiego z 1998 r. Nr 36, poz. 194),
- Rozporządzenie Nr 18/04 Wojewody Podlaskiego z dnia 16 września 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad gospodarki przestrzennej na Obszarach Chronionego Krajobrazu województwa suwalskiego (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego z 2004 r. Nr 142, poz. 1901),
- Rozporządzenie Nr 20/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 25 lutego 2005 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Pojezierze Północnej Suwalszczyzny" (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego z 2005 r. Nr 54, poz. 733),
- Rozporządzenie Nr 63/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 21 lipca 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Pojezierze Północnej Suwalszczyzny" (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego z 2005 r. Nr 180, poz. 2098),
- Rozporządzenie Nr 15/07 Wojewody Podlaskiego z dnia 14 listopada 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Pojezierze Północnej Suwalszczyzny" (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego z 2007 r. Nr 252, poz. 2631),
- Uchwała Nr XII/88/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 czerwca 2015 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Pojezierze Północnej Suwalszczyzny" (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego z 2015 r. poz. 2116),
- Uchwała Nr L/468/18 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 25 czerwca 2018 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny” (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego z 2018 r. poz. 2906),

- Uchwała Nr XVIII/216/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny” (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego z 2020 r. poz. 2246).

Na Obszarze zakazuje się:

1. zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
2. likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
3. wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
4. wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
5. dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
6. likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
7. budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:
 - a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
 - b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, – z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Zakaz, o którym mowa w punkcie 2 nie dotyczy:

- 1) tworzących zadrzewienia śródpolne:
 - a) krzewów rosnących w skupisku, o powierzchni do 25 m²,
 - b) drzew, których obwód pnia na wysokości 5 cm nie przekracza:
 - 80 cm – w przypadku topoli, wierzb, klonu jesionolistnego oraz klonu srebrzystego,

- 65 cm – w przypadku kasztanowca zwyczajnego, robinii akacjowej oraz platanu klonolistnego,
 - 50 cm – w przypadku pozostałych gatunków drzew, – których usunięcie jest konieczne w celu przywrócenia użytkowania gruntów rolnych;
- 2) drzew i krzewów, które obumarły lub nie rokują szansy na przeżycie (w tym złomów i wywrotów).

Zakazy określone w punktach 3 i 4 nie dotyczą części Obszaru, na których położone są złoża skał:

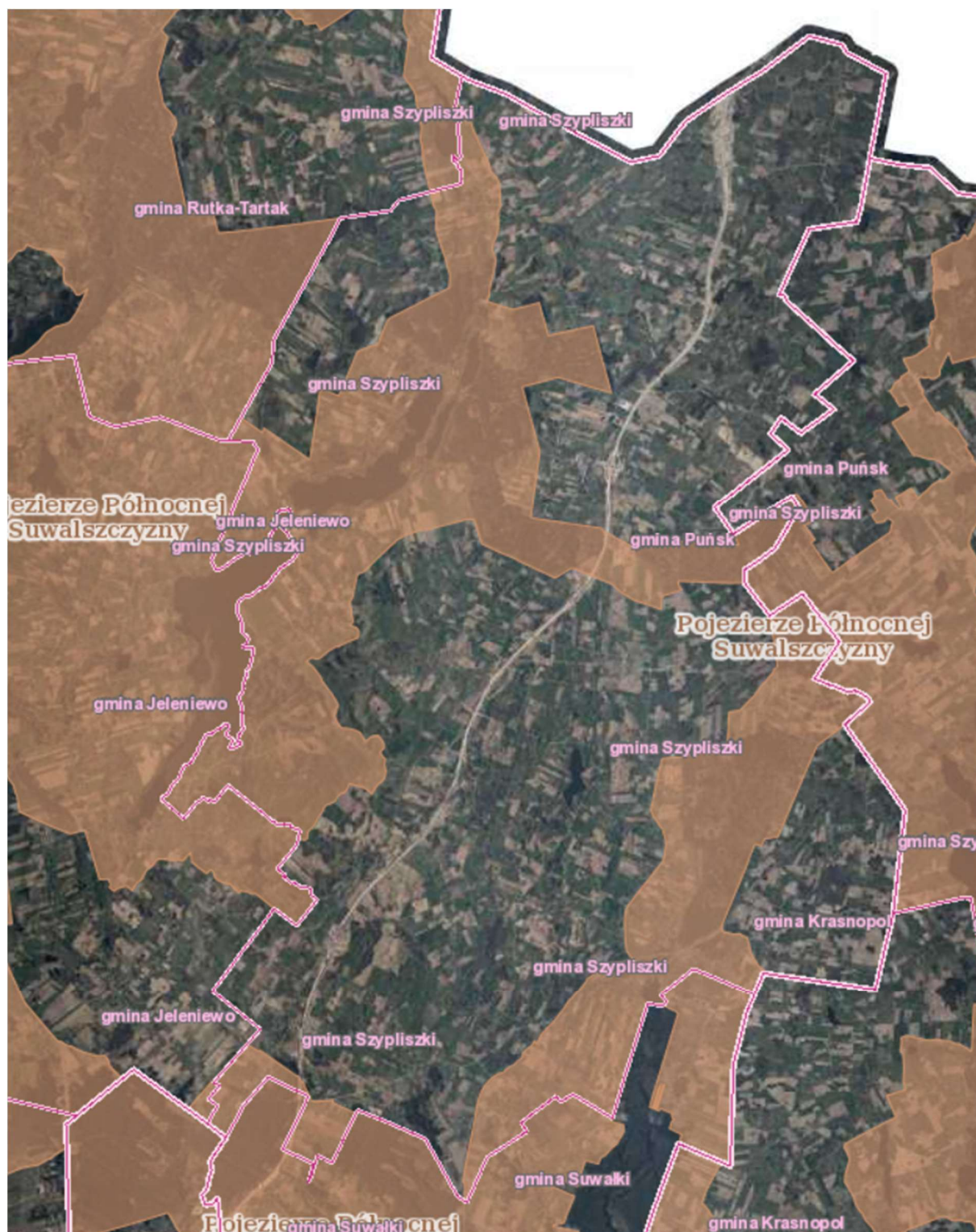
1. udokumentowane do dnia 31 grudnia 2004 r., których dokumentacje zostały zatwierdzone przez właściwy organ administracji geologicznej;
2. udokumentowane na podstawie koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie, udzielonych do dnia 31 grudnia 2004 r.;
3. udokumentowane na podstawie informacji geologicznych zawartych w dokumentacjach sporządzonych i zatwierdzonych przez właściwy organ administracji geologicznej do dnia 31 grudnia 2004 r.;
4. wykorzystywanych do celów leczniczych w rozumieniu ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 151 z późn. zm.).

Zakaz określony w punkcie 7 nie dotyczy:

- 1) części Obszaru, dla których w dniu wejścia w życie niniejszej uchwały obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego lub ich zmiany w zakresie terenów przeznaczonych w tych planach pod zabudowę;
- 2) obszarów i terenów przewidzianych pod zabudowę w granicach określonych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, na których dopuszcza się uzupełnianie zabudowy mieszkaniowej, usługowej i letniskowej pod warunkiem możliwości wyznaczenia nieprzekraczalnej linii zabudowy od brzegu wód, określonej poprzez połączenie istniejących budynków, z wyłączeniem obiektów małej architektury, na przylegających działkach w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 977 z późn. zm.);
- 3) siedlisk rolniczych – w zakresie uzupełniania istniejącej zabudowy o obiekty do prowadzenia gospodarstwa rolnego, pod warunkiem nie przekraczania dotychczasowej linii zabudowy od brzegów wód;
- 4) obiektów budowlanych na terenach ogólnodostępnych kąpielisk, plaż i przystani wodnych niezbędnych do ich funkcjonowania;

- 5) odbudowy, rozbudowy lub nadbudowy istniejących obiektów letniskowych, mieszkalnych, usługowych oraz o funkcji mieszanej w celu poprawy standardów ochrony środowiska oraz walorów estetyczno-krajobrazowych, pod warunkiem nie przybliżania istniejącej linii zabudowy na działce do brzegów wód, a także nie zwiększania istniejącej powierzchni budynku:
- a) o nie więcej niż 10 m² w przypadku budynków o powierzchni mniejszej lub równej 100 m²,
 - b) o nie więcej niż 10% w przypadku budynków o powierzchni powyżej 100 m²;
- 6) terenów wokół sztucznych zbiorników wodnych, o których mowa w pkt 7 lit. b, o powierzchni nie większej niż 0,5 ha i o głębokości nie większej niż 3 m;
- 7) terenów w granicach administracyjnych miasta Suwałki, z wyłączeniem doliny rzeki Czarna Hańcza;
- 8) obiektów małej architektury w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 682 z późn. zm.), bez możliwości ich rozbudowy i zmiany użytkowania.

Rysunek 9. Położenie obszaru chronionego krajobrazu na terenie Gminy Szypliszki

Źródło: geoserwis.gdos.gov.pl, data dostępu: 18.01.2024 r.

Pomniki przyrody

Na terenie Gminy Szypliszki znajduje się 11 pomników przyrody. Szczegółowy wykaz pomników przyrody zaprezentowano w tabeli 7.

Tabela 7. Wykaz pomników przyrody zlokalizowanych w Gminie Szypliszki

Nazwa pomnika przyrody	Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Miejscowość
głaz narzutowy	1955.07.26	Uchwała Nr XXX/298 Prezydium WRN w Białymstoku z dn. 26.07.1955 (Dz.Urz.WRNNr 7 poz.85	nr ewid. 33	Aleksandrówka
głaz narzutowy	1955.07.26	Uchwała Nr XXX/298 Prezydium WRN w Białymstoku z dn. 26.07.1955 (Dz.Urz.WRNNr 7 poz.85	głaz narzutowy	Kociołki
głaz narzutowy	1955.07.26	Uchwała Nr XXX/298 Prezydium WRN w Białymstoku z dn. 26.07.1955 (Dz.Urz.WRNNr 7 poz.85	nr ewid. 36	Andrzejewo
głaz narzutowy	1969 rok	Decyzja Rlop-410b/3/2-3/69 Wydz.Roln.i Lesnictwa Prez. WRN w Białymstoku(Dz.Urz. Nr 9 poz.84	nr ewid. 82	Becejły
głaz narzutowy	1969 rok	Decyzja Rlop-410b/3/2-3/69 Wydz.Roln.i Lesnictwa Prez. WRN w Białymstoku(Dz.Urz. Nr 9 poz.84	nr ewid. 83	Postawełek
głaz narzutowy	1969 rok	Decyzja Rlop-410b/3/2-3/69 Wydz.Roln.i Lesnictwa Prez. WRN w Białymstoku(Dz.Urz. Nr 9 poz.84	nr ewid. 85	Andrzejewo
lipa drobnolistna	1978.11.01	Orzeczenie Nr 41/78 Wojewody Suwalskiego z dn. 4 listopada 1978r. (Dz. Urz. WRN w Suwałkach z 1978r., Nr 11, poz. 46)	lipa o obw. 365 cm zpróchniały pień, duże dziuple, złamany przez wichurę jeden duży konar, korona niekształtna. Nr ewid. 203	Przejma Wielka
głaz narzutowy	1998.12.14	Rozp.Nr 222/98 Wojewody Suwalskiego z d. 14.12.1998 r(Dz.Urz. Nr 74 poz.,510	nr ewid. 591	Aleksandrówka
dąb szypułkowy	2004.04.01	Rozp. Nr 10/04 Wojewody Podlaskiego	Dąb szypułkowy	Fornetka

Nazwa pomnika przyrody	Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Miejscowość
		z dn. 1.04.2004 r.(Dz.Urz.Województwa Podlaskiego Nr 41 poz.748	(Quercus robur), o obwodzie 390 cm, okazała równomiernie rozwinięta korona nr ewid. 1736	
dąb szypułkowy	2004.04.01	Rozp. Nr 10/04 Wojewody Podlaskiego z dn. 1.04.2004 r.(Dz.Urz.Województwa Podlaskiego Nr 41 poz.748	Dąb szypułkowy (Quercus robur), o obwodzie 350 cm, okazała równomiernie rozwinięta korona, m nr ew. 1748	Grauzę Nowe
dąb szypułkowy	2004.04.01	Rozp. Nr 10/04 Wojewody Podlaskiego z dn. 1.04.2004 r.(Dz.Urz.Województwa Podlaskiego Nr 41 poz.748	Dąb szypułkowy (Quercus robur), o obwodzie 340 cm, okazała równomiernie rozwinięta korona nr ewid. 1754	Grauzę Nowe

Źródło: Rejestr pomników przyrody na terenie województwa podlaskiego - stan na dzień 08 kwietnia 2022 r..

Wyznaczono tu także obszar NATURA 2000 „Jeleniewo” PLH200001 – zatwierdzony decyzją Komisji Europejskiej z dnia 13.11.2007 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG pierwszego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2007)5043)(2008/25/WE) (Dz. Urz. UE L 12 str. 383). Jest to obszar utworzony w celu ochrony największej w Polsce kolonii lęgowej nietoperza nocka łydkowłosego (*Myotis dasycneme*), który został uznany za jeden z najrzadszych i najbardziej zagrożonych wymarciem gatunków nietoperzy w Europie. W obręb ostoi wchodzi ponadto następujące typy siedlisk chronionych na podstawie Dyrektywy Habitatowej:

- 3140 - twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic *Charetea*;
- 3150 - starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*;

- 3260 - nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników;
- 6210 - murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis-Festucion*);
- 6230 - bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe;
- 6510 - niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elastoris*);
- 7110 - torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe);
- 7230 - górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk;
- 7140 - torfowiska przejściowe i trzęsawiska;
- 7230 - torfowiska alkaliczne;
- 91D0 - bory i lasy bagienne;
- 91E0 - łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe, olsy źródliskowe.

Inne akty prawne związane z obszarem: Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 stycznia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Jeleniewo (PLH200001) (Dz. U. z 2022 r., poz. 388).

Dla obszaru ustanowiono plan zadań ochronnych (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jeleniewo PLH200001 (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2014 r., poz. 1771) zmienione Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 26 kwietnia 2016 r. w sprawie zmiany zarządzenia w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jeleniewo PLH200001 (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2016 r., poz. 1991). Zmienione przez Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 2 kwietnia 2019 r. zmieniające zarządzenia w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jeleniewo PLH200001 (Dziennik Urzędowy Województwa Podlaskiego z 2019 r. poz. 1910).

Rysunek 10. Przedmiot ochrony i działania ochronne

Przedmiot ochrony	Działania ochronne
3140 Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic	Inwentaryzacja przyrodnicza. Wykonanie inwentaryzacji podwodnych łąk z rejestracją zasięgu ich występowania (badania podwodne), celem zaplanowania działań ochronnych.
3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników	Nie planuje się działań ochronnych.
6210 Murawy kserotermiczne	Działanie obligatoryjne. Zachowanie siedliska przyrodniczego, położonego na trwałych użytkach zielonych. Ekstensywne użytkowanie kośne, pastwiskowe lub kośno-pastwiskowe. Działanie fakultatywne. Utrzymanie ekstensywnego użytkowania łąki. Koszenie 80-85% powierzchni co roku naprzemiennie po 15

Przedmiot ochrony	Działania ochronne
	lipca. Wysokość koszenia: do 10 cm. Wypas 0.4-0.6 DJP/ha, obciążenie do 5 DJP/ha. Inwentaryzacja przyrodnicza. Inwentaryzacja siedliska przyrodniczego, celem pełnego rozpoznania występowania siedliska w obszarze, oceny jego stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych.
6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe	Działanie obligatoryjne. Zachowanie siedliska przyrodniczego, położonego na trwałych użytkach zielonych. Ekstensywne użytkowanie kośne, pastwiskowe lub kośno-pastwiskowe. Działanie fakultatywne. Utrzymanie ekstensywnego użytkowania łąki – poprzez wypas bez dodatkowych zabiegów technicznych lub koszenie i wynoszenie siana poza płat siedliska. Wypas: obsada zwierząt od 0,4 do 0,6 DJP/ha, przy maksymalnym obciążeniu pastwiska do 2,5 t/ha (5 DJP/ha); na terenach zalewowych rozpoczęcie wypasu nie wcześniej niż dwa tygodnie po ustąpieniu wód; sezon pastwiskowy - od 1 maja do 15 października. Koszenie: od 1 sierpnia do 31 października, jednak nie częściej niż dwa razy w roku; wysokość koszenia: od 5 do 15 cm. Należy pozostawić 15 - 20% powierzchni nieskoszonej, każdego roku powinna to być inna część użytku.
6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie	Działanie obligatoryjne. Zachowanie siedliska przyrodniczego, położonego na trwałych użytkach zielonych. Ekstensywne użytkowanie kośne, pastwiskowe lub kośno-pastwiskowe. Działanie fakultatywne. Utrzymanie ekstensywnego użytkowania łąki. Koszenie i wynoszenie siana poza płat siedliska lub wypas; nawożenie nawozami naturalnymi do 60 kg N/ha bez dodatkowych zabiegów technicznych. Koszenie: co roku w terminie od 15 czerwca do 30 września; po 20 lipca dopuszcza się drugi pokos lub kontrolowany wypas; obowiązek pozostawienia 15-20% działki rolnej nieskoszonej w ciągu roku, przy czym powinien to być inny fragment co roku; wysokość koszenia 5-15 cm; technika koszenia: w sposób nieniszczący struktury roślinności i gleby, zakaz koszenia okrężnego od zewnątrz do wewnątrz działki; usunięcie lub złożenie w stogi ściętej biomasy w terminie nie dłuższym niż 2 tygodnie (z wyjątkiem uzasadnionych przypadków) po pokosie; Jako alternatywną formę użytkowania tego siedliska dopuszcza się także wypas. Wypas: obsada zwierząt do 1 DJP/ha, przy maksymalnym obciążeniu pastwiska do 5 t/ha (10 DJP/ha); na terenach zalewowych rozpoczęcie wypasu nie wcześniej niż 2 tygodnie po ustąpieniu wód; graniczny termin wypasu 15 października. Inwentaryzacja przyrodnicza. Inwentaryzacja siedliska przyrodniczego, celem pełnego rozpoznania występowania siedliska

Przedmiot ochrony	Działania ochronne
7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	<p>w obszarze, oceny jego stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych.</p> <p>Działanie fakultatywne. Usuwanie drzew i krzewów. Usuwanie nalotu oraz podrostu drzew i krzewów wraz z usunięciem biomasy poza granice płatów siedliska. Zabieg przeprowadzić w terminie 15 sierpnia – 15 lutego (najlepiej przy zamrożonej powierzchni torfowiska). Wszelkie prace należy wykonywać ręcznie, bez wykorzystania ciężkiego sprzętu (w tym ciągników rolniczych do zwożenia biomasy).</p> <p>Działanie fakultatywne. Usuwanie nalotów drzew i krzewów. Koszenie powierzchni, na której występują odrośla drzew i krzewów, lub wycinanie tych odrośli co dwa lata (pierwsze działania 2 lata po wykonaniu działania nr 10), w terminie od dnia 15 sierpnia do dnia 15 lutego kolejnego roku.</p> <p>Działanie obligatoryjne. Zachowanie siedliska przyrodniczego, położonego na trwałych użytkach zielonych. Ekstensywne użytkowanie kośne, pastwiskowe lub kośno-pastwiskowe.</p>
7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska	<p>Działanie fakultatywne. Usuwanie drzew i krzewów. Usuwanie nalotu oraz podrostu drzew i krzewów wraz z usunięciem biomasy poza granice płatów siedliska. Zabieg przeprowadzić w terminie 15 sierpnia – 15 lutego (najlepiej przy zamrożonej powierzchni torfowiska). Wszelkie prace należy wykonywać ręcznie, bez wykorzystania ciężkiego sprzętu (w tym ciągników rolniczych do zwożenia biomasy).</p> <p>Działanie fakultatywne. Usuwanie nalotów drzew i krzewów. Koszenie powierzchni, na której występują odrośla drzew i krzewów, lub wycinanie tych odrośli co dwa lata (pierwsze działania 2 lata po wykonaniu działania nr 13), w terminie od dnia 15 sierpnia do dnia 15 lutego kolejnego roku.</p> <p>Działanie fakultatywne. Ekstensywne użytkowanie kośne. Koszenie ręczne w sposób nieniszczący podłoża. Zebranie i usunięcie biomasy, w terminie do 2 tygodni po pokosie, poza granice wydzielonych płatów siedlisk przyrodniczych.</p> <p>Działanie fakultatywne. Koszenie trzciny i pałki szerokolistnej. Coroczne jak najniższe koszenie ręczne między 15 lipca a 15 sierpnia fragmentów płatu siedliska opanowanych przez trzcinę i pałkę szerokolistną. Usuwanie biomasy do 2 tygodni od pokosu poza siedlisko.</p> <p>Działanie obligatoryjne. Zachowanie siedliska przyrodniczego, położonego na trwałych użytkach zielonych. Ekstensywne użytkowanie kośne, pastwiskowe lub kośno-pastwiskowe.</p>
7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	<p>Działanie fakultatywne. Usuwanie drzew i krzewów. Usuwanie nalotu oraz podrostu drzew i krzewów wraz z usunięciem biomasy</p>

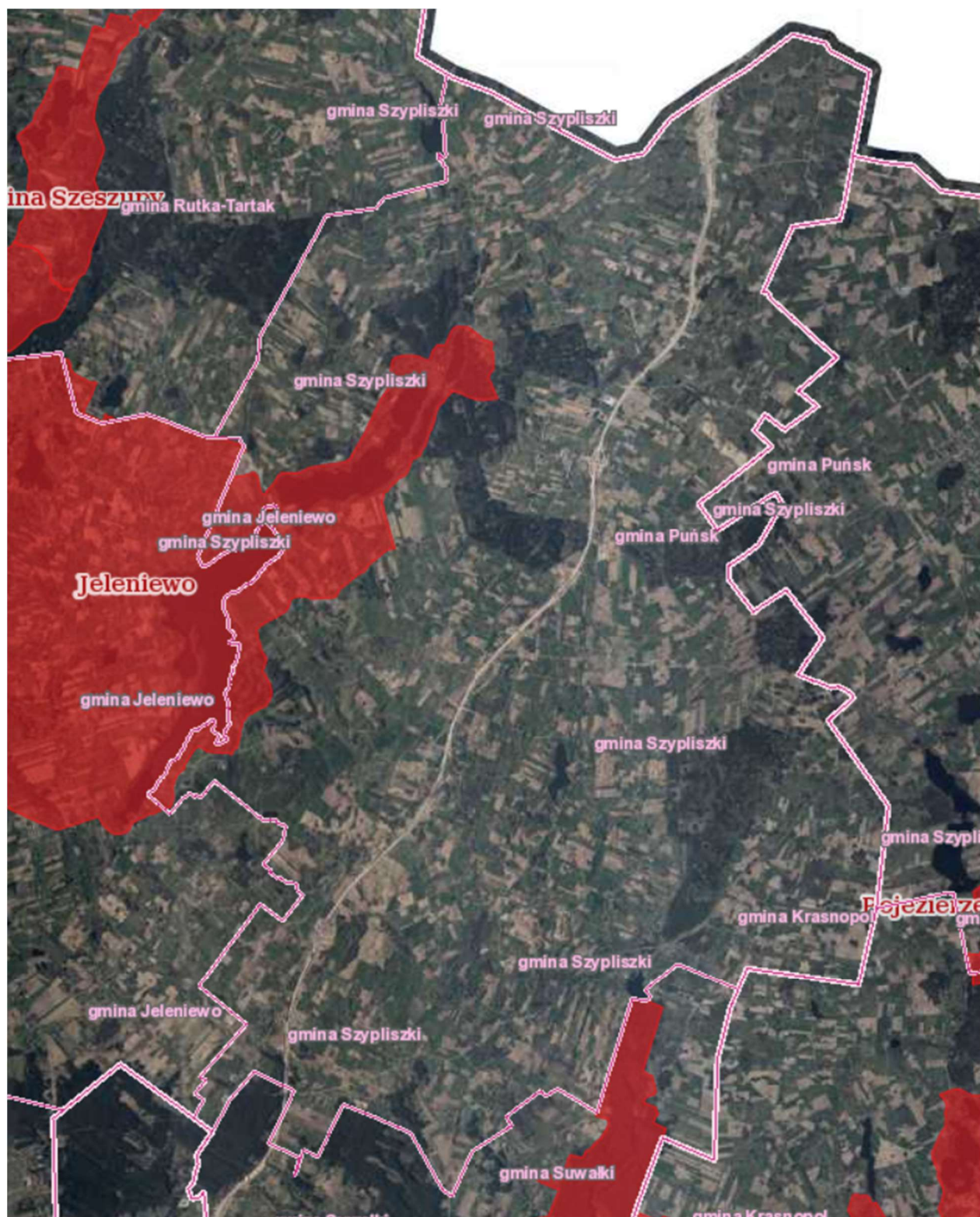
Przedmiot ochrony	Działania ochronne
	<p>poza granice płatów siedliska. Zabieg przeprowadzić w terminie 15 sierpnia – 15 luty (najlepiej przy zamrożonej powierzchni torfowiska). Wszelkie prace należy wykonywać ręcznie, bez wykorzystania ciężkiego sprzętu (w tym ciągników rolniczych do zwożenia biomasy).</p> <p>Działanie fakultatywne. Usuwanie nalotów drzew i krzewów. Koszenie powierzchni, na której występują odrośla drzew i krzewów, lub wycinanie tych odrośli co dwa lata (pierwsze działania 2 lata po wykonaniu działania nr 18), w terminie od dnia 15 sierpnia do dnia 15 lutego kolejnego roku.</p> <p>Działanie fakultatywne. Ekstensywne użytkowanie kośne. Koszenie ręczne w sposób nieniszczący podłoża. Zebranie i usunięcie biomasy, w terminie do 2 tygodni po pokosie, poza granice wydzielonych płatów siedlisk przyrodniczych.</p> <p>Działanie fakultatywne. Koszenie trzciny i pałki szerokolistnej. Coroczne jak najniższe koszenie ręczne między 15 lipca a 15 sierpnia fragmentów płatu siedliska opanowanych przez trzcinę i pałkę szerokolistną. Usuwanie biomasy do 2 tygodni od pokosu poza siedlisko.</p> <p>Działanie obligatoryjne. Zachowanie siedliska przyrodniczego, położonego na trwałych użytkach zielonych. Ekstensywne użytkowanie kośne, pastwiskowe lub kośno-pastwiskowe.</p>
91D0 Bory i lasy bagienne	<p>Ochrona siedliska. Wyłączenie z intensywnego użytkowania. Dopuszcza się ekstensywne użytkowanie drzewostanu cięciami o charakterze zbliżonym do przerębowego (jednostkowe lub grupowe). Natężenie zabiegów powinno wynikać z obowiązującego planu urządzania lasu lub uproszczonego planu urządzania lasu.</p> <p>Inwentaryzacja przyrodnicza. Pełna ocena zróżnicowania siedliska w obrębie granic Natura 2000.</p>
91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	<p>Pielęgnacja lasu, kształtowanie właściwej struktury siedliska. Zabiegi pielęgnacyjne, regulacja zagęszczenia drzewostanu o charakterze jednostkowym lub grupowym z pozostawianiem martwego drewna. Natężenie zabiegów powinno wynikać z obowiązującego planu urządzania lasu lub uproszczonego planu urządzania lasu.</p> <p>Ochrona bierna. Wyłączyć z użytkowania, z wyjątkiem usuwania drzew zagrażających bezpieczeństwu publicznemu.</p> <p>Inwentaryzacja przyrodnicza. Inwentaryzacja siedlisk łęgowych występujących nad jez. Okmin i Udryn oraz pasów łęgów występujących wzdłuż rzeki Czarna Hańcza.</p>
1318 Nocek łydkowłosy – <i>Myotis dasycneme</i>	Brak.
1166 Traszka grzebieniasta - <i>Triturus cristatus</i>	Inwentaryzacja przyrodnicza. Wykonanie inwentaryzacji stanowisk gatunku, celem

Przedmiot ochrony	Działania ochronne
	wyznaczenia punktów pomiarowych do badań monitoringowych, oceny stanu populacji gatunku i siedlisk gatunku oraz zaplanowania działań ochronnych.
1188 Kumak nizinny - Bombina bombina	Inwentaryzacja przyrodnicza. Wykonanie inwentaryzacji stanowisk gatunku, celem wyznaczenia punktów pomiarowych do badań monitoringowych, oceny stanu populacji gatunku i siedlisk gatunku oraz zaplanowania działań ochronnych.
1903 Lipiennik Loesela – Liparis Loeselii	Utrzymanie reżimu wodnego. Zaprzestanie pozyskiwania torfu. Ochrona siedliska występowania gatunku. Siedlisko występowania gatunku odpowiada płatom siedliska przyrodniczego 7230 o numerach 56 i 66. Zakres prac taki sam, jak dla płatów siedliska przyrodniczego 7230 o numerach 56 i 66. Inwentaryzacja przyrodnicza. Wykonanie inwentaryzacji stanowisk występowania gatunku, celem wyznaczenia punktów pomiarowych do badań monitoringowych, oceny stanu populacji gatunku i siedlisk gatunku oraz zaplanowania działań ochronnych.

Źródło: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska W Białymstoku z dnia 2 kwietnia 2019 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jeleniewo

PLH200001

Rysunek 11. Położenie obszaru NATURA 2000 „Jeleniewo” na tle Gminy Szypliszki

Zródło: geoserwis.gdos.gov.pl

Przez teren gminy przebiega korytarz ekologiczny GKPn-4A Puszcza Augustowska – Puszcza Romincka. Odcinek ten zapewnia łączność między obszarami objętymi ochroną: SOOS Ostoja

Wigierska PLH200004 (ryś D, wilk C), Wigierski Park Narodowy, Ostoja Augustowska PLH200005 (ryś B, wilk B) a SOOS Puszcza Romincka PLH280005 (ryś C, wilk C).

Południowy fragment Gminy Szypliszki położony jest w otulinie Wigierskiego Parku Narodowego.

Wigierski Park Narodowy został utworzony na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 1988 r. w sprawie utworzenia Wigierskiego Parku Narodowego (Dz.U. z 1988 r. Nr 25, poz. 173). Inne akty związane z funkcjonowaniem parku: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 marca 1997 r. w sprawie Wigierskiego Parku Narodowego (Dz.U. z 1997 r. Nr 24, poz. 124), Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 lutego 2013 r. w sprawie nadania statutu Wigierskiemu Parkowi Narodowemu z siedzibą w Krzywem (Dz.U. z 2013 r. poz. 317). Jest to obszar wodno-błotny wyznaczony na mocy Konwencji Ramsarskiej.

Ustanowiono zadania ochronne na podstawie Zarządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 30 listopada 2023 r. w sprawie zadań ochronnych dla Wigierskiego Parku Narodowego na rok 2024 (Dz. Urz. Min. Klim. i Środ. z 2023 r., poz. 52). Zadania ochronne, o których mowa obejmują:

- 1) identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków, stanowiące załącznik nr 1 do zarządzenia;
- 2) opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów, z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań, stanowiący załącznik nr 2 do zarządzenia;
- 3) opis sposobów czynnej ochrony gatunków roślin, zwierząt i grzybów, stanowiący załącznik nr 3 do zarządzenia;
- 4) wskazanie obszarów objętych ochroną ścisłą, czynną oraz krajobrazową, stanowiące załącznik nr 4 do zarządzenia;
- 5) ustalenie miejsc udostępnianych w celach naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych i sportowych oraz maksymalnej liczby osób mogących przebywać jednocześnie w tych miejscach, stanowiące załącznik nr 5 do zarządzenia;
- 6) wyznaczenie miejsc do połowu ryb, stanowiące załącznik nr 6 do zarządzenia.

Tabela 8. Zadania ochronne, Wigierski Park Narodowy

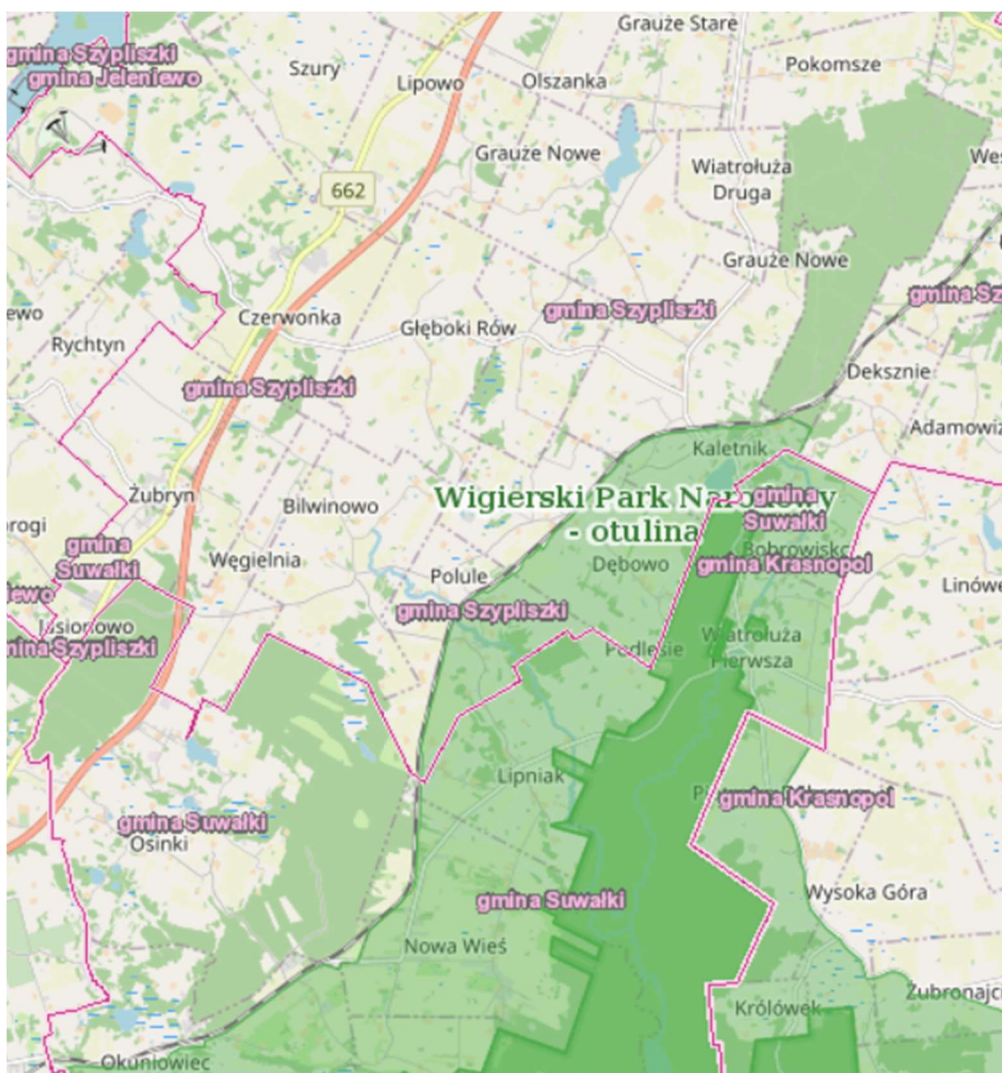
Nazwa gatunku	Rodzaj zadań ochronnych
Sposoby czynnej ochrony gatunków roślin, zwierząt i grzybów na obszarach ochrony ścisłej	
Ochrona gatunków roślin, zwierząt i grzybów	
Wybrane gatunki roślin, zwierząt i grzybów, w szczególności gatunków objętych ochroną gatunkową oraz będących przedmiotami ochrony na obszarze specjalnej ochrony ptaków Puszcza Augustowska (PLB200002) i obszarze	1. Monitorowanie różnorodności gatunkowej oraz stanu populacji roślin, zwierząt lub grzybów, w tym ich wielkości i rozmieszczenia poszczególnych gatunków.

Nazwa gatunku	Rodzaj zadań ochronnych
mającym znaczenie dla Wspólnoty Ostoja Wigierska (PLH200004)	2. Monitorowanie roślin inwazyjnych gatunków obcych, w tym ich rozmieszczenia, wielkości populacji i dynamiki rozwoju
Sposoby czynnej ochrony gatunków roślin, zwierząt i grzybów na obszarach ochrony czynnej	
Ochrona gatunków roślin	
Rodzime gatunki roślin występujące na obszarze Wigierskiego Parku Narodowego, zwanego dalej „Parkiem”	Ochrona rodzimych gatunków roślin przed inwazyjnymi gatunkami obcymi
Wybrane gatunki roślin naczyniowych oraz mchów i wątrobowców, w szczególności gatunki zagrożone wyginięciem, rzadkie lub objęte ochroną gatunkową	Monitorowanie różnorodności gatunkowej oraz stanu populacji, w tym jej wielkości i rozmieszczenia poszczególnych gatunków
Gatunki światłolubne i ciepłolubne	Poprawa warunków występowania
Ochrona gatunków zwierząt	
Wybrane gatunki zwierząt, w szczególności gatunki zagrożone, rzadkie lub objęte ochroną gatunkową	1. Monitorowanie różnorodności gatunkowej, liczebności i rozmieszczenia. 2. Określenie ekologicznych i przestrzennych uwarunkowań występowania. 3. Monitorowanie inwazyjnych gatunków obcych, w tym ich rozmieszczenia, wielkości populacji i dynamiki rozwoju
Gatunki zwierząt zagrożone wyginięciem, rzadkie lub objęte ochroną gatunkową	Ograniczanie liczebności drapieżników
Nietoperze (Chiroptera)	Ochrona miejsc bytowania
Ptaki (Aves)	Monitoring stanowisk lęgowych. Monitoring ptaków jeziora Wigry. Monitoring zachowań polęgowych ptaków. Poprawa stanu i warunków bytowania oraz ochrona miejsc występowania.
Płazy (Amhibia)	Poprawa warunków bytowania.
Owady (Insecta)	Poprawa warunków bytowania.
Gatunki zwierząt bytujące w martwym drewnie	Utrzymanie lub zwiększenie powierzchni siedlisk dla organizmów zasiedlających martwe drewno
Ochrona gatunków grzybów	
Rzadkie gatunki grzybów, których środowiskiem bytowania jest martwe drewno	Tworzenie odpowiednich warunków życia dla gatunków grzybów
Gatunki zagrożone wyginięciem, rzadkie lub objęte ochroną gatunkową	Monitorowanie różnorodności gatunkowej grzybów oraz rozmieszczenia stanowisk poszczególnych gatunków
Porosty, w szczególności granicznik płucnik (Lobaria pulmonaria)	Ochrona miejsc występowania
Sposoby czynnej ochrony gatunków roślin, zwierząt i grzybów na obszarach ochrony krajobrazowej	
Ochrona gatunków roślin	
Wybrane gatunki roślin naczyniowych oraz mchów i wątrobowców, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków zagrożonych wyginięciem, rzadkich lub objętych ochroną gatunkową	Monitorowanie różnorodności gatunkowej oraz rozmieszczenia stanowisk poszczególnych gatunków
Ochrona gatunków zwierząt	
Wybrane gatunki, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków zagrożonych wyginięciem, rzadkich lub objętych ochroną gatunkową	1. Monitorowanie różnorodności gatunkowej, liczebności i rozmieszczenia. 2. Określenie ekologicznych i przestrzennych uwarunkowań występowania. 3. Monitorowanie inwazyjnych gatunków obcych, w tym ich pochodzenia, rozmieszczenia, wielkości populacji i dynamiki rozwoju

Nazwa gatunku	Rodzaj zadań ochronnych
Ochrona gatunków grzybów	
Gatunki zagrożone wyginięciem, rzadkie lub objęte ochroną gatunkową	Monitorowanie różnorodności gatunkowej, liczebności i rozmieszczenia stanowisk poszczególnych gatunków

Źródło: Zarządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 30 listopada 2023 r. w sprawie zadań ochronnych dla Wigierskiego Parku Narodowego na rok 2024

Rysunek 12. Położenie otuliny Wigierskiego Parku Narodowego na terenie Gminy Szypliszki

Źródło: geoserwis.gdos.gov.pl, data dostępu: 18.01.2024 r.

2.4.3. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Na terenie Gminy Szypliszki wody zajmują powierzchnię 268 ha. Największym jeziorem jest Szelment Mały o powierzchni 168,5 ha, który należy do jezior rzeki Szelmentki (zlewnia Niemna). Ponadto do grupy jezior Szelmentki zaliczamy: jezioro Ingiel, Jodel i Kupowo (gmina Rutka-Tartak) oraz kilka mniejszych.

Szelmentka jest prawobrzeżnym dopływem Szeszupy o długości około 24 km. Ujście Szelmentki znajduje się na terenie Litwy, około 2 km od granicy polsko-litewskiej. Szelmentka przepływa w górnym biegu przez dwa duże jeziora rynnowe: Szelment Wielki i Szelment Mały. Zlewnia Szelmentki w granicach Polski położona na Pojezierzu Wschodniosuwalskim obejmuje silnie pofałdowany obszar wysokich wzgórz oraz głębokich dolin i rynien, często wypełnionych jeziorami, ograniczonymi wysokimi i stromymi skarpami wysoczyzn lodowcowych.

Jeziora

Jezioro Szelment Mały jest położone na terenie gminy Szypliszki. Położenie geograficzne: 54°15,4' N, 23°01,2' E, wysokość 175,85 m n. p. m.

Jezioro Szelment Mały ze względu na pochodzenie zaliczane jest do zbiorników polodowcowych, rynnowych. Poprzez kanał – Szelmentkę łączy się z jeziorem Szelment Wielki. Powierzchnia jeziora zajmuje 168,5 ha. Głębokość maksymalna wynosi 28,5 m, a głębokość średnia sięga 7,5 m. Objętość jeziora wynosi ok. 12.577,3 tys. m³. Misa jeziora jest zróżnicowana o bardzo urozmaiconym dnie z wieloma głęboczkami i wypłycceniami. Akwen można podzielić na dwie części: północno-wschodnią – płytszą oraz południowo-zachodnią – głębszą. Część północno-wschodnia od wschodu połączona jest wąskim przesmykiem z jeziorem Jodel. Obszar zlewni całkowitej zdominowany jest przez tereny użytkowane rolniczo. Większe kompleksy leśne występują na północy, północnym –wschodzie i północnym –zachodzie zlewni Szelmentu Małego.

Akwen nie posiada bezpośrednich źródeł zanieczyszczeń. Na stan czystości jeziora duży wpływ ma przede wszystkim jakość wód dopływających ze zlewni cząstkowych o obniżonym stanie sanitarnym, co jest związane ze składowaniem obornika bez zabezpieczenia. Celowe byłoby w rejonie zlewni jeziora oparcie gospodarki ściekowej na innych formach utylizacji ścieków np. systemie przydomowych oczyszczalni ścieków, czy szczelnych płytach i zbiornikach na gnojowice.

Jezioro Ingiel - wybitnie malownicze jezioro nieopodal wsi letniskowej Becejły, w leśnym otoczeniu wysokich brzegów od strony wschodniej, wydłużone z północy na południe. Przepływa przez nie Szelmentka. Akwen zajmuje powierzchnię 16 ha. Ma średnią głębokość 4,1 m, maksymalną 9,7. Położone jest na wysokości 174,5 m n.p.m. Jego długość wynosi 1000 m, średnia szerokość 250.

Jezioro Jodel - Judel - nazywane też Jodeł - właściwie zatoka w północnej części Szelmentu Małego. Usytuowane jest z północy na południowy zachód. Wąskie. Ma szerokość ledwie 80 m, przy długości 1100 m. Jest płytkie, silnie eutroficzne, rybne, o bogatej roślinności nawodnej i zanurzonej, o średniej głębokości 2.5. a maksymalne! 4.7 m. Zajmuje powierzchnię 12,5 ha Jest położone 175,9 m n.p.m.

Jeziro Kaletnik - ładnie położone w lekko pagórkowatej okolicy polno - lesistej o suchych pagórkowatych brzegach, jezioro położone na wysokości 157,5 m n.p.m.

Jeziro Grauże - niewielkie jezioro o pow. Ok. 20 ha, położone wśród pól w niewielkiej kotlinie, otoczone częściowo wysokimi skarpami. Brzegi porasta miejscami trzcina, tatarak i oczeret jeziorny- roślinność typowa dla siedliska wodnego eutroficznego. Przy brzegach porasta olcha i kilka gatunków wierzby.

Rzeki

Wiatrołuża jest niewielką (ok. 20 km długości) rzeką Pojezierza Wschodniosuwalskiego. Jej początki w postaci kilku małych strumieni znajdują się w okolicy wsi Fornetka, przy trasie Suwałki -Szypliszki. Struga ta płynie początkowo na południowy wschód, aby w okolicy wsi Zaboryszki przyjąć kierunek południowy. Przed wzniesieniami wsi Kaletnik zatacza łuk, po czym płynie prosto wzdłuż zagród wsi Bobrowisko. Nawet tutaj po dziesięciokilometrowym biegu, jest ciągle strumieniem łatwym do przeskoczenia. Dopiero kilometr dalej nabiera charakteru rzeki. W okolicy wsi Wiatrołuża Pierwsza ma już szerokość 2 - 2,5 m, bystry prąd, dno żwirowe. Nie jest jednak głęboka. W środkowym biegu płynie Wiatrołuża początkowo wąską - otoczoną wyniosłymi garbami morenowymi - doliną, która nad samą rzeką jest mocno zabagniona porośnięta łanami szuwarów a na siedliskach torfiastych - olsem i grądem. Zanim wody dostaną się do dużego jeziora Pierty przepływają przez malownicze jeziorko Królówek. Rzeka Szelmentka to niewielka, słabo turystom znana, jest jednak godna uwagi ze względu na swe walory krajoznawcze i ciekawy szlak kajakowy. Jej długość wynosi nieco ponad 25 kilometrów, z czego trzy ostatnie, przed ujściem do Szeszupy, znajdują się już na Litwie. Źródła rzeki należy szukać około 2 km na południowy wschód od Jesionowej Góry, gdzie ze stoków okolicznych wzgórz spływa kilka strumieni w kierunku Leszczowa. Wpadają one do dwu niewielkich Jezior: Zaleszczewo (2,3ha) i Leszczewo (7,6 ha). Z Leszczowa wypływa struga, która kierując się na zachód, jako dość bystry potok wpada do południowego krańca jeziora Szelment. Przez kolejne 9 km, szlak Szelmentki współtworzą jeziora Szelment Wielki i Mały. Dalej rzeka mija wieś letniskową Becejły (most), przepływa malowniczo usytuowane jezioro Iłgiel, pokonuje ładny przełom i zwalnia bieg na odcinku bagnistej kotliny dawnego jeziora. Następnie dostaje się w kolejny przełom i wpływa do jeziora Kupowo (27 ha). Wydostawszy się z tego jeziora, płynie jako rzeka przygraniczna (koło wsi Smolnica), po czym przecina granicę polsko-litewską i wpada do Szeszupy.

Tabela 9. Jednolite części wód powierzchniowych na terenie Gminy Szypliszki

Kod jcwp (układ jednostek planistycznych aPGW)	Nazwa JCWP	Kod jcwp
LW30607	Szelment Mały	LW30607

Kod jcwp (układ jednostek planistycznych aPGW)	Nazwa JCWP	Kod jcwp
RW80001864349	Piertanka z jez. Krzywe Wigierskie, Pierty	RW80000964349
RW800018648299	Marycha do Marychny z jez. Boksze, Sejwy, Szejpizki	RW80000964819
RW8000256867	Szelmentka do granicy państwa	RW8000206867

Źródło: www.kzgw.gov.p zaktualizowane na podstawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Niemna

Jeziora i rzeki leżące na terenie gminy leżą na Obszarze Dorzecza Niemna w regionie wodnym Niemna.

Na terenie Gminy Szypliszki w ostatnich latach umiejscawiano punkty badawcze wód powierzchniowych. W poniższych tabelach przedstawiono wyniki z lat 2014 – 2019 oraz 2016 – 2021.

W „Klasyfikacji wskaźników i grup wskaźników w jednolitych częściach wód powierzchniowych jezior za rok 2022” wspomniano o jeziorze Szelment Mały, jednak nie podano analogicznych danych do tych analizowanych w przedstawionych na poprzednich stronach tabelach.

W Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 2 grudnia 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Niemna (Dz.U. 2023, poz. 114) wskazano cele dla jeziora położonego na terenie gminy oraz rzekach związanych z jej terenem.

Tabela 10. Ocena jednolitych części wód jezior (2014 – 2019) – pH i klasa elementów fizykochemicznych

Kod ppk	Nazwa ppk	Kod jcwp	Nazwa jcwp	Klasa elementów fizykochemicznych (grupa 3.1 - 3.5)			Klasa elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne (3.6)		
				Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa
PL07S0802_0043	jez. Szelment Mały - st.01	PLLW30607	Szelment Mały	2018	2018	2	2018	2018	2

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód jezior w latach 2014-2019 na podstawie monitoringu

Tabela 11. Ocena jednolitych części wód jezior (2014 – 2019) – stan ekologiczny, chemiczny i ocena stanu jcwp

Nazwa jcwp	Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego				Klasyfikacja stanu chemicznego			Ocena stanu jcwp		
	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa	Stan/ potencjał ekologiczny	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Stan chemiczny	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Ocena
Szelment Mały	2018	2018	2	dobry stan ekologiczny	2018	2018	stan chemiczny poniżej dobrego	2018	2018	zły stan wód

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód jezior w latach 2014-2019 na podstawie monitoringu

Tabela 12. Jakość wód powierzchniowych przepływających przez Gminę Szypliszki (2014 – 2019) – elementy fizykochemiczne

Kod ppk	Nazwa ppk	Kod jcwp	Nazwa jcwp	Klasa elementów fizykochemicznych (grupa 3.1 - 3.5)			Klasa elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne (3.6)		
				Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa
PL07S0802_0060	Piertanka - Tartak	PLRW80001864349	Piertanka z jez. Krzywe Wigierskie, Pierty	2018	2018	>2	2018	2018	2
PL07S0801_0082	Marycha - Michnowce	PLRW800018648299	Marycha do Marychny z jez. Boksze, Sejwy, Szejpliszki	2017	2017	>2	2017	2017	2
PL07S0801_0072	Szelmentka - Kupowo (Smolnica)	PLRW8000256867	Szelmentka do granicy państwa	2017	2019	>2	2017	2017	2

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2014-2019 na podstawie monitoringu

Tabela 13. Jakość wód powierzchniowych przepływających przez Gminę Szypliszki (2014 – 2019) – stan ekologiczny i chemiczny

Nazwa ppk	Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego				Klasyfikacja stanu chemicznego			Ocena stanu jcwp		
	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa	Stan / potencjał ekologiczny	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Stan chemiczny	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Ocena
Piertanka - Tartak	2018	2018	3	umiarkowany stan ekologiczny	2014	2018	stan chemiczny poniżej dobrego	2014	2018	zły stan wód
Marycha - Michnowce	2017	2017	3	umiarkowany stan ekologiczny				2017	2017	zły stan wód
Szelmentka - Kupowo (Smolnica)	2017	2019	3	umiarkowany stan ekologiczny	2017	2019	stan chemiczny poniżej dobrego	2017	2019	zły stan wód

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2014-2019 na podstawie monitoringu

Tabela 14. Stan jezior (2016 – 2021), cz. 1

Kod ppk	Nazwa ppk	Kod jcwp	Nazwa jcwp	Klasa elementów biologicznych			Klasa elementów fizykochemicznych (grupa 3.1 - 3.5)			Klasa elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne (3.6)		
				Rok najstar. badań	Rok najnow. badań	Klasa	Rok najstar. badań	Rok najnow. badań	Klasa	Rok najstar. badań	Rok najnow. badań	Klasa
PL07S0802_004 3	jez. Szelment Mały - st.01	PLLW30607	Szelment Mały	2018	2018	2	2018	2018	2	2018	2018	2

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód jezior w latach 2016-2021 na podstawie monitoringu, wody.gios.gov.pl

Tabela 15. Stan jezior (2016 – 2021), cz. 2

Nazwa jcwp	Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego				Klasyfikacja stanu chemicznego			Ocena stanu jcwp		
	Rok najstarsz. badań	Rok najnowszy. badań	Klasa	Stan / potencjał ekologiczny	Rok najstarsz. badań	Rok najnowszy. badań	Stan chemiczny	Rok najstarsz. badań	Rok najnowszy. badań	Ocena
Szelment Mały	2018	2018	2	dobry stan ekologiczny	2018	2021	stan chemiczny poniżej dobrego	2018	2021	zły stan wód

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód jezior w latach 2016-2021 na podstawie monitoringu, wody.gios.gov.pl

Tabela 16. Stan rzek (2016 – 2021), cz. 1

Nazwa ppk	Nazwa jcwp	Klasa elementów biologicznych			Klasa elementów fizykochemicznych (grupa 3.1 - 3.5)			Klasa elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne (3.6)		
		Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa
Piertanka - Tartak	Piertanka z jez. Krzywe Wigierskie, Pierty	2018	2021	5	2018	2021	>2	2018	2018	2
Marycha - Michnowce	Marycha do Marychny z jez. Boksze, Sejwy, Szejpizski	2020	2020	4	2020	2020	>2	2017	2020	2
Szelmentka - Kupowo (Smolnica)	Szelmentka do granicy państwa	2017	2020	3	2017	2020	>2	2017	2020	2

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2016-2021 na podstawie monitoringu, wody.gios.gov.pl

Tabela 17. Stan rzek (2016 – 2021), cz. 2

Nazwa ppk	Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego				Klasyfikacja stanu chemicznego			Ocena stanu jcwp		
	Rok najstarsz. badań	Rok najnowszych badań	Klasa	Stan / potencjał ekologiczny	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Stan chemiczny	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Ocena
Piertanka - Tartak	2018	2021	5	zły stan ekologiczny	2018	2021	stan chemiczny dobry	2018	2021	zły stan wód
Marycha - Michnowce	2017	2020	4	słaby stan ekologiczny	2020	2020	stan chemiczny dobry	2017	2020	zły stan wód
Szelmentka - Kupowo (Smolnica)	2017	2020	3	umiarkowany stan ekologiczny	2017	2021	stan chemiczny poniżej dobrego	2017	2021	zły stan wód

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2016-2021 na podstawie monitoringu, wody.gios.gov.pl

Tabela 18. Stan rzek, 2022 r.

Nazwa jcwp	Klasa elementów biologicznych			Klasa elementów fizykochemicznych (grupa 3.1 - 3.5)			Klasa elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne (3.6)		
	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa
Pietranka do jez. Wigry	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marycha do Marychny	2022	2022	3	2022	2022	>2	2022	2022	2
Szelmentka do granicy państwa	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: Klasyfikacji wskaźników i grup wskaźników w jednolitych częściach wód powierzchniowych rzek i zbiorników zaporowych za rok 2022, wody.gios.gov.pl

Tabela 19. Cele środowiskowe - jeziora

Nazwa JCWP	Cel środowiskowy na cykl 2022-2027		Wskaźnik, którego cel środowiskowy może być odroczony w czasie	Wskaźnik o złagodzonej celu środowiskowym
	Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny		
Szelment Mały	dobry stan chemiczny	stan chemiczny, dla złagodzonych wskaźników przedstawionych - poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	Bromowane difenyletery (b), Ołów (w)	Benzo(a)piren (w)

Źródło: Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 2 grudnia 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Niemna (Dz.U. 2023, poz. 114)

Tabela 20. Cele środowiskowe - rzeki

Nazwa jcwp	Cel środowiskowy jcwp na lata 2022-2027		Wskaźnik, którego cel środowiskowy może być odroczony w czasie	Wskaźnik o złagodzonej celu środowiskowym
	Cel środowiskowy stan/potencjał ekologiczny	Cel środowiskowy stan chemiczny		
Pietranka do jez. Wigry	dobry stan ekologiczny, zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	stan chemiczny, dla złagodzonych wskaźników - poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	benzo(a)piren(w),	związki tributyllocyny(w)
Marycha do Marychny	dobry stan ekologiczny, zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	dobry stan chemiczny	OWO,	ND

Nazwa jcwp	Cel środowiskowy jcwp na lata 2022-2027		Wskaźnik, którego cel środowiskowy może być odroczony w czasie	Wskaźnik o złagodzonym celu środowiskowym
	Cel środowiskowy stan/potencjał ekologiczny	Cel środowiskowy stan chemiczny		
Szelmentka do granicy państwa	dobry stan ekologiczny	stan chemiczny, dla złagodzonych wskaźników - poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	OWO; EFI+PL/ IBI_PL; bromowane difenyletery(b), rtęć(b), ; heptachlor(b)	związki tributylocyny(w)

Źródło: Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 2 grudnia 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Niemna (Dz.U. 2023, poz. 114)

Stan wód na terenie Gminy Szypliszki wciąż wymaga przeprowadzania wielu prac polepszających ich stan. Potrzeba prac poprawiających m.in. stan ekologiczny wód. Ocena stanu jcwp zarazem jeziora jak i rzek jest niezadawalająca.

Susza, korzystanie z zasobów dyspozycyjnych

Zgodnie z „Planem przeciwdziałania skutkom suszy” (przyjętym Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy, Dz. U. 2021, poz. 1615) na terenie Polski na 38,95% obszarów dorzeczy występuje normalny stopień wykorzystania zasobów dyspozycyjnych wód powierzchniowych (eksploatacja wód nie wyczerpuje całych zasobów wodnych), na 37,50% obszarów dorzeczy stopień jest intensywny (eksploatacja wody na poziomie maksymalnej dostępności zasobów), a na 23,55% bardzo intensywny (eksploatacja przewyższa ilość zasobów wodnych). Zlewnie o intensywnym stopniu wykorzystania są zlokalizowane m.in. na Pojezierzu Litewskim.

Ocenę możliwości korzystania z zasobów dyspozycyjnych wód powierzchniowych w czasie suszy determinuje wskaźnik stanu nienaruszalnych zasobów wód powierzchniowych. Uzyskane wyniki wskazują, iż podczas suszy hydrologicznej na 70,23% obszaru Polski zasoby nienaruszalne wód powierzchniowych nie zostają wyeksploatowane. Oznacza to, że mimo niskich stanów wód, wszyscy użytkownicy wód zlewni nie mają problemu z pojawiającym się brakiem wody. Również ekosystemy wodne i od wód zależne funkcjonują prawidłowo. Nie oznacza to jednak, że sytuacja nie może ulec pogorszeniu, np. w wyniku zwiększenia liczby użytkowników wód w zlewni (co przyczyni się do większego poboru) albo nałożenia się innych negatywnych czynników (np. wysoka temperatura wody, która uniemożliwi pracę elektrowni używających do procesów technologicznych zasobów wód powierzchniowych; zmniejszenie się zawartości tlenu w wodzie skutkującego przyduszą ryb oraz obniżeniem parametrów jakościowych wód płynących).

Na podstawie powyższych danych można wnioskować, że nawet w przypadku wystąpienia suszy zasoby nienaruszalne wód powierzchniowych nie zostają wyeksploatowane. Choć teren gminy nie leży na obszarze zlewni o intensywnym stopniu wykorzystania wód jest on w stosunkowo dobrej sytuacji. Wraz ze zmianami klimatycznymi sytuacja hydrologiczna terenu może się pogorszyć i stać się niebezpieczną dla zdrowia oraz życia jej mieszkańców.

Istnieje potrzeba przeprowadzenia prac polepszających stan wód powierzchniowych oraz zabezpieczeniem mieszkańców przed brakiem wody. Ważne jest przygotowanie na potencjalne zmiany klimatyczne, które mogłyby pogorszyć obecną stosunkowo zadawalającą sytuację w tym zakresie.

Wody podziemne

Gmina Szypliszki znajduje się w zasięgu następujących jednolitych części wód podziemnych:

- PLGW800022.

JCWPD 22:

Liczba pięter wodonośnych: 3.

Udział zasilania podziemnego w odpływie całkowitym rzek w obrębie JCWPD: 38%.

Ekosystemy lądowe zależne od wód podziemnych: Mokradła (16% powierzchni obszarów chronionych).

Leje depresji (lej regionalny-lokalny) związane z poborem wód podziemnych, odwodnieniami kopalnianymi, wpływem aglomeracji itp.: Nie występują.

W 2022 roku Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, przeprowadził monitoring diagnostyczny stanu chemicznego wszystkich 174 jednolitych części wód podziemnych. Próbkę wód podziemnych pobrano w 1404 punktach pomiarowych.

Wyniki oznaczeń terenowych i laboratoryjnych poddano analizie i wyznaczono klasy jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. 2019 poz. 2148) klasyfikacja elementów fizykochemicznych stanu wód podziemnych obejmuje pięć następujących klas jakości wód podziemnych:

- I klasa – wody bardzo dobrej jakości,
- II klasa – wody dobrej jakości,
- III klasa – wody zadowalającej jakości,
- IV klasa – wody niezadowalającej jakości ,
- V klasa – wody złej jakości.

Na terenie Gminy Szypliszki dokonano badań w dwóch punktach. Badanie przeprowadzono w miejscowościach Budzisko i Wygorzel.

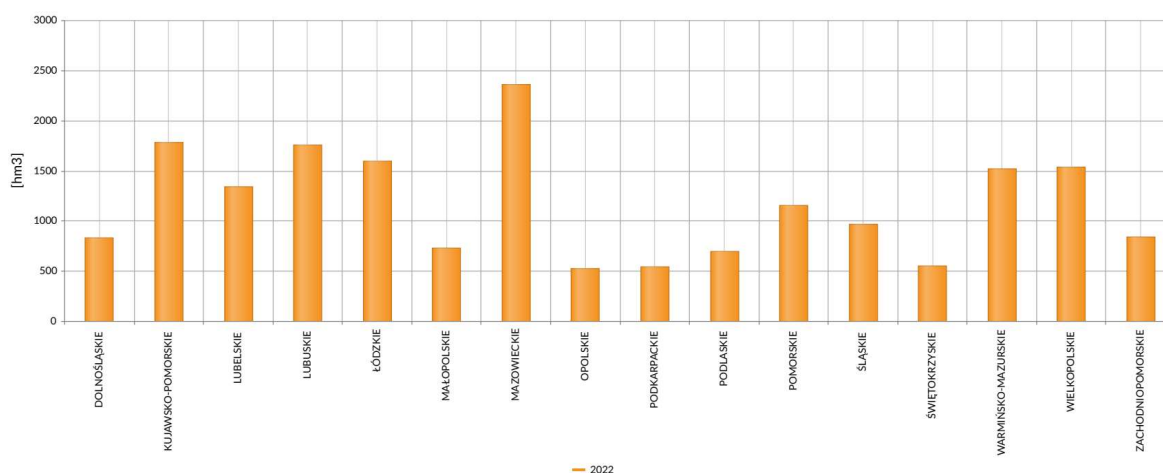
Tabela 21. Stan wód podziemnych

Numer JCWPd (wg podziału na 174 części)	Kod UE JCWPd (wg podziału na 174 części)	Identyfikator UE punktu pomiarowego (wg podziału JCWPd na 174 części)	Miejscowość	Data poboru próbki	Klasa jakości 2022 końcowa
22	PLGW800022	PLGW800022_012	Budzisko	05.09.2022	III
22	PLGW800022	PLGW800022_013	Wygorzel	29.06.2022	III

Źródło: 2022 - Klasy jakości wód podziemnych - monitoring jakości wód podziemnych - monitoring diagnostyczny, dane Inspekcji Ochrony Środowiska uzyskanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, aktualność informacji zgodna z datą ich przygotowania (marzec 2023)

Końcowa klasa jakości wód podziemnych w obydwu punktach została oceniona jako: wody zadowalającej jakości.

Wykres 3. Zasoby wód podziemnych w województwach, 2022

Źródło: dane GUS

Na wykresie 3 zaprezentowano zasób wód w poszczególnych województwach w 2022 r., niższy od województwa podlaskiego poziom zasobów wód podziemnych wystąpił w województwach: opolskim, podkarpackim i świętokrzyskim.

Zgodnie z danymi GUS w 2022 r. zasoby eksploatacyjne wód podziemnych w województwie podlaskim wynosiły 695,5 hm³ i były o 0,5 hm³ wyższe niż w roku poprzednim.

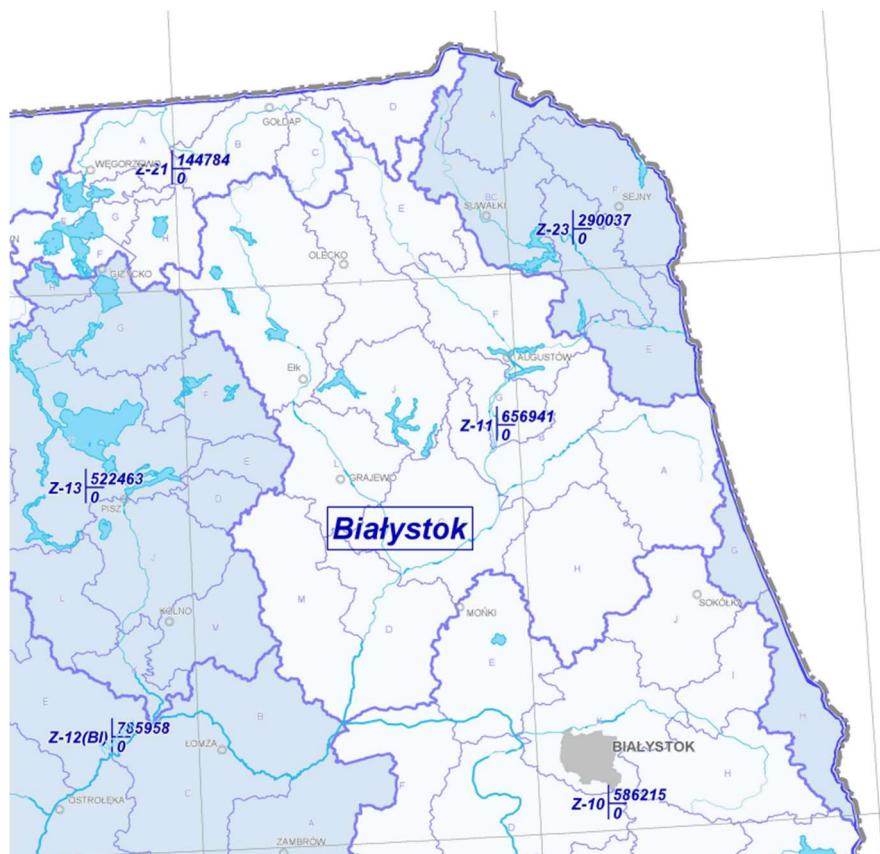
Można uznać, że sytuacja na terenie gminy i powiatu w porównaniu do innych części kraju (podobnie jak w przypadku całego województwa, na którego terenie są położne) mogłaby być jeszcze lepsza.

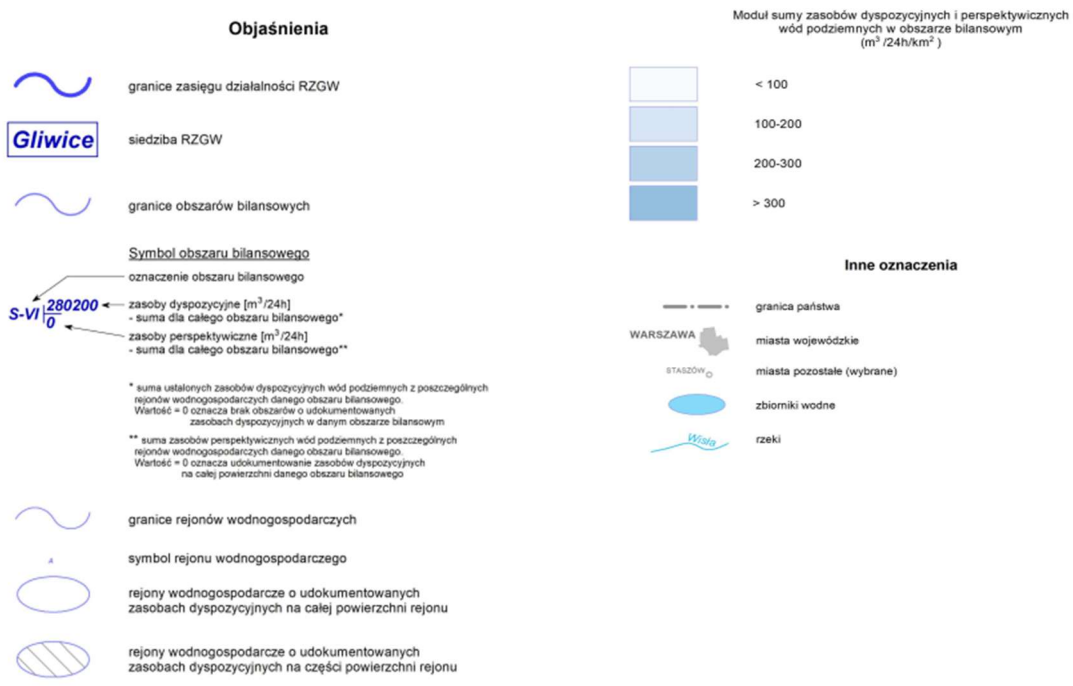
Istnieje potrzeba zadbania o posiadane zasoby i promowania oszczędzania zużycia wody.

Zasoby dyspozycyjne wód podziemnych na terenie gminy znajdują się na zadawalającym poziomie. Wciąż należy jednak prowadzić prace służące zadbaniu o posiadane zasoby i rozsądne z nich korzystanie.

Mapę dotyczącą zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych na terenie Gminy Szypliszki i jej otoczeniu prezentuje Rysunek 13.

Rysunek 13. Mapa zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych w obszarach bilansowych (stan na 31.12.2022 r.)

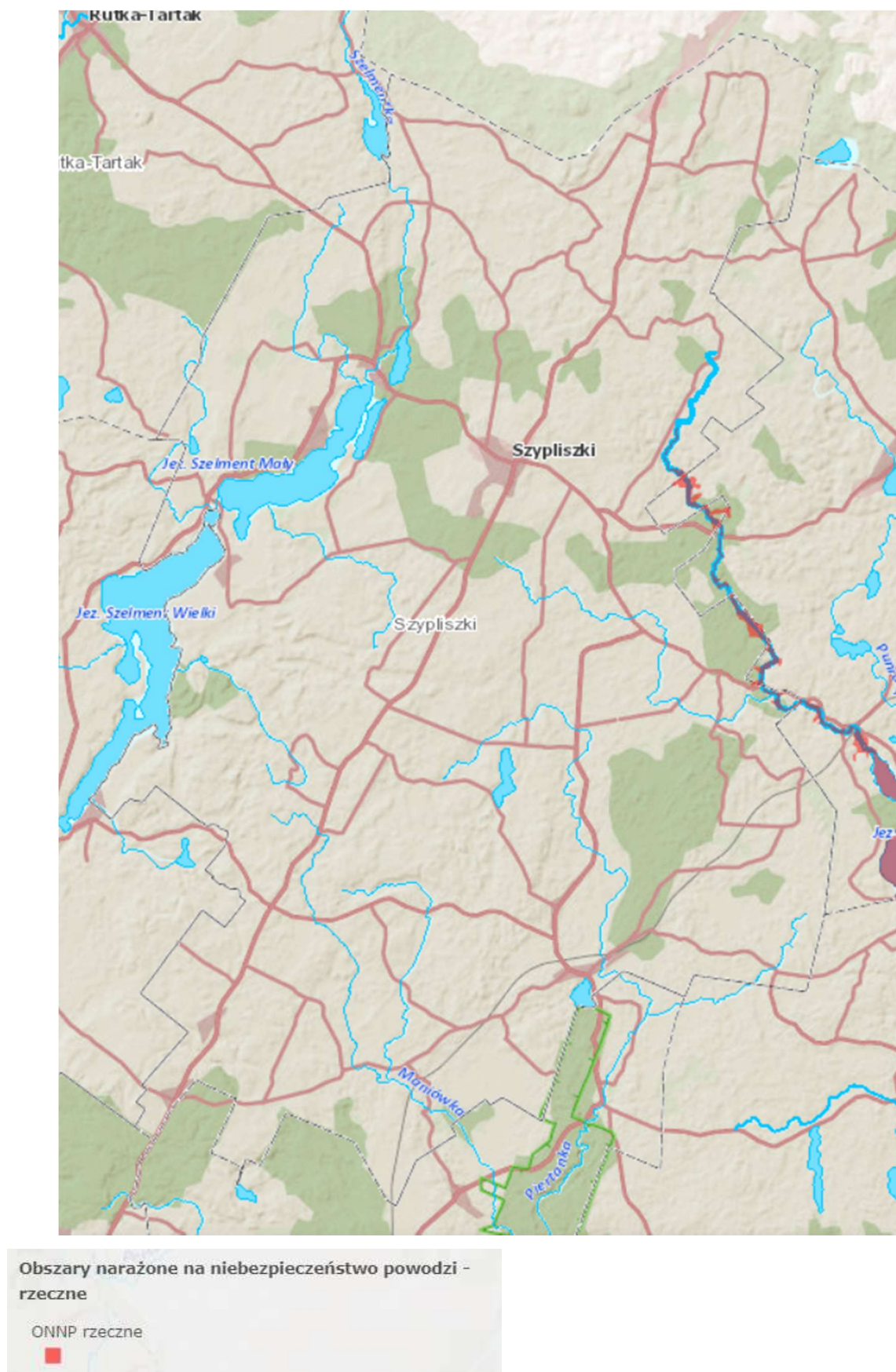

Źródło: www.pgi.gov.pl

Zgodnie z danymi zaprezentowanymi w ISOK (Informatyczny System Osłony Kraju) na niewielkim terenie gminy występuje wstępne ryzyko powodziowe.

Rysunek 14. Mapa ryzyka powodziowego

Źródło: wody.isok.gov.pl

Na terenie gminy planowana jest przebudowa budowli komunikacyjnych związanych z rzeką Szelmentka.

2.4.4. STAN POWIETRZA, KLIMAT I PROGNOZOWANE JEGO ZMIANY

W zawartym w „Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2022” Zestawieniu gmin na obszarze których wystąpiło przekroczenie nie wskazano w żadnym przypadku przekroczenia na terenie Gminy Szypliszki.

Ze względu jednak na występowanie przekroczeń w strefie podlaskiej (na której terenie leży gmina) wciąż istnieje potrzeba przeprowadzenia działań służących jego poprawie a przynajmniej temu by na terenie gminy nie uległ on pogorszeniu.

Gmina Szypliszki położona jest w najzimniejszej dzielnicy klimatycznej Polski. Panuje tu, jak i w większości Suwalszczyzny, wydłużony okres zimowy i obniżona ilość opadów atmosferycznych. Występuje tu duża ilość dni mroźnych i dni gorących. Stopniowo, z roku na rok, zanika różnica między pośrednimi porami roku a także pogoda w niektórych miesiącach jest nietypowa dla danej pory roku. Zima ze śniegiem i mrozem nadchodzi w ostatniej dekadzie października i trwa kilka dni. Szybko jednak nadchodzi ocieplenie i taka pogoda utrzymuje się często nawet do połowy grudnia. Coraz częściej zdarza się, że w styczniu topnieją śniegi i część roślin budzi się do życia już w lutym. W kwietniu zaś bywają zamiecie śnieżne i mrozy. Wiosna jest zwykle chłodna i bezdeszczowa. Intensywne opady deszczu bywają w połowie maja i czerwcu. Lata są upalne i suche.

Amplituda średnich miesięcznych temperatur dla okresu 1971-2022 wyniosła 65,8°C (na Stacji w Suwałkach). Średnia roczna temperatura powietrza w 2022 r. wynosiła 7,8°C.

W stacji meteorologicznej w Suwałkach, zgodnie z danymi „Rocznika Statystyczny Województwa Podlaskiego 2023”, w 2022 r. usłonecznienie w godzinach wyniosło 1644.

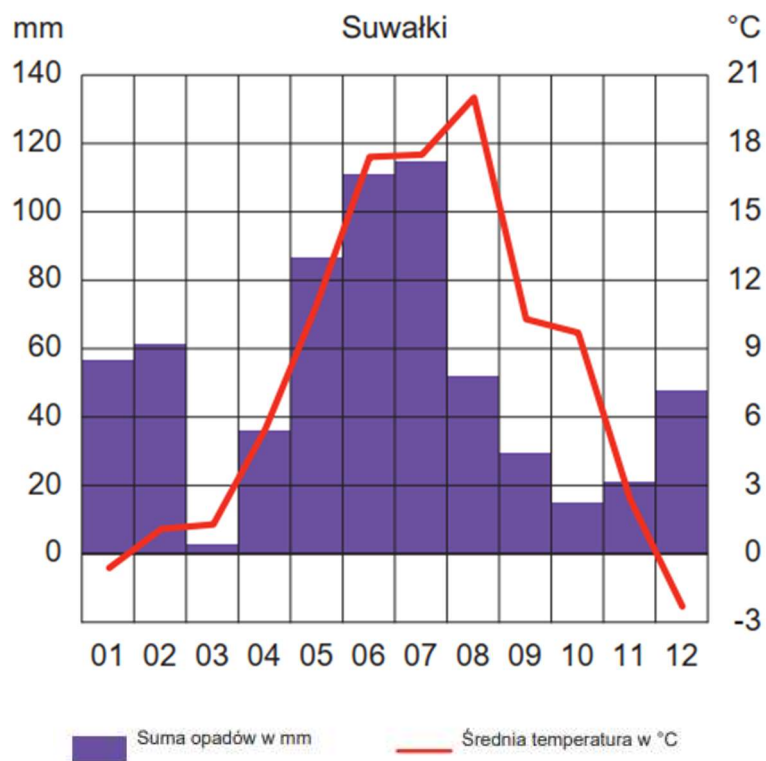
Dominującą postacią fizyczną zasilania atmosferycznego w regionie są opady deszczu.

W 2022 r. roczna suma opadów wyniosła 633 mm.

Średnia roczna prędkość wiatru w 2022 r. osiągała wartość do 3,0 m/s w Suwałkach.

Dane z wyżej wymienionej stacji mają swoje przełożenie na sytuację w Gminie Szypliszki i można uznać, że reprezentują warunki meteorologiczne na niej występujące.

Wykres 4. Temperatury powietrza i opady atmosferyczne w stacji meteorologicznej w Suwałkach, 2022 r.

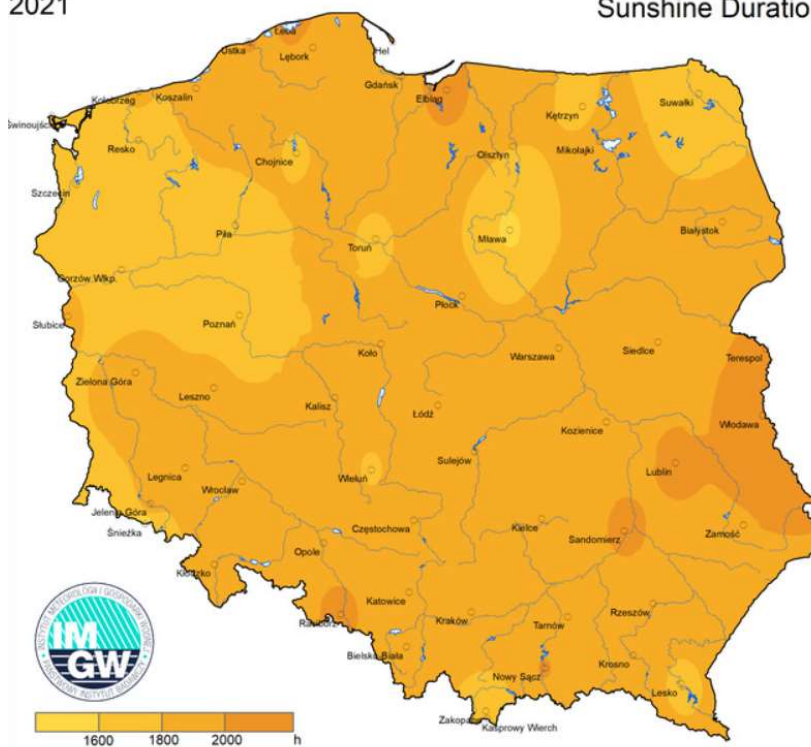

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2023

Rysunek 15. Usłonecznienie

ROK - YEAR
2021

Usłonecznienie
Sunshine Duration

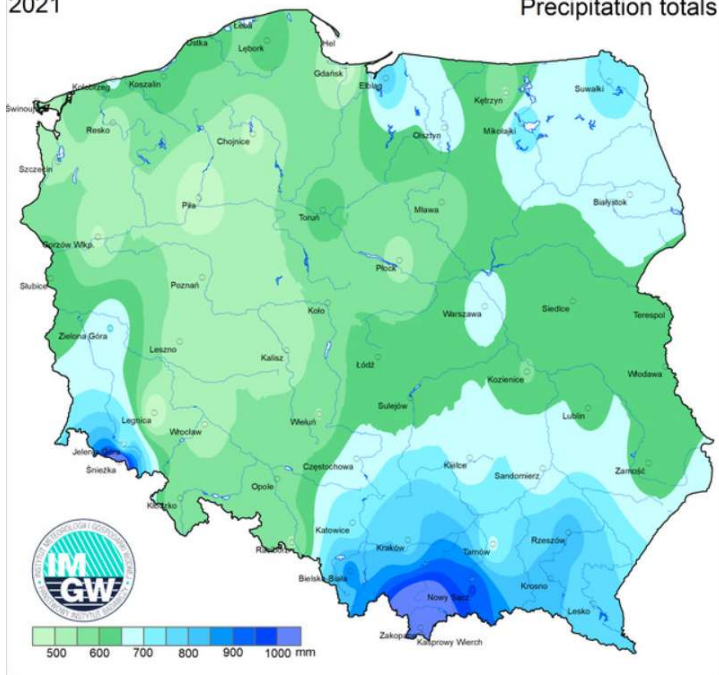

Źródło: <https://klimat.imgw.pl/pl>

Rysunek 16. Suma opadów

ROK - YEAR
2021

Suma opadu
Precipitation totals

Źródło: <https://klimat.imgw.pl/pl>

Poziom usłonecznienia zapewnia opłacalność inwestycji związanych z wykorzystaniem energii słonecznej takich jak instalacje fotowoltaiczne.

W kolejnych latach na terenie Gminy Szypliszki będzie miało miejsce nasilenie występowania katastrof i zdarzeń wynikających ze zmian klimatycznych. Obserwując zachodzące trendy, można się spodziewać zwiększenia liczby nagłych pożarów, powodzi czy innych zdarzeń nadzwyczajnych. Zgodnie bowiem z zapisami „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” w regionie północno – wschodnim do 2030 r.:

- zwiększy się średnia roczna temperatura oraz liczba dni z temperaturą >25⁰C;
- nastąpi zmniejszenie liczby dni z pokrywą śnieżną;
- zwiększy się długość okresów suchych;
- przewidywane sumy roczne opadów nie wykazują żadnego wyraźnego trendu zmian do 2030 r. Dokument wskazuje jednak, że należy się liczyć ze wzrastającą częstością występowania opadów ulewnych, szczególnie w dwóch najbliższych dekadach. Tak duża niestabilność intensywnych opadów może przyczynić się do wywołania podtopień, jak i lokalnych gwałtownych powodzi.

Tabela 22. Zmiany warunków klimatycznych w regionie północno-wschodnim do 2030 r.

Wskaźniki klimatyczne	2000-2010	2010-2020	2020-2030
Temperatura średnia roczna	7,0	7,6	7,6
Liczba dni z temperaturą <0 ⁰ C	121	115	115
Liczba dni z temperaturą >25 ⁰ C	24	30	31
Liczba stopniodni <17 ⁰ C	3748	3581	3582
Długość okresu wegetacyjnego >5 ⁰ C (w dniach)	216	220	221
Max opad dobowy (w mm)	25	24	26
Długość okresów suchych <1 mm (w dniach)	20	23	23
Długość okresów mokrych >1 mm (w dniach)	8,0	8,0	8,1
Liczba dni z pokrywą śnieżną	104	93	93

Źródło: Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Wzrost dobowych temperatur, któremu będzie towarzyszyć wzrost sum opadów o charakterze nawałnym, wpłynie na zwiększenie intensywności i częstotliwości występowania susz. Wysokie sumy dobowe z opadów nawałnych, przy wskazywanym wzroście temperatury nie zrównoważą bowiem intensywnej letniej wielkości parowania. Opisane kierunki możliwych zmian wskazują na pogorszenie klimatycznego bilansu wodnego dla sezonu letniego

i jesiennego oraz powodują konieczność realizacji projektu mających na celu zwiększenie retencji w granicach Gminy Szypliszki.

2.4.5. SUSZA I OSUWISKA

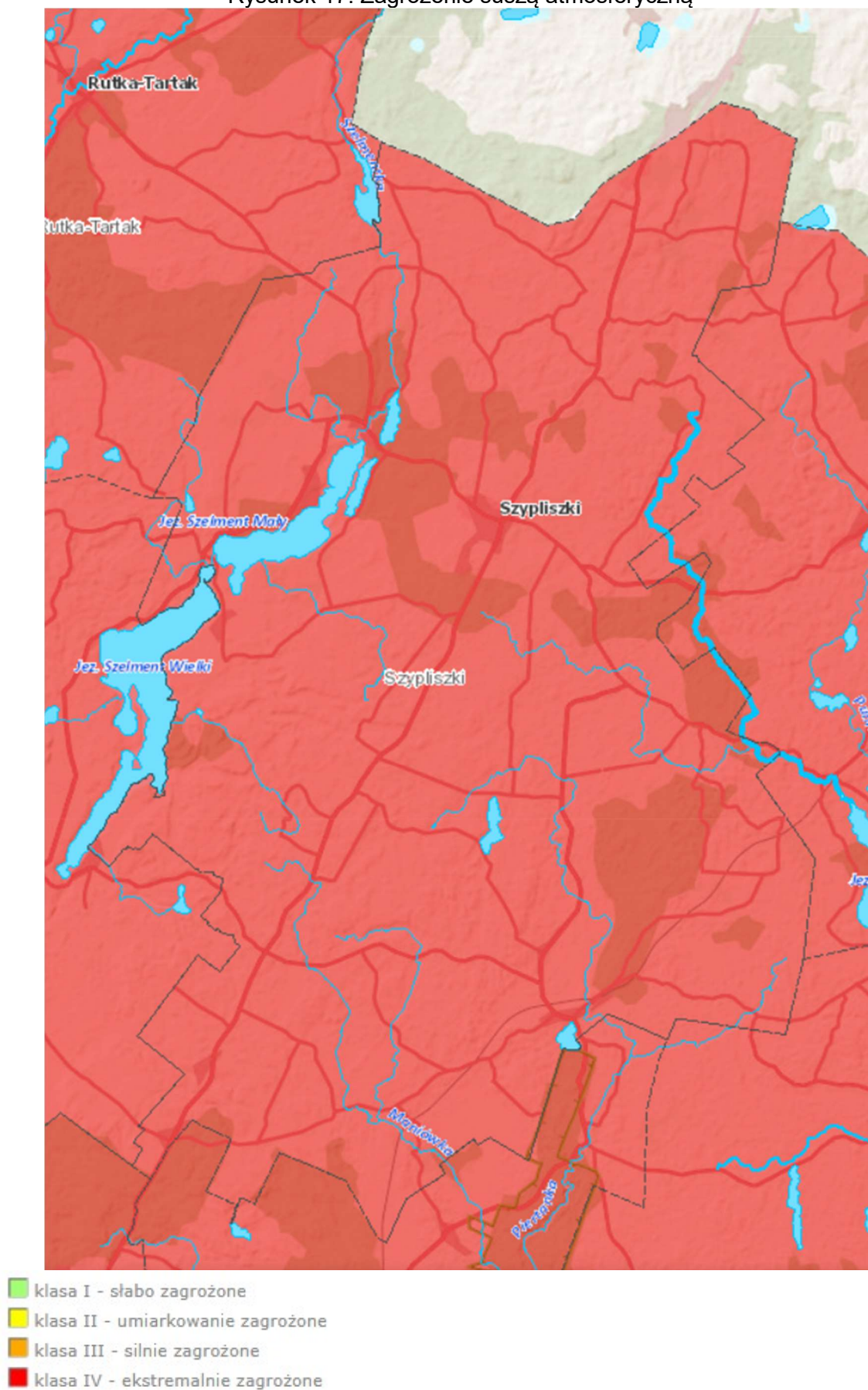
Zgodnie z zapisami „Planu przeciwdziałania skutkom suszy”, susza rozumiana jest jako: „zjawisko naturalne, wywołane przez długotrwały brak opadów atmosferycznych, przejawiający się okresowym obniżeniem poziomu wód powierzchniowych lub podziemnych, mogące skutkować ograniczeniami w możliwości korzystania z wód, dostępu do usług wodnych lub możliwości prowadzenia produkcji rolnej lub leśnej. W zależności od jej typów, tj. od tego, czy mamy do czynienia z suszą atmosferyczną, rolniczą, hydrologiczną czy hydrogeologiczną, prowadzi ona do powstawania różnorodnych skutków w zakresie korzystania z zasobów wodnych. Wspólnym mianownikiem skutków suszy jest wielkość dostępnych zasobów wodnych przeznaczonych do użytkowania i zabezpieczających funkcjonowanie ekosystemów”.

„Susza hydrologiczna to okres obniżonych zasobów wód powierzchniowych w stosunku do sytuacji przeciętnej w wieloleciu. Susza hydrologiczna jest z reguły kolejnym etapem pogłębiającej się suszy atmosferycznej i rolniczej, ale może również ujawnić się i przebiegać po zakończeniu okresu bezopadowego”. „Susza hydrogeologiczna, nazywana również niżówką hydrogeologiczną, przejawia się obniżeniem zwierciadła wód podziemnych poniżej stanów niskich ostrzegawczych”.

W „Planie przeciwdziałania skutkom suszy” określono klasy zagrożenia suszą dla poszczególnych terenów Polski. Zgodnie z danymi zaprezentowanymi na rysunkach 17 – 20, obszar Gminy Szypliszki zaliczono do terenów:

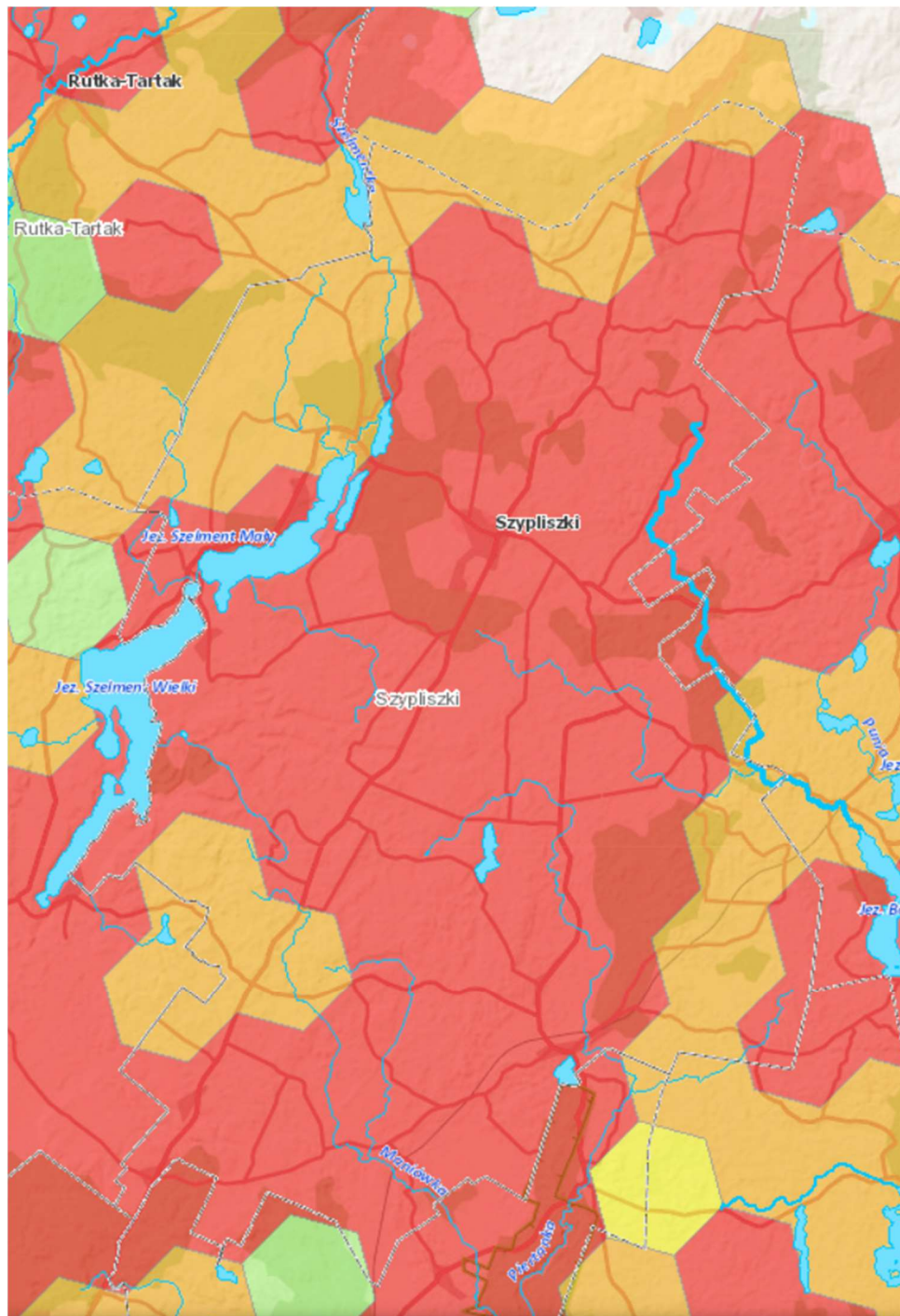
- ekstremalnie zagrożonych suszą atmosferyczną;
- silnie i ekstremalnie zagrożonych suszą rolniczą (z przewagą ekstremalnego zagrożenia);
- umiarkowanie i silnie zagrożonych suszą hydrologiczną;
- słabo zagrożonych suszą hydrogeologiczną.

Rysunek 17. Zagrożenie suszą atmosferyczną

Źródło: wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP, data dostępu: 24.01.2024 r.

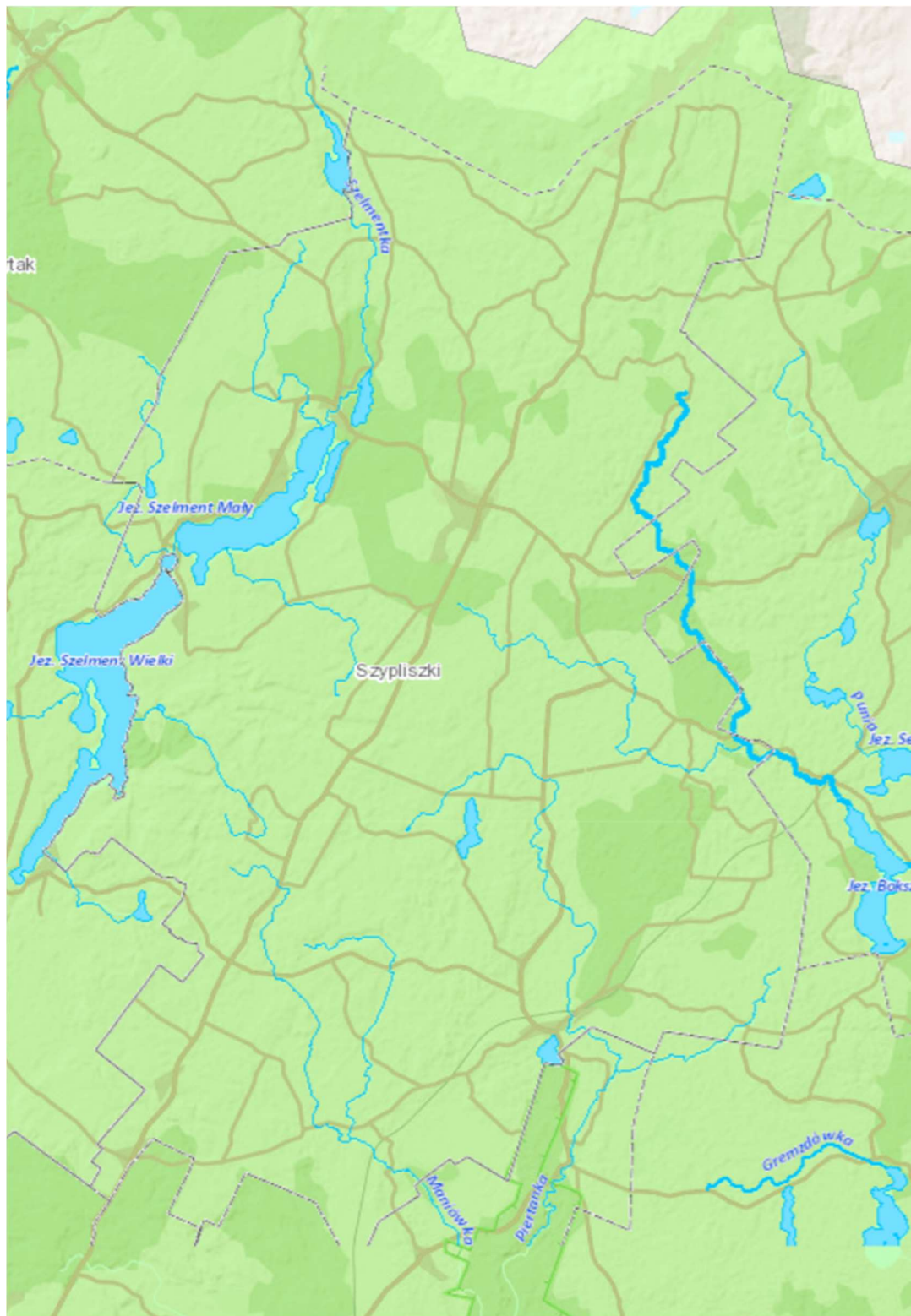
Rysunek 18. Zagrożenie suszą rolniczą

- klasa I - słabo zagrożone
- klasa II - umiarkowanie zagrożone
- klasa III - silnie zagrożone
- klasa IV - ekstremalnie zagrożone

Źródło: wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP, data dostępu: 24.01.2024 r.

Rysunek 20. Zagrożenie suszą hydrogeologiczną

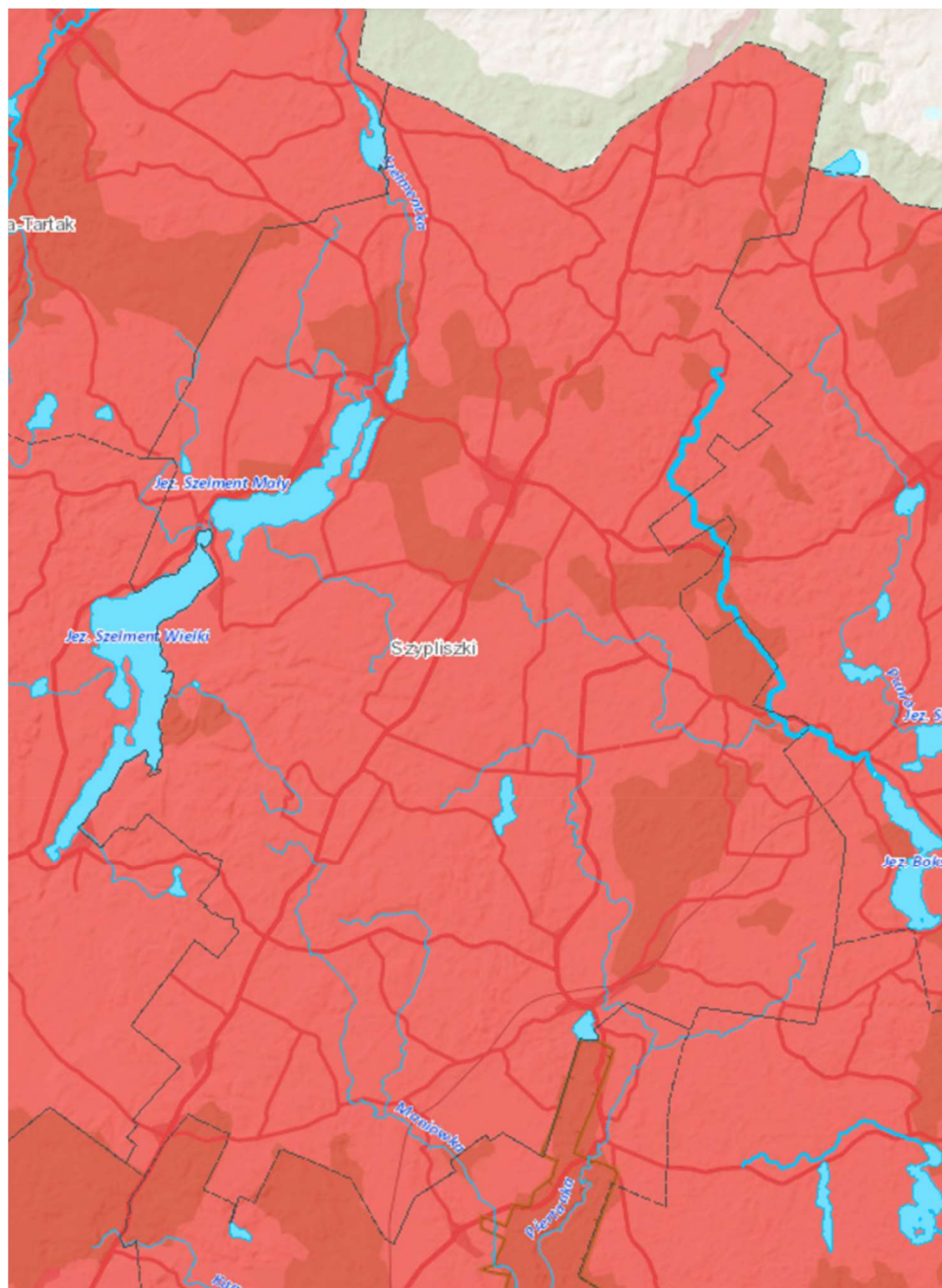

- klasa I - słabo zagrożone
- klasa II - umiarkowanie zagrożone
- klasa III - silnie zagrożone
- klasa IV - ekstremalnie zagrożone

Źródło: wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpMZP, data dostępu: 24.01.2024 r.

Na Rysunku 21 przedstawiono łączne zagrożenie suszą terenu Gminy Szypliszki. Cały obszar gminy zaliczono do terenów silnie zagrożonych suszą. W związku z tym konieczna jest realizacja działań mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, do których można zaliczyć m.in. zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych.

Rysunek 21. Łączne zagrożenie suszą terenu Gminy Szypliszki

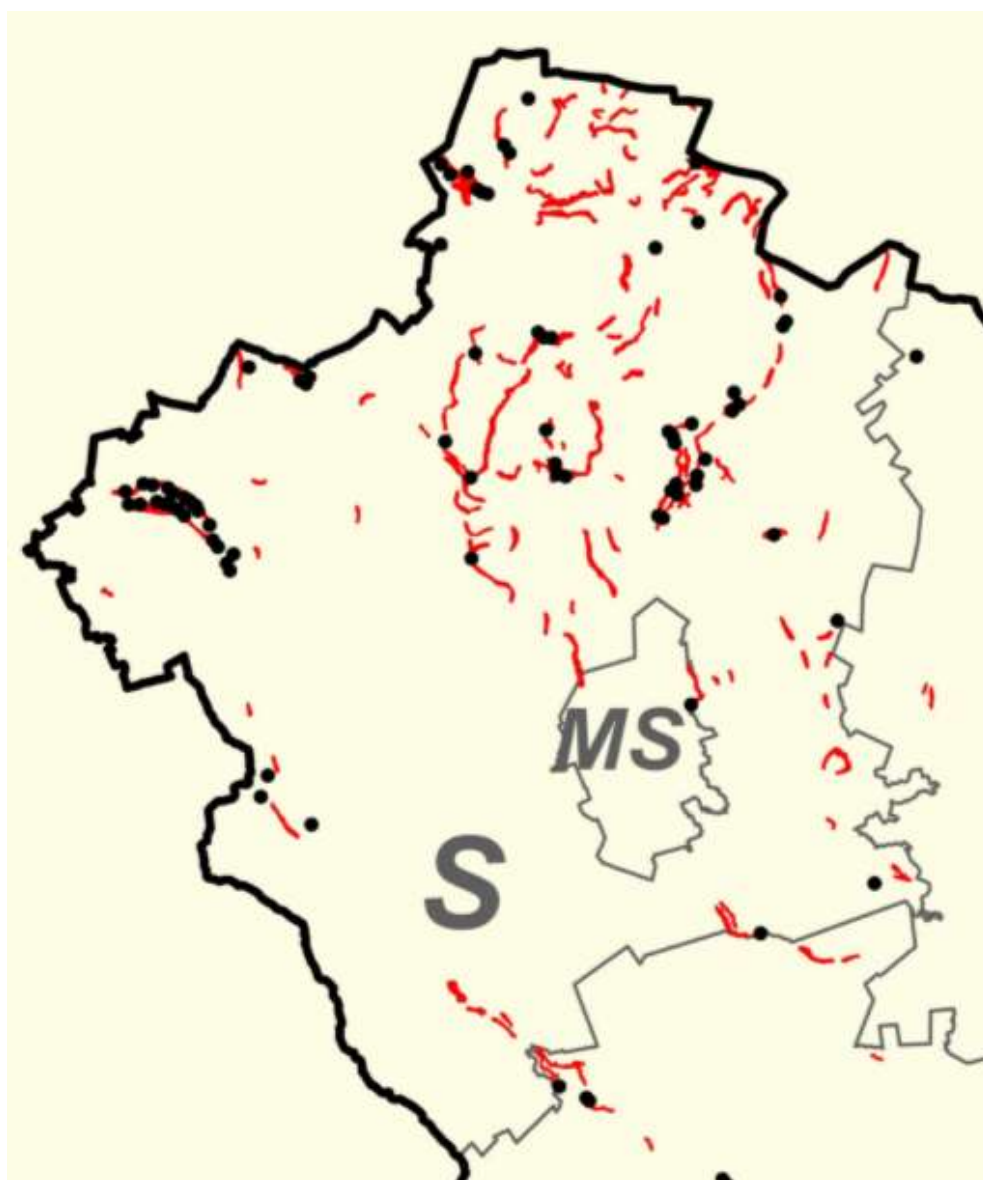

Źródło: wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpSIGW, data dostępu: 24.01.2024 r.

Na terenie Gminy Szypliszki odnotowano udokumentowane osuwiska, a ponadto wskazano tu obszary zagrożone występowaniem ruchów masowych w przyszłości.

Rysunek 22. Przeglądowa mapa osuwisk i obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych w powiecie suwalskim (S)

OBJAŚNIENIA

- Osuwiska istniejące
- Obszary predysponowane do występowania ruchów masowych
- Granice powiatów
- Symbole nazw powiatów: A - augustowski

Źródło: <http://geoportal.pgi.gov.pl>

Zgodnie z zapisami „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Szypliszki” na terenie gminy istnieją niewielkie obszary osuwania się mas ziemnych (osuwiska), które znajdują się w obrębach geodezyjnych Fornetka, Szelment, Przejma Wielka i Postawełek.

2.5. WALORY KULTUROWE

Zgodnie z Rejestrem A - Wykaz zabytków nieruchomych województwa podlaskiego, według stanu na dzień 15 stycznia 2023 r. na terenie Gminy Szypliszki zlokalizowane są następujące zabytki:

- miejscowość: Becejły
- Zespół kościoła par. p.w. MB Częstochowskiej, nr rej.: A-66 z 3.11.2003:
- kościół,
 - ogrodzenie,
 - cmentarz przykościelny,
- cmentarz par. rzym.-kat., nr rej.: 616 z 10.01.1989;
- miejscowość: Kaletnik
- cmentarz par. rzym.-kat., nr rej.: 619 z 10.01.1989 ;
- miejscowość: Szypliszki
- cmentarz wojenny z I wojny światowej, nr rej.: 330 z 10.03.1983.

Tabela 23. Zabytki wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków nieruchomych

miejsowość	adres	zabytek	wpisany do rejestru	nr rej	l dz
Adamowizna	Adamowizna nr 25	zagroda wiejska nr 25	-	-	-
Adamowizna	Adamowizna nr 25	budynek gospodarczy, obora w zagrodzie nr 25	-	-	-
Adamowizna	Adamowizna nr 25	budynek gospodarczy, spichlerz w zagrodzie nr 25	-	-	-

miejsowość	adres	zabytek	wpisany do rejestru	nr rej	I dz
Adamowizna	Adamowizna nr 25	budynek gospodarczy, stodoła w zagrodzie nr 25	-	-	-
Andrzejewo	Andrzejewo nr 3	budynek gospodarczy, stodoła w zagrodzie nr 3	-	-	-
Becejły	-	zespół kościoła p.w. M.B. Częstochowskiej	x	A-66 z dn. 03.11.2003 r.	ZN-440-39/ZC/2003
Becejły	-	kościół p.w. M.B. Częstochowskiej	x	A-66 z dn. 03.11.2003 r.	ZN-440-39/ZC/2003
Becejły	-	ogrodzenie w zespole kościoła p.w. M.B. Częstochowskiej	x	A-66 z dn. 03.11.2003 r.	ZN-440-39/ZC/2003
Becejły	-	cmentarz przykościelny kościoła p.w. M.B. Częstochowskiej	x	A-66 z dn. 03.11.2003 r.	ZN-440-39/ZC/2003
Becejły	-	cmentarz rzymskokatolicki	x	616 z dn. 10.01.1989 r.	KL.WKZ 534/616/d/89
Dębowo	Dębowo nr 17	budynek mieszkalny-chałupa nr 17	-	-	-
Głęboki Rów	-	cmentarz ewangelicki	-	-	-
Kaletnik	-	kościół p.w. M.B. Pocieszycielki	-	-	-
Kaletnik	-	mur z kaplicami z zespołu kościoła p.w. M.B. Pocieszycielki	-	-	-
Kaletnik	-	kaplica cmentarna	-	-	-
Kaletnik	-	cmentarz parafialny rzymskokatolicki	x	619 z dn. 10.01.1989 r.	KL.WKZ 534/619/d/89
Kaletnik	-	brama cmentarna	-	-	-
Krzywólka	-	cmentarz rzymskokatolicki	-	-	-
Moskiewszczyzna	-	zespół dworsko-folwarczno-ogrodowy	-	-	-
Moskiewszczyzna	-	dwór	-	-	-
Sadzawki	Sadzawki nr 13	budynek gospodarczy, spichrz w zagrodzie nr 13	-	-	-
Szury	-	cmentarz staroobrzędowców	-	-	-
Szypliszki	-	cmentarz wojenny z I wojny św.	x	330 z dn. 10.03.1983 r.	KL.WKZ 534/330/d/83
Wielka Przejma	-	cmentarz ewangelicki	-	-	-
Wygorzel	-	cmentarz wojenny z I wojny św.	-	-	-
Zaboryszki	-	dwór, potem szkoła	-	-	-

Źródło: wuozbialystok.bip.gov.pl, Wojewódzka ewidencja zabytków nieruchomości. Stan na 15 stycznia 2024 roku

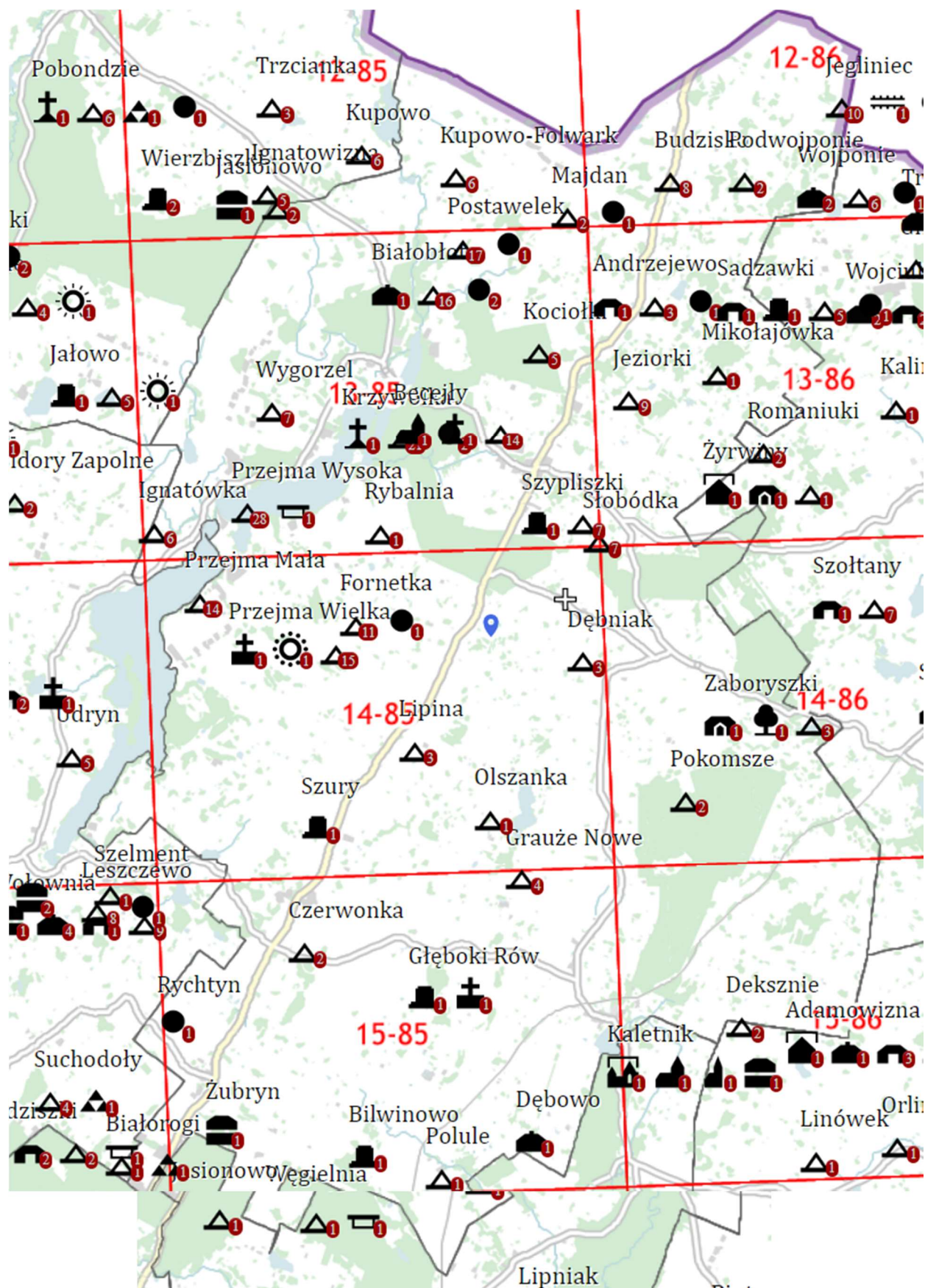
W Wykazie Zabytków Archeologicznych Wpisanych do Rejestru Rejestr C – Zabytki Archeologiczne (stan na dzień 18.03.2019 r.) wymieniono:

- Jegliniec, st. 1, gm. Szypliszki, grodzisko wczesnośredniowieczne z XI-XIII w., dec. nr 670-1/20/68 z dn. 25.10.1968 r., nr rej. 69 (biał.), dec nr Kl.WKZ 534/94/d/80 z dn. 14.11.1980 r., nr rej. 94 (suw.).

- Zabytek nieruchomy
- Zespół sakralny
- Zespół
- Kościół rzymskokatolicki
- Synagoga
- Kaplica
- Budynek mieszkalny
- Budynek gospodarczy
- Budowla
- Cmentarz
- Cmentarz rzymskokatolicki
- Cmentarz żydowski
- Zabytek archeologiczny
- Grodzisko

Źródło: mapy.zabytek.gov.pl/nid/, data dostępu: 30.01.2024 r.

Rysunek 24. Zabytki wpisane do ewidencji zabytków, cz. 1

Źródło: mapy.zabytek.gov.pl/nid, data dostępu: 30.01.2024 r.

W poniższej tabeli przedstawiono zabytki wpisane do gminnej ewidencji zabytków.

Tabela 24. Zabytki wpisane do gminnej ewidencji zabytków

Lp.	Miejscowość	Adres	Nazwa zabytku
1	Adamowizna	25	Budynek gospodarczy- stodoła
2	Adamowizna	25	Budynek gospodarczy- obora
3	Adamowizna	25	Budynek gospodarczy- spichlerz
4	Andrzejewo	3	Budynek gospodarczy- stodoła
5	Głęboki Rów	Brak	Cmentarz ewangelicki
6	Kaletnik	Brak	Kościół pw MB Pocieszycielki
7	Kaletnik	Brak	Mur z kaplicami wokół kościoła
8	Kaletnik	Brak	Kaplica cmentarna
9	Kaletnik	Brak	Brama cmentarna

Lp.	Miejscowość	Adres	Nazwa zabytku
10	Krzywólka	Brak	Cmentarz rzymsko-katolicki
11	Słobódka	36A	Moskiewszczyzna Zespół dworsko-folwarczno-ogrodowy
12	Słobódka	36A	Moskiewszczyzna Dwór
13	Sadzawki	13	Budynek gospodarczy spichrz
14	Szury	Brak	Cmentarz staroobrzędowców
15	Przejma Wielka	Brak	Cmentarz ewangelicki
16	Wygorzal	Brak	Cmentarz wojenny
17	Zaboryszki	24	Dwór
18	Dębowo	17	Budynek mieszkalny- chałupa
19	Przejma Wielka	Brak	Cmentarz wojenny
20	Jegliniec	Brak	Gród
21	Jegliniec	Brak	Osada, punkt osadniczy
22	Jegliniec	brak	Wał wraz z rowem

Źródło: dane Gminy Szypliszki, stan na 31.12.2023 r.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego przyjętego uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r. wymieniono miejscowość Szypliszki jako wieś gminną z infrastrukturą funkcji ponadlokalnych z infrastrukturą turystyki i wypoczynku o znaczeniu regionalnym i krajowym, bazującymi na walorach dziedzictwa kulturowego.

2.6. LOKALNI TWÓRCY, POSTACIE ŚWIATA KULTURY

Na terenie gminy działa Zespół folklorystyczny „Pogranicze”.

Zgodnie z Krajowym Rejestrem Kół Gospodyń Wiejskich (dane na dzień 07.02.2024 r.) na terenie Gminy Szypliszki funkcjonują:

- Koło Gospodyń Wiejskich w Żubrynie,
- Koło Gospodyń Wiejskich "Kwiat Jabłoni" w Becejłach.

Na terenie gminy funkcjonują różne organizacje pozarządowe.

Tabela 25. Organizacje pozarządowe zarejestrowane na terenie gminy

Lp.	Nazwa	Adres
1.	Fundacja Wsparcia i Rozwoju Małych Szkół "Edukacja Razem"	Żubryn 17, 16-411 Szypliszki
2.	Stowarzyszenie Społeczno - Kulturalne "Pogranicze"	ul. Suwalska 21, 16-411 Szypliszki
3.	OSP w Szypliszkach	ul. Suwalska 21, 16-411 Szypliszki

Lp.	Nazwa	Adres
4.	OSP w Sadzawkach	Jeziorki 9, 16-411 Szypliszki
5.	OSP w Kaletniku	Kaletnik 52, 16-411 Szypliszki
6.	OSP w Postawełek	-
7.	UKS Tygrysy w Słobódce SP w Słobódce	gm. Szypliszki, 16-411 Szypliszki
8.	UKS "Szelment" w Słobódce	gm. Szypliszki, 16-411 Szypliszki
9.	Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły w Słobódce	Słobódka 9, 16-411 Szypliszki
10.	Fundacja Przyjaciele Pszczół	Przejma Wielka 1, 16-411 Szypliszki
11.	Koło Gospodyń "Kwiat Jabłoni"	Becejły 35, 16-411 Szypliszki

Źródło: dane Gminy Szypliszki

2.7. PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Gmina nie posiada obecnie ani nie prowadzi prac dotyczących programu rewitalizacji. Posiadała Lokalny Program Rewitalizacji na lata 2018-2023.

Na terenie Gminy Szypliszki obowiązują plany zagospodarowania przestrzennego. Zostały one zaprezentowane w tabeli 26.

Miejscowe plany powinny być sporządzone w oparciu o zasady i kolejność sporządzania, ustalone w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szypliszki. Obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zostało przyjęte Uchwałą Nr XXX/223/2022 Rady Gminy Szypliszki z dnia 31 maja 2022 r.

Tabela 26. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Lp.	Nazwa	Uchwała	Ogłoszenie	Powierzchnia [ha]
1	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejsca obsługi podróżnych (MOP) we wsi Jeziorki gmina Szypliszki	Nr XXIII/112/97 Rady Gminy Szypliszki z dnia 29 sierpnia 1997 r.	Dz. Urz. Woj. Suwalskiego Nr 46, poz. 302	4,86
2	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów lotniskowych we wsi Przejma Wielka, gmina Szypliszki	Nr XXV/118/97 Rady Gminy Szypliszki z dnia 24 listopada 1997 r.	Dz. Urz. Woj. Suwalskiego Nr 56, poz. 379	7,42
3	w sprawie planu miejscowego zagospodarowania przestrzennego terenu części miejscowości Sadzawki w gminie Szypliszki, woj. suwalskie obejmującego działki nr ew. 44/1 i część 43	Nr XXVII/133/98 Rady Gminy Szypliszki z dnia 23 lutego 1997 r.	Dz. Urz. Woj. Suwalskiego Nr 20, poz. 117	2,23
4	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Rybalnia w Gminie Szypliszki	Nr XXVII/138/98 Rady Gminy Szypliszki z dnia 23 lutego 1997 r.	Dz. Urz. Woj. Suwalskiego Nr 20, poz. 118	0,3
5	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego "Miejsca obsługi podróżnych" we wsi Lipowo gmina Szypliszki	Nr XV/88/2000 Rady Gminy Szypliszki z dnia 30 marca 2000 r.	Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 15, poz. 164	4,75
6	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Słobódka, działki o numerach geodezyjnych 44/1, 44/2 zwanym "Miejsce obsługi podróżnych"	Nr XV/92/2000 Rady Gminy Szypliszki z dnia 30 marca 2000 r.	Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 15, poz. 165	2,06
7	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Becejły w Gminie Szypliszki	Nr XXI/106/2000 Rady Gminy Szypliszki z dnia 29 września 2000 r.	Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 28, poz. 433	0,8
8	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Rybalnia, gmina Szypliszki	Nr XXV/133/2001 Rady Gminy Szypliszki z dnia 22 marca 2001 r.	Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 12, poz. 239	1,75
9	w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów obejmujących działki nr 3/4, 41/4 położone we wsi Szelment, gm. Szypliszki	Nr XXVI/137/01 Rady Gminy Szypliszki z dnia 30 kwietnia 2001 r.	Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 18, poz. 325	1,44
10	w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów budownictwa lotniskowego położonych we wsi Przejma Wysoka, gm. Szypliszki	Nr XXVI/138/01 Rady Gminy Szypliszki z dnia 30 kwietnia 2001 r.	Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 18, poz. 326	0,56
11	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wioski lotniskowej "Nad Jarem" w Przejmie Wielkiej Gmina Szypliszki	Nr XXVIII/146/01 Rady Gminy Szypliszki z dnia 29 czerwca 2001 r.	Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 24, poz. 411	6,58
12	w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu Miejsca Obsługi Podróżnych, obejmujący działki	Nr VI/45/03 Rady Gminy Szypliszki z dnia 30 kwietnia 2003 r.	Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 57, poz. 1211	2,45

Lp.	Nazwa	Uchwała	Ogłoszenie	Powierzchnia [ha]
	o numerach ewidencyjnych 16/1 oraz części działek o nr. 16/2, 59/1 i 85 we wsi Żubryn gmina Szypliszki			
13	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wioski letniskowej w Fonetce	Nr VII/60/03 Rady Gminy Szypliszki z dnia 24 czerwca 2003 r.	Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 71, poz. 1448	7,78
14	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Becejły w gminie Szypliszki, zwanym "Ingielówka"	Nr IX/67/03 Rady Gminy Szypliszki z dnia 28 sierpnia 2003 r.	Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 103, poz. 1868	0,48
15	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obrębu Żubryn	Nr XXVII/196/09 Rady Gminy Szypliszki z dnia 29 września 2009 r.	Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 211, poz. 2358	6,6
16	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obrębu Przejma Mała	Nr XV/97/2012 Rady Gminy Szypliszki z dnia 13 marca 2012 r.	Dz. U. Woj. Podlaskiego z 2012 r., poz. 1102	4,29
17	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla dwutorowej, napowietrznej linii elektroenergetycznej 400 kV Ełk - granica RP na terenie gminy Szypliszki	Nr XXIV/167/2013 Rady Gminy Szypliszki z dnia 26 marca 2013 r.	Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z dn. 29 kwietnia 2013 r., poz. 1996	136,83
18	w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obrębu Szelment gmina Szypliszki	Nr XXIX/212/2013 Rady Gminy Szypliszki z dnia 17 grudnia 2013 r.	Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z dn. 30 grudnia 2013 r., poz. 4668	51,3
19	w sprawie uchwalenia "Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego części obrębu "Żwiryny"	Nr III/35/2019 Rady Gminy Szypliszki z dnia 13 stycznia 2019 r.	Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z dn. 7 lutego 2019 roku, poz. 888	14,89
20	w sprawie uchwalenia "Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obrębu Szelment"	Nr XXXI/234/2022 Rady Gminy Szypliszki z dnia 25 sierpnia 2022 r.	Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 6 września 2022r., poz. 3807	25,67

Źródło: dane Gminy Szypliszki

3. SFERA SPOŁECZNA

3.1. DEMOGRAFIA

Istotnym czynnikiem wpływającym na rozwój Gminy Szypliszki jest sytuacja demograficzna oraz perspektywy jej zmian.

W czasie tworzenia Diagnozy dane GUS dotyczące 2023 r. były jeszcze niedostępne. Przeanalizowano więc lata 2017 – 2022.

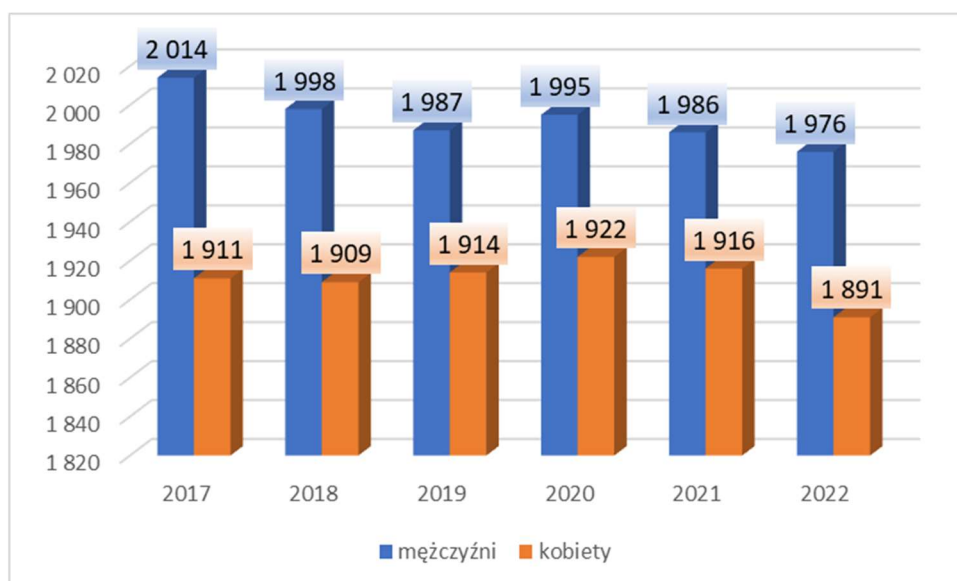
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2022 r. teren Gminy Szypliszki był zamieszkiwany przez 3 867 osób. Liczba mieszkańców w latach 2017 – 2019 spadała, by w 2020 r. wzrosnąć po czym od 2021 r. znów rozpoczęła się tendencja spadkowa. We wszystkich analizowanych latach było więcej mężczyzn niż kobiet.

Tabela 27. Stan ludności zamieszkującej teren Gminy Szypliszki w latach 2017 – 2022

	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ludność wg płci							
ogółem	osoba	3 925	3 907	3 901	3 917	3 902	3 867
mężczyźni	osoba	2 014	1 998	1 987	1 995	1 986	1 976
kobiety	osoba	1 911	1 909	1 914	1 922	1 916	1 891

Źródło: Dane GUS

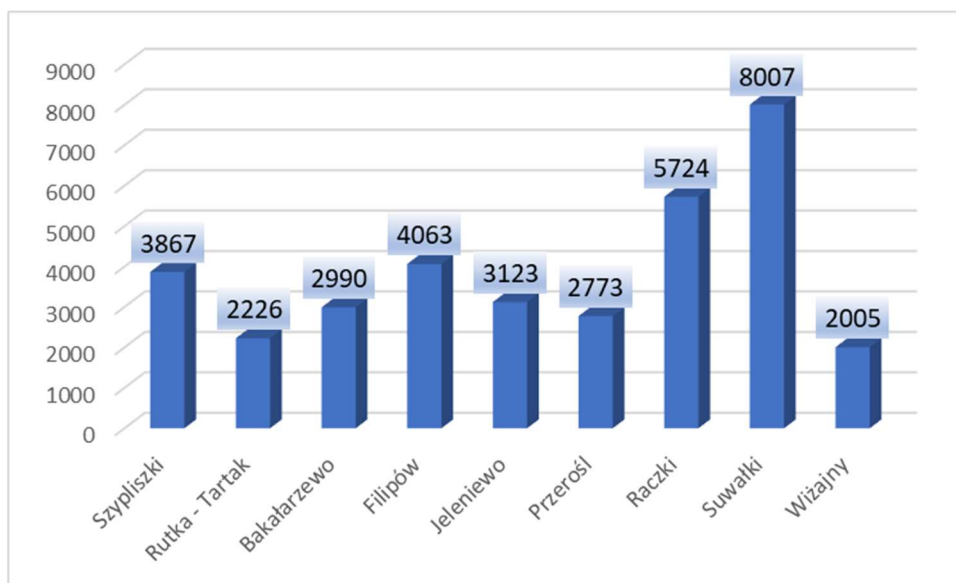
Wykres 5. Ludność zamieszkująca teren gminy według płci, stan na 31.XII.

Źródło: Dane GUS

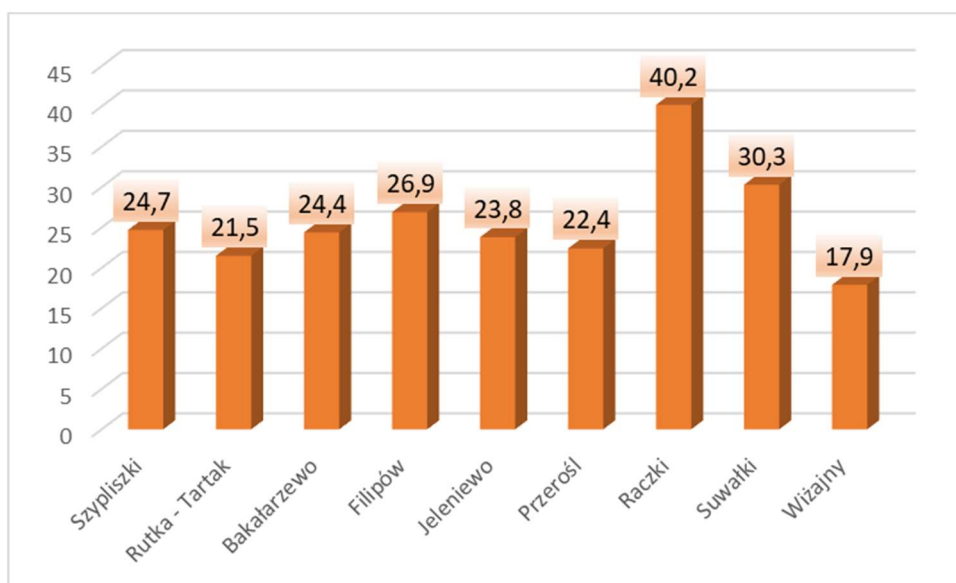
Patrząc na sytuację dotyczącą liczby ludności gminy w porównaniu do innych gmin położonych na terenie powiatu suwalskiego w 2022 r. to Gmina Szypliszki zajmowała czwarte miejsce pod względem liczby ludności. Największa liczba mieszkańców zamieszkiwała Gminę Suwałki. Patrząc zaś na gęstość zaludnienia sytuacja na terenie Gminy Szypliszki w porównaniu do innych gmin na terenie powiatu suwalskiego ponownie omawiana jednostka samorządu terytorialnego zajmowała wśród nich czwarte miejsce.

Wykres 6. Liczba mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego, 2022 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2022 r.

Wykres 7. Gęstość zaludnienia w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego, 2022 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2022 r.

Współczynnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn), według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2018 – 2022 wynosił 96 osób, w 2017 r. był odrobinę niższy i wynosił 95 osób.

Gęstość zaludnienia w 2022 r. wyniosła 24,7 osób na 1 km² i była najniższa w porównaniu do poziomu gęstości zaludnienia występującej w latach 2017 - 2021.

Tabela 28. Ludność na terenie Gminy Szypliszki w latach 2017 – 2022

	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem							
w wieku przedprodukcyjnym	%	19,4	19,1	18,6	19,7	19,5	19,3
w wieku produkcyjnym	%	62,4	62,2	62,1	60,3	60,5	60,2
w wieku poprodukcyjnym	%	18,1	18,7	19,3	20,1	20,0	20,5
Współczynnik feminizacji							
ogółem	osoba	95	96	96	96	96	96
Gęstość zaludnienia oraz wskaźniki							
ludność na 1 km ²	osoba	25,1	25,0	24,9	25,0	24,9	24,7
zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	osoba	-7,8	-4,6	-1,5	-4,4	-3,8	-9,0
ludność w tysiącach	tys. osób	3,93	3,91	3,90	3,92	3,90	3,87
ludność w tysiącach mężczyzn	tys. osób	2,01	2,00	1,99	2,00	1,99	1,98
ludność w tysiącach kobiety	tys. osób	1,91	1,91	1,91	1,92	1,92	1,89

Źródło: Dane GUS

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie Gminy Szypliszki największy ujemny przyrost naturalny w analizowanych latach (2017 – 2022) wystąpił w 2020 r.

W 2022 r. przyrost naturalny osiągnął poziom -13 i był bardziej korzystny niż w 2021 roku.

W prawie wszystkich latach analizy (oprócz 2018 r.) przyrost naturalny na terenie gminy był ujemny co przyczynia się do zmniejszenia liczby ludności. Ujemny przyrost naturalny oznacza, że więcej było zgonów niż urodzeń. Dodatni sytuację odwrotną.

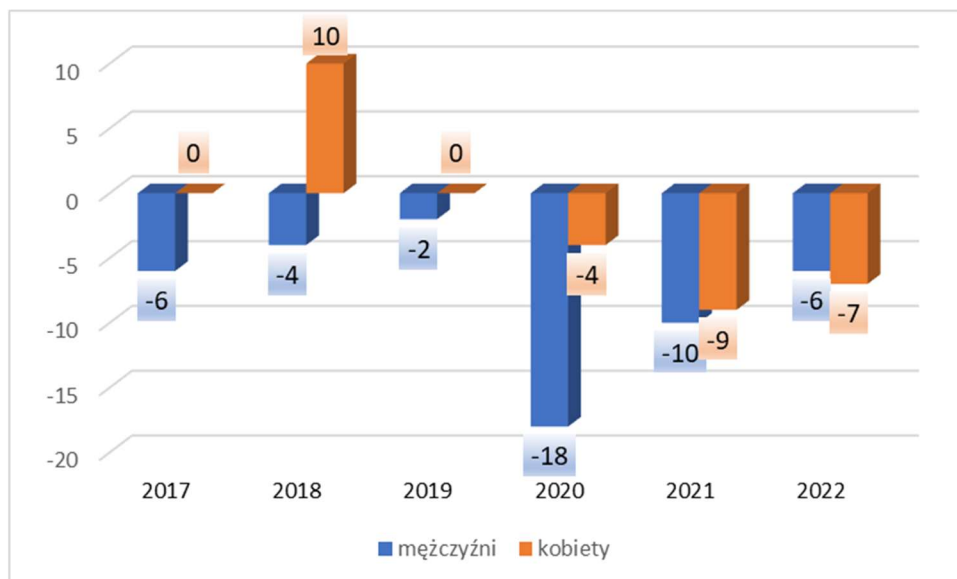
Tabela 29. Ruch naturalny na terenie Gminy Szypliszki w latach 2017 – 2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Urodzenia żywe						
ogółem	44	42	37	35	37	32
mężczyźni	22	20	17	16	24	14
kobiety	22	22	20	19	13	18
Zgony niemowląt						
ogółem	1	1	0	0	0	0
mężczyźni	1	1	0	0	0	0
Zgony ogółem						
ogółem	50	36	39	57	56	45

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
mężczyźni	28	24	19	34	34	20
kobiety	22	12	20	23	22	25
Przyrost naturalny						
ogółem	-6	6	-2	-22	-19	-13
mężczyźni	-6	-4	-2	-18	-10	-6
kobiety	0	10	0	-4	-9	-7

Źródło: Dane GUS

Wykres 8. Przyrost naturalny według płci w latach 2017 – 2022

Źródło: Dane GUS

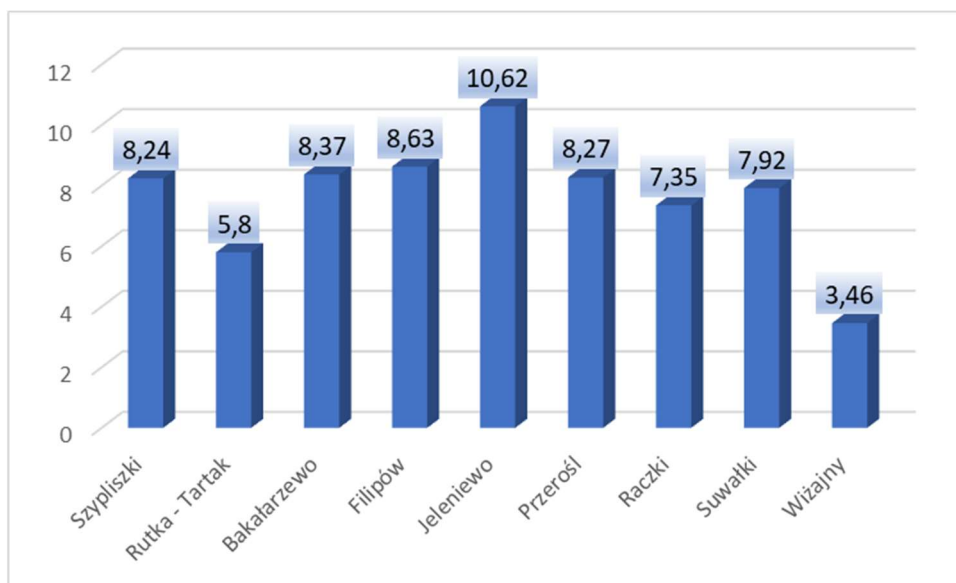
Porównując wskaźniki (dane za 2022 r.) dotyczące urodzeń żywych na 1000 mieszkańców można zauważyć, że Gmina Szypliszki zajmowała piąte miejsce w powiecie suwalskim. Najlepsza sytuacja wystąpiła na terenie Gminy Jeleniewo. Najgorsza zaś na terenie Gminy Wiżajny.

Patrząc na liczbę zgonów na 1000 mieszkańców w porównaniu do innych gmin położonych na terenie powiatu suwalskiego Gmina Szypliszki zajęła również piąte miejsce. Najgorsza sytuacja wystąpiła na terenie Gminy Wiżajny zaś najlepsza na terenie Gminy Suwałki.

Biorąc pod uwagę przyrost naturalny na 1000 mieszkańców analizowana jednostka samorządu terytorialnego ponownie zajęła piąte miejsce w porównaniu do innych analizowanych gmin.

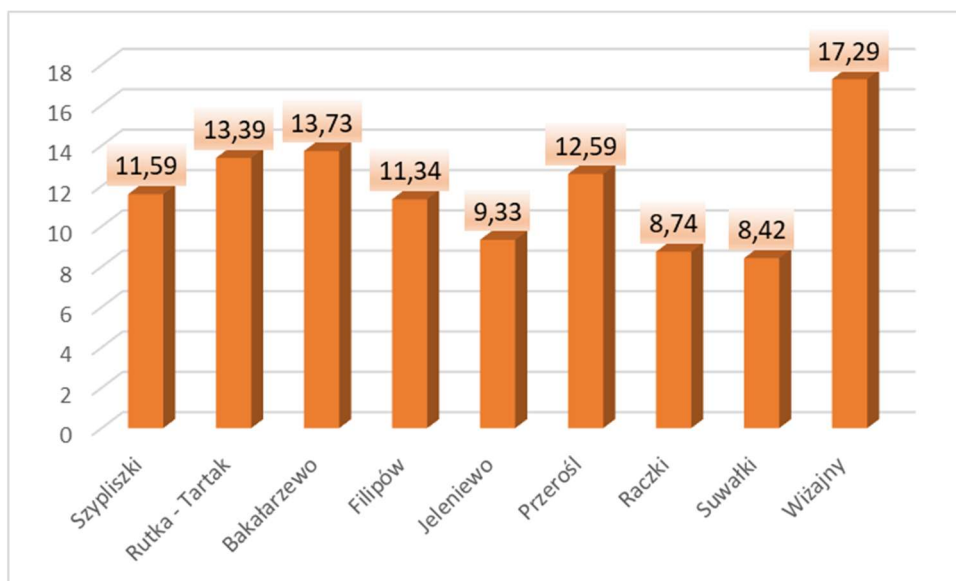
Sytuacja na terenie gminy nie jest w pełni satysfakcjonująca. Wciąż istnieje potrzeba zadbania by obecny stan uległ poprawie.

Wykres 9. Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego, 2022 r.

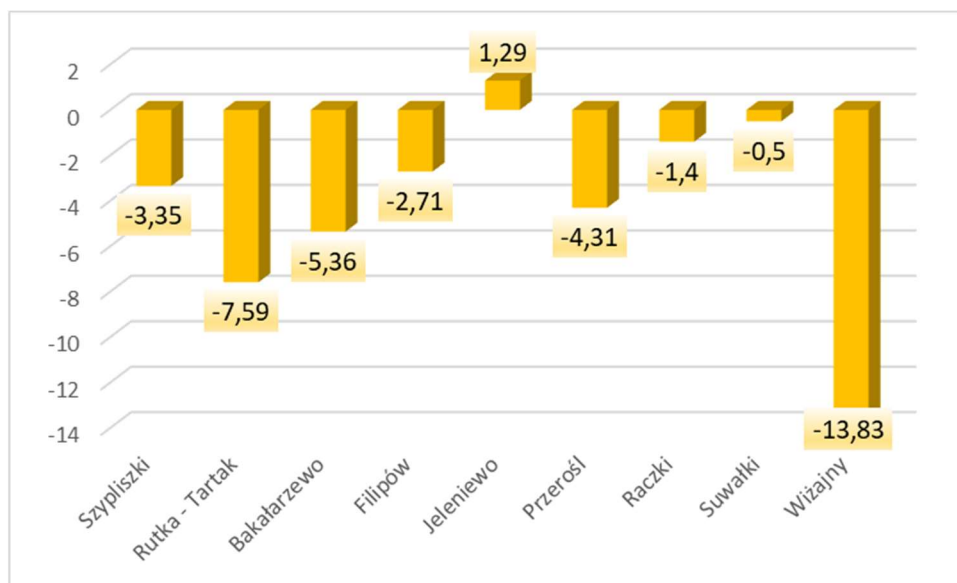
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2022 r.

Wykres 10. Zgony na 1000 mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego, 2022 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2022 r.

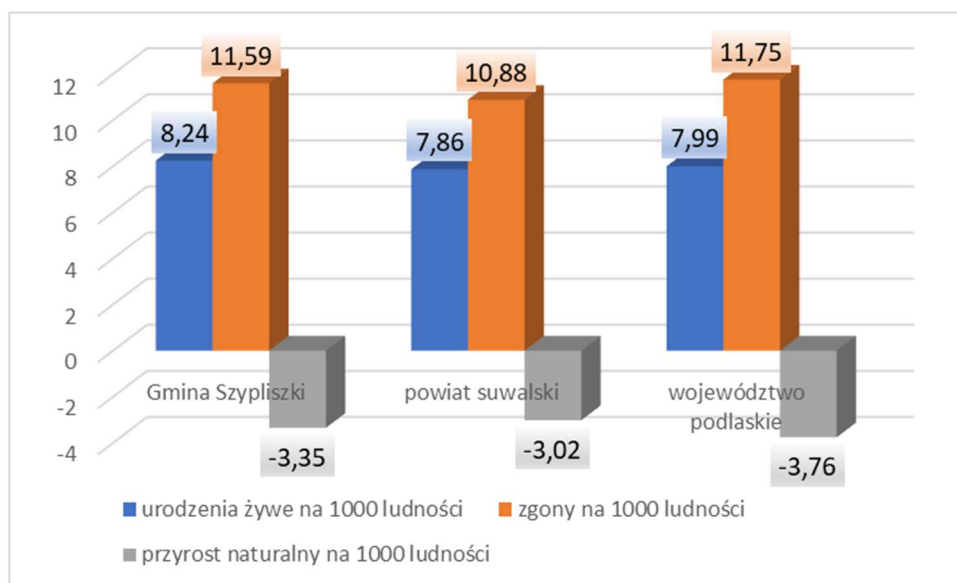
Wykres 11. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego, 2022 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2022 r.

Z kolei porównując wskaźniki urodzeń żywych, zgonów oraz przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców Gminy Szypliszki, powiatu suwalskiego oraz województwa podlaskiego za 2022 r. można zauważyć, że Gmina Szypliszki charakteryzowała się gorszym poziomem przyrostu naturalnego (na 1000 mieszkańców) niż średnia dla powiatu jednak lepszym niż średnia dla województwa. Co potwierdza, że w tym zakresie istnieje potrzeba przeprowadzenia przemyślanych działań na różnym poziomie.

Wykres 12. Wskaźniki urodzeń żywych, zgonów oraz przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców Gminy Szypliszki, powiatu suwalskiego oraz województwa podlaskiego, 2022 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2022 r.

Saldo migracji wewnętrznych w 2022 r. w Gminie Szypliszki, według danych GUS, wyniosło -25. Migracje zagraniczne w analizowanych latach odgrywały marginalną rolę i miały jedynie niewielki wpływ na saldo migracji ogółem, jedynie w 2022 r. saldo to osiągnęło trochę wyższy wynik i wyniosło 6. Dając tym samym saldo migracji ogółem -19.

Biorąc pod uwagę zaprezentowane dane należy zauważyć, że liczba osób zamieszkujących teren gminy się zmniejsza (saldo migracji było dodatnie jedynie w 2020 r. i 2021 r.) co wraz z ujemnym przyrostem naturalnym – ma zasadniczy wpływ na zmniejszenie liczby mieszkańców Gminy Szypliszki.

Tabela 30. Migracje wewnętrzne i zagraniczne w latach 2017 - 2022

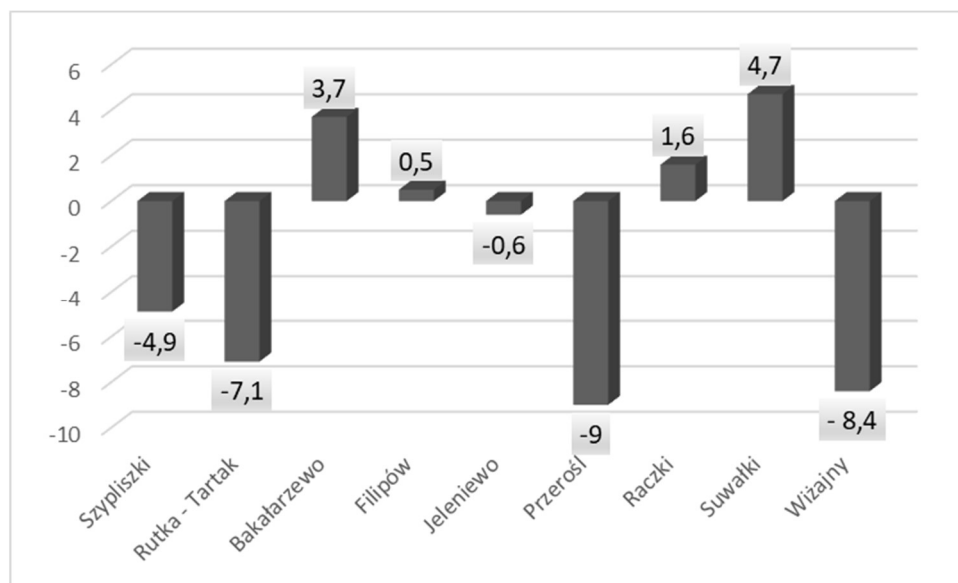
	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
zameldowania w ruchu wewnętrznym							
ogółem	osoba	27	33	48	55	62	48
mężczyźni	osoba	13	16	19	27	30	26
kobiety	osoba	14	17	29	28	32	22
zameldowania z zagranicy							
ogółem	osoba	1	0	1	0	1	6
mężczyźni	osoba	0	0	1	0	1	5
kobiety	osoba	1	0	0	0	0	1
zameldowania ogółem							
ogółem	osoba	28	33	49	55	63	54
mężczyźni	osoba	13	16	20	27	31	31

	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
kobiety	osoba	15	17	29	28	32	23
wymeldowania w ruchu wewnętrznym							
ogółem	osoba	57	53	68	40	58	73
mężczyźni	osoba	28	26	36	16	28	30
kobiety	osoba	29	27	32	24	30	43
wymeldowania za granicę							
ogółem	osoba	0	0	0	0	1	0
mężczyźni	osoba	0	0	0	0	1	0
wymeldowania ogółem							
ogółem	osoba	57	53	68	40	59	73
mężczyźni	osoba	28	26	36	16	29	30
kobiety	osoba	29	27	32	24	30	43
saldo migracji wewnętrznych							
ogółem	osoba	-30	-20	-20	15	4	-25
mężczyźni	osoba	-15	-10	-17	11	2	-4
kobiety	osoba	-15	-10	-3	4	2	-21
saldo migracji zagranicznych							
ogółem	osoba	1	0	1	0	0	6
mężczyźni	osoba	0	0	1	0	0	5
kobiety	osoba	1	0	0	0	0	1
saldo migracji ogółem							
ogółem	osoba	-29	-20	-19	15	4	-19
mężczyźni	osoba	-15	-10	-16	11	2	1
kobiety	osoba	-14	-10	-3	4	2	-20

Źródło: Dane GUS

Patrząc na saldo migracji ogółem na 1000 mieszkańców na terenie Gminy Szypliszki na tle innych gmin leżących na terenie powiatu suwalskiego w 2022 r. należy stwierdzić że przedmiotowa gmina zajmowała szóste miejsce. Najlepiej sytuacja wyglądała na terenie Gminy Suwałki, najgorzej zaś na terenie Gminy Przerośl.

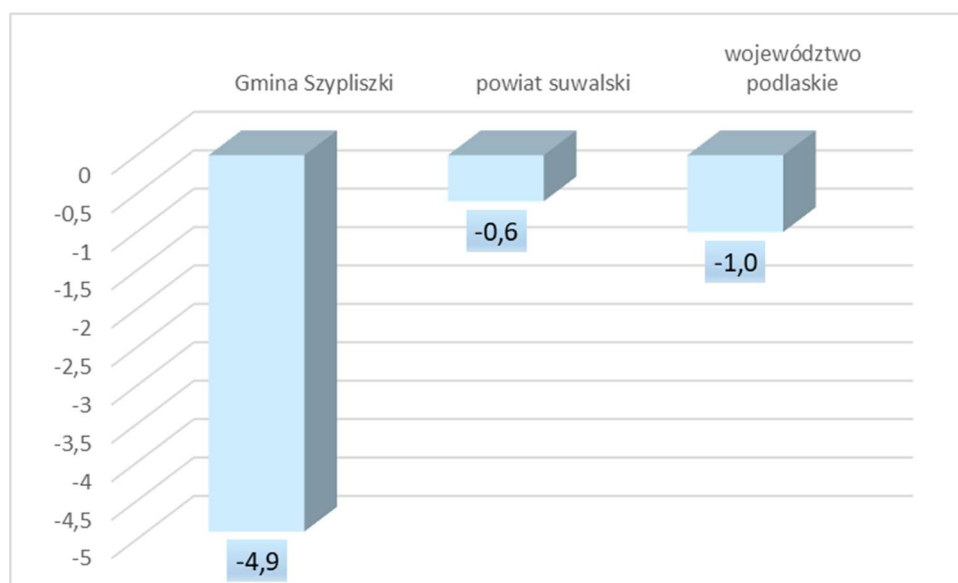
Wykres 13. Saldo migracji ogółem na 1000 mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego, 2022 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2022 r.

Porównując dane gminy dotyczące salda migracji ogółem na 1000 mieszkańców ze statystykami dla powiatu suwalskiego oraz województwa podlaskiego (w 2022 r.) trzeba stwierdzić, że najmniej korzystnie sytuacja przedstawiała się w przypadku Gminy Szypliszki. Najlepiej prezentuje się średnia dla powiatu suwalskiego.

Wykres 14. Saldo migracji ogółem na 1000 mieszkańców Gminy Szypliszki, powiatu suwalskiego oraz województwa podlaskiego, 2022 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2022 r.

Analizując dane dotyczące liczby ludności na terenie Gminy Szypliszki należy stwierdzić, że dynamika zmian liczby ludności nie jest korzystna. Istotne jest podejmowanie działań mających na celu przyciągnięcie na ten teren nowych mieszkańców, dla których istotne znaczenie może mieć m.in. stan środowiska przyrodniczego oraz dostępność do podstawowej infrastruktury społecznej i technicznej.

Zarówno dane dotyczące przyrostu naturalnego, jak i salda migracji przedstawiają w większości wyniki ujemne co jest zjawiskiem niekorzystnym i wskazuje na zmniejszanie się ludności gminy.

Jeśli więc nie zostaną zahamowane występujące obecnie trendy związane ze zmniejszaniem się liczby mieszkańców gminy, można się spodziewać, że w kolejnych latach liczba osób zamieszkujących tę część województwa podlaskiego będzie nadal malała.

3.2. WIEK I STRUKTURA WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW

Na terenie Gminy Szypliszki w latach 2017 – 2019 zanotowano spadek osób w wieku przedprodukcyjnym, ich liczba wzrosła w 2020 r. by w latach 2021 – 2022 znów zacząć spadać. Ostatecznie w 2022 r. ich liczba była niższa niż w 2017 r. o 15 osób i o 20 osób większa niż w 2019 r.

Analizując liczbę osób w wieku produkcyjnym to ich liczba w analizowanych latach spadała i w 2022 r. była niższa niż w 2017 r. o 123 osoby.

Patrząc zaś na liczbę osób w wieku poprodukcyjnym zauważyć można, że ich liczba do 2020 r. włącznie wzrastała. W 2021 r. odrobinę zmalała by w 2022 r. osiągnąć najwyższy wynik. Ich liczba w 2022 r. była wyższa o 80 osób niż w roku 2017.

Największy odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem wystąpił w 2022 r. Świadczy to o zmniejszaniu się zasobów pracy co jest zjawiskiem niekorzystnym.

Powyżej przedstawione zmiany – zmniejszanie się osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym jest zjawiskiem niekorzystnym. Jediną grupą wiekową w której zanotowano wzrost to osoby w wieku poprodukcyjnym. Zmniejszanie się liczby osób w wieku produkcyjnym może powodować zwiększenie zapotrzebowania na usługi społeczne.

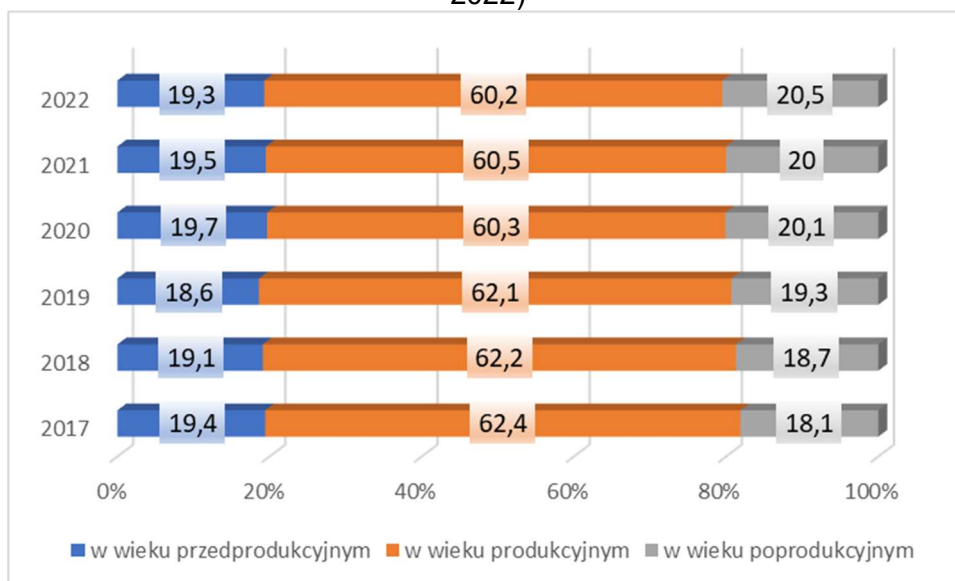
W celu przyrostu liczby osób w wieku produkcyjnym ważne jest przeprowadzanie inwestycji mających na celu poprawę stanu środowiska naturalnego, infrastruktury oraz zaplecza usługowego w celu dalszego przyciągania na teren gminy młodych, dobrze wykształconych mieszkańców, którzy zapewnią dodatkowe przychody dla budżetu gminy.

Tabela 31. Grupy wiekowe ludności w latach 2017 – 2022

	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
w wieku przedprodukcyjnym							
ogółem	osoba	762	748	727	770	761	747
mężczyźni	osoba	399	388	371	409	411	403
kobiety	osoba	363	360	356	361	350	344
w wieku produkcyjnym							
ogółem	osoba	2451	2429	2423	2360	2359	2328
mężczyźni	osoba	1363	1348	1348	1313	1309	1295
kobiety	osoba	1088	1081	1075	1047	1050	1033
w wieku poprodukcyjnym							
ogółem	osoba	712	730	751	787	782	792
mężczyźni	osoba	252	262	268	273	266	278
kobiety	osoba	460	468	483	514	516	514
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem							
w wieku przedprodukcyjnym	%	19,4	19,1	18,6	19,7	19,5	19,3
w wieku produkcyjnym	%	62,4	62,2	62,1	60,3	60,5	60,2
w wieku poprodukcyjnym	%	18,1	18,7	19,3	20,1	20	20,5
Wskaźniki obciążenia demograficznego							
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	60,1	60,8	61	66	65,4	66,1
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	93,4	97,6	103,3	102,2	102,8	106
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	29	30,1	31	33,3	33,1	34
współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	osoba	23	23,7	23,8	25,1	25	25,8
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	osoba	15,7	16,2	16,3	16,8	16,7	17,2
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem - mężczyźni	osoba	12,5	13,1	13,5	13,7	13,4	14,1
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem - kobiety	osoba	19,2	19,5	19,3	20	20,1	20,5

Źródło: Dane GUS

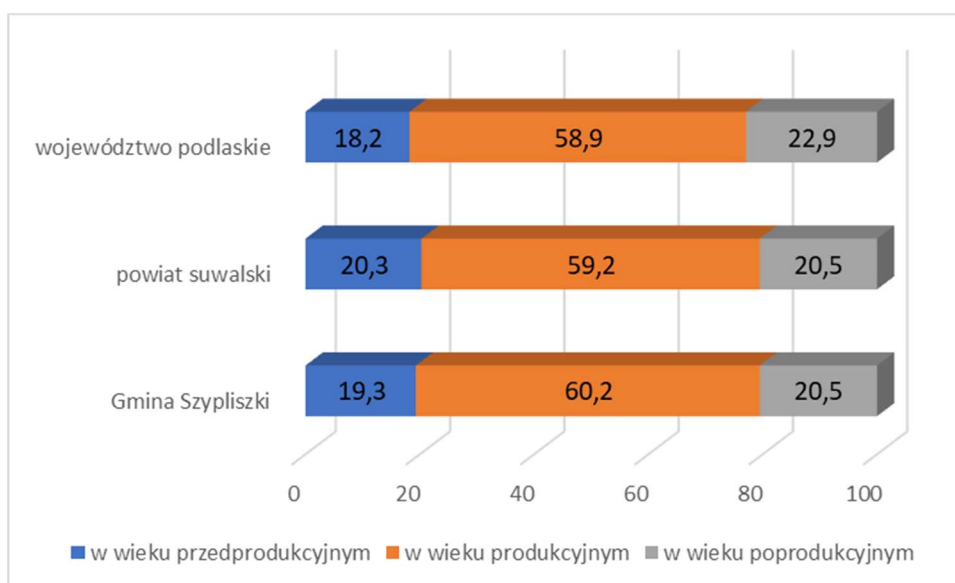
Wykres 15. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem (2017 – 2022)

Źródło: Dane GUS

Struktura wiekowa Gminy Szypliszki, powiatu suwalskiego i województwa podlaskiego znajduje się na podobnym poziomie. W 2022 r. patrząc na ilość osób w wieku przedprodukcyjnym sytuacja gminy była lepsza niż średnia dla województwa lecz gorsza niż średnia dla powiatu. W przypadku osób w wieku produkcyjnym w gminie było ich trochę więcej niż w powiecie i w województwie. Analizując liczbę osób w wieku poprodukcyjnym to największy ich odsetek występował w województwie podlaskim.

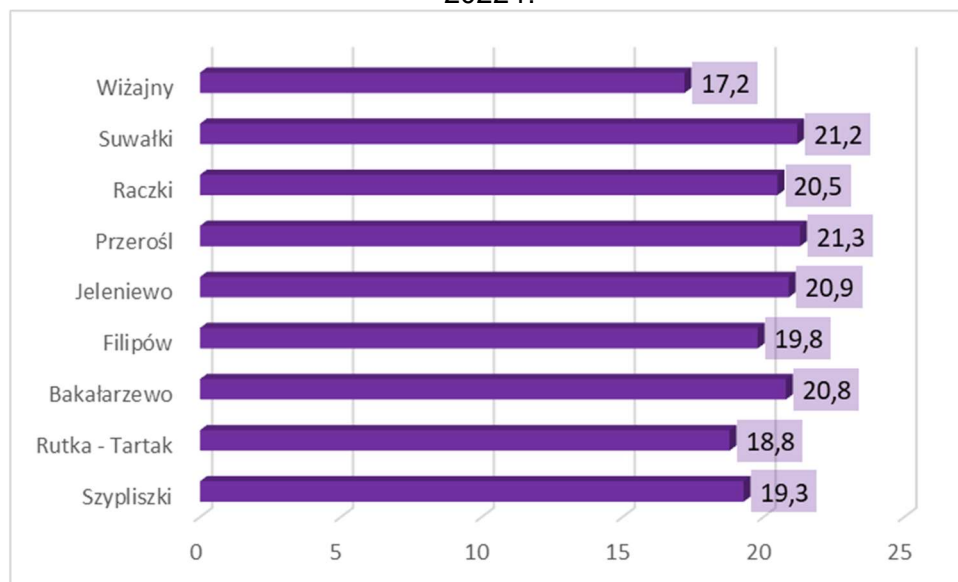
Wykres 16. Struktura ludności w podziale na główne grupy wiekowe w Gminie Szypliszki, powiecie suwalskim i województwie podlaskim (%), 2022 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, dane za 2022 r.

W powiecie suwalskim patrząc na dane za 2022 r. najmłodsze społeczeństwo posiadała Gmina Przerośl (21,3% populacji w wieku 0-17 lat), zaś Gmina Szypliszki zajmowała trzecie od końca miejsce (19,3% populacji w wieku 0-17 lat).

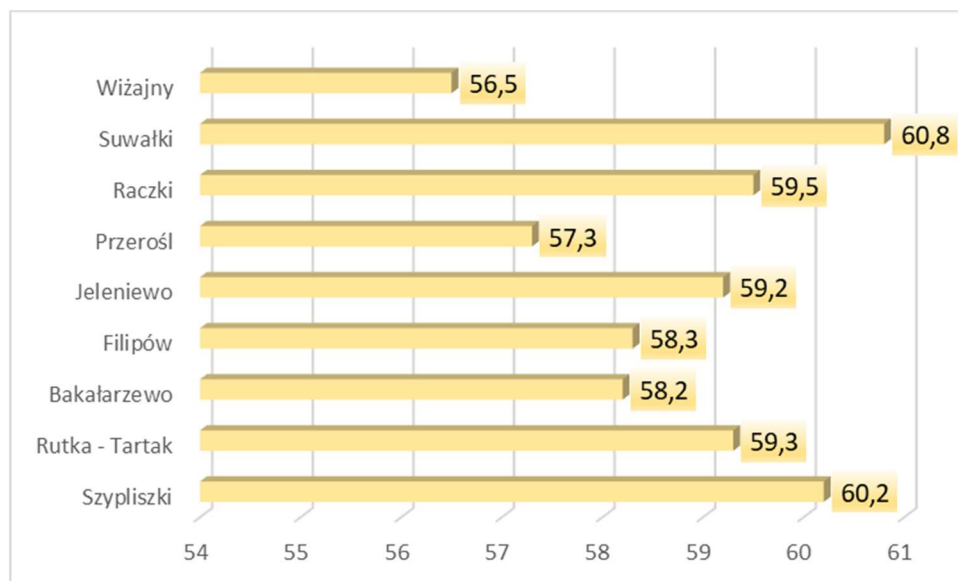
Wykres 17. Ludność w wieku przedprodukcyjnym w gminach powiatu suwalskiego (%), 2022 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, dane za 2022 r.

W zakresie liczby ludności w wieku produkcyjnym w 2022 r. w gminach powiatu suwalskiego największą ich grupę posiadała Gmina Suwałki, najmniejszą zaś Gmina Wiżajny. Gmina Szypliszki zajmowała drugie miejsce (większy odsetek osób w wieku produkcyjnym posiadała jedynie wspomnianą Gminą Suwałki).

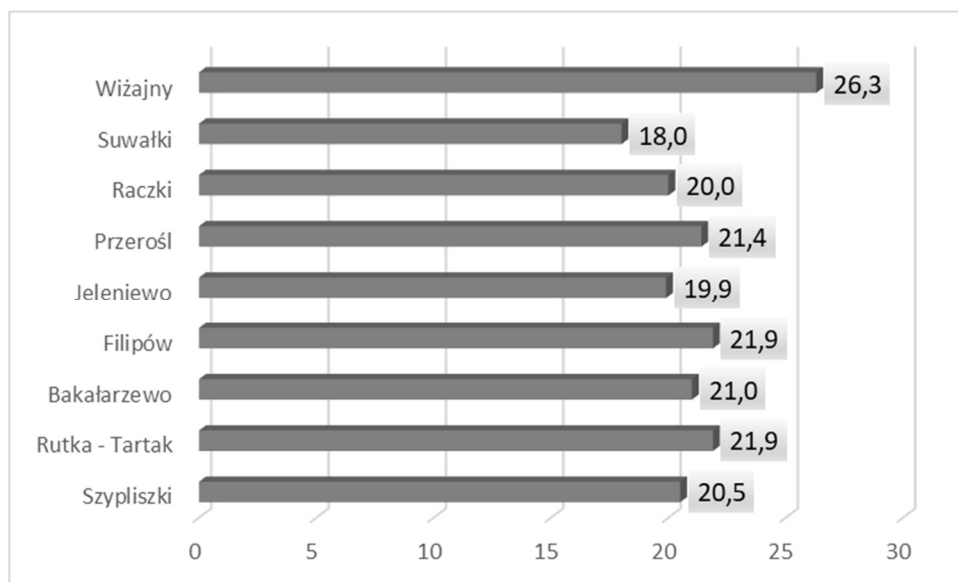
Wykres 18. Ludność w wieku produkcyjnym w gminach powiatu suwalskiego (%), 2022 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, dane za 2022 r.

Procentowy udział ludności w wieku poprodukcyjnym w 2022 r. w gminach powiatu suwalskiego kształtował się w przedziale 18,0% (Gmina Suwałki) – 26,3% (Gmina Wiżajny). Gmina Szypliszki zajmowała czwarte od końca miejsce. Wskazane dane zaprezentowano na wykresie 19.

Wykres 19. Ludność w wieku poprodukcyjnym w gminach powiatu suwalskiego (%), 2022 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, dane za 2022 r.

Choć brak konkretnych danych dla Gminy Szypliszki ze spisu powszechnego przeprowadzonego w 2021 r. dotyczącego wykształcenia to zostały opublikowane ogólne dane. Można uznać, że przedstawione poniżej, ogólne tendencje mają swoje przełożenie również na sytuację województwa podlaskiego, powiatu suwalskiego i Gminy Szypliszki.

Według wstępnych wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w 2021 r. odsetek osób z wykształceniem co najmniej średnim wyniósł 55,5% (w 2011 r. - 48,5%) tj. wzrósł o 7 p. proc. Najbardziej dynamiczny wzrost (ponad 30%) został odnotowany w odniesieniu do osób o wykształceniu wyższym, których udział zwiększył się z 17,1% w 2011 r. do 23,1% w 2021 r. (wzrost o 6 p. proc.) wśród ogółu ludności w wieku 13 lat i więcej. Jednak największą dynamikę pozytywnych zmian (wzrost o prawie 40% w porównaniu do 2011 roku) odnotowano w grupie osób posiadających tytuł magistra, magistra inżyniera lub równorzędny. Absolwenci szkół średnich (łącznie z policealnymi) zajmują nadal dominującą pozycję w strukturze ludności według poziomu wykształcenia – w 2021 r. odsetek takich osób wyniósł 32,4% (w 2011 r. – 31,4%). W tej grupie najwyższy udział stanowią osoby z wykształceniem średnim zawodowym, których udział w 2021 r. wyniósł 18,2%, natomiast w 2011 r. - 17,2%. Wykształcenie zasadnicze zawodowe nadal zajmuje znaczące miejsce

w strukturze ludności według poziomu wykształcenia. W 2021 r. udział osób o tym poziomie wykształcenia wyniósł 19,6%, jednak w stosunku do 2011 r. zaobserwowano spadek o 2,1 p. proc. (21,7%). W ciągu ostatnich 10 lat znacząco obniżył się udział osób z wykształceniem podstawowym z 18,3% w 2011 r. do poziomu 11,7% w 2021 r. oraz osób z wykształceniem gimnazjalnym – z 4,9% do poziomu 3,1%. Dla 8,0% nie ustalono poziomu wykształcenia. Struktura ludności według poziomu wykształcenia różni się w zależności od płci. W 2021 r. wśród ogółu mężczyzn 19,0% ukończyło szkoły wyższe. Z kolei udział kobiet z wykształceniem wyższym wyniósł 26,9%, co oznacza, że przeszło co czwarta kobieta posiadała dyplom ukończenia studiów wyższych. Można uznać, że na terenie Gminy Szypliszki również zwiększyła się liczba osób z wyższym i średnim wykształceniem. Nadal istnieje różnica pomiędzy poziomem wykształcenia kobiet i mężczyzn (więcej kobiet z wyższym wykształceniem w porównaniu do mężczyzn).

3.3. MIESZKALNICTWO

Na terenie Gminy Szypliszki w 2022 r. istniało ogółem 1 261 mieszkań. Ich powierzchnia wynosiła 120 531 m².

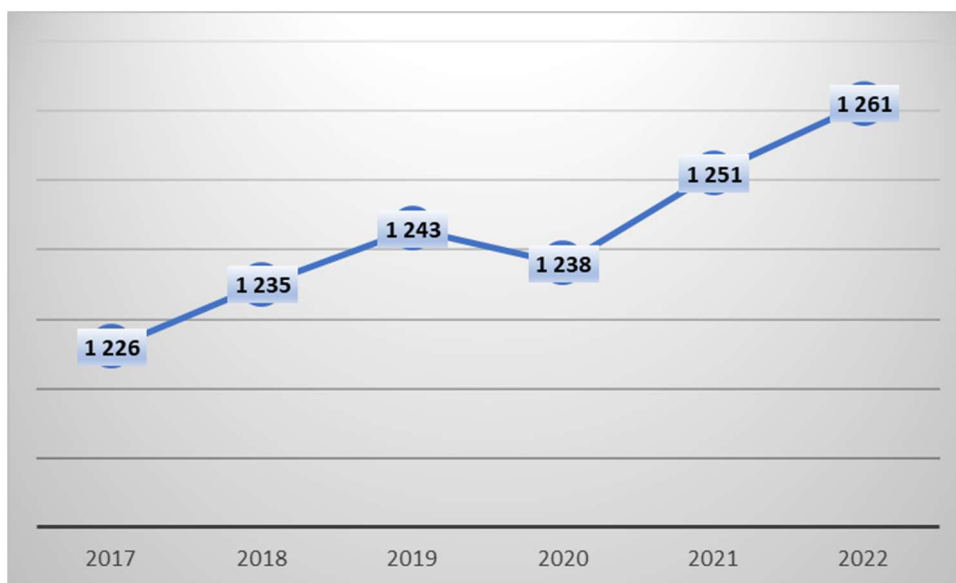
Do 2019 r. liczba mieszkań na terenie gminy wzrastała, zmniejszyła się ona w 2020 r. by w 2021 r. ponownie zacząć wzrastać (zgodnie z danymi GUS). Powierzchnia użytkowa mieszkań i ilość izb w analizowanym okresie wzrastała.

Tabela 32. Zasoby mieszkaniowe w latach 2016 – 2022

	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Zasoby mieszkaniowe							
mieszkania	-	1 226	1 235	1 243	1 238	1 251	1 261
izby	-	5 383	5 437	5 485	5 559	5 633	5 694
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	113 309	114 742	116 215	116 690	118 877	120 531

Źródło: Dane GUS

Wykres 20. Liczba mieszkań ogółem w latach 2017 – 2022

Źródło: Dane GUS

Do 2019 r. ilość mieszkań wyposażonych w wodociąg wzrastała, zmalała w 2020 r. by w 2021 r. ponownie zacząć wzrastać.

W przypadku ustępu splukiwanego, łazienki, jak i centralnego ogrzewania w latach 2017 – 2022 ilość mieszkań w nie wyposażone wzrastała.

W 2022 r. były 2 mieszkania wyposażone w gaz sieciowy (poziom ten utrzymywał się od 2020 r., w latach 2017 – 2019 ich liczba wynosiła 0).

W 2022 r. 95,0% mieszkań wyposażonych było w wodociąg, 89,8% - w ustęp splukiwany, 88,3% - w łazienkę, 77,9% - w centralne ogrzewanie i 0,2% w gaz sieciowy.

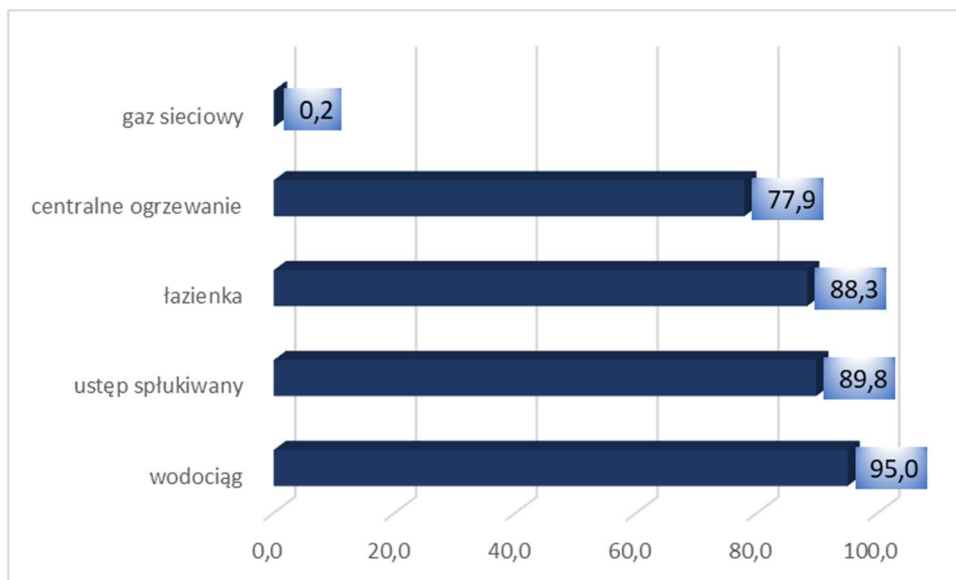
Tabela 33. Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne w latach 2017 – 2022

	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne							
wodociąg	-	1 071	1 080	1 088	1 174	1 187	1 198
ustęp splukiwany	-	1 016	1 025	1 033	1 109	1 122	1 133
łazienka	-	993	1 002	1 010	1 090	1 103	1 114
centralne ogrzewanie	-	809	818	826	958	971	982
gaz sieciowy	-	0	0	0	2	2	2
Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań							
wodociąg	%	87,4	87,4	87,5	94,8	94,9	95,0
ustęp splukiwany	%	82,9	83,0	83,1	89,6	89,7	89,8
łazienka	%	81,0	81,1	81,3	88,0	88,2	88,3
centralne ogrzewanie	%	66,0	66,2	66,5	77,4	77,6	77,9
gaz sieciowy	%	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2

Źródło: Dane GUS

W 2022 roku, według danych Głównego Urzędu Statystycznego, było 1 198 mieszkań wyposażonych w wodociąg, 1 133 w ustęp splukiwany, 1 114 w łazienkę, 982 w centralne ogrzewanie.

Wykres 21. Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań, 2022 r.

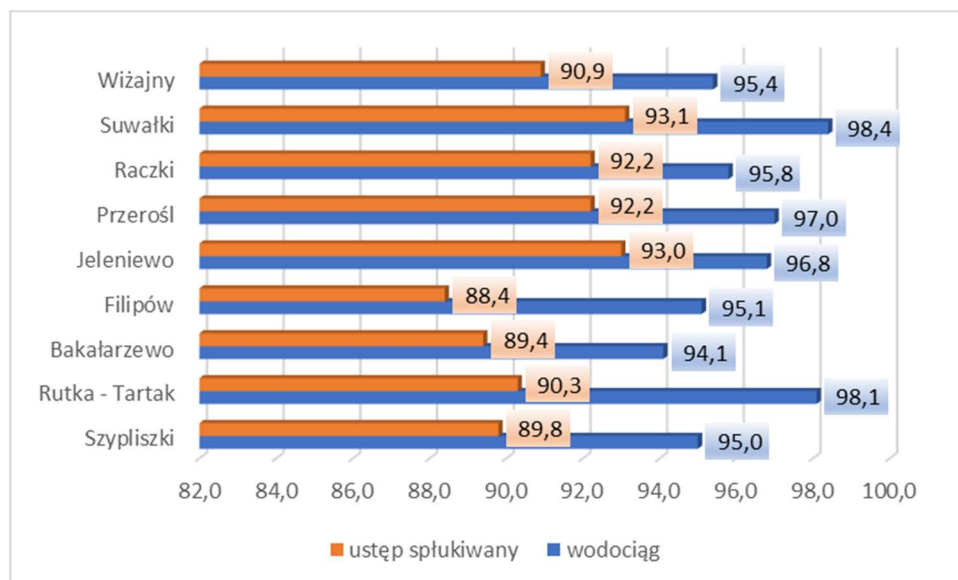

Źródło: Dane GUS

Biorąc pod uwagę wyposażenie sanitarne mieszkań w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego należy stwierdzić, że Gmina Szypliszki zajmuje przedostatnie miejsce pod kątem wyposażenia mieszkań w wodociąg, trzecie od końca miejsce biorąc pod uwagę wyposażenie w ustęp splukiwany, czwarte od końca w przypadku wyposażenia w łazienkę i centralne ogrzewanie.

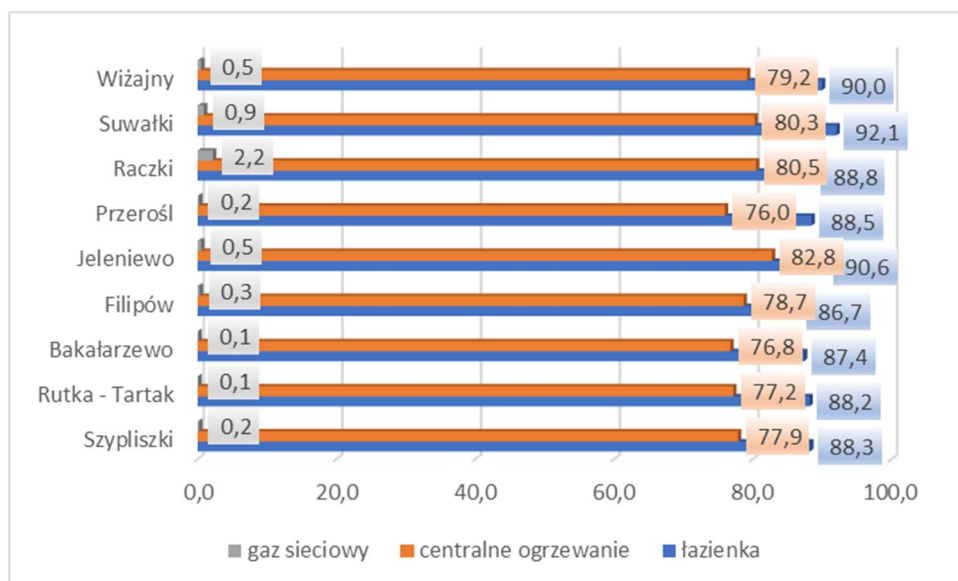
Potrzebna jest realizacja przedsięwzięć mających na celu osiągnięcie wyższego poziomu wyposażenia mieszkań w instalacje i zmniejszenie nierówności pomiędzy poszczególnymi gminami wchodzącymi w skład powiatu suwalskiego.

Wykres 22. Wyposażenie sanitarne mieszkań w gminach powiatu suwalskiego – wodociąg i ustęp spłukiwany

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2022 r.

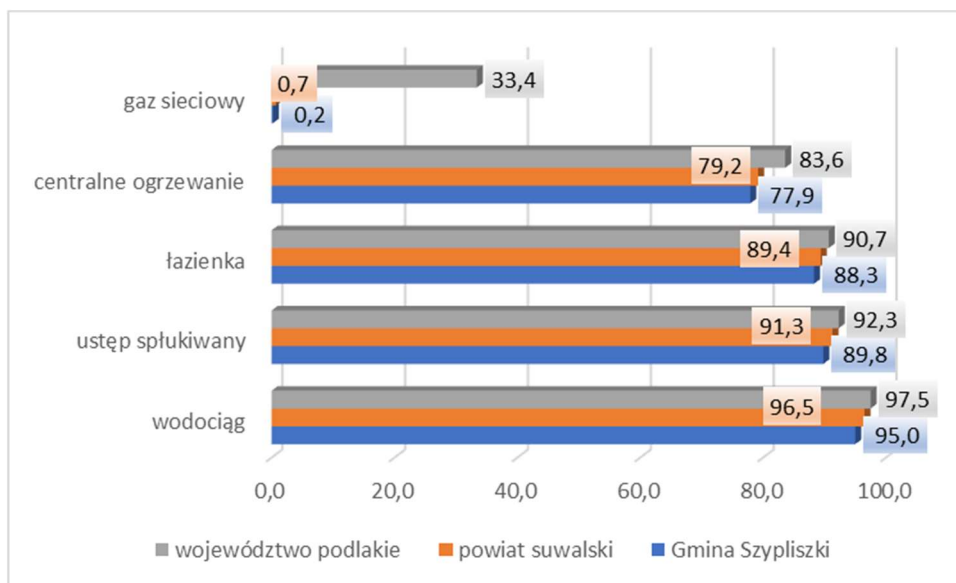
Wykres 23. Wyposażenie sanitarne mieszkań w gminach powiatu suwalskiego – centralne ogrzewania, łazienka i gaz sieciowy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2022 r.

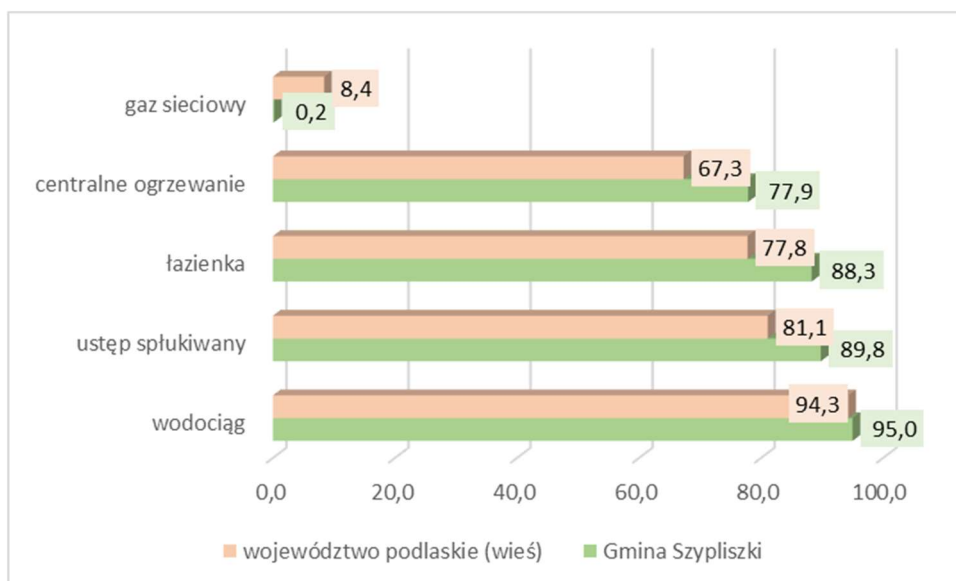
Porównując stan wyposażenia mieszkań w instalacje sanitarne na terenie Gminy Szypliszki, powiatu suwalskiego oraz województwa podlaskiego można zauważyć, że stopień wyposażenia mieszkań w gminie jest niższy niż średnia wartość dla powiatu oraz województwa ogółem. Porównując jednak wyposażenie w te instalacje na terenie gminy z obszarami wiejskimi województwa sytuacja na terenie Gminy Szypliszki wygląda lepiej niż średnie dla tego terenu w większości przypadków (wyjątek stanowi sieć gazowa).

Wykres 24. Wyposażenie sanitarne mieszkań na terenie Gminy Szypliszki, powiatu suwalskiego oraz województwa podlaskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2022 r.

Wykres 25. Wyposażenie sanitarne mieszkań na terenie Gminy Szypliszki oraz województwa podlaskiego (obszar wiejski)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2022 r.

3.4. STRUKTURA ZATRUDNIENIA I RYNEK PRACY, ŹRÓDŁA UTRZYMANIA MIESZKAŃCÓW

W czasie tworzenia Diagnozy dane GUS dotyczące 2023 r. były jeszcze niedostępne. Dane dotyczące pracujących w gminie i wskaźniki dotyczące pracujących na 1000 ludności kończą się w 2021 r.

Brak jednolitej tendencji w liczbie osób pracujących na terenie gminy. Ich największa ilość wystąpiła w 2017 r., najmniejsza zaś w 2020 r.

Tabela 34. Liczba osób pracujących na terenie gminy

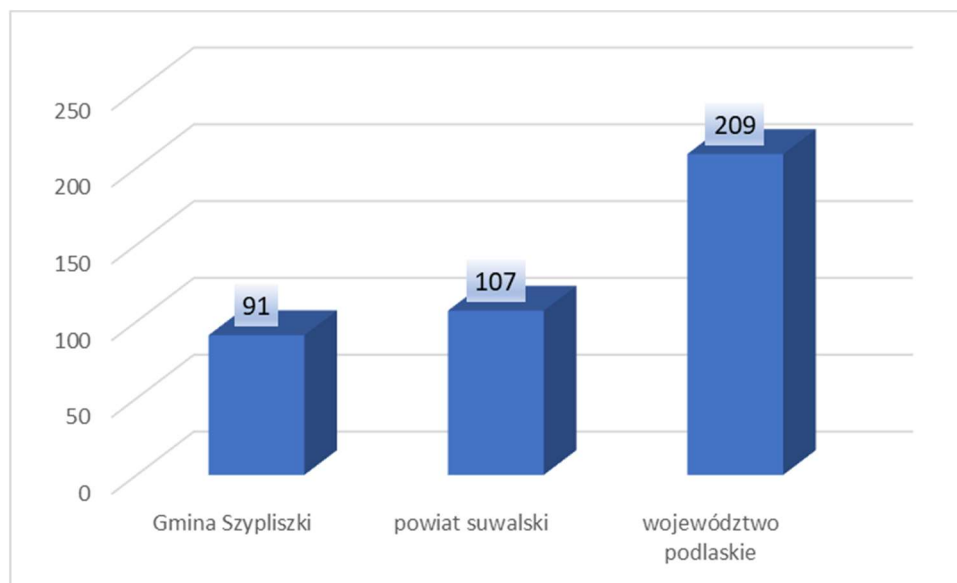
	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Pracujący na 1000 ludności							
pracujący na 1000 ludności ogółem	osoba	97	96	94	89	91	-
pracujący na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	osoba	154,6	154,0	150,6	148,3	150,1	-
Pracujący w gminach wg płci							
ogółem	osoba	379	374	365	350	354	-
mężczyźni	osoba	212	207	215	195	180	-
kobiety	osoba	167	167	150	155	174	-
Pracujący w gospodarce narodowej wg płci (dane miesięczne za grudzień), pracujący według innego podziału niż PKD							
ogółem	osoba	-	-	-	-	-	1 527
mężczyźni	osoba	-	-	-	-	-	923
kobiety	osoba	-	-	-	-	-	604

Źródło: Dane GUS

Patrząc na liczbę osób pracujących biorąc pod uwagę ich płeć zauważyć można, że większą grupę stanowią mężczyźni (było tak we wszystkich latach analizy zarazem w przypadku podziału „pracujący w gminach” jak i według podziału „Pracujący w gospodarce narodowej”).

Porównując wskaźnik pracujących na 1000 mieszkańców na terenie Gminy Szypliszki, powiatu suwalskiego i województwa podlaskiego (ostatnie dane GUS na ten temat pochodzą z 2021 r.) widać, że sytuacja gminy jest gorsza niż średnia dla powiatu i województwa, choć różnica pomiędzy sytuacją omawianej jednostki i powiatu nie jest znacząca.

Wykres 26. Wskaźnik pracujących na 1000 mieszkańców na terenie Gminy Szypliszki, powiatu suwalskiego i województwa podlaskiego, 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2021 r.

3.5. BEZROBOCIE

Brak jednolitej tendencji (wzrost, spadek) dotyczącej ilości osób zarejestrowanych jako bezrobotne na terenie Gminy Szypliszki w latach 2017 – 2022. Warto zaznaczyć, że najmniejsza liczba bezrobotnych w porównaniu do pozostałych lat analizy wystąpiła w 2018 r.

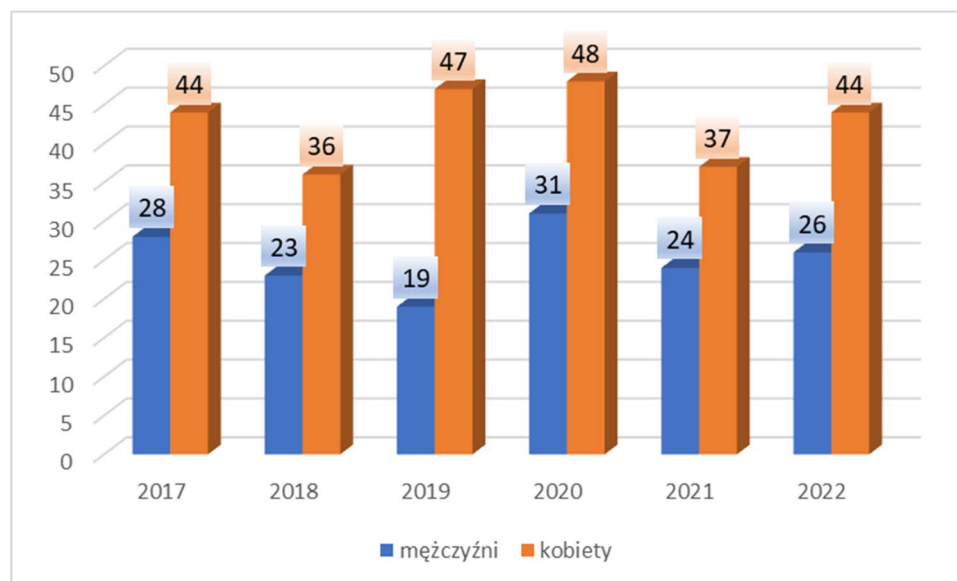
Analizując dane dotyczące bezrobocia nie można zapomnieć, że badania statystyczne prowadzone przez GUS i PUP nie pokazują pełnego obrazu rynku pracy, nie rejestrując przede wszystkim problemu ukrytego bezrobocia w rolnictwie. Nie można także pomijać faktu, że w przeciągu ostatnich lat zmieniały się przepisy dotyczące sposobu określania statusu osoby bezrobotnej, które eliminowały z tej statystyki niejednokrotnie całe grupy społeczne. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na statystyki rynku pracy jest ujemne saldo migracji (które wystąpiło w prawie wszystkich latach analizy). Pomimo tych faktów oraz ogólnopolskich i światowych problemów, które mają różnorodne źródła i mogą zapowiadać recesję (związaną także ze zwolnieniami, trudniejszą sytuacją na rynku pracy) to dane statystyczne dają nadzieję, że w odniesieniu do rynku pracy na terenie gminy udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym nie będzie się znacząco zmieniać.

Tabela 35. Liczba osób bezrobotnych w latach 2017 – 2023

	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminach								
ogółem	osoba	72	59	66	79	61	70	-
mężczyźni	osoba	28	23	19	31	24	26	-
kobiety	osoba	44	36	47	48	37	44	-
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci								
ogółem	%	2,9	2,4	2,7	3,3	2,6	3,0	-
mężczyźni	%	2,1	1,7	1,4	2,4	1,8	2,0	-
kobiety	%	4,0	3,3	4,4	4,6	3,5	4,3	-
Bezrobotni zarejestrowani według gmin, stan w końcu grudnia								
do 25 roku życia	osoba	17	11	18	17	9	19	8
do 30 roku życia	osoba	24	20	28	33	18	23	12
powyżej 50 roku życia	osoba	16	14	13	21	15	13	14
długotrwale bezrobotni	osoba	21	25	20	29	27	24	27

Źródło: Dane GUS

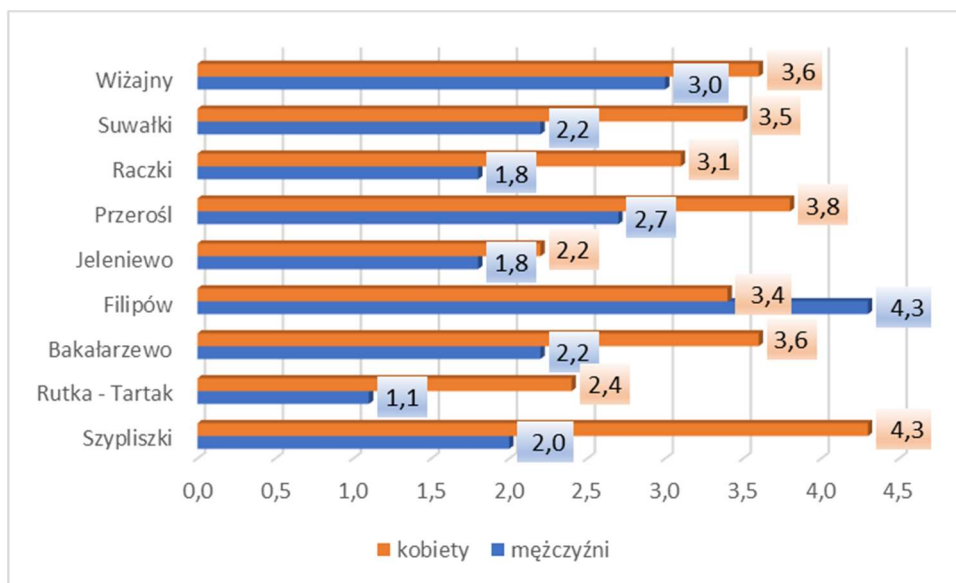
Wykres 27. Liczba osób bezrobotnych na terenie gminy w latach 2017 – 2022

Źródło: Dane GUS

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie Gminy Szypliszki w 2022 r. w przypadku kobiet wyglądał najgorzej w porównaniu do innych gmin położonych na terenie powiatu suwalskiego. W przypadku mężczyzn sytuacja na terenie Gminy Szypliszki była trochę lepsza i pośród innych gmin położonych na terenie powiatu suwalskiego omawiana jednostka samorządu terytorialnego zajmowała 4 miejsce.

Wykres 28. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym według płci w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego (%), 2022 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2022 r.

Zgodnie z powyższym problem bezrobocia nie stanowi głównego problemu społecznego analizowanego obszaru, choć sytuacja szczególnie kobiet na jej terenie jest niezadawalająca. Wciąż potrzeba przeprowadzania różnych działań służących zwiększeniu możliwości podjęcia pracy – zwiększenia liczby osób pracujących.

4. SFERA GOSPODARCZA

4.1. ROLNICTWO

Według danych pochodzących z Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 r. na terenie Gminy Szypliszki było 540 gospodarstw indywidualnych, gdzie końcowa produkcja rolnicza przeznaczona była na sprzedaż.

Na terenie gminy było 677 gospodarstw rolnych, w tym 47,42% stanowiły gospodarstwa o powierzchni powyżej 15 ha, co wskazuje na stosunkowo nieduże rozdrobnienie powierzchni zajmowanej pod produkcję rolniczą co jest zjawiskiem korzystnym i wpływa na opłacalność działalności.

Tabela 36. Gospodarstwa rolne ogółem

Wyszczególnienie	Gospodarstwa
ogółem	677
do 1 ha włącznie	0
1 - 5 ha	133
5 - 10 ha	0
10 - 15 ha	101
15 ha i więcej	321

Źródło: Dane GUS, PSR 2020

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego (Powszechny Spis Rolny z 2020 r.) największy obszar powierzchni zasiewów zajmowała uprawa zbóż – 2 290,93 ha (zboża razem), co zaprezentowano w tabeli 37.

Tabela 37. Powierzchnia zasiewów wybranych upraw

Wyszczególnienie	Jedn. miary	Powierzchnia
ogółem	ha	6 645,96
zboża razem	ha	2 290,93
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	ha	2 173,63
pszenica ozima (łącznie z orkiszem)	ha	189,71
pszenica jara (łącznie z orkiszem)	ha	68,66
żyto ozime	ha	154,57
żyto jare	ha	0,00
jęczmień ozimy	ha	0,00
jęczmień jary	ha	149,08
owies	ha	57,41

Wyszczególnienie	Jedn. miary	Powierzchnia
pszenżyto ozime	ha	516,36
pszenżyto jare	ha	23,89
mieszanki zbożowe ozime	ha	22,55
mieszanki zbożowe jare	ha	965,71
kukurydza na ziarno	ha	76,31
przemysłowe (rocznikowe)	ha	0,30
strączkowe jadalne na suche ziarno razem	ha	20,14
ziemniaki	ha	35,55
buraki cukrowe	ha	0,00
warzywa gruntowe	ha	11,05
międzyplony (poplony) jare	ha	103,14
międzyplony (poplony) ozime	ha	63,55

Źródło: Dane GUS, PSR 2020

Analizując pogłowie zwierząt gospodarskich, zgodnie z Powszechnym Spisem Rolnym z 2020 r., zauważyć można, że przeważał drób ogółem nad bydłem i świniami.

Tabela 38. Pogłowie zwierząt gospodarskich

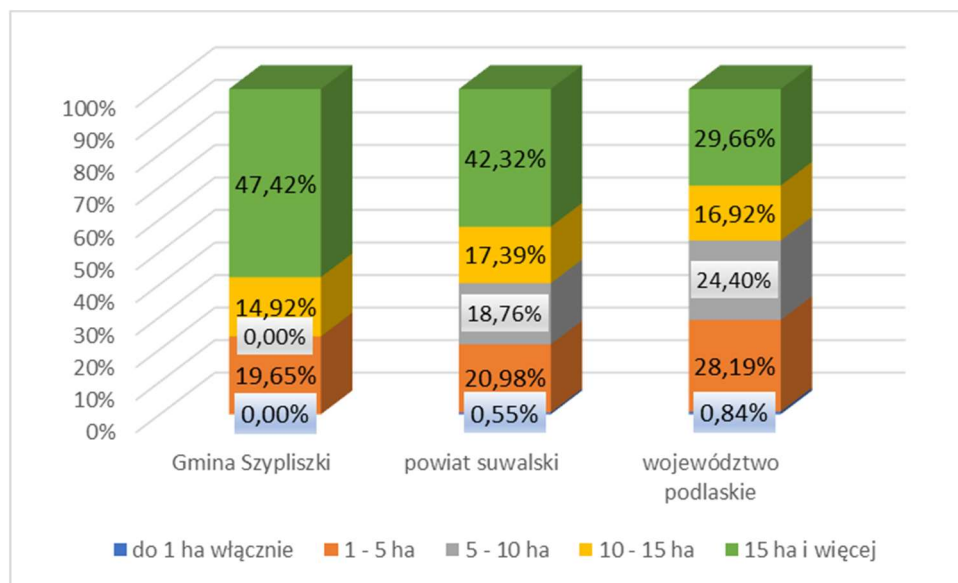
Wyszczególnienie	Jedn. miary	Ilość
bydło ogółem	szt.	11 258
bydło - krowy	szt.	4 448
świnie ogółem	szt.	4 348
świnie - lochy na chów	szt.	385
drób ogółem	szt.	13 079
drób kurzy razem	szt.	12 421
brojlery kurze	szt.	222
nioski kurze do produkcji jaj konsumpcyjnych	szt.	6 122

Źródło: Dane GUS, PSR 2020

Zgodnie z danymi zaprezentowanymi na wykresie 29 gospodarstwa rolne w Gminie Szypliszki charakteryzują się zadawalającą strukturą agrarną, gdzie największy odsetek stanowią gospodarstwa duże (powyżej 15 ha). W powiecie suwalskim gospodarstwa powyżej 15 ha stanowią trochę mniejszy odsetek niż na terenie przedmiotowej gminy.

Trochę mniej korzystna sytuacja występuje w przypadku całości województwa. W województwie podlaskim aż 28,19% ogółu reprezentują gospodarstwa o powierzchni 1-5 ha (w przypadku Gminy Szypliszki stanowią one 19,65%), co świadczy o ich znacznym rozdrobnieniu i może wpływać na mniejszą opłacalność ekonomiczną prowadzenia działalności rolniczej.

Wykres 29. Struktura gospodarstw w Gminie Szypliszki, powiecie suwalskim i województwie podlaskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

4.2. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

W czasie tworzenia Diagnozy dane GUS dotyczące 2023 r. były jeszcze niedostępne.

Na terenie Gminy Szypliszki – zgodnie z danymi GUS – w 2022 r. istniały 243 podmioty gospodarki narodowej, z czego sektor prywatny reprezentowały 232 podmioty. Największą ilość podmiotów prywatnych stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą - w 2022 r. było ich 191.

Tabela 39. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON według sektorów własnościowych w latach 2017 – 2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Podmioty wg sektorów własnościowych						
podmioty gospodarki narodowej ogółem	190	189	205	220	231	243
sektor publiczny - ogółem	14	12	12	12	12	11
sektor publiczny – państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	10	8	8	8	8	8
sektor publiczny - spółki handlowe	1	1	1	1	1	1
sektor prywatny - ogółem	176	177	193	208	219	232

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	140	142	157	169	180	191
sektor prywatny - spółki handlowe	7	4	4	6	6	8
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	0	0	0	0	0
sektor prywatny - spółdzielnie	2	1	1	1	1	1
sektor prywatny - fundacje	1	1	1	1	1	1
sektor prywatny – stowarzyszenia i organizacje społeczne	11	12	14	14	14	14

Źródło: Dane GUS

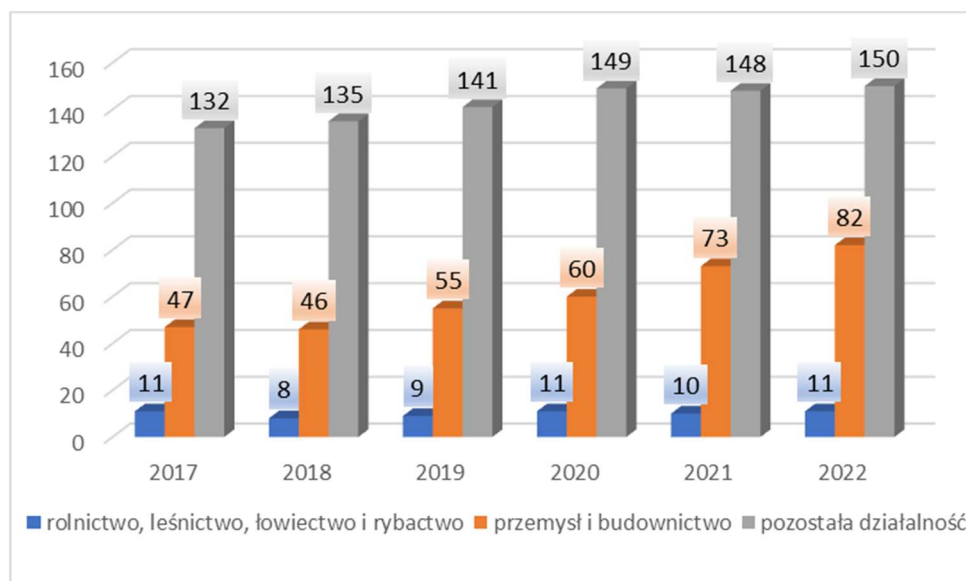
Na sektor publiczny składają się głównie państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, w 2022 r. było ich 8, sektor publiczny ogółem liczył 11 podmiotów. Na sektor prywatny oprócz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą składają się również spółki handlowe (8), spółdzielnie (1), fundacje (1) oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne (14).

Tabela 40. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON według grup rodzajów działalności PKD 2007

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007						
ogółem	190	189	205	220	231	243
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	11	8	9	11	10	11
przemysł i budownictwo	47	46	55	60	73	82
pozostała działalność	132	135	141	149	148	150

Źródło: Dane GUS

Wykres 30. Podmioty według grup rodzajów działalności PKD 2007 w latach 2017 – 2022

Źródło: Dane GUS

Analizując podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON według grup rodzajów działalności PKD 2007 można zauważyć, że w 2022 r. na terenie Gminy Szypliszki najwięcej podmiotów zajmowało się pozostałą działalnością – 150, a najmniej rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem – 11.

Na terenie Gminy Szypliszki w 2022 r. (zgodnie z danymi GUS) najwięcej było przedsiębiorstw o wielkości do 9 pracowników. Można więc stwierdzić, że na terenie gminy działają głównie niewielkie podmioty tym bardziej, że żaden z nich nie ma więcej pracowników niż 49.

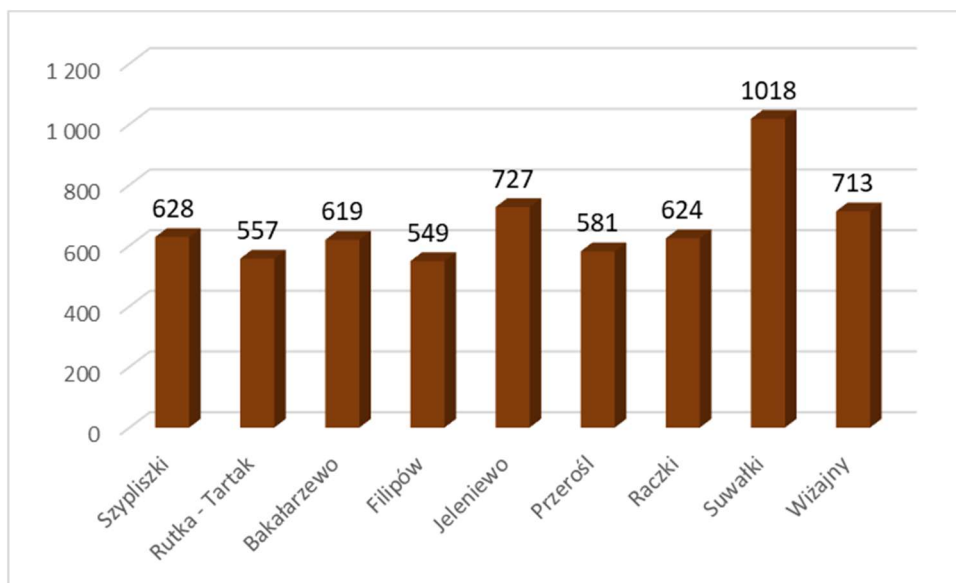
Tabela 41. Podmioty według klas wielkości

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Podmioty wg klas wielkości						
0 - 9	183	178	194	209	221	232
10 - 49	7	11	11	11	10	11
0 - 249	190	189	205	220	231	243

Źródło: Dane GUS

Aktywność gospodarczą oraz przedsiębiorczość mieszkańców dobrze charakteryzuje wskaźnik podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Pod tym względem Gmina Szypliszki w 2022 r. zajmowała czwarte miejsce wśród gmin położonych na terenie powiatu suwalskiego.

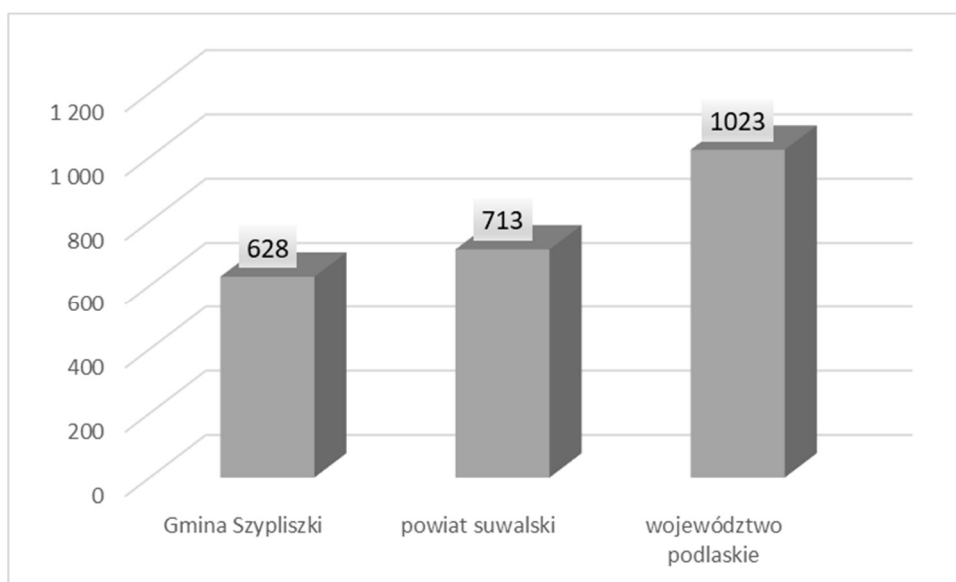
Wykres 31. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego, 2022 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2022 r.

Porównując ten wskaźnik na terenie gminy ze średnią dla powiatu i województwa w 2022 r. to był on mniejszy zarazem od sytuacji w powiecie suwalskim jak i województwie podlaskim.

Wykres 32. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności na terenie Gminy Szypliszki, powiatu suwalskiego i województwa podlaskiego, 2022 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2022 r.

Wciąż istnieje potrzeba przeprowadzania działań służących pobudzeniu przedsiębiorczości mieszkańców gminy. Choć jej poziom nie jest najgorszy to wciąż mógłby ulec poprawie.

4.3. TERENY INWESTYCYJNE

Na terenie Gminy Szypliszki nie wyznaczono terenów inwestycyjnych.

5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

5.1. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA

Układ komunikacyjny gminy stanowią drogi publiczne. Przez obszar Gminy Szypliszki przebiegają:

- drogi wojewódzkie:
 - DW 651 Gołdap – Sejny,
 - DW 662 Augustów – Suwałki – Budzisko,
- drogi powiatowe:
 - 1136B Postawełe – Jałowo - Przejma – Dębniak,
 - 1137B Ignatowizna - Kupowo - Majdan – Sadszawki,
 - 1138B Jeleniewo - Wołownia - Przejma – Becejły,
 - 1138B Wołownia - Czerwonka – Kaletnik,
- drogi gminne.

Przez teren gminy przebiega także droga ekspresowa S61. Przy granicy gminy położona jest linia kolejowa nr 51 Suwałki – Trakiszki.

Zgodnie ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szypliszki” na terenie gminy zlokalizowane są ponadlokalne szlaki turystyczne. Szlaki turystyczne – rowerowe przebiegające przez obszar Gminy Szypliszki:

- szlak rowerowy transgraniczny: „Pierścień rowerowy Suwalszczyzny” R65,
- szlak rowerowy krajowy: „Podlaski Szlak Bociani”.

Szlaki turystyczne – drogowe / samochodowe:

- o znaczeniu międzynarodowym: Turystyczny Szlak Drogowy B;
- międzywojewódzki szlak tematyczny: „Szlak frontu wschodniego I Wojny Światowej”, oraz planowany jest powiatowy szlak „Śladami Jaćwingów”.

W miejscowości Szelment na terenie Wojewódzkiego Ośrodka Sportu i Rekreacji (WOSIR) znajduje się MOR (Miejsce Obsługi Rowerzystów).

Część dróg stanowiących sieć drogową Gminy Szypliszki nie odpowiada wymaganiom określonym w przepisach prawa dla dróg publicznych, charakteryzuje się niewystarczającymi parametrami technicznymi w stosunku do określonych w nich wymogów. Na terenie gminy występują drogi posiadające nawierzchnię nieutwardzoną, co powoduje, że możliwość poruszania się tymi szlakami komunikacyjnymi jest bardziej uzależniona od warunków atmosferycznych niż ma to miejsce w przypadku dróg asfaltowych.

W związku z tym zasadne jest podjęcie działań mających na celu poprawę standardu technicznego dróg publicznych, zapewniającą poprawę jakości dróg i bezpieczeństwa ruchu drogowego. W tym celu niezbędne jest dokonanie budowy, przebudowy, rozbudowy i modernizacji istniejących dróg publicznych stanowiących sieć komunikacyjną gminy. Ponadto – dla zwiększenia poziomu bezpieczeństwa rowerzystów – konieczne jest tworzenie ścieżek rowerowych.

5.2. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Zgodnie z zapisami „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szypliszki” ujęcia wody pitnej znajdują się we wsiach: Szypliszki, Podwojponie i Kaletnik. Są one zlokalizowane na działkach:

- Szypliszki – dz. nr geod. 171/2,
- Kaletnik – dz. nr geod. 294/9,
- Podwojponie – dz. nr geod. 33/11.

W czasie tworzenia Diagnozy dane GUS za 2023 r. związane z gospodarką wodno-ściekową były jeszcze niedostępne.

Na terenie Gminy Szypliszki w 2022 r. – według danych GUS – 85,8% ludności korzystało z wodociągu.

W tymże roku zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca wynosiło 62,6 m³. Długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) wynosiła 103,5 km. Było 1 090 przyłączy do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Wystąpiło 45 awarii sieci wodociągowej.

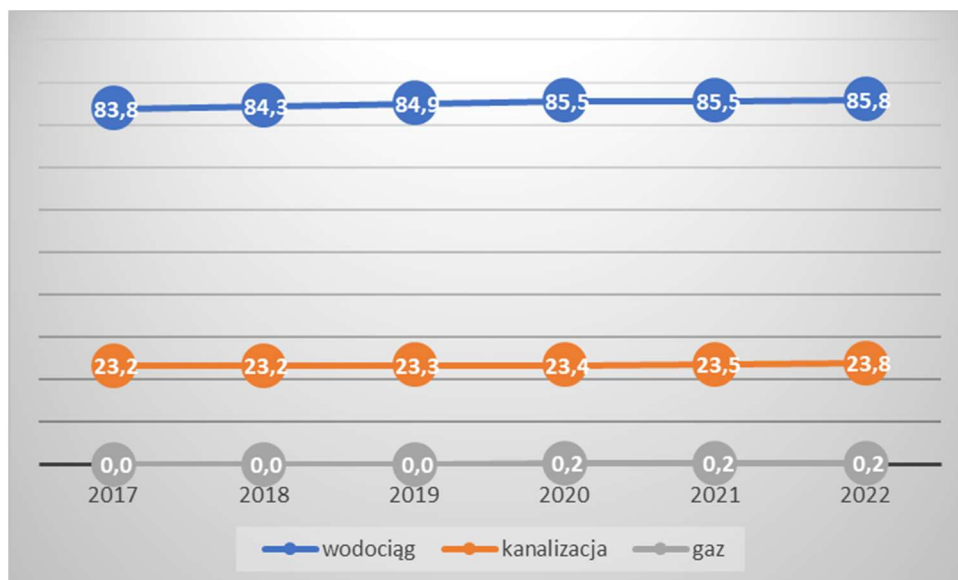
Tabela 42. Stan zaopatrzenia w wodę

	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Wodociągi							
długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej)	km	-	-	-	103,5	103,5	103,5
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	102,9	102,9	102,9	103,5	103,5	-
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	945	981	1 020	1 070	1 071	1 090

	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
awarie sieci wodociągowej	szt.	37	36	38	65	75	45
woda dostarczona	dam ³	-	-	-	238,1	233,7	245,5
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	230,8	246,9	273,8	235,6	231,3	243,1
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m ³	58,7	63,0	70,5	60,0	59,2	62,6
zużycie wody w gospodarstwach domowych na wsi na 1 mieszkańca	m ³	58,7	63,0	70,5	60,0	59,2	62,6
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	3 288	3 294	3 310	3 350	3 337	3 316
straty wody	dam ³	-	-	-	-	104,5	81,0
dobowa produkcja wody	m ³	-	-	-	-	927	895
liczba awarii sieci wodociągowej na 1 km sieci wodociągowej	szt.	-	-	-	-	0,72	0,43
udział strat wody w łącznej ilości dostarczonej wody	%	-	-	-	-	30,9	24,8
Zużycie wody w gospodarstwach domowych - woda z wodociągu							
na 1 mieszkańca	m ³	58,7	63,0	70,5	60,0	59,2	62,6
na 1 korzystającego	m ³	70,2	75,0	82,7	70,3	69,3	73,3
Woda dostarczona do wodociągu na terenie gminy w czasie doby w badanym roku							
woda dostarczana do wodociągu	dam ³	0,6	0,7	0,8	0,7	0,6	0,7
woda sprzedana z wodociągu ogółem	dam ³	0,6	0,7	0,8	0,7	0,6	0,7
woda sprzedana z wodociągu gospodarstwom domowym	dam ³	0,6	0,7	0,8	0,6	0,6	0,7
Przedsiębiorstwa świadczące usługi w gminie w badanym roku							
przedsiębiorstwa świadczące usługę (dostarczające wodę)	ob.	1	1	1	1	1	1

Źródło: Dane GUS

Wykres 33. Odsetek ogółu ludności gminy korzystający z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej i gazowej w latach 2017 – 2022 (%)

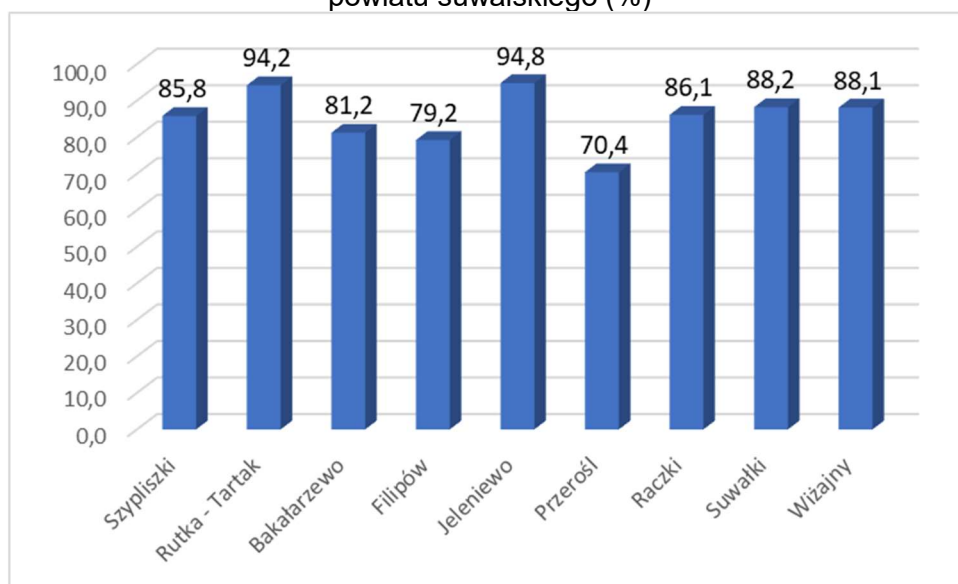

Źródło: Dane GUS

W 2022 r. 0,2% mieszkańców korzystało z sieci gazowej (zgodnie z danymi GUS), poziom ten utrzymuje się od 2020 r.

Biorąc pod uwagę odsetek ogółu ludności gminy korzystającej z wodociągu Gmina Szypliszki zajmuje czwarte od końca miejsce z jednym z najniższych poziomem ludności korzystających z wodociągu. Gorzej sytuacja wygląda na terenie Gminy Bakalarzewo, Gminy Filipów i Gminy Przerześl. Najlepiej sytuacja prezentuje się na terenie Gminy Jeleniewo i Gminy Rutka – Tartak.

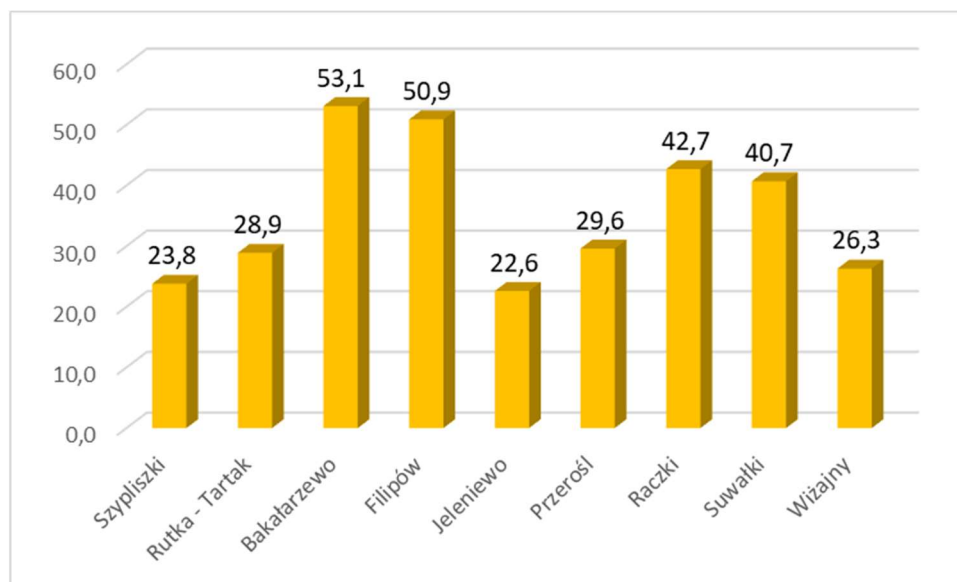
Wykres 34. Korzystający z wodociągu w % ogółu ludności w gminach leżących na terenie powiatu suwalskiego (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2022 r.

Biorąc zaś pod uwagę korzystających z kanalizacji w % ogółu ludności Gmina Szypliszki zajmuje drugie od końca miejsce spośród gmin położonych na terenie powiatu suwalskiego. Najlepiej sytuacja wygląda w Gminie Bakalarzewo. Najgorzej w Gminie Jeleniewo.

Wykres 35. Korzystający z kanalizacji w % ogółu ludności w gminach leżących na terenie powiatu suwalskiego (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2022 r.

Teren Gminy Szypliszki jest częściowo skanalizowany. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej, zgodnie z danymi GUS, w 2022 r. wyniosła 12,5 km. W tymże roku istniało 145 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania.

Tabela 43. Sieć kanalizacyjna

	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kanalizacja							
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	10,3	10,3	10,3	10,4	10,4	12,5
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	136	136	136	139	140	145
awarie sieci kanalizacyjnej	szt.	25	25	42	75	35	20
ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną	dam ³	11,6	12,4	14,8	18,5	19,0	17,0

	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ścieki oczyszczane odprowadzone	dam ³	18,0	20,0	22,0	22,0	19,0	20,0
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	912	908	907	918	916	922
liczba awarii sieci kanalizacyjnej na 1 km sieci kanalizacyjnej	szt.	-	-	-	-	-	1,60
Sieć rozdzielcza na 100 km²							
sieć kanalizacyjna	km	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6	8,0

Źródło: Dane GUS

Zgodnie z zapisami „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Szypliszki” kanalizację sanitarną odprowadzającą ścieki do oczyszczalni ścieków posiadają jedynie miejscowości Słobódka, Szypliszki i Becejły (oczyszczalnia mieści się w Słobódce m.in. dz. nr geod. 13/3 i 15/36) i Czerwonka, oraz funkcjonują trzy oczyszczalnie zrealizowane w ramach większych inwestycji i zapewniające odprowadzenie ścieków z tych obiektów (Straż Graniczna w Budzisku, WOSiR Szelmant, Centrum Konferencyjno-Wypoczynkowe Szelmant).

Zgodnie z danymi GUS w 2022 r. z oczyszczalni korzystało 779 mieszkańców gminy. Odprowadzono ogółem 20 dam³ ścieków.

Tabela 44. Nieczystości ciekłe i oczyszczalnia ścieków

	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Oczyszczalnie komunalne							
biologiczne	szt.	1	1	1	1	1	1
z podwyższonym usuwaniem biogenów	szt.	1	1	1	1	1	1
Ludność korzystająca z oczyszczalni							
ogółem	osoba	872	817	814	823	789	779
biologiczne	osoba	272	217	214	213	184	179
z podwyższonym usuwaniem biogenów	osoba	600	600	600	610	605	600
z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ludności	%	15,3	15,4	15,4	15,6	15,5	15,5
Ścieki oczyszczane w ciągu roku							
odprowadzone ogółem	dam ³	18,0	20,0	22,0	22,0	19,0	20,0

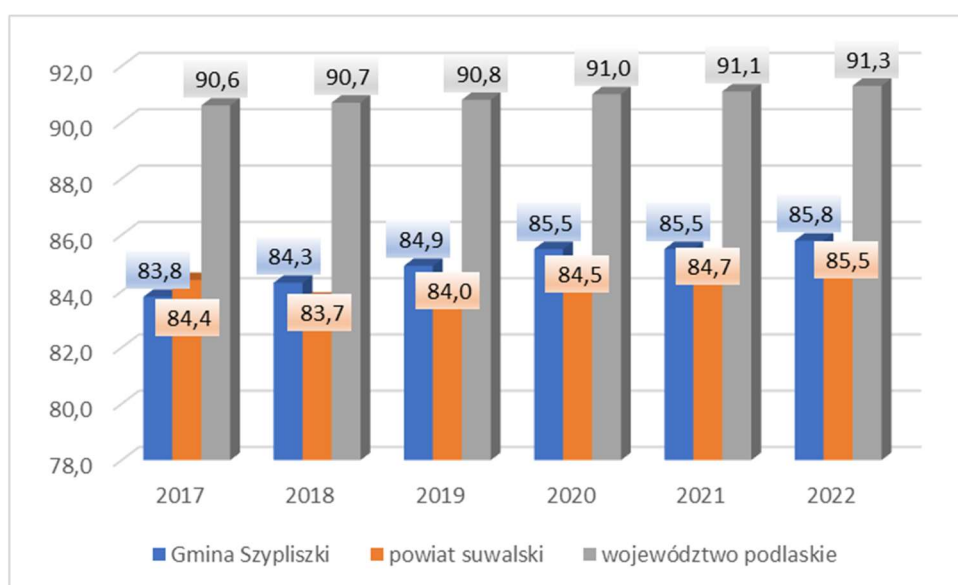
	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
odprowadzane w czasie doby do kanalizacji	dam ³	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
oczyszczane łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi	dam ³	20	23	24	24	20	22
oczyszczane razem	dam ³	18	20	22	22	19	20
oczyszczane biologicznie	dam ³	6	6	6	6	6	6
oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów	dam ³	12	14	16	16	13	14
oczyszczane biologicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ścieków ogółem	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
odprowadzone na 1 mieszkańca	-	0,005	0,005	0,006	0,006	0,005	0,005
Nieczystości ciekłe							
zbiorniki bezodpływowe - stan w dniu 31 grudnia	szt.	552	552	344	342	342	351
oczyszczalnie przydomowe - stan w dniu 31 grudnia	szt.	131	131	257	257	257	272
stacje zlewne - stan w dniu 31 grudnia	szt.	1	1	1	1	1	1
nieczystości ciekłe (ścieki bytowe) odebrane w ciągu roku	m ³	-	3 452,1	5 107,7	2 806,5	3 503,2	4 876,6
ścieki komunalne w tym przekazane do stacji zlewnej	m ³	-	0,0	0,0	70,0	112,0	130,0
ilość nieczystości ciekłych przekazanych do oczyszczalni ścieków lub stacji zlewnych	m ³	-	-	-	-	-	5 006,6

Źródło: Dane GUS

Ścieki komunalne z terenu gminy bywają oczyszczane w instalacjach przydomowych lub przechowywane w zbiornikach bezodpływowych. W 2022 r. na terenie gminy istniało 351 zbiorników bezodpływowych, 272 oczyszczalni przydomowych i 1 stacja zlewna.

Porównując odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej na terenie Gminy Szypliszki, powiatu suwalskiego oraz województwa podlaskiego można zauważyć, że na obszarze gminy odsetek ten był wyższy niż w powiecie jednak mniejszy niż w województwie (dane ogólne dla województwa) we wszystkich analizowanych latach.

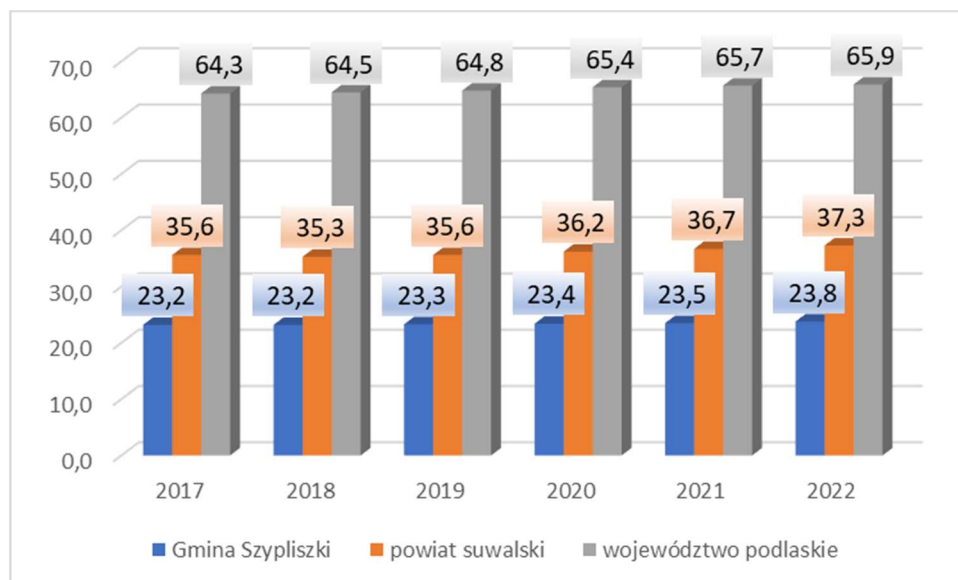
Wykres 36. Odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej na terenie Gminy Szypliszki, powiatu suwalskiego i województwa podlaskiego ogółem (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W przypadku sieci kanalizacyjnej sytuacja na terenie gminy jest mniej korzystna niż w powiecie suwalskim i województwie podlaskim ogółem.

Wykres 37. Odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Szypliszki, powiatu suwalskiego i województwa podlaskiego ogółem (%)

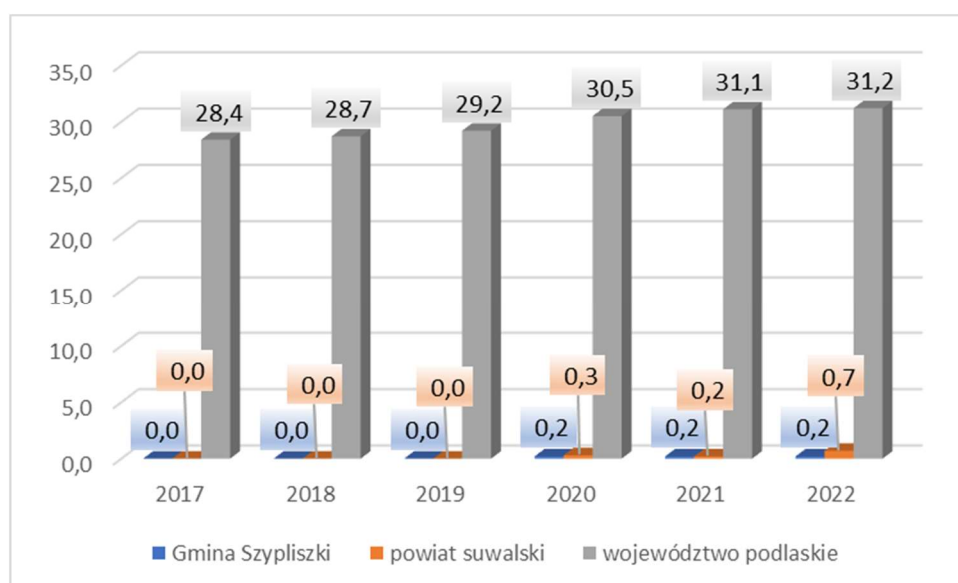

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W przypadku sieci gazowej sytuacja na terenie gminy jest porównywalna do sytuacji w innych gminach położonych na terenie powiatu suwalskiego. Pod tym względem wyróżnia się jedynie Gmina Raczki, gdzie 2,2% mieszkańców korzysta z tej sieci.

Porównując poziom korzystania z sieci gazowej na terenie Gminy Szypliszki z sytuacją w powiecie i województwie to jest ona gorsza niż w województwie podlaskim i porównywalna do sytuacji w powiecie suwalskim.

Wykres 38. Odsetek osób korzystających z sieci gazowej na terenie Gminy Szypliszki, powiatu suwalskiego i województwa podlaskiego

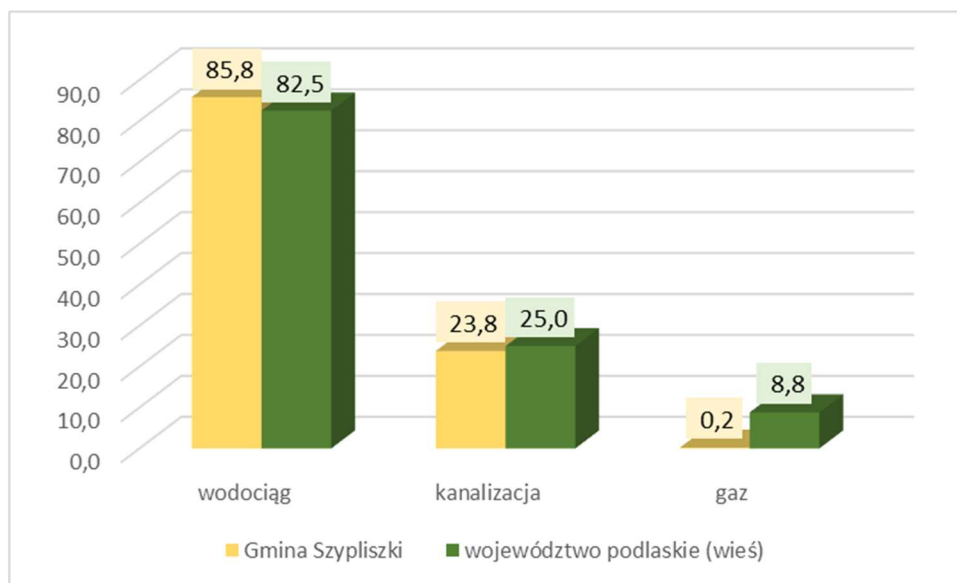

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Porównując zaś odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej na terenie Gminy Szypliszki i obszaru wiejskiego województwa podlaskiego to sytuacja gminy w tym zakresie jest lepsza.

W przypadku sieci kanalizacyjnej jak i sieci gazowej to w tym przypadku średnia dla obszarów wiejskich województwa jest wyższa niż w przypadku gminy.

Wykres 39. Odsetek osób korzystających z instalacji na terenie Gminy Szypliszki województwa podlaskiego (obszar wiejski), 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2022 r.

5.3. GOSPODARKA ODPADAMI

Na terenie Gminy Szypliszki źródłami wytwarzanych odpadów są:

- przedsiębiorstwa prowadzące działalność gospodarczą,
- gospodarstwa domowe, w których powstają także odpady wielkogabarytowe czy niebezpieczne,
- obiekty infrastruktury społecznej i komunalnej,
- ulice i place.

Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych, wskaźnik ich nagromadzenia, jak również ich struktura oraz skład są uzależnione od różnych uwarunkowań lokalnych. Należą do nich: poziom rozwoju gospodarczego obszaru, zamożność społeczeństwa, rodzaj zabudowy mieszkalnej, sposób gospodarowania zasobami, przyzwyczajenia w konsumpcji dóbr materialnych, a także cechy charakterologiczne mieszkańców i ich podatność na edukację ekologiczną.

Zgodnie z danymi GUS – w 2022 r. na terenie Gminy Szypliszki zebrano 947,7 t odpadów. Na jednego mieszkańca przypadało 184,7 kg odpadów zmieszanych. W 2022 r. ilość zebranych odpadów zmieszanych była większa niż w roku poprzednim. Najmniejszą ich ilość zebrano w 2017 r.

Ilość odpadów zebranych selektywnie w 2022 r. była niższa niż w 2021 r. Największą ich ilość zebrano w 2021 r.

Odpady zebrane selektywnie w 2022 r. stanowiły mniejszy odsetek zebranych odpadków w relacji do ogółu odpadów niż w roku 2021. We wszystkich latach analizy odsetek stanowił mniej niż 30% co świadczy o tym, że wciąż istnieje w tym zakresie przestrzeń do poprawy. Warto prowadzić akcje informacyjne i przeanalizować przyczyny wystąpienia takiej sytuacji.

Tabela 45. Odpady komunalne

	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Odpady zebrane w ciągu roku							
ogółem	t	465,23	525,34	855,54	928,48	958,70	947,70
ogółem w tys. ton	tys. t	0,47	0,53	0,86	0,93	0,96	0,95
z gospodarstw domowych	t	388,89	439,35	712,92	738,28	830,20	780,82
z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji)	t	76,34	85,99	142,62	190,20	128,50	166,88
Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku							
ogółem	t	83,57	95,40	142,46	167,70	244,72	230,58
z gospodarstw domowych	t	83,57	95,40	142,46	167,70	244,72	192,78
z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji)	t	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	37,80
Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku							
ogółem	t	381,66	429,94	713,08	760,78	713,98	717,12
ogółem na 1 mieszkańca	kg	97,1	109,7	183,6	193,6	182,8	184,7
z gospodarstw domowych	t	305,32	343,95	570,46	570,58	585,48	588,04
odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	kg	77,7	87,7	146,9	145,2	149,9	151,4
jednostki odbierające odpady w badanym roku wg obszaru działalności	szt.	1	1	1	1	1	1

	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji)	t	76,34	85,99	142,62	190,20	128,50	129,08
Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów							
ogółem	%	18,0	18,2	16,7	18,1	25,5	24,3
z gospodarstw domowych	%	21,5	21,7	20,0	22,7	29,5	24,7
papier i tektura, metale, szkło i tworzywa sztuczne	%	9,3	7,8	8,0	6,7	7,4	8,7
biodegradowalne	%	-	-	-	0,0	0,2	0,0
Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca							
Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca	kg	-	-	220	236	246	244

Źródło: Dane GUS

Zgodnie z „Raportem o stanie Gminy Szypliszki za 2022 rok” w okresie od 01.01.2022 r. do 31.12.2022 r. odbiorem, transportem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości z terenu Gminy Szypliszki zajmowała się firma MPO Sp. z o.o. ul. 42 Pułku Piechoty 48, 15-950 Białystok z siedzibą w Augustowie ul. Hoża 7/9, 16-300 Augustów.

System obejmował następujących wytwórców odpadów komunalnych: właścicieli nieruchomości zamieszkałych, właścicieli nieruchomości niezamieszkałych oraz właścicieli nieruchomości, na których znajdują się domki letniskowe lub innych nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno- wypoczynkowe, wykorzystywanych jedynie przez część roku.

Mieszkańcom gminy zorganizowano Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), który funkcjonuje przy Oczyszczalni Ścieków w Słobódce. PSZOK czynny był w każdą środę w godz. 15.00- 17.00 i sobotę w godz. 9.00-11.00. W PSZOK-u oddać można zużyte baterie i akumulatory, opakowania po chemikaliach i przeterminowane leki, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, tekstylia, odpady wielkogabarytowe oraz zużyte opony. Transport odpadów do PSZOK mieszkańcy zapewniają we własnym zakresie i na własny koszt.

Wszystkie odebrane w 2022 r. przez MPO w Białymstoku Sp. z o.o. odpady komunalne, wytworzone na terenie Gminy Szypliszki, dostarczono do Przedsiębiorstwa Gospodarki

Odpadami w Suwałkach Sp. z o.o. Na terenie Gminy Szypliszki nie ma możliwości przetwarzania odpadów komunalnych.

Zgodnie z „Analizą stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Szypliszki za 2022 rok” priorytetowym zadaniem Gminy Szypliszki na kolejne lata jest dalsze uświadamianie mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w celu ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów komunalnych oraz racjonalnego sortowania odpadów komunalnych, aby osiągnąć określone przez Unię Europejską poziomy odzysku i recyklingu odpadów oraz ograniczyć masę odpadów ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania. Poprawie powinna ulec także prawidłowa segregacja odpadów u źródła, która wpłynie korzystnie na gospodarkę odpadami na terenie Gminy Szypliszki w przyszłych latach.

5.4. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA I GAZOWA

Zgodnie ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szypliszki” przez teren gminy przebiegają linie elektryczne, w tym linia elektryczna NN 400 kV i linie elektroenergetyczne SN.

Na terenie gminy istnieje, będąca własnością Polskich Sieci Energetycznych S.A. z siedzibą w Konstancinie -Jeziornie, dwutorowa linia elektroenergetyczna o napięciu 400 kV relacji Ełk Bis – granica RP (Alytus) mająca na celu połączenie systemów elektroenergetycznych Litwy i Polski, poprawę zasilania regionu, umożliwienie bezpośredniej wymiany mocy i energii pomiędzy Polską i Litwą oraz zwiększenie niezawodności pracy systemów.

Dla istniejącej linii obowiązuje pas technologiczny o szerokości 70 m (po 35 m w obie strony od osi linii). Ograniczenia w zagospodarowaniu terenu, które obowiązują w pasie technologicznym linii określone są w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego uchwalonych na trasie linii.

Linia NN 400kV biegnie przez południowo – wschodnią część gminy w obrębach geodezyjnych: Żubryn, Jasionowo, Węgielnia, Bilwinowo, Głęboki Rów, Klonorejść, Kaletnik, Grauże Nowe, Wiatrołuża Druga, Pokomsze i Zaboryszki.

Energia elektryczna do Gminy Szypliszki jest doprowadzana z krajowego systemu energetycznego liniami napowietrznymi sieci średniego napięcia (SN) 20 kV do rozdzielni w Szypliszkach. Stąd linie średnich napięć doprowadzone są do stacji transformatorowych, z których liniami napowietrznymi niskiego napięcia zasilani są odbiorcy.

W „Studium...” uwzględniono się rezerwy terenu pod następujące urządzenia elektroenergetyczne:

1). Istniejące:

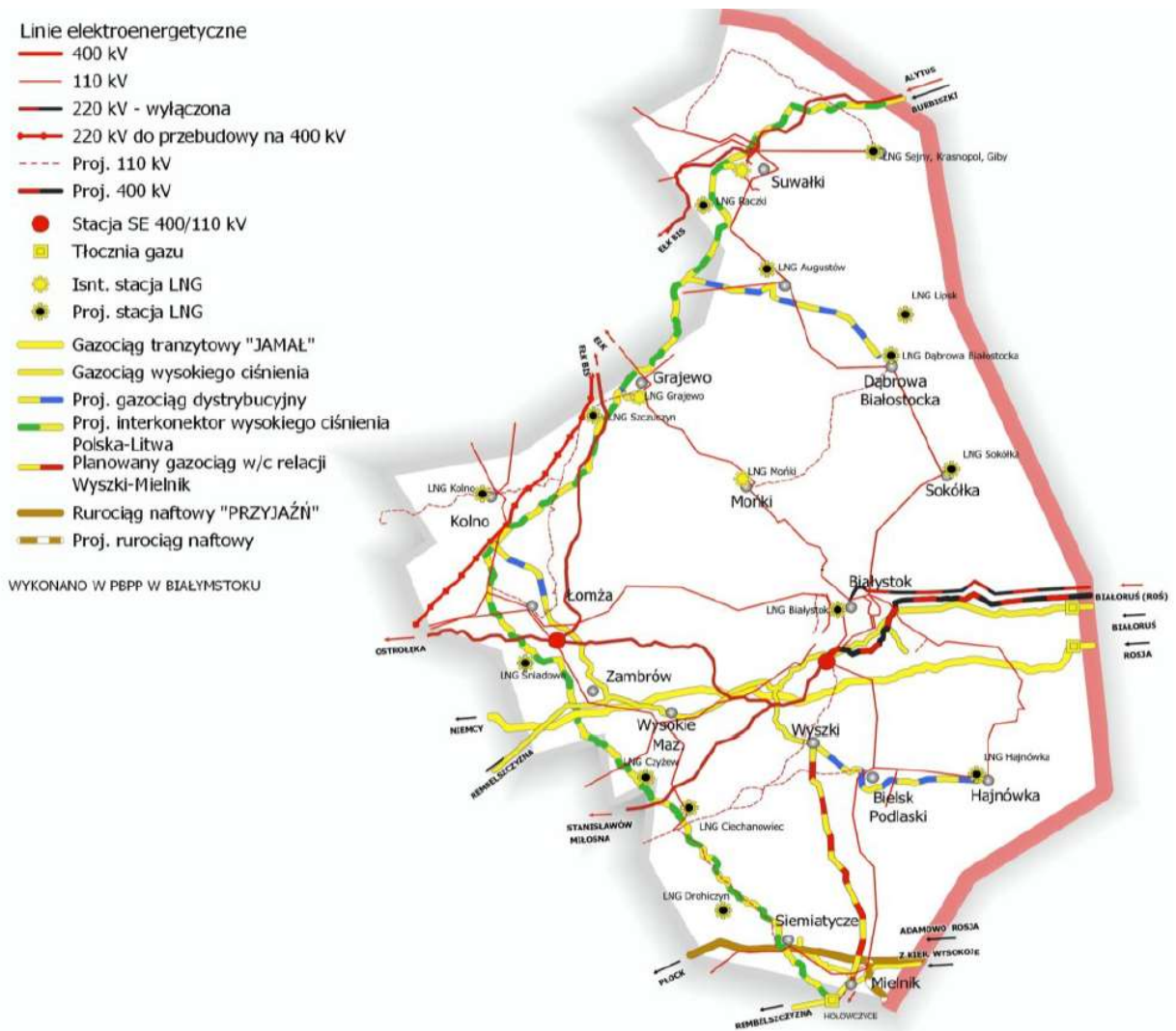
- a. Stacje transformatorowe 20/0,4 kV ,
 - b. Linie 20 kV,
 - c. Linie niskiego napięcia.
- 2). Projektowane przez PGE Dystrybucja S.A. Oddział Białystok
- a. Stacje transformatorowe 20/0,4 kV,
 - b. Linie 20 kV zasilające w/w/ stacje transformatorowe 15/0,4 kV,
 - c. Linie niskiego napięcia.

Przez teren gminy przebiega trasa planowanej w dalszej perspektywie budowy linii WN-110 kV relacji Filipów – Wiżajny – Szypliszki – Sejny.

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego przyjętego uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r. inwestycje planowane do budowy w dłuższym horyzoncie czasowym na terenie gminy to stacja WN/SN w miejscowości Szypliszki.

Rysunek 25. przedstawia infrastrukturę energetyczną przebiegającą przez województwo podlaskie.

Rysunek 25. Infrastruktura energetyczna województwa podlaskiego

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030

Gospodarka cieplna na terenie gminy opiera się na kotłowniach osiedlowych, indywidualnych źródłach ciepła opalanych paliwem stałym i instalacjach korzystających z energii odnawialnych.

Istniejące źródła ciepła zaspokajają potrzeby poszczególnych odbiorców, jedynie stan techniczny tych obiektów w części nie odpowiada obowiązującym normom, a ich niska sprawność, wysoki poziom emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego czy wysokie koszty eksploatacji sprawiają, że stają się one nieekonomiczne.

Przez teren gminy przebiega tranzytowa sieć gazowa.

Przez jej teren przebiega Sieć Szerokopasmowej Polski Wschodniej.

6. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

6.1. INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA

W Gminie Szypliszki funkcjonują: Szkoła Podstawowa w Słobódce, Szkoła Podstawowa w Kaletniku, Zespół Wychowania Przedszkolnego w Słobódce i Zespół Wychowania Przedszkolnego w Kaletniku.

Zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego przyjętego uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r. na terenie województwa podlaskiego głównym ośrodkiem akademickim jest Białystok. Ośrodkami szkolnictwa wyższego są także: Suwałki, Augustów, Grajewo, Łomża, Zambrów, Hajnówka, Drohiczyne i Siemiatyczach.

Tabela 46. Szkoła Podstawowa w Słobódce, liczba uczniów

Rok szkolny	Klasa	Liczba uczniów
2021/2022	ZWP 3 latki	12
	ZWP 4 latki	17
	ZWP 5 latki	20
	„0”	19
	I	20
	II	17
	III	18
	IV	18
	V	11
	VI	13
	VII	21
	VIII	23
	Razem	209
2022/2023	Grupa przedszkolna 3 latki	13
	Grupa przedszkolna 4 latki	15
	Grupa przedszkolna 5 latki	22
	„0”	23
	I	22
	II	21
	III	19
	IV	18
	V	18
	VI	9
	VII	13
	VIII	22
		Razem
	Punkt Przedszkolny w Żubrynie	14

2023/2024	Grupa przedszkolna 3 latki	14
	Grupa przedszkolna 4 latki	15
	Grupa przedszkolna 5 latki	19
	„0 A”	15
	„0 B”	17
	I	26
	II	22
	III	20
	IV	20
	V	20
	VI	18
	VII	8
VIII	12	
Razem	226	

Źródło: dane Gminy Szypliszki

Tabela 47. Szkoła Podstawowa w Kaletniku, liczba uczniów

klasa	liczba uczniów	dziewczęta	chłopcy
Rok szkolny 2021/2022			
ZWP	17	7	11
0P	17	10	7
I	10	7	3
II	12	7	5
III	14	8	6
IV	10	6	4
V	10	4	6
VI	8	3	5
VII	12	8	4
VIII	21	10	11
	97	53	44
Rok szkolny 2022/2023			
ZWP	10	5	5
0P	15	7	8
I	13	7	6
II	10	7	3
III	14	8	6
IV	14	8	6
V	10	6	4
VI	10	4	6
VII	7	3	4
VIII	12	8	4
	90	51	39
Rok szkolny 2023/2024			
ZWP	10	7	3
0P	11	8	3
I	9	3	6
II	14	7	7
III	10	3	7
IV	14	6	8
V	15	6	9
VI	10	4	6
VII	10	6	4

klasa	liczba uczniów	dziewczęta	chłopcy
VIII	7	4	3
	89	39	50

Źródło: dane Gminy Szypliszki

Tym samym liczba uczniów w Szkole Podstawowej w Kaletniku w roku szkolnym 2021/2022 wyglądała następująco:

- Szkoła Podstawowa klasy I-VIII- 97 uczniów,
- Razem w szkole 0 - VIII - 114 uczniów,
- Razem w szkole łącznie z ZWP -131 uczniów.

W roku szkolnym 2022/2023:

- Szkoła Podstawowa klasy I-VIII- 90 uczniów,
- Razem w szkole 0 - VIII - 105 uczniów,
- Razem w szkole łącznie z ZWP -115 uczniów.

W roku szkolnym 2023/2024 wyglądało to następująco:

- Szkoła Podstawowa klasy I-VIII 89 uczniów,
- Razem w szkole 0 - VIII - 100 uczniów,
- Razem w szkole łącznie z ZWP - 110 uczniów.

Poniżej przedstawiono wyniki egzaminu ósmoklasisty.

Tabela 48. Średnie wyniki z egzaminu ósmoklasisty sesja maj 2022 (%)

Egzamin	Gmina	Powiat	Województwo	Kraj
j. polski	53	53	57	60
j. angielski	59	57	67	67
matematyka	51	54	59	57

Źródło: dane Gminy Szypliszki

Tabela 49. Średnie wyniki z egzaminu ósmoklasisty sesja maj 2023 (%)

Egzamin	Gmina	Powiat	Województwo	Kraj
j. polski	63	60	63	66
j. angielski	53	58	65	66
matematyka	47	48	54	53

Źródło: dane Gminy Szypliszki

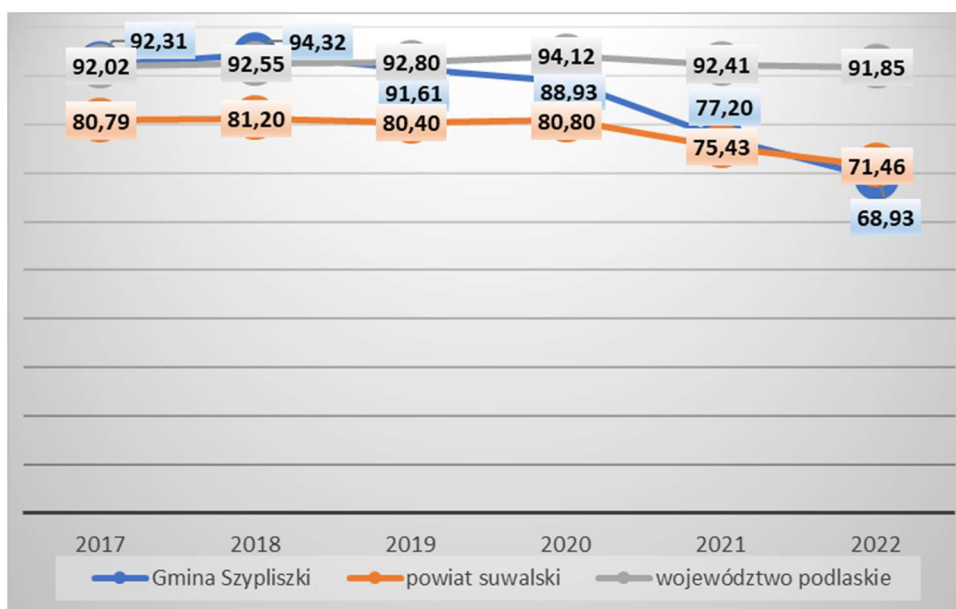
Analizując wyniki egzaminu ósmoklasisty, który został przeprowadzony w 2022 r. i 2023 r. widać, że wyniki uczniów z terenu Gminy Szypliszki nie różnią się znacząco od średnich wyników uczniów z powiatu, województwa a nawet kraju. Widać jednak, że jest przestrzeń do poprawy szczególnie w przypadku języka polskiego (choć wyniki w 2023 r. były lepsze niż w 2022 r.).

Wyniki egzaminów mogą wskazywać na to, że poziom edukacji na terenie gminy jest na stosunkowo dobrym poziomie. Wciąż jednak niezbędne jest przeprowadzenie dodatkowych prac służących by poziom nauczania był na jak najwyższym poziomie wraz ze wsparciem osób mających trudności w nauce, wykazujących specjalne zainteresowania w jakiejś dziedzinie oraz osób wybitnie uzdolnionych.

Współczynnik skolaryzacji netto jest liczony jako relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Porównując współczynniki skolaryzacji w stosunku do szkół podstawowych na terenie Gminy Szypliszki, powiatu suwalskiego oraz województwa podlaskiego można zauważyć, że w początkowych latach analizy sytuacja na terenie gminy była lepsza niż średnia dla powiatu i województwa. Zaczęło się to zmieniać w 2019 r. i w 2022 r. współczynnik ten osiągnął najniższy poziom w analizowanych latach i był gorszy zarazem w porównaniu do województwa jak i do powiatu.

Wykres 40. Współczynnik skolaryzacji netto w Gminie Szypliszki, powiecie suwalskim oraz w woj. podlaskim (szkoły podstawowe)

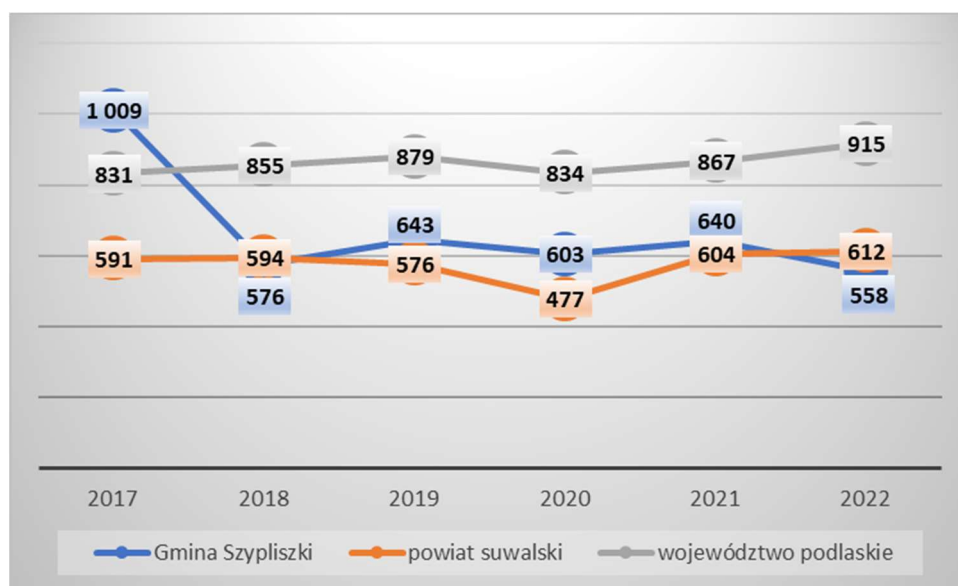
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Porównując wskaźnik dzieci w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Szypliszki, powiecie suwalskim oraz województwie podlaskim można wskazać, że poziom objęcia wychowaniem przedszkolnym najmłodszych mieszkańców Gminy Szypliszki w większości analizowanych lat nie różni się znacząco od

średniej dla powiatu i jest niższa niż średnia dla województwa. Wyjątek stanowi rok 2017 r., gdzie sytuacja na terenie gminy była znacząco lepsza od sytuacji w powiecie i była lepsza nawet od średniej dla województwa.

Na terenie gminy ilość dzieci w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat w 2022 r. był najniższy w porównaniu do lat 2017 – 2021.

Wykres 41. Dzieci w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Szypliszki, powiecie suwalskim oraz województwie podlaskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

6.2. INFRASTRUKTURA SPORTOWA I REKREACYJNA

Na terenie Gminy Szypliszki znajdują się różne obiekty sportowe i rekreacyjne. Zaliczyć do nich można:

- Boisko gminne we wsi Słobódka,
- Boisko gminne we wsi Kaletnik,
- Boisko gminne we wsi Czerwonka,
- Plac zabaw w Słobódce,
- Plac zabaw w Kaletniku,
- Plac zabaw w Czerwonce,
- Plac zabaw w Becejłach,
- Plac zabaw w Szypliszkach,
- Siłownia zewnętrzna w Kaletniku,

- Siłownia zewnętrzna w Czerwonce.

Na terenie gminy działalność prowadzą kluby sportowe: UKS Szelment i UKS Tygrysy.

Gminna Biblioteka Publiczna w Słobódce w 2022 r. prowadziła m.in. działalność sportowo-rekreacyjnej. Działalność ta prowadzona jest w oparciu o posiadaną bazę lokalową, współpracę ze szkołami z terenu Gminy Szypliszki i Zrzeszeniem Ludowe Zespoły Sportowe w Suwałkach. Praca skupia się na popularyzowaniu i upowszechnianiu kultury fizycznej poprzez organizację różnego typu imprez i zawodów sportowych oraz uczestnictwie w organizowanych przez LZS imprezach.

W 2022 roku prowadzone były zajęcia pozaszkolne i pozalekcyjne w Szkołach Podstawowych w Słobódce i Kaletniku dla młodzieży oraz osób dorosłych z Piłka Siatkowa Halowa uczestnicy tych zajęć mieli też możliwość korzystania z siłowni, które znajdują się w szkołach.

Imprezy zorganizowane przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Słobódce we współpracy z Urzędem Gminy Szypliszki oraz szkołami z terenu Gminy Szypliszki w roku 2022:

1. Gminna Liga Darta o Nagrodę Wójta Gminy Szypliszki – sezon 2021/2022,
2. Turniej Piłki Nożnej Szkół Podstawowych o Nagrodę Kierownik Gminnej Biblioteki w Słobódce – marzec 2022,
3. Wyjazd z uczniami szkół na mecz PlusLigi Ślepsk Suwałki – Trefl Gdańsk – marzec 2022,
4. Turniej Wiedzy o Bezpieczeństwie w Ruchu Drogowym Na Etapie Gminnym – kwiecień 2022,
5. Turniej w Strzelectwie Sportowym o Nagrodę Dyrektora Szkoły Podstawowej w Słobódce – kwiecień 2022,
6. Wyjazd z uczniami szkół na mecz piłki nożnej Wigry Suwałki – Pogoń Grodzisk Mazowiecki – maj 2022,
7. Turniej Piłki Nożnej Szkół Podstawowych o Nagrodę Wójta Gminy Szypliszki z Okazji Dnia Dziecka – czerwiec 2022,
8. Turniej Hokeja Na Trawie o Nagrodę Dyrektora Szkoły Podstawowej w Jasionowie – czerwiec 2022,
9. Pomoc w Organizacji Pikniku Rodzinnego w Słobódce (konkurencje sportowo – rekreacyjne) – czerwiec 2022,
10. Wyjazd z uczniami szkół na mecz piłki nożnej Polska – Łotwa U19 - wrzesień 2022.

Imprezy, w których brano udział jako Reprezentacja Gminy Szypliszki w roku 2022:

1. 3 Elektromil Cup – piłka nożna – 01.05.2022 r.,
2. 4 Elektromil Cup – piłka nożna – 05.06.2022 r.,
3. 5 Elektromil Cup – piłka nożna – 03.07.2022 r.,

4. Udział w Ogólnopolskich Igrzyskach LZS w Słubicach jako reprezentacja Województwa Podlaskiego – sierpień 2022 (3 miejsce mężczyzn w przeciąganiu liny oraz 3 miejsce w turnieju golfa),
5. Udział w Suwalskiej Amatorskiej Lidze Siatkówki – rozpoczęcie listopad 2022,
6. Udział w Reso Suwałki Football League – rozpoczęcie listopad 2022.

6.3. INFRASTRUKTURA KULTURY

Od 1 stycznia 2022 Gminna Biblioteka Publiczna w Słobódce działa jako jedyna instytucja kultury na terenie Gminy Szypliszki. W skład biblioteki wchodzi 2 filie: w Kaletniku i w Żubrynie. Gminna Biblioteka Publiczna w Słobódce w roku 2022 realizowała zadania wynikające ze Statutu uchwalonego przez Radę Gminy w Szypliszkach.

Działalność czytelniczo – kulturalno – edukacyjna:

Oprócz gromadzenia, opracowywania materiałów bibliotecznych, jak udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych z uwzględnieniem potrzeb lokalnego społeczeństwa, biblioteka prowadziła następujące działania:

- Feryjne spotkania w bibliotece

W czasie tych spotkań dzieci i młodzież spędzały swój feryjne chwile przy makramie tworząc zakładki do książek i aniołki - ludki; przy grach planszowych, klockach, kolorowankach, seansie kinowym, a swoją jeszcze przeogromną energię wykorzystywały na zajęciach sportowych

- Kontynuacja Mała książka wielki człowiek (cały rok)

Projekt jest realizowany przez Instytutu Książki w ramach ogólnopolskiej kampanii promującej czytelnictwo „Mała Książka – wielki człowiek” we współpracy z bibliotekami publicznymi. Każde dziecko w wieku przedszkolnym, które odwiedziło bibliotekę, otrzymało w prezencie Wyprawkę Czytelniczą, a w niej: książkę „Pierwsze czytanki dla...” dostosowaną pod względem formy i treści do potrzeb przedszkolaka oraz Kartę Małego Czytelnika. Za każdą wizytę w bibliotece, zakończoną wypożyczeniem minimum jednej książki z księgozbioru dziecięcego, Mały Czytelnik otrzymał naklejkę, a po zebraniu dziesięciu został uhonorowany imiennym dyplomem potwierdzającym jego czytelnicze zainteresowania. Oprócz dyplomu przedszkolak otrzymał także drobny czytelniczy upominek. W Wyprawce nie zapomniano także o rodzicach załączono do niej przygotowaną dla nich broszurę informacyjną przypominającą o korzyściach wynikających z czytania dzieciom.

Dzięki akcji dziecko może poznać ważne miejsce na czytelniczej mapie dzieciństwa (bibliotekę) i zostaje pełnoprawnym uczestnikiem życia kulturalnego.

Projekt realizowany w ramach ogólnopolskiej kampanii promującej czytanie generacyjne „Mała książka – wielki człowiek”.

- Cykliczne , cotygodniowe spotkania czytelnicze z przedszkolakami (cały rok)
- Warsztaty wianków – wiosenno – wielkanocnych (marzec)

31 marca w czytelni biblioteki w Słobódce odbyło się spotkanie chętnych na warsztaty wianków wiosenno-wielkanocnych.

- Warsztaty makramowe dla dzieci (kwiecień)

4 kwietnia w czytelni GBP w Słobódce odbyły się warsztaty makramowe. Udział w nich wzięły dzieci z Zespołu Wychowania Przedszkolnego Szkoły Podstawowej w Słobódce oraz "zerówka" z SP w Słobódce wraz ze swoimi wychowawczyniami. Dzieci robiły wiosenne kwiaty aby w końcu pożegnać i odgonić zimową aurę. Ich twórczej pracy towarzyszyły wiosenne piosenki w ich własnym wykonaniu.

- Kwiecień – wykład Pani Magdaleny Wołowskiej – Rusińskiej w związku z Rokiem Marii Konopnickiej (kwiecień)

"Kto znał mnie... opowieść o Marii Konopnickiej, Suwalczance" - taki był temat wykładu przedstawiony w GBP w Słobódce i w Kaletniku klasom 7,8 autorstwa Pani Magdaleny Wołowskiej-Rusińskiej, Kierownik Muzeum Marii Konopnickiej w Suwałkach. Wydarzenie było związane z tym, że 2022 rok został ogłoszony Rokiem Marii Konopnickiej. Pani Magdalena wtajemniczyła wszystkich w znane i nieznanne fakty z życia poetki.

- Maj z okazji Tygodnia Bibliotek, 12 maja w Gminnej Bibliotece Publicznej w Słobódce odbył się Festiwal Fantasy. W ramach festiwalu, młodzież ze Szkoły Podstawowej w Kaletniku i Słobódce miała okazję spotkać się z ciekawymi autorami książek fantasy, science fiction: Anną Strzelczyk – Cichosz, Pawłem Kopijer, Maksem Dieter.

Każdy z pisarzy w czasie swoich prelekcji książek, oprócz ich resume, przeprowadził z młodzieżą ciekawe quizy czytelnicze, został rozegrany m.in. turniej planszówki Mitrys autorstwa Pawła Kopijera, przeprowadzone zostały warsztaty charakteryzacji teatralnej.

- 2 lipca w Kaletniku, na powitanie lata, odbył się festyn, zorganizowany przez Wójta Gminy Szypliszki – Mariusza Grygieńć oraz Gminną Bibliotekę Publiczną w Słobódce. Na zaproszenie włodarza gminy przybyły zespoły tj.:

- Bylej dalej - suwalski zespół muzyczny działający pod kierownictwem Janusza Murawskiego,
- Formacja „No To Co” - polski zespół wokalnoinstrumentalny, łączący polski folklor z muzyką skifflową i bigbitem. W tym roku zespół obchodził 55- lecie istnienia,
- Zbyszek Perkowski, wokalista zespołu disco polo – Fokus,

- InoRos – gwiazda wieczoru, zespół tworzący muzykę folkową, charakteryzującą się łączeniem elementów ludowych. Finaliści 2 edycji Must Be The Music.

- Lipiec. Spotkania wakacyjne w bibliotece dla dzieci i młodzieży z Gminy Szypliszki.

Aura pogodowa była bardzo sprzyjająca więc większość dnia dzieci spędziły czas na świeżym powietrzu grając w różnorodne gry ruchowe, pokonując tory przeszkód, rysując i nawet posilając się lekkim "co nieco". Odbył się wyjazd do kina.

- Sierpień. Koncert od Nocy do nocy

Z inicjatywy Wójta Gminy Szypliszki, Pana Mariusza Grygieńć oraz Gminnej Biblioteki Publicznej w Słobódce, odbył się koncert Pani Joanny Aleksandrowicz wraz z zespołem pt. „Od nocy do nocy”.

- Organizacja Dożynek gminnych 2022
- Światowy Dzień Pluszowego Misia 25 listopada

W piątek, 25 listopada w Gminnej Bibliotece Publicznej w Słobódce obchodzony był Światowy Dzień Pluszowego Misia. Bibliotekę odwiedziły dzieci z Oddziału Przedszkolnego SP (3,4,5 latki oraz klasa „0”) w Słobódce wraz ze swoimi wychowawczyniami. Tego dnia bibliotekę opanowały duże, małe, kolorowe, puchate i mięciutkie Pluszowe Misie. „Przybyły” ze swoimi małymi właścicielami, aby bawić się, świętować i uczyć.

Dzieci zostały zaproszone do wspólnej zabawy w misiowej krainie. Poznały historię Święta Pluszowego Misia, zdobyły wiele informacji z życia niedźwiedzi.

Dla dzieci w tym dniu przygotowano wiele atrakcji: zabawy ruchowe, plastyczne, zgaduj – zgadule, konkursy, misiowe tańce oraz czytanie opowieści, wierszy, których bohaterem był miś.

Podczas zajęć panowała miła i przyjemna atmosfera. Na zakończenie uroczystości każda grupa otrzymała słodkie co nieco.

- Spotkanie z Grażyną Serafin

29 listopada w Gminnej Bibliotece Publicznej w Słobódce oraz Filii w Kaletniku odbyło się spotkanie autorskie z Grażyną Serafin - autorką książek, bajek, bajeczek dla dzieci, mieszkającą w Suwałkach.

Spotkanie w Filii Bibliotecznej w Kaletniku było poświęcone Marii Konopnickiej, w nawiązaniu do 2022 roku, który jest jeszcze rokiem Marii Konopnickiej.

Uczniowie klas II i III, w czasie spotkania, wirtualnie i palcem po mapie przeszli Suwalskim Szlakiem Krasnoludków - bohaterów książki pt. "O krasnoludkach i sierotce Marysi". W formie zabawy, dyskusji, konkursów, poznali ich imiona, ale także zaznajomili się również z życiorysem Marii Konopnickiej.

Natomiast w GBP w Słobódce klasa III czynnie brała udział w wykładzie Pani Grażyny Serafin „Jak powstaje książka”. Pani Grażyna opowiadała o swoich autorskich publikacjach, skąd brała i bierze pomysły.

- Grudzień. 2 grudnia goszczono w GBP w Słobódce Roberta Gondka – podróżnika, fotografa, miłośnika Afryki. Na spotkanie przybyli uczniowie ze SP w Kaletniku i SP w Słobódce.

Podróżnik, opowiadał wspaniale ciekawostki ze swoich podróży po dzikiej Afryce, o spotkaniach z najniebezpieczniejszymi, i jednocześnie unikalnymi zwierzętami świata. O zwyczajach, cywilizacji w krajach Afryki. Uczestnicy spotkania mieli okazję również zapoznać się z językiem suahili. Okazało się, że kilka słów są im znane z filmu : „Król Lew” - Hakuna matata, to znaczy „nie martw się”.; Simba znaczy lew; Rafiki – przyjaciel, Mufasa – król.

- Warsztaty decoupag’u w GBP w Słobódce.

Uczestniczki zajęć wykonały ze szklanych pojemników świąteczne świeczniki używając do tego różnych technik decoupag’u.

Działalność i współpraca z zespołem ludowym „Pogranicze”

Praca zespołu skupia się na odtwarzaniu i popularyzowaniu kultury tradycyjnej z terenu Gminy Szypliszki. W ciągu roku zespół wziął udział w następujących imprezach:

- Styczeń:

06.01. – udział zespołu w parafialnej paradzie i balu Trzech Króli – koncert kolęd.

11.01. – próba zespołów: Pogranicze i Ancyjas w Suwalskim Ośrodku Kultury. Przygotowanie wspólnego koncertu kolęd.

16.01. – koncert tradycyjnych kolęd i pastorałek wykonany przez zespoły Pogranicze i Ancyjas z Suwałk w kościele parafialnym w Becejłach.

23.01. – powtórzenie koncertu tradycyjnych kolęd i pastorałek przez zespoły Pogranicze i Ancyjas w kościele Najświętszego Serca Jezusowego w Suwałkach.

- Marzec:

04 – 05. 03. - warsztaty nauki Pieśni Wielkopostnych w Suwalskim Ośrodku Kultury.

06.03. - występ zespołu na Suwalskim Jarmarku Kaziukowym.

20. koncert tradycyjnych Pieśni Wielkopostnych wykonanych przez zespoły: Pogranicze i Anyjas w kościele Najświętszego Serca Jezusowego w Suwałkach.

27.03. – został powtórzony koncert Pieśni Wielkopostnych w kościele parafialnym w Becejłach.

- Kwiecień:

03.04. – uczestnictwo zespołu w XVIII powiatowym koncercie pieśni wielkopostnych p.n. „Pieśń Wielkopostna w Tradycji Ludowej Suwalszczyzny” w Filipowie.

14 – 17.04. – udział zespołu w liturgii Tridum Paschalnego i procesji Wielkanocnej w kościele parafialnym w Becejłach.

17.04. – wieczorem po wsiach Białobłota i Postawełek chodziliśmy z „Allelują” (tradycyjny obrzęd kolędniczy z okresu wielkanocnego).

- Maj:

03.05. – udział zespołu w gminnych obchodach Dnia Strażaka w Becejłach.

22.05. – XVII Powiatowe Spotkanie Zespołów Folklorystycznych Suwalszczyzny Śpiewających Majowe Pieśni Religijne „Chwalcie łąki umajone” we wsi Śmieciuchówka gm. Przerośl - udział zespołu.

- Czerwiec:

16.06. – Udział w Jubileuszu XX-lecie działalności zespołu Szeszupiaki w Rutce –Tartak.

18.06. – udział zespołu w Pikniku „Bitwa Regionów z Produktem Polskim” w Krasnopolu.

- Lipiec:

02.07. – występy zespołu na VII filipowskim jarmarku rękodziela „Biesiada na ludowo” w Filipowie

23.07. – udział zespołu w Przeglądzie Muzyki Ludowej Suwalszczyzny na XXII Suwalskim Jarmarku Folkloru w Suwałkach.

- Sierpień:

28.08. – występy zespołu na Dożynkach Parafialno-Gminnych w Becejłach.

- Wrzesień:

03.09. – występy zespołu na Dożynkach Diecezjalnych w Lipsku.

04.09. – udział zespołu w programie artystycznym na Dożynkach Powiatu Suwalskiego „Święto Plonów 2022” w Dowspudzie.

23.09. – promocja książki p.t. „Kiedyś to mieli gadane - gwary suwalskie” w Suwałkach - występ zespołu.

- Październik:

W każdą niedzielę października między mszami o godz. 10.10 w kościele parafialnym w Becejłach zespół śpiewał III część Różańca do Najświętszej Maryi Panny.

22.10 – występ zespołu na odbywającym się rokrocznie święcie „Pamituvio armonika” w Jurbarkas na Litwie.

- Listopad:

01.11. – zespół śpiewał w kościele w Becejłach II część Różańca za zmarłych oraz brał udział w procesji na cmentarz w Dniu Święta Zmarłych.

11.11. – zespół wspólnie z harcerzami przygotował patriotyczną wieczornicę z okazji Święta Odzyskania Niepodległości „Do Niepodległej” która odbyła się w domu parafialnym w Becejłach.

- Grudzień:

04.12. – Gminny Ośrodek Kultury w Rutce-Tartak zorganizował wieczór wspomnień poświęcony 100 rocznicy urodzin Franciszka Racisa, zasłużonego muzykanta, byłego członka kapeli zespołu Pogranicze – uczestnictwo delegacji zespołu.

17.12. – XXIX Wigilia Chłopska w Suwałkach – spotkanie wigilijne zorganizowane przez Starostę Powiatu Suwalskiego dla wszystkich zespołów folklorystycznych działających na terenie powiatu.

Zgodnie ze Sprawozdaniem Gminnej Biblioteki Publiczna w Słobódce za 2022 rok stan księgozbioru wynosił 31157 woluminów. Zakupiono 644 książek (m.in. dzięki dotacji MKiDN). Wypożyczono 5745 książek, bibliotekę odwiedziło 9741 osób. Zarejestrowano 470 czytelników.

Tabela 50. Biblioteki publiczne

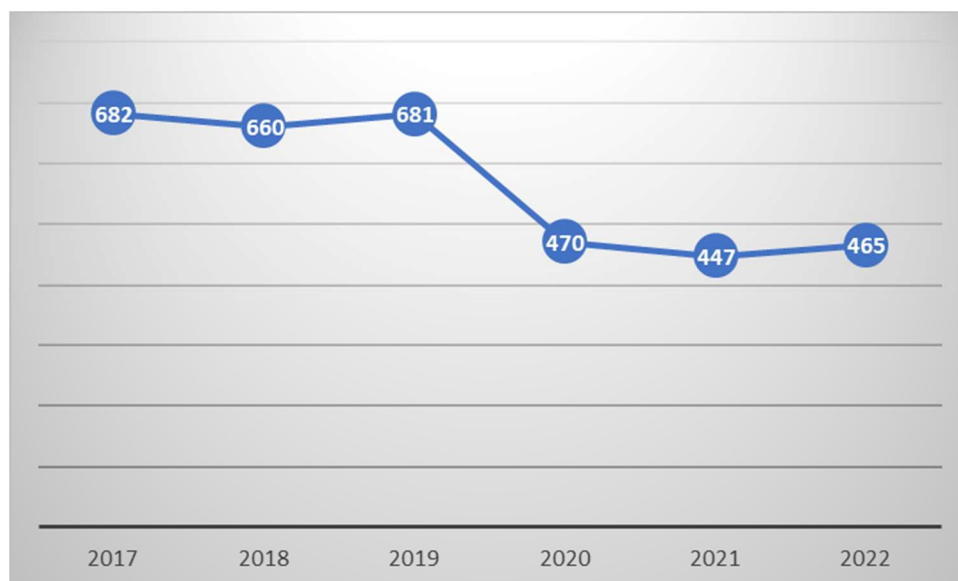
	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Biblioteki publiczne - wskaźniki							
biblioteki publiczne na 10 tys. ludności	ob.	7,6	7,7	7,7	7,7	7,7	7,8
ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej)	osoba	1 308	1 302	1 300	1 306	1 301	1 289
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	wol.	7 651,2	7 737,7	7 828,5	7 624,5	7 819,8	8 057,2
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	174	168	175	120	114	120
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	wol.	13,5	14,1	11,7	10,0	12,1	12,4

Źródło: Dane GUS

Zgodnie ze wskaźnikami dotyczącymi bibliotek publicznych na terenie Gminy Szypliszki w 2022 r. wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach osiągnęły poziom 12,4 woluminów (najwyższy wynik w analizowanych latach wystąpił w 2018 r.).

Na Wykresie 42 zaprezentowano liczbę czytelników na terenie Gminy Szypliszki, zgodnie z danymi GUS, w latach 2017 – 2022. Ich liczba największa wystąpiła w 2019 r.

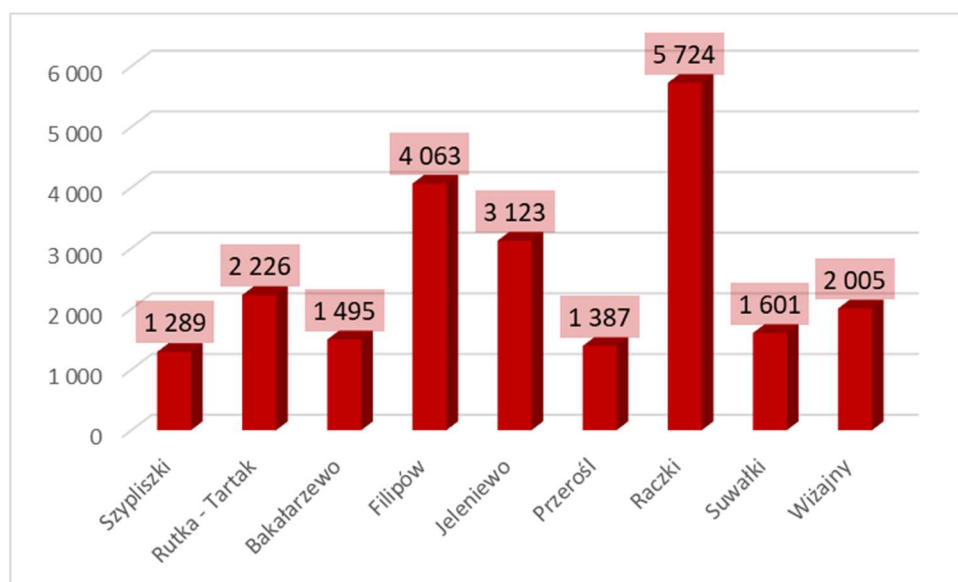
Wykres 42. Liczba czytelników w ciągu roku (2017 – 2022)

Źródło: Dane GUS

Porównując liczbę osób przypadających na 1 placówkę biblioteczną wśród gmin powiatu suwalskiego w 2022 r. zauważyć można, że sytuacja na terenie Gminy Szypliszki jest najlepsza, w najgorszej sytuacji są mieszkańcy Gminy Raczki.

Wykres 43. Ludność na 1 placówkę biblioteczną w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego, 2022 r.

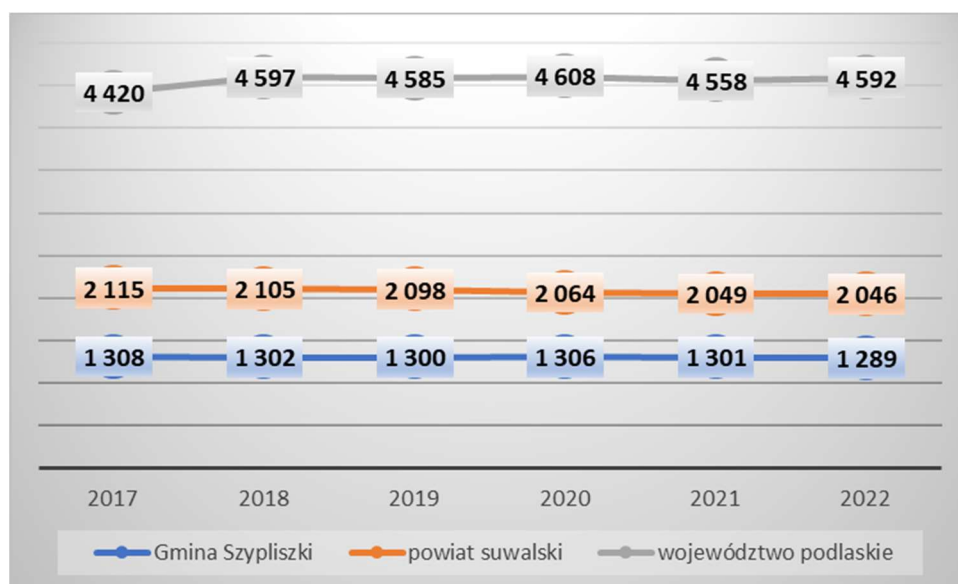

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2022 r.

W porównaniu do wielkości wskaźnika w powiecie i województwie sytuacja gminy również wygląda zadawalająco. Jest lepsza niż w powiecie i województwie we wszystkich latach analizy (w latach 2017 – 2022). W przypadku gdyby liczba ludności wzrosła (co byłoby samo

w sobie zjawiskiem pozytywnym) dobry dostęp do biblioteki i jej zasobów w przypadku braku dalszych inwestycji mógłby ulec jeszcze pogorszeniu. Warto powiększać ofertę biblioteki zgodnie z oczekiwaniami mieszkańców.

Wykres 44. Ludność na 1 placówkę biblioteczną w Gminie Szypliszki, powiecie suwalskim oraz województwie podlaskim (2017 – 2022)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

6.4. INFRASTRUKTURA OCHRONY ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ

Zgodnie ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szypliszki” Gmina Szypliszki jest właścicielem Gminnego Ośrodka Rehabilitacji w Becejłach, zarządzanego przez podmiot prywatny.

W zakresie opieki szpitalnej oraz specjalistycznej mieszkańcy korzystają z usług placówek zlokalizowanych m.in. na terenie Miasta Suwałki czy Gminy Miasto Augustów.

Zgodnie z danymi GUS w 2022 r. na terenie gminy funkcjonowały 2 przychodnie. 1 przychodnia podlegała samorządowi.

Tabela 51. Ochrona zdrowia

	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie							
porady lekarskie ogółem	-	0	0	9 889	8 590	8 612	11 532
Podmioty ambulatoryjne (stan w dniu 31 XII)							
przychodnie ogółem	ob.	0	0	1	1	1	2

	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
praktyki lekarskie na wsi	-	1	1	1	1	1	1
przychodnie na 10 tys. ludności	ob.	0	0	3	3	3	5
Podstawowa opieka zdrowotna - porady							
porady ogółem	-	0	0	9 889	8 590	8 612	9 441
Przychodnie podległe samorządowi terytorialnemu (stan w dniu 31 XII)							
przychodnie ogółem	ob.	0	0	0	0	0	1
Apteki ogólnodostępne							
apteki	ob.	1	1	1	1	1	1
mgr farmacji	osoba	1	1	1	1	1	1
ludność na aptekę ogólnodostępną	osoba	3 925	3 907	3 901	3 917	3 902	3 867

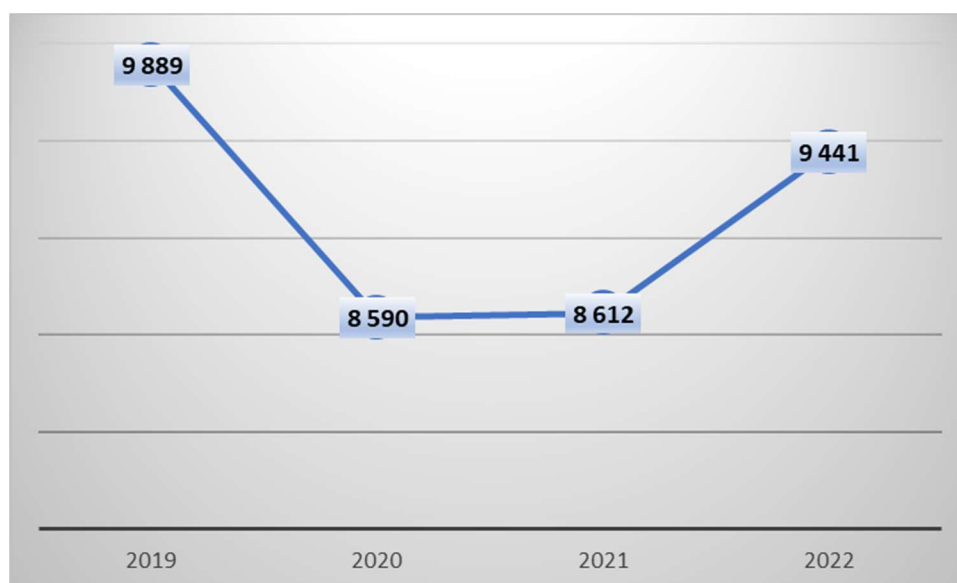
Źródło: Dane GUS

Na terenie gminy (zgodnie z danymi GUS) w 2022 r. funkcjonowała 1 apteka.

W latach 2017 – 2018 nie udzielono żadnej porady w podstawowej opiece zdrowotnej (dane GUS).

Jednym z głównych aspektów w kwestii infrastruktury społecznej i jakości opieki zdrowotnej, który uwzględniono w analizie, jest dostęp pacjentów do świadczeń. Jest on bardzo istotny, zwłaszcza w kontekście najstarszych mieszkańców gmin. Zgodnie z informacjami zaprezentowanymi na Wykresie 45 w latach 2019 – 2022 brak jednolitej tendencji w liczbie udzielonych porad. Najmniejsza ich liczba wystąpiła w 2020 r. (co może mieć związek z wystąpieniem pandemii Covid-19).

Wykres 45. Liczba porad zdrowotnych udzielonych na terenie gminy

Źródło: Dane GUS

Pomocą społeczną na terenie gminy zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szypliszkach.

Zgodnie ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szypliszki” działalność GOPS prowadzona jest na podstawie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, na podstawie Gminnego Programu Wspierania Rodziny, na podstawie Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii oraz na podstawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które przyjmowane są w drodze uchwał Rady Gminy.

Gmina Szypliszki jest właścicielem dziewięciu odrębnych lokali mieszkalnych, które służą osiągnięciu celów związanych z pomocą społeczną.

W poniższych tabelach przedstawiono szczegółowe dane za 2023 r. dotyczące powodów przyznania pomocy społecznej (powody trudnej sytuacji życiowej) oraz ilość prowadzonych Niebieskich Kart.

Tabela 52. Liczba Niebieskich Kart prowadzonych w 2023 roku

	Liczba
Liczba założonych NK w 2023 r.	10
Liczba rodzin, których dotyczą NK z 2023 r.	8
Liczba NK kontynuowanych z 2022 r.	5
Liczba rodzin, których dotyczą NK z 2022 r.	5
Liczba NK zamkniętych w 2023 r.	13
Liczba posiedzeń ZI w 2023r.	4
Liczba posiedzeń gryp roboczych w 2023r.	23

Źródło: dane Gminy Szypliszki

Tabela 53. Powody przyznania pomocy społecznej, 2023 r.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	43	103
Sieroctwo	0	0
Bezdomność	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	15	75
W tym:		
Potrzeba ochrony wielodzietności	13	68
Bezrobocie	15	29
Niepełnosprawność	35	61
Długotrwała lub ciężka choroba	28	43
Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	23	105
W tym:		
Rodziny niepełne	5	18

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Rodziny wielodzietne	14	72
Przemoc domowa	2	6
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0
Alkoholizm	8	11
Narkomania	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy (art. 7 pkt 11)	0	0
Zdarzenie losowe	0	0
Sytuacja kryzysowa	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0

Źródło: dane Gminy Szypliszki

W analizowanych latach liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności na terenie gminy spadała do 2021 r. w 2022 r. wzrosła jednak ten wynik wciąż był niższy niż w 2020 r. (największa liczba beneficjentów wystąpiła w 2017 r.).

Podobnie sytuacja wyglądała w przypadku danych na temat liczby osób oraz gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej, szczegóły zaprezentowane zostały w tabeli 54.

Wzrost, który nastąpił w 2022 r. jeśli stanie się początkiem wzrostowej tendencji spowoduje konieczność przekazywania dodatkowych środków z budżetu gminy na cele związane z pomocą społeczną.

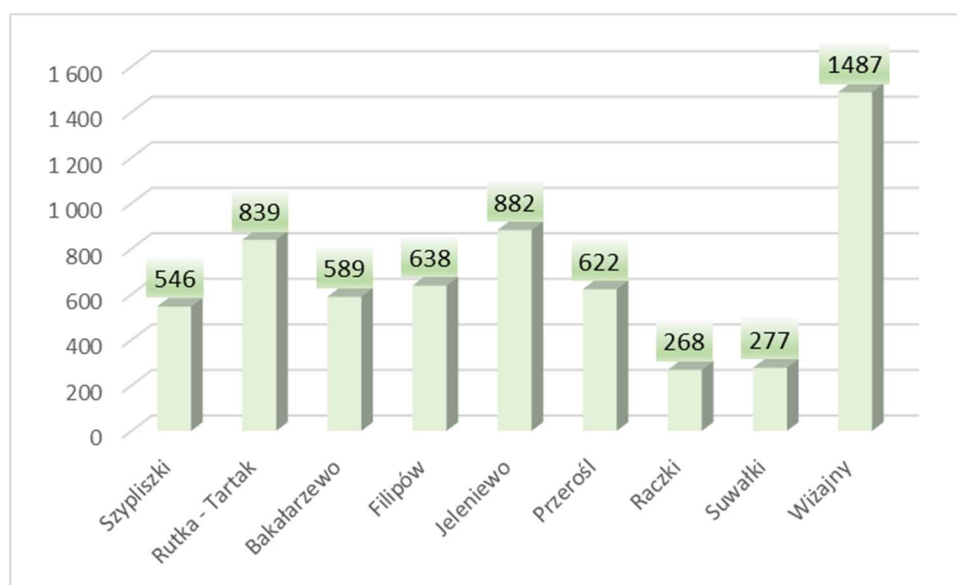
Tabela 54. Liczba osób i gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej na terenie gminy

	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej - wskaźniki							
beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	osoba	1 209	1 102	997	657	502	546
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego							
ogółem	gosp.	152	146	132	95	86	90
poniżej kryterium dochodowego	gosp.	87	80	70	58	46	54
powyżej kryterium dochodowego	gosp.	65	66	62	37	40	36
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego							
ogółem	osoba	475	432	387	258	196	212

	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
poniżej kryterium dochodowego	osoba	276	247	216	165	115	124
powyżej kryterium dochodowego	osoba	200	185	171	93	81	88
Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego							
ogółem	%	12,1	11,0	10,0	6,6	5,0	5,5
poniżej kryterium dochodowego	%	7,0	6,3	5,6	4,2	2,9	3,2
powyżej kryterium dochodowego	%	5,1	4,7	4,4	2,4	2,1	2,3

Źródło: Dane GUS

Wykres 46. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w gminach leżących na terenie powiatu suwalskiego

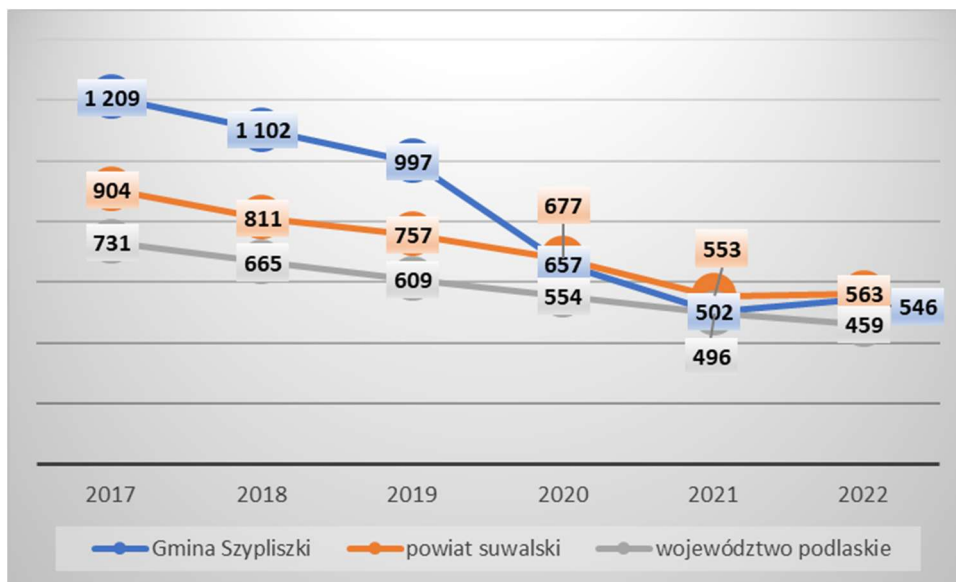
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2022 r.

Biorąc pod uwagę beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w gminie patrząc na sytuację Gminy Szypliszki i innych gmin położonych na terenie powiatu suwalskiego sytuacja na jej terenie nie odbiega znacząco od sytuacji w innych gminach. Najmniejsza liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej znajdowała się w Gminie Raczki, największa w Gminie Wiżajny. Gmina Szypliszki zajmuje trzecie miejsce z jedną z najmniejszych liczbą beneficjentów.

Porównując liczbę osób będących beneficjentami środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Szypliszki z adekwatnymi wskaźnikami na poziomie powiatu suwalskiego i województwa podlaskiego w latach 2017 – 2022 widać, że sytuacja ta we wszystkich latach analizy najlepsza była w województwie. Do 2019 r. sytuacja w gminie

była najgorsza (ich liczba największa) od 2020 r. sytuacja na jej terenie była lepsza niż w powiecie.

Wykres 47. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Szypliszki, powiecie suwalskim oraz województwie podlaskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

6.5. INFRASTRUKTURA BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO

Na terenie Gminy Szypliszki zlokalizowany jest Posterunek Policji w Słobódce. Nad porządkiem na terenie gminy czuwa także Komenda Miejska Policji w Suwałkach.

Ochroną przed żywiołami zajmuje się Ochotnicza Straż Pożarna. Na terenie gminy funkcjonują:

- OSP w Szypliszkach,
- OSP w Sączawkach,
- OSP w Kaletniku,
- OSP w Postawełek.

O ochronę przeciwpożarową dba również Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Suwałkach.

7. FINANSE SAMORZĄDOWE

W tabeli 55 zaprezentowano dochody i wydatki Gminy Szypliszki w latach 2017 – 2022, zgodnie z danymi GUS. Wynika z nich, że w latach 2017 – 2019 gmina odnotowała deficyt budżetowy.

W pozostałych okresach dochody przewyższały wydatki, co pozwala na założenie, że w kolejnych latach gmina będzie dysponowała środkami niezbędnymi do realizacji inwestycji poprawiających stan życia mieszkańców.

W analizowanych latach dochody gminy wzrastały (wyjątek stanowi rok 2021). W przypadku wydatków brak tak jednolitej tendencji, w 2022 r. osiągnęły one najwyższy poziom. Szczegółowy podział dochodów i wydatków według działów Klasyfikacji Budżetowej prezentuje tabela 56.

Zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy Szypliszki na lata 2024 – 2035 (przyjęta Uchwałą Nr XLV/329/2023 Rady Gminy Szypliszki z dnia 20 grudnia 2023 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Szypliszki na lata 2024 – 2035 wraz z prognozą kwoty długu i spłat zobowiązań na lata 2024 – 2035) przewidywane wyniki roczne budżetu (do 2035 r. włącznie) będą dodatnie.

Tabela 55. Dochody i wydatki Gminy Szypliszki w latach 2017 – 2022 (zł)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dochody ogółem	19 038 771,06	20 401 542,56	21 870 916,10	24 763 058,42	24 716 450,52	32 679 752,38
Wydatki ogółem	19 402 128,98	23 774 822,22	22 932 764,47	22 909 057,64	24 057 094,49	32 371 541,81
Różnica	-363 357,92	-3 373 279,66	-1 061 848,37	1 854 000,78	659 356,03	308 210,57

Źródło: Dane GUS

Tabela 56. Dochody i wydatki wg działów Klasyfikacji Budżetowej

	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dochody ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej							
ogółem	zł	19 038 771,06	20 401 542,56	21 870 916,10	24 763 058,42	24 716 450,52	32 679 752,38
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	zł	694 105,24	691 203,79	895 671,67	931 495,08	886 799,62	1 411 131,45
Dział 600 - Transport i łączność	zł	400 000,00	615 378,41	1 054 867,76	219 017,32	485 975,89	2 445 314,00
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	zł	297 126,12	153 832,16	200 384,87	2 166 754,17	848 516,21	2 020 453,31
Dział 710 - Działalność usługowa	zł	2 000,00	4 500,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Dział 750 - Administracja publiczna	zł	257 822,98	331 276,01	298 725,24	178 836,47	465 613,07	235 453,09
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	zł	843,00	52 152,20	40 313,20	38 641,03	859,00	862,00
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	zł	3 000,00	12 771,06	208 142,82	931 627,49	2 000,00	781 563,27
Dział 756 - Dochody od osób prawnych,	zł	5 315 891,96	5 639 888,79	6 574 569,61	6 505 145,27	7 632 325,64	10 868 041,34

	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem							
Dział 758 - Różne rozliczenia	zł	5 463 137,02	5 086 777,05	5 358 397,99	5 905 043,49	6 873 058,03	5 439 155,90
Dział 801 – Oświata i wychowanie	zł	382 554,89	1 721 615,51	463 329,88	553 299,29	292 097,92	280 332,95
Dział 851 - Ochrona zdrowia	zł	0,00	0,00	0,00	0,00	9 560,01	0,00
Dział 852 - Pomoc społeczna	zł	331 454,23	317 958,00	284 510,70	425 412,49	256 725,88	812 564,39
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	zł	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3 139 146,29
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	zł	51 072,00	45 948,00	54 656,00	55 449,00	32 940,08	34 400,00
Dział 855 - Rodzina	zł	5 328 201,73	5 207 550,53	5 430 441,01	6 009 792,57	5 816 762,00	3 627 013,12
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	zł	511 561,89	488 182,15	690 639,03	663 326,75	1 113 217,17	1 584 321,27
Dział 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	zł	0,00	0,00	291 581,10	0,00	0,00	0,00
Dział 926 - Kultura fizyczna	zł	0,00	32 508,90	24 685,22	179 218,00	0,00	0,00
Wydatki ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej							
ogółem	zł	19 402 128,98	23 774 822,22	22 932 764,47	22 909 057,64	24 057 094,49	32 371 541,81
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	zł	778 705,94	733 264,37	1 116 369,17	1 032 555,14	1 053 344,72	1 504 712,00

	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dział 600 - Transport i łączność	zł	3 231 288,09	4 849 772,09	3 290 285,05	3 313 502,96	2 295 315,49	4 150 081,71
Dział 630 - Turystyka	zł	0,00	0,00	0,00	181 781,91	0,00	0,00
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	zł	468 721,98	663 902,29	1 151 507,80	1 288 576,22	2 634 894,60	1 198 898,51
Dział 710 - Działalność usługowa	zł	21 449,13	31 899,00	25 404,70	10 625,50	24 370,00	43 161,76
Dział 750 - Administracja publiczna	zł	1 896 424,25	2 163 613,96	2 205 189,08	2 384 685,21	2 742 389,88	3 379 668,18
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	zł	843,00	52 152,20	40 313,20	38 641,03	859,00	862,00
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	zł	117 736,26	234 622,08	1 195 278,36	161 686,75	237 515,69	1 254 276,28
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	zł	93 854,22	138 032,73	207 221,36	193 849,53	132 212,33	497 623,39
Dział 801 – Oświata i wychowanie	zł	5 610 969,02	7 403 192,61	5 518 806,49	5 762 147,12	5 918 602,83	6 936 696,43
Dział 851 - Ochrona zdrowia	zł	74 405,44	133 677,08	92 849,94	232 967,76	336 988,09	327 740,05
Dział 852 - Pomoc społeczna	zł	833 709,29	948 815,05	933 545,07	936 520,54	1 109 999,61	2 180 294,18
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	zł	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3 146 747,49
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	zł	63 840,00	57 435,50	69 160,00	61 610,00	41 175,10	43 000,00
Dział 855 - Rodzina	zł	5 336 640,75	5 216 194,35	5 431 506,64	6 004 480,08	5 804 368,36	3 625 886,26

	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	zł	486 762,51	571 652,87	823 997,15	728 960,79	1 194 643,05	3 466 169,25
Dział 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	zł	374 518,78	492 164,81	772 505,22	359 601,83	513 579,17	587 643,17
Dział 926 - Kultura fizyczna	zł	12 260,32	84 431,23	58 825,24	216 865,27	16 836,57	28 081,15

Źródło: Dane GUS

8. PODSUMOWANIE ANALIZY I DIAGNOZY

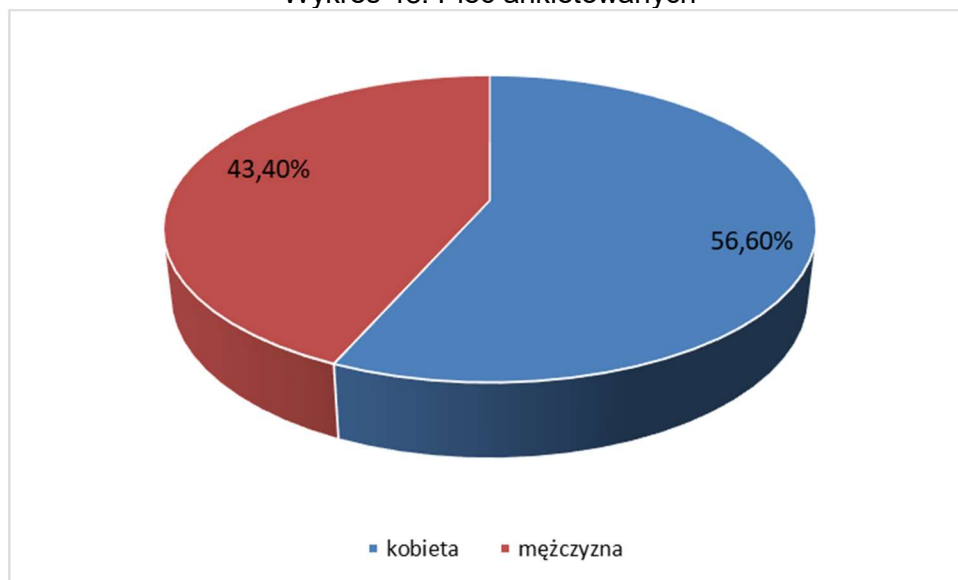
8.1. PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADANIA ANKIETOWEGO

W ramach prac nad przygotowaniem „Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Szypliszki” oraz „Strategii Rozwoju Gminy Szypliszki na lata 2024 - 2030” wśród mieszkańców analizowanej jednostki samorządu terytorialnego zostało przeprowadzone badanie ankietowe. W sumie w badaniu wzięły udział 53 osoby zamieszkujące Gminę Szypliszki.

Struktura ankietowanych z uwzględnieniem ich płci, wieku i statusu zawodowego została zaprezentowana na wykresach 48 – 50. Wynika z nich, że wśród osób biorących udział w badaniu przeważały kobiety, które stanowiły 56,60% ankietowanych. Biorąc pod uwagę wiek - przeważały osoby w przedziale wiekowym 26 - 45 lat (46,15%). Wśród ankietowanych wystąpiły osoby ze wszystkich wskazanych grup wiekowych.

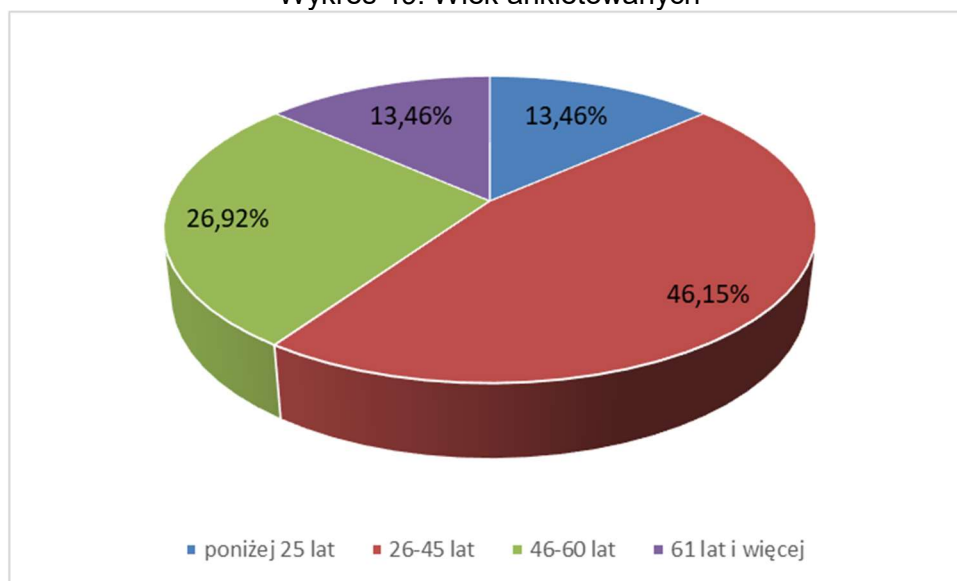
Analizując dane dotyczące statusu zawodowego należy stwierdzić, że największa ilość ankietowanych posiadała status pracownika – osoba pracująca (59,62%). Wszystkie osoby, które określiły swój status zawodowy jako inny wskazały, że są emerytami (wpisano „emeryt” lub „emerytka”).

Wykres 48. Płeć ankietowanych

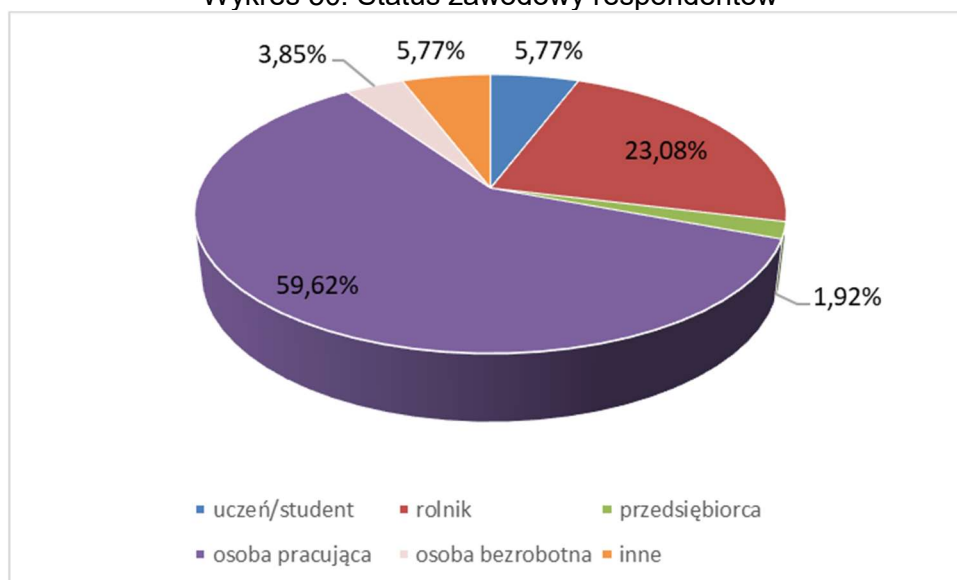
Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Wykres 49. Wiek ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Wykres 50. Status zawodowy respondentów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Pytania sformułowane w ramach ankiety zostały podzielone na następujące obszary:

- społeczeństwo;
- gospodarka;
- środowisko i przestrzeń;
- infrastruktura techniczna;
- turystyka i rekreacja;
- kultura;
- edukacja.

W ramach poszczególnych obszarów respondentów poproszono o dokonanie oceny według 5-ciestopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 - najwyższą. Na podstawie zebranych odpowiedzi obliczoną średnią ocenę dla każdego obszaru.

Ankietowanych poproszono także o wskazanie mocnych i słabych stron Gminy Szypliszki, szans i zagrożeń dla jej rozwoju oraz najpilniejszych aspektów, które wymagają poprawy.

SPOŁECZEŃSTWO

Ankietowani docenili jakość pomocy społecznej (3,11 pkt). Co jest dobrą oceną choć wciąż istnieje przestrzeń do poprawy. Patrząc na płeć ankietowanych lepiej oceniły ją kobiety (3,37 pkt) niż mężczyźni (2,78 pkt). Patrząc na wiek ankietowanych najlepiej oceniły ją osoby w wieku 61 lat i więcej (4,00 pkt). Najgorzej zaś osoby w wieku poniżej 25 lat (2,71 pkt).

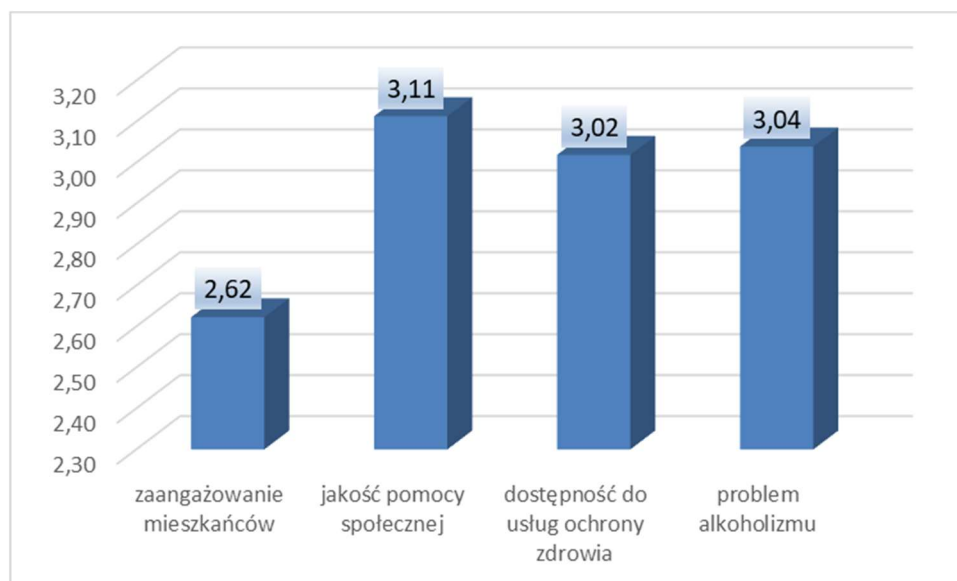
Warto zaznaczyć, że jedynie w grupie wiekowej 61 lat i więcej nie dokonano wskazania na ocenę 1. Na ocenę 5 wskazań dokonano w grupie wiekowej 26-45 lat (wskazania na tę ocenę stanowiło 20,83% ich wskazań) oraz 61 lat i więcej (42,86%).

Na terenie gminy średnio zauważany jest problem alkoholizmu (3,04 pkt). Bardziej dostrzegają go kobiety (3,14 pkt) niż mężczyźni (2,91 pkt). Patrząc na wiek ankietowanych najbardziej widzą w tym zakresie problem osoby w wieku 26-45 lat.

Ankietowani średnio ocenili też dostępność do usług ochrony zdrowia w gminie (podstawowa opieka medyczna, apteki, stomatolog) – średnia ocena 3,02 pkt. Wśród ankietowanych pojawiły się głosy podkreślające problemy z dostaniem się do lekarza – kolejki czy z posiadanymi kompetencjami lekarzy (stomatolog). Kobiety to zagadnienie oceniły na 3,03 pkt, mężczyźni zaś na 3,00 pkt. Patrząc na wiek ankietowanych najgorzej oceniły to złągodnienie osoby w wieku poniżej 25 lat (2,71 pkt), najlepiej zaś osoby w wieku 61 lat i więcej (3,86 pkt).

Ankietowani nie są w pełni zadowoleni z poziomu zaangażowania mieszkańców w sprawy społeczności lokalnej (średnia ocena wyniosła 2,62 pkt). Kobiety oceniły go na 2,77 pkt zaś mężczyźni na 2,43 pkt. Patrząc na wiek ankietowanych najbardziej krytycznie w tej sprawie wypowiedzieli się mieszkańcy gminy w wieku 26 – 45 lat. Średnia ocena w tym przedziale wiekowym wyniosła 2,38 pkt (50,00% ich ocen było na poziomie 1 i 2, warto zauważyć, że dużo odpowiedzi na poziomie 1 i 2 wystąpiło także wśród ankietowanych w grupie wiekowej 46-60 lat stanowią one 42,86% ich odpowiedzi). Najlepiej ocenili zaangażowanie mieszkańców ankietowani w wieku 61 lat i więcej – średnia 3,00 pkt. W tej grupie wiekowej 14,29% odpowiedzi to wskazania na ocenę 2 i 71,43% odpowiedzi to wskazania na ocenę 3, a 14,29% odpowiedzi na ocenę 4.

Wykres 51. Społeczeństwo - ocena

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

GOSPODARKA

W sferze gospodarczej ankietowani najlepiej ocenili rolę działalności rolniczej na terenie gminy w dalszej perspektywie rozwoju całości gminy (3,49 pkt). Uznając i podkreślając tym samym jej ważność dla funkcjonowania Gminy Szypliszki. Jej ważność bardziej zauważają kobiety – średnia ocena 3,63 pkt, średnia ocena wśród mężczyzn wyniosła 3,30 pkt. Patrząc na wiek ankietowanych najwyżej oceniły ten aspekt osoby w wieku 26 – 45 lat (średnia ocena – 3,83 pkt), najniżej zaś osoby w wieku poniżej 25 lat (średnia ocena – 3,00 pkt).

Respondenci najniżej ocenili natomiast możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy (2,08 pkt). Średnia ocena wśród kobiet – 1,97 pkt, wśród mężczyzn – 2,22 pkt. Patrząc na wiek ankietowanych najbardziej krytycznie w tym temacie wypowiedzieli się ankietowani w wieku poniżej 25 lat (1,29 pkt), najwyżej zaś osoby w wieku 61 lat i więcej (3,00 pkt). Mieszkańcy zauważają tym samym potrzebę poprawy w tym zakresie.

Trochę lepiej oceniono działania promocyjne gminy, mające na celu pozyskanie inwestorów/przedsiębiorców tworzących miejsca pracy – średnia ocena 2,83 pkt (kobiety – 2,81 pkt, mężczyźni – 2,84 pkt).

Respondenci zauważyli również pewne braki w przypadku warunków prowadzenia działalności gospodarczej – średnia ocena 2,96 pkt (kobiety – 3,07 pkt, mężczyźni – 2,83 pkt). Najniżej ocenili je ankietowani w wieku 46 – 60 lat (średnia ocena 2,71 pkt). Najbardziej pozytywnie ocenili ją respondenci w wieku 61 lat i więcej (średnia ocena 3,17 pkt). Tylko wśród

ankietowanych w wieku 26 – 45 lat dokonali wskazań na ocenę 5 (12,50% ich odpowiedzi). Wskazań na ocenę 1 dokonali respondenci w wieku 46 – 60 lat (7,14% ich odpowiedzi) oraz 61 lat i więcej (16,67% ich odpowiedzi).

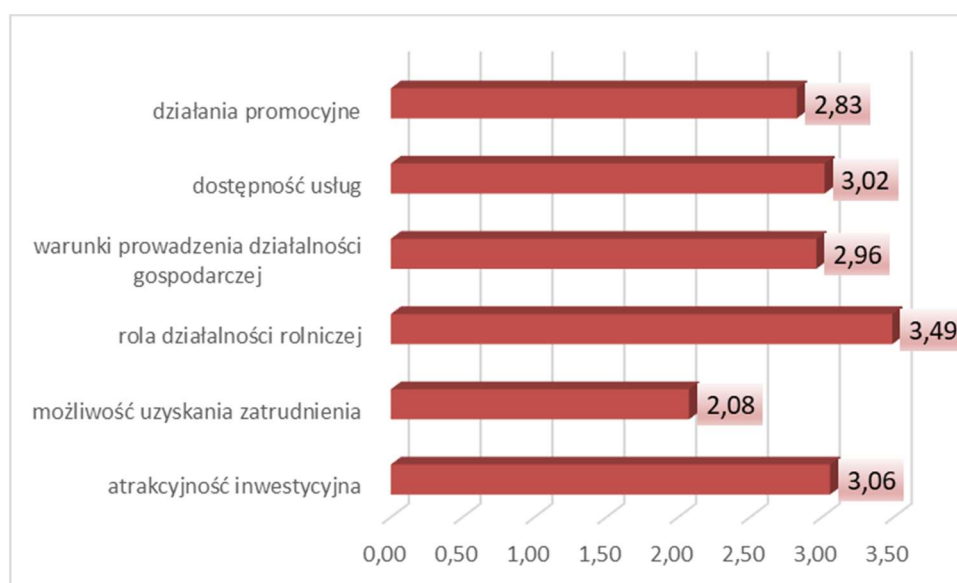
Ocena poniżej 3,00 pkt zarówno w przypadku możliwości uzyskania zatrudnienia i warunków prowadzenia działalności gospodarczej ukazuje potrzebę podjęcia działań służących poprawie tej sytuacji na terenie gminy. Mieszkańcy zauważają w tym zakresie braki.

Średnią ocenę powyżej 3,00 pkt oprócz roli działalności rolniczej na terenie gminy uzyskały także pytania dotyczące atrakcyjności inwestycyjnej oraz dostępność do usług.

Atrakcyjności inwestycyjnej obszaru gminy (cechy, dzięki którym jest atrakcyjna dla inwestorów z zewnątrz) oceniono na 3,06 pkt (kobiety – 3,10 pkt, mężczyźni – 3,00 pkt). Najniżej ocenili ją mieszkańcy w wieku poniżej 25 lat (średnia ocena: 2,57 pkt). Najlepiej ocenili ją respondenci w wieku 26-45 lat (średnia ocena: 3,17 pkt).

Dostępności usług na terenie gminy (handel, punkty usługowe) oceniono na 3,02 pkt (kobiety – 3,27 pkt, mężczyźni – 2,70 pkt). Najniżej ocenili ją osoby w wieku poniżej 25 lat (średnia ocena: 2,43 pkt). Najlepiej zaś ankietowani w grupie wiekowej 61 lat i więcej (średnia ocena: 3,29 pkt).

Wykres 52. Ocena warunków funkcjonowania – gospodarka

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ

Ankietowani najlepiej ocenili estetykę obiektów użyteczności publicznej (szkoły, przedszkola, urząd, świetlice, boiska, place zabaw itp.) – średnia ocena: 3,92 pkt, kobiety – 3,87 pkt, mężczyźni – 4,00 pkt.

Trochę gorzej oceniono czystość środowiska naturalnego na terenie gminy – średnia ocena 3,81 pkt (kobiety – 3,70 pkt, mężczyźni – 3,95 pkt). Szczególnie pozytywnie oceniali ją mieszkańcy w wieku 61 lat i więcej (średnia ocena 4,14 pkt).

Funkcjonalność obiektów użyteczności publicznej (szkoły, przedszkola, urząd, świetlice, boiska, place zabaw itp.) oceniono na 3,54 pkt (kobiety – 3,48 pkt, mężczyźni – 3,61 pkt). Najbardziej są z niej zadowoleni ankietowani w wieku 61 lat i więcej (średnia ocena 3,86 pkt).

Wpływ działalności zakładów przemysłowych i wytwórczych działających na terenie gminy na jakość środowiska naturalnego został oceniony jako obojętny, lekko pozytywny. Średnia ocena 3,42 pkt. Kobiety – 3,28 pkt, mężczyźni – 3,61 pkt. We wszystkich grupach wiekowych średnia ocena była powyżej 3,00 pkt (gdzie ocena 3 wskazywała na obojętny wpływ na środowisko a 4 na pozytywny wpływ). Najwyżej został on oceniony przez osoby w wieku 61 lat i więcej – średnia ocena 3,57 pkt).

Trochę gorzej oceniono estetykę miejscowości – średnia ocena 3,25 pkt (kobiety – 3,30 pkt, mężczyźni – 3,17 pkt). Najbardziej byli zadowoleni z niej respondenci w grupie wiekowej 26-45 lat (średnia ocena 3,50 pkt). Najmniej zaś osoby w wieku poniżej 25 lat (2,86 pkt).

Najgorzej oceniono efektywność zagospodarowania przestrzeni w gminie (czy tereny są wykorzystywane optymalnie). Średnia ocena 3,08 pkt, kobiety – 3,11 pkt, mężczyźni – 3,04 pkt). Najbardziej krytycznie ocenili ją ankietowani w wieku poniżej 25 lat – 3,00 pkt. Najlepiej zaś respondenci w grupie wiekowej 46-60 lat – 3,15 pkt. Tym samym ankietowani nie są w pełni zadowoleni ze sposobu zagospodarowania przestrzeni. Uważają, że nie jest ono w pełni efektywne.

Brak oceny poniżej 3,00 pkt.

Wykres 53. Ocena warunków funkcjonowania gminy – środowisko i przestrzeń

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

W obszarze: Infrastruktura techniczna ankietowani najlepiej ocenili system odbioru odpadów (3,71 pkt), poziom rozwoju sieci wodociągowej (3,43 pkt). Co wskazuje, że mieszkańcy zauważają poprawę w jakości i dostępności infrastruktury i pozytywnie oceniają działania władz gminy mające na celu zapewnienie jak najszerszego dostępu do infrastruktury technicznej – sieci wodociągowej oraz istniejący system odbioru odpadów (choć w tym wypadku wśród ankietowanych pojawiły się głosy, że bywają one odbierane nieregularnie).

Resztę zagadnień oceniono poniżej 3,00 pkt.

Choć mieszkańcy zauważają pewne braki stosunkowo pozytywnie oceniono dostęp do Internetu (średnia ocena 2,85 pkt). Kobiety oceniły to zagadnienie na 2,80 pkt a mężczyźni na 2,91 pkt. Wciąż wśród ankietowanych pojawiły się głosy, że posiadają słaby sygnał. Najbardziej krytycznie to zagadnienie ocenili ankietowani w wieku poniżej 25 lat (średnia ocena 2,43 pkt).

Trochę gorzej oceniono i infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.) – średnia ocena 2,81 pkt, kobiety – 2,80 pkt, mężczyźni – 2,83 pkt). Najbardziej krytyczni byli w tym wypadku ankietowani w wieku poniżej 25 lat (2,57 pkt).

Poziom rozwoju sieci kanalizacyjnej oceniono na 2,64 pkt. Choć więc mieszkańcy widzą pewną poprawę w tym zakresie zgodnie z ich oceną poziom rozwoju tej infrastruktury mógłby być lepszy. Średnia ocena wśród kobiet wyniosła 2,83 pkt, wśród mężczyzn zaś 2,39 pkt).

Infrastrukturę sportowo – rekreacyjną w miejscu zamieszkania (boiska, place zabaw, sale gimnastyczne, itp.) oceniono na 2,53 pkt (kobiety – 2,66 pkt, mężczyźni – 2,36 pkt). Najlepiej ocenili ją mieszkańcy w wieku 61 lat i więcej (2,71 pkt).

Mieszkańcy nie są w pełni zadowoleni ze stanu dróg w gminie (2,47 pkt, kobiety – 2,43 pkt, mężczyźni – 2,52 pkt). Stan dróg najlepiej ocenili mieszkańcy w wieku 26-45 lat (2,75 pkt). Najgorzej zaś respondenci w wieku poniżej 25 lat (1,71 pkt).

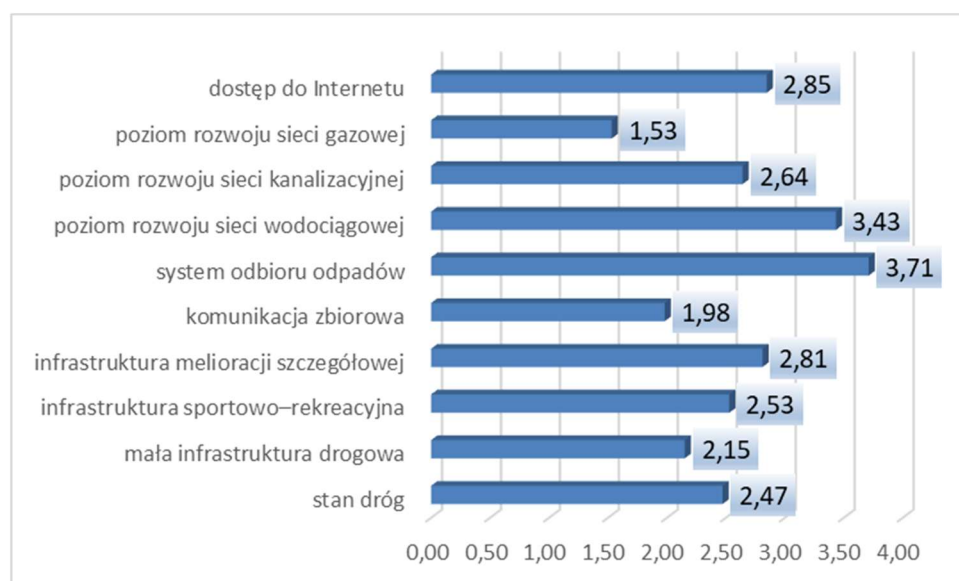
Ankietowani widzą też przestrzeń do poprawy w zakresie małej infrastruktury drogowej w gminie (chodniki i ścieżki rowerowe, oświetlenie, przystanki, itp.) – średnia ocena 2,15 pkt (kobiety – 2,13 pkt, mężczyźni – 2,17 pkt).

Resztę zagadnień oceniono poniżej 2,00 pkt. Respondenci widzą w tym zakresie duże braki. Do nisko ocenionych zagadnień należą: komunikacja zbiorowa w gminie (linie autobusowe itp.) oraz poziom rozwoju sieci gazowej.

Komunikacji zbiorową oceniono na 1,98 pkt (kobiety – 1,90 pkt, mężczyźni – 2,09 pkt). Patrząc na wiek ankietowanych najniższą ocenę wystawiły osoby w wieku poniżej 25 lat (średnia ocena 1,71 pkt).

Poziom rozwoju sieci gazowej został oceniony jeszcze gorzej. Średnia ocena – 1,53 pkt (kobiety – 1,56 pkt, mężczyźni – 1,50 pkt). Patrząc na wiek ankietowanych najbardziej krytycznie podeszli do tego zagadnienia respondenci w wieku 46-60 lat (średnia ocena 1,46 pkt).

Wykres 54. Ocena warunków funkcjonowania gminy – infrastruktura techniczna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

TURYSTYKA I REKREACJA

Mieszkańcy Gminy Szypliszki zauważają potrzebę inwestowania w rozwój turystyki (4,13 pkt, kobiety 4,30 pkt, mężczyźni 3,91 pkt). Patrząc na wiek ankietowanych najbardziej tę potrzebę dostrzegają ex aequo mieszkańcy w wieku poniżej 25 lat oraz 46-60 lat (4,29 pkt).

Podjęcie takich kroków – inwestowanie w rozwój turystyki może przyczynić się także do wzrostu dochodów mieszkańców, którzy dzięki rozwojowi tej gałęzi gospodarki będą mogli znaleźć zatrudnienie na terenie gminy.

Mieszkańcy najniżej ocenili ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów (2,29 pkt, kobiety – 2,27 pkt, mężczyźni – 2,30 pkt). Najgorzej ocenili ją ankietowani w wieku poniżej 25 lat (1,71 pkt).

Najwyższa średnia ocena u ankietowanych kobiet dotyczyła ważności inwestowania w rozwój turystyki. Najniższa dotyczyła oferty spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów. Wśród ankietowanych mężczyzn zagadnienia te się pokrywały zarówno w przypadku najwyższej i najniższej średniej oceny.

Najstarsi ankietowani (61 lat i więcej) najwyżej ocenili atrakcyjność turystyczną gminy, średnia ocena 3,20 pkt. Najniżej zaś ocenili ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów (średnia ocena 2,29 pkt).

Ankietowani w przedziale wiekowym poniżej 25 lat najwyżej ocenili ważność inwestowania w rozwój turystyki (4,29 pkt). Najniżej zaś ocenili (ex aequo) ofertę spędzania wolnego czasu dla młodzieży oraz ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów (1,71 pkt).

Ankietowani dostrzegają też pewien potencjał związany z atrakcyjnością turystyczną gminy (średnia ocena 3,52 pkt, kobiety – 3,50 pkt, mężczyźni – 3,55 pkt), który mógłby być wykorzystany.

Trochę gorzej oceniono poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (3,018 pkt). Najgorzej ocenili ją mieszkańcy w wieku poniżej 25 lat (3,00 pkt). Najlepiej zaś mieszkańcy w wieku 26-45 lat (3,21 pkt).

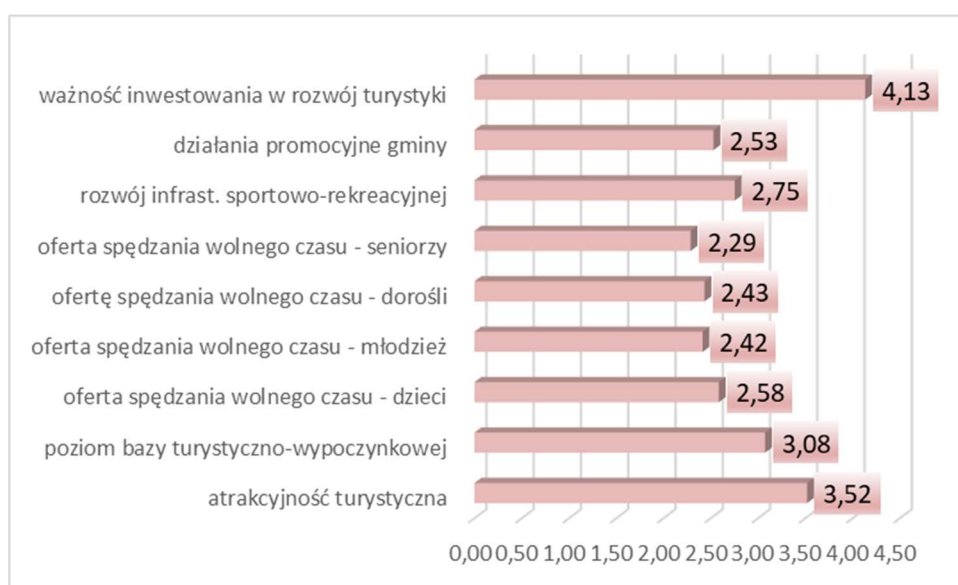
Resztę zagadnień oceniono poniżej 3,00 pkt. Co wskazuje, że mieszkańcy widzą w tych zagadnieniach przestrzeń do poprawy.

Poziom rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej został oceniony na 2,75 pkt (kobiety – 2,73 pkt, mężczyźni – 2,78 pkt). Najbardziej pozytywnie ocenili ją mieszkańcy w 26-45 lat (2,88 pkt). Najgorzej zaś mieszkańcy w wieku poniżej 25 lat (2,00 pkt).

Ankietowani widzą braki w ofercie spędzania wolnego czasu na terenie gminy. W przypadku dzieci ocenioną ją na 2,58 pkt, w przypadku młodzieży na 2,42 pkt a w przypadku dorosłych na 2,43 pkt. Co przy ocenie 2,29 pkt w przypadku oferty dla seniorów ukazuje, że jest to ogólny problem, nie dotyczy jedynie jednej grupy wiekowej.

Respondenci nie są też w pełni zadowoleni z podejmowanych działań promocyjnych gminy, mających na celu pozyskanie potencjalnych turystów – średnia ocena 2,53 pkt (kobiety - 2,54 pkt, mężczyźni – 2,52 pkt). Najniżej oceniły je osoby w wieku poniżej 25 lat (2,14 pkt), najwyżej osoby w wieku 46-60 lat (2,79 pkt).

Wykres 55. Ocena warunków funkcjonowania gminy – turystyka i rekreacja

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

KULTURA

Mieszkańcy Gminy Szypliszki zauważają spore braki w liczbie obiektów kulturalnych położonych na terenie gminie (świetlice, biblioteki, domy kultury, itp.) – średnia ocena 2,44 pkt. Kobiety oceniły to zagadnienie na 2,31 pkt, a mężczyźni na 2,61 pkt. Patrząc na wiek ankietowanych najlepiej liczbę obiektów oceniły osoby w wieku 46-60 lat – średnia ocena 2,71 pkt a najgorzej osoby w wieku poniżej 25 lat – średnia ocena 2,14 pkt.

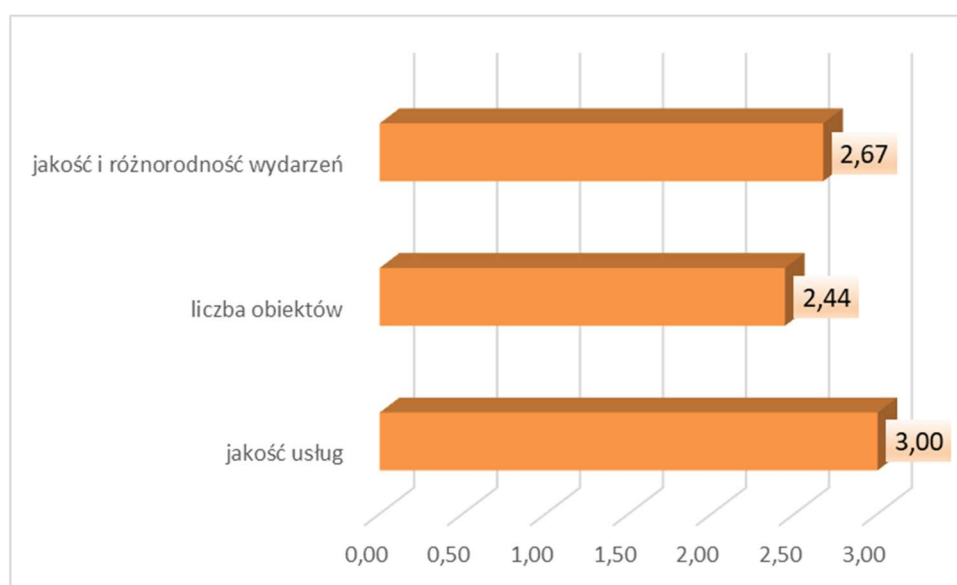
Warto zauważyć, że wskazań na ocenę 1 nie dokonały jedynie osoby w grupie wiekowej poniżej 25 lat. Najwięcej wskazań na ocenę 1 i 2 wskazali ankietowani w grupie wiekowej 61 lat i więcej. Wskazań na 4 i 5 dokonano najczęściej wśród ankietowanych w wieku 46-60 lat.

Trochę lepiej jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno – rozrywkowych odbywających się na terenie gminy – 2,67 pkt. Lepiej oceniły ją kobiety – 2,83 pkt niż mężczyźni – 2,48 pkt.

Patrząc na wiek respondentów najgorzej ten aspekt funkcjonowania gminy postrzegają osoby w wieku poniżej 25 lat – średnia ocena 2,43 pkt. Najlepiej zaś osoby w wieku 26-45 lat – średnia ocena 2,75 pkt.

Najlepiej oceniono jakość usług świadczonych przez obiekty kulturalne na terenie gminy. Średnia ocena w tym przypadku wyniosła 3,00 pkt. Kobiety oceniły to zagadnienie na 3,07 pkt, a mężczyźni na 2,91 pkt. Patrząc na wiek ankietowanych to osoby w wieku 61 lat i więcej są najbardziej zadowolone z jakości tych usług (3,29 pkt) a najmniej osoby w wieku poniżej 25 lat (2,71 pkt).

Wykres 56. Ocena warunków funkcjonowania gminy – kultura

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

EDUKACJA

W zakresie działań edukacyjnych na terenie Gminy Szypliszki ankietowani najlepiej ocenili jakość edukacji przedszkolnej (średnia ocena – 3,38 pkt, kobiety - 3,27 pkt, mężczyźni - 3,45 pkt).

Trochę gorzej ocenili jakość edukacji w szkołach podstawowych (średnia ocena – 3,25 pkt, kobiety – 3,10 pkt, mężczyźni – 3,36 pkt).

Ankiety posiadały pytanie dotyczące jakości edukacji w gimnazjum (2,86 pkt). Obecnie gimnazja nie funkcjonują, stąd duża część respondentów pozostawiła to pytanie bez odpowiedzi.

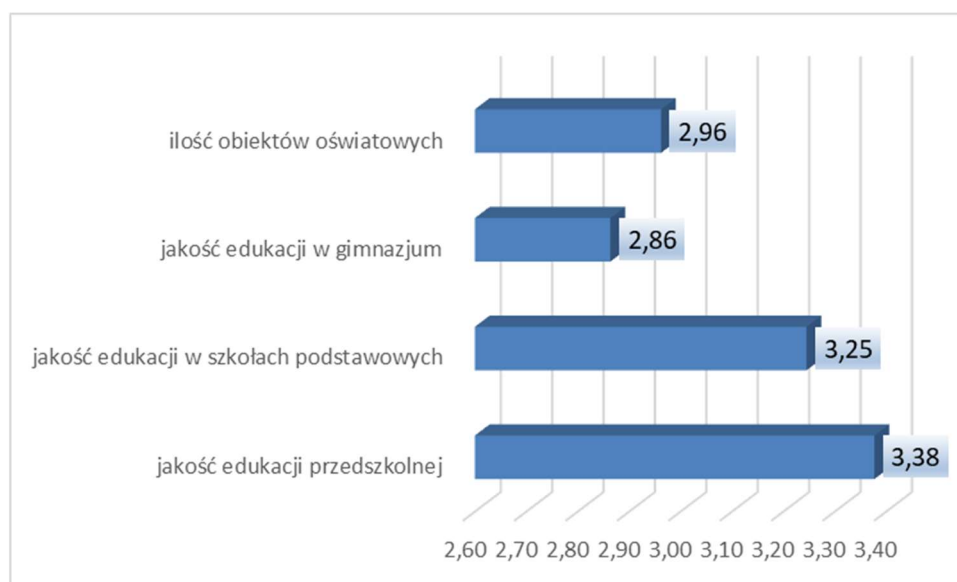
Nie licząc pytania dotyczącego gimnazjów najgorzej oceniono ilość obiektów oświatowych w gminie (przedszkola, szkoły) – średnia ocena 2,96 pkt. Był to więc wynik poniżej 3,00 pkt co wskazuje, że mieszkańcy dostrzegają tu sporą przestrzeń do poprawy.

Lepiej tę ilość ocenili mężczyźni – 3,05 pkt niż kobiety – 2,87 pkt. Patrząc na wiek ankietowanych najwyżej ocenili ją ex aequo osoby w wieku 46-60 lat oraz 61 lat i więcej – 3,29 pkt, najniżej zaś osoby w wieku 26-45 lat – 2,75 pkt.

Na ocenę 1 dokonały wskazań jedynie osoby w wieku 26-45 lat (8,33%). Na ocenę 1 i 2 najwięcej wskazań było również w tej grupie wiekowej (33,33%).

Na ocenę 5 najwięcej wskazań dokonano ponownie w grupie wiekowej 26-45 lat (8,33%). Na ocenę 4 i 5 najwięcej wskazań było w tej grupie wiekowej 46-60 lat (28,57%). Warto zaznaczyć, że wśród ankietowanych w grupach wiekowych: poniżej 25 lat oraz 61 lat i więcej nie dokonano wskazań na ocenę 1 i 2.

Wykres 57. Ocena warunków funkcjonowania gminy – edukacja

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

ASPEKTY WYMAGAJĄCE POPRAWY

W ramach ankiety mieszkańcy gminy wskazali także sfery, które wymagają najpilniejszej poprawy. Jako najbardziej istotne wskazano:

- poprawę infrastruktury drogowej (chodników, dróg) – 26,44% wskazań;
- rozwój turystyki – 11,49% wskazań;
- zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży – 10,76% wskazań;
- poprawę jakości obsługi medycznej – 10,92% wskazań;
- promocję gminy – 6,32% wskazań;
- budowę i modernizację świetlic wiejskich – 6,32% wskazań;

- budowę kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków - 6,32% wskazań.

MOCNE I SŁABE STRONY GMINY, SZANSE I ZAGROŻENIA DLA JEJ ROZWOJU

Według respondentów mocne strony gminy to przede wszystkim:

- czyste środowisko naturalne;
- korzystne położenie;
- wysokie walory środowiska naturalnego;
- wystarczająca ilość miejsc w przedszkolach i punktach przedszkolnych.

Z kolei słabymi stronami Gminy Szypliszki są:

- zły stan dróg;
- brak dogodnych międzymiastowych połączeń komunikacyjnych (linie autobusowe);
- słaby dostęp do opieki medycznej;
- brak podmiotów gospodarczych o silnej pozycji w regionie.

Jako największe zagrożenia dla rozwoju gminy respondenci wskazali:

- ucieczkę ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast;
- ograniczony dostęp do środków finansowych z Unii Europejskiej;
- niski przyrost naturalny;
- brak rozwoju małej przedsiębiorczości (handel, usługi).

Szanse dla zwiększenia potencjału Gminy Szypliszki to – według mieszkańców:

- dostęp do środków finansowych z Unii Europejskiej;
- osiedlanie się na terenie gminy nowych mieszkańców;
- wysokie walory środowiska naturalnego;
- rozwój małej przedsiębiorczości (handel, usługi);
- agroturystyka i ekoturystyka.

PODSUMOWANIE

Przedstawiony materiał badawczy zawiera informacje odnośnie opinii mieszkańców Gminy Szypliszki w wielu ważnych dla niej kwestiach. Głównym celem badania było zweryfikowanie poglądów mieszkańców na temat funkcjonowania kluczowych obszarów gminy oraz poznanie oczekiwań co do jej przyszłości. Badanie dostarcza materiałów diagnostycznych, jak również inspiracji w kontekście definiowania kierunków rozwoju gminy, które zostaną wykorzystane w ramach dalszych prac nad konstruowaniem Strategii Rozwoju Gminy Szypliszki na lata 2024 – 2030.

Zauważają oni ważność środków finansowych z Unii Europejskiej dla rozwoju i funkcjonowania gminy (wskazane zostały one jako jedno z głównych szans rozwojowych a ograniczenie do nich dostępu zostało wskazane jako jedno z głównych zagrożeń). Wielokrotnie podkreślano istotność walorów przyrodniczych terenu i doceniono stosunkowo czyste środowisko (szanse rozwojowe i mocne strony gminy). Stosunkowo pozytywnie mieszkańcy ocenili też estetykę i funkcjonalność obiektów użyteczności publicznej. Nie mają też większych zastrzeżeń co do estetyki miejscowości, choć wciąż pojawiają się głosy, że w niektórych z nich występują zanieczyszczone obszary.

Ankietowani ukazują potrzebę poprawy komunikacji zbiorowej, dostrzegają braki w liczbie dogodnych międzymiastowych połączeń komunikacyjnych (linie autobusowe). Zauważają potrzebę dużej poprawy w tym zakresie. Jest to jeden z głównych problemów wskazanych przez respondentów.

Mieszkańcy stosunkowo pozytywnie ocenili jakość pomocy społecznej, choć wciąż jej ocena mogłaby być wyższa. Trochę gorzej oceniono dostęp do usług ochrony zdrowia przy jednoczesnym wskazaniu, że dostęp do niej jest jedną ze słabych stron gminy. Choć więc średnia ocena mogłaby być zadawalająca wskazanie tego zagadnienia wśród słabych stron ukazuje, że istnieje potrzeba poprawy obecnej sytuacji.

Jednym z największych zagrożeń terenu uznano brak rozwoju małej przedsiębiorczości (handel, usługi) a za jedną z szans rozwojowych wskazano jej rozwój co ukazuje potrzebę podjęcia działań w tym zakresie. Szczególnie przy niskiej ocenie możliwości uzyskania zatrudnienia na terenie gminy i niezadawalającej ocenie warunków prowadzenia działalności gospodarczej (udogodnienia i ulgi dla przedsiębiorców, dostęp do informacji na temat zakładania własnej działalności).

Mieszkańcy zauważają potrzebę rozwoju turystyki co wraz z ważnością w ich oczach działalności rolniczej na terenie gminy ukazuje ważność promocji w celu przyciągnięcia potencjalnych turystów, warto również promować rozwój agroturystykę i ekoturystykę, które zostały wskazane w szansach rozwojowych. Miałyby to także swoje przełożenie na sytuację na lokalnym rynku pracy, który w oczach respondentów obecnie nie jest mocno przyjazny dla osób poszukujących pracy.

Ankietowani są stosunkowo zadowoleni z poziomu rozwoju sieci wodociągowej, widzą przestrzeń do poprawy w zakresie poziomu rozwoju sieci kanalizacyjnej i gazowej oraz na niektórych terenach dostępu do Internetu. Dostrzegają też zły stan niektórych dróg oraz małej infrastruktury drogowej (chodniki i ścieżki rowerowe, oświetlenie, przystanki, itp.).

Stosunkowo pozytywnie oceniono poziom edukacji na terenie gminy oraz jakość usług świadczonych przez obiekty kulturalne na jej terenie. Za mocną stroną gminy wskazano wystarczającą ilość miejsc w przedszkolach i punktach przedszkolnych. W temacie kultury i edukacji wciąż pozostają możliwości rozwoju i poprawy obecnej sytuacji. Szczególnie w przypadku liczby obiektów kulturalnych w gminie takich jak świetlice, biblioteki czy domy kultury. Do tego ankietowani widzą potrzebę by poprawić ofertę zagospodarowania czasu wolnego skierowaną do różnych grup wiekowych, która obecnie jest niesatysfakcjonująca. Także uważają, że poziom rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej powinien być większy. Poprawa w tym zakresie może w dłuższej perspektywie mieć wpływ nie tylko na poziom zadowolenia i aktywności mieszkańców, ale również na ich sytuację na rynku pracy oraz być jednym z czynników wpływających na przyciągnięcie lub nie nowych mieszkańców. Co przy zauważanym przez respondentów niskim przyrostem naturalnym i ucieczką ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast może mieć ogromne znaczenie dla przyszłości omawianej jednostki samorządu terytorialnego i stojących przed nią wyzwań. Obraz gminy oczami jej mieszkańców dopełnia zauważalne braki w promocji gminy i to zarazem mających na celu pozyskanie inwestorów/przedsiębiorców tworzących miejsca pracy jak i tych mających na celu pozyskanie potencjalnych turystów.

8.2. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod diagnozy sytuacji, w jakiej znajduje się wspólnota samorządowa. Służy porządkowaniu i segregacji informacji, dzięki czemu stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia danej jednostki samorządu terytorialnego, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju. Jej nazwa to skrót od pierwszych liter angielskich słów, stanowiących jednocześnie pola przyporządkowania czynników, mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego – silne strony (strengths), słabe strony (weaknesses), szanse (opportunities) i zagrożenia (threats).

S -> STRENGTHS, czyli silne strony

W -> WEAKNESSES, czyli słabe strony

O -> OPPORTUNITIES, czyli okazje

T -> THREATS, czyli zagrożenia

Zgodnie z powyższym, czynniki rozwoju podzielić można na wewnętrzne, na które społeczność lokalna ma wpływ (silne i słabe strony), oraz na czynniki zewnętrzne – umiejscowione w bliższym i dalszym otoczeniu jednostki (szanse i zagrożenia). Podział ten

można przeprowadzić również w inny sposób, mianowicie: czynniki pozytywne, czyli atuty i szanse, oraz czynniki negatywne, czyli wady i zagrożenia.

Analiza SWOT została przeprowadzona w oparciu o przedstawioną diagnozę sytuacji gminy oraz z uwzględnieniem wyników przeprowadzonych badań ankietowych. Zgodnie z zakresem przeprowadzonej diagnozy oraz w oparciu o sfery najbardziej istotne dla rozwoju gminy, analizę SWOT przeprowadzono w pięciu obszarach:

- sfera przestrzenno-środowiskowa;
- sfera społeczna;
- sfera gospodarcza;
- infrastruktura techniczna;
- infrastruktura społeczna, jakość życia mieszkańców.

Sfera przestrzenno-środowiskowa	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – korzystne położenie; – tradycje kultywowane podtrzymywane przez mieszkańców; – funkcjonujące koła gospodyń wiejskich; – cenne zabytki architektoniczne; – duża świadomość społeczna lokalnego dziedzictwa kulturowego; – walory kulturowe; – zadawalający stan części dróg; – obowiązywanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego określającego zasady zagospodarowania terenu całej gminy; – wysokie walory środowiska naturalnego; – występowanie terenów cennych pod kątem turystycznym 	<ul style="list-style-type: none"> – niewystarczający stan techniczny części dróg; – niewystarczająca długość sieci kanalizacyjnej i niewystarczająca ilość przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczelnych szamb; – niewystarczający poziom izolacyjności części budynków; – wciąż niezadawalający poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach indywidualnych; – niewystarczający poziom efektywności energetycznej części budynków indywidualnych i użyteczności publicznej; – występowanie częściowo nieefektywnego oświetlenia ulicznego; – zanieczyszczenie wód powierzchniowych; – występowanie terenów zagrożonych suszą; – występowanie terenów zagrożonych powodzią
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – racjonalna polityka przestrzenna; – poprawa dostępności terenów i poprawa systemów komunikacji; – możliwość pozyskania funduszy zewnętrznych; – stworzenie spójnej oferty turystycznej oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okołoturystycznego; – tworzenie i rozbudowa istniejących tras turystycznych; – poprawa oznakowania poziomego i pionowego; 	<ul style="list-style-type: none"> – przewlekłość procedur lokalizacyjnych inwestycji; – duże koszty opracowania planów zagospodarowania przestrzennego; – zwiększenie kosztów montażu alternatywnych źródeł energii; – niestabilność warunków ekonomiczno-prawnych mająca wpływ na zachowania i wybory mieszkańców

<ul style="list-style-type: none"> – zadbanie o utrzymanie czystości środowiska naturalnego; – zwiększenie efektywności energetycznej budynków wraz ze zwiększeniem wykorzystywania odnawialnych źródeł energii; – remont, modernizacja i budowa infrastruktury sportowo – rekreacyjnej; – polepszenie oświetlenia ulicznego; – budowa ścieżek edukacyjnych 	
--	--

Sfera społeczna	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – wzrastający poziom wyposażenia mieszkań w podstawowe instalacje; – podnoszenie poziomu wykształcenia przez mieszkańców gminy; – świadomość społeczna lokalnego dziedzictwa kulturowego 	<ul style="list-style-type: none"> – niekorzystne zmiany demograficzne w tym starzenie się społeczeństwa (ujemne saldo migracji, ujemny przyrost naturalny, spadek liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym); – występowanie zauważalnych przez mieszkańców problemów społecznych – np. alkoholizm; – zauważalny przez mieszkańców problem z dostępem do opieki medycznej; – niewystarczająca oferta zagospodarowania czasu wolnego dzieci, młodzieży i dorosłych, a także seniorów; – zauważalny przez mieszkańców niedobór udogodnień i dostępnych informacji dotyczących zakładania nowych firm; – zauważalny przez mieszkańców problem z uzyskaniem zatrudnienia na terenie gminy
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – lokalizacja gminy; – rozwój rolnictwa ekologicznego; – rozwój agroturystyki i ekoturystyki; – zapotrzebowanie na wypoczynek w gospodarstwach rolnych; – stworzenie spójnej oferty turystycznej oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okoturystycznego zapewniających dodatkowe dochody dla mieszkańców gminy; – krzewienie kultury regionalnej, tworzenie i promowanie produktów regionalnych; – osiedlanie się na terenie gminy nowych mieszkańców; – poprawa dostępu do opieki medycznej i jakości tych usług; – rozwój opieki długoterminowej i geriatrycznej; – przeprowadzanie działań służących integracji mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> – niekorzystne ogólnopolskie zmiany demograficzne; – zbyt mała różnica między najniższym wynagrodzeniem, a wysokością świadczeń socjalnych; – brak rozwoju małej przedsiębiorczości; – rosnące koszty pracy; – ucieczka ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast; – rosnące koszty życia; – wzrost trudności ze znalezieniem atrakcyjnego zatrudnienia; – wzrost występowania problemów społecznych

Sfera gospodarcza	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - potencjał do rozwoju turystyki dzięki korzystnemu położeniu i wysokim walorom środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> - mała ilość podmiotów gospodarczych; - brak podmiotów gospodarczych o silnej pozycji w regionie; - zauważalny przez mieszkańców niedobór udogodnień dla pokonywania barier w zakładaniu przedsiębiorczości; - trudności w rozwoju małej przedsiębiorczości (handel, usługi); - zauważalne przez mieszkańców trudności ze znalezieniem zatrudnienia na terenie gminy
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość pozyskania funduszy zewnętrznych; - wzrost zapotrzebowania na wypoczynek w gospodarstwach rolnych, - transfer nowych technologii do rolnictwa zmierzających do modernizacji zaplecza technicznego; - stworzenie spójnej oferty turystycznej oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okołoturystycznego; - zwiększenie poziomu inwestowania na terenie gminy; - rozwój agroturystyki i ekoturystyki; - przeprowadzanie akcji promocyjnych gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - brak jednolitej oferty turystycznej na terenie powiatu; - niestabilność warunków ekonomiczno-prawnych dla działalności gospodarczej; - zbyt mała różnica między najniższym wynagrodzeniem, a wysokością świadczeń socjalnych; - rosnące koszty prowadzenia działalności gospodarczej; - ograniczenie dostępu do środków zewnętrznych – dofinansowań; - brak rozwoju małej przedsiębiorczości (handel, usługi)

Infrastruktura techniczna	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - efektywny system gospodarki odpadami; - prowadzenie prac polepszających stan dróg na terenie gminy; - rozwój sieci wodociągowej 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczająca długość sieci kanalizacyjnej oraz niewystarczająca ilość przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczelnych szamb; - niewystarczający poziom izolacyjności części budynków użyteczności publicznej oraz obiektów prywatnych; - niewystarczający poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach indywidualnych; - niewystarczający poziom efektywności energetycznej części budynków indywidualnych; - niedostateczny stan dróg oraz infrastruktury drogowej (chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie); - wciąż słaby dostęp do Internetu na niektórych terenach gminy; - zauważalne przez mieszkańców niedobory w komunikacji zbiorowej
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - racjonalna polityka przestrzenna, tworzenie planów miejscowych na terenach rozwojowych, 	<ul style="list-style-type: none"> - przewlekłość procedur lokalizacyjnych inwestycji,

<ul style="list-style-type: none"> – poprawa dostępności terenów i poprawa systemów komunikacji, – możliwość pozyskania funduszy zewnętrznych; – rozwój infrastruktury wodno – ściekowej; – stworzenie korzystnych warunków do tworzenia farm wiatrowych i innej przyjaznej dla środowiska infrastruktury wytwarzającej energię; – dalsze prowadzenie prac rozbudowujących sieć wodociągową 	<ul style="list-style-type: none"> – duże koszty opracowania planów zagospodarowania przestrzennego, – wzrost kosztów budowy alternatywnych źródeł energii, – zmiany prawa powodujące zmniejszenie opłacalności wykorzystania odnawialnych źródeł energii; – wzrost kosztów przeprowadzania inwestycji w infrastrukturę w wyniku wzrastających cen
--	--

Infrastruktura społeczna, jakość życia mieszkańców	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – funkcjonowanie placówek wychowania przedszkolnego; – funkcjonowanie szkół podstawowych; – funkcjonowanie Ochotniczej Straży Pożarnej zapewniającej bezpieczeństwo mieszkańcom; – wystarczająca ilość miejsc w przedszkolach i punktach przedszkolnych 	<ul style="list-style-type: none"> – niewystarczający system aktywizacji i zagospodarowania wolnego czasu osób starszych, dorosłych oraz młodzieży i dzieci; – niesatysfakcjonujący poziom opieki medycznej; – trudności z dostępem do specjalisty; – zauważalne przez mieszkańców niedobory w komunikacji zbiorowej; – zauważalne przez mieszkańców trudności ze znalezieniem zatrudnienia na terenie gminy
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – możliwość pozyskania funduszy zewnętrznych; – zwiększenie współpracy Gminy Szypliszki z organizacjami pozarządowymi; – przeznaczenie dodatkowych środków finansowych na dofinansowanie inicjatyw organizacji pozarządowych; – poprawa bezpieczeństwa poprzez m.in. poprawę oznakowania poziomego i pionowego oraz stanu dróg i oświetlenia; – krzewienie kultury regionalnej, tworzenie i promowanie produktów regionalnych; – poprawa jakości edukacji; – poprawa oferty kulturalnej; – rozwój oferty medycznej; – doposażenie jednostek OSP; – budowa i modernizacja świetlic wiejskich 	<ul style="list-style-type: none"> – zmiany przepisów prawnych dotyczących polityki finansowej jednostek samorządu terytorialnego; – trudności w pozyskaniu zewnętrznych funduszy; – wzrost kosztów funkcjonowania instytucji kultury i edukacji

9. SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

TABELA 1. PODZIAŁ SPOSOBU ZAGOSPODAROWANIA GRUNTÓW NA TERENIE GMINY	6
TABELA 2. LICZBA OSÓB ZAMELDOWANYCH NA TERENIE GMINY	7
TABELA 3. ZESTAWIENIE ZASOBNOŚCI GLEB NA TERENIE POWIATU SUWALSKIEGO W LATACH 2011-2014.....	15
TABELA 4. ZŁOŻA ZASOBÓW GEOLOGICZNYCH	19
TABELA 5. DROGI GMINNE, CZ. 1	20
TABELA 6. DROGI GMINNE, CZ. 2	22
TABELA 7. WYKAZ POMNIKÓW PRZYRODY ZLOKALIZOWANYCH W GMINIE SZYPLISZKI.....	41
TABELA 8. ZADANIA OCHRONNE, WIGIERSKI PARK NARODOWY	49
TABELA 9. JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH NA TERENIE GMINY SZYPLISZKI.....	53
TABELA 10. OCENA JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD JEZIOR (2014 – 2019) – PH I KLASA ELEMENTÓW FIZYKOCHEMICZNYCH	55
TABELA 11. OCENA JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD JEZIOR (2014 – 2019) – STAN EKOLOGICZNY, CHEMICZNY I OCENA STANU JCWP	55
TABELA 12. JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH PRZEPLYWAJĄCYCH PRZEZ GMINĘ SZYPLISZKI (2014 – 2019) – ELEMENTY FIZYKOCHEMICZNE.....	56
TABELA 13. JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH PRZEPLYWAJĄCYCH PRZEZ GMINĘ SZYPLISZKI (2014 – 2019) – STAN EKOLOGICZNY I CHEMICZNY	57
TABELA 14. STAN JEZIOR (2016 – 2021), CZ. 1	57
TABELA 15. STAN JEZIOR (2016 – 2021), CZ. 2.....	58
TABELA 16. STAN RZEK (2016 – 2021), CZ. 1	58
TABELA 17. STAN RZEK (2016 – 2021), CZ. 2	59
TABELA 18. STAN RZEK, 2022 R.....	59
TABELA 19. CELE ŚRODOWISKOWE - JEZIORA	60
TABELA 20. CELE ŚRODOWISKOWE - RZEKI	60
TABELA 21. STAN WÓD PODZIEMNYCH.....	64
TABELA 22. ZMIANY WARUNKÓW KLIMATYCZNYCH W REGIONIE PÓŁNOCNO-WSCHODNIM DO 2030 R.	71
TABELA 23. ZABYTKI WPISANE DO WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH.....	79
TABELA 24. ZABYTKI WPISANE DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW	85
TABELA 25. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE ZAREJESTROWANE NA TERENIE GMINY.....	86
TABELA 26. MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	88
TABELA 27. STAN LUDNOŚCI ZAMIESZKUJĄCEJ TEREN GMINY SZYPLISZKI W LATACH 2017 – 2022.....	90

TABELA 28. LUDNOŚĆ NA TERENIE GMINY SZYPLISZKI W LATACH 2017 – 2022	92
TABELA 29. RUCH NATURALNY NA TERENIE GMINY SZYPLISZKI W LATACH 2017 – 2022.....	92
TABELA 30. MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE W LATACH 2017 - 2022.....	96
TABELA 31. GRUPY WIEKOWE LUDNOŚCI W LATACH 2017 – 2022.....	100
TABELA 32. ZASOBY MIESZKANIOWE W LATACH 2016 – 2022.....	104
TABELA 33. WYPOSAŻENIE MIESZKAŃ W INSTALACJE TECHNICZNO-SANITARNE W LATACH 2017 – 2022	105
TABELA 34. LICZBA OSÓB PRACUJĄCYCH NA TERENIE GMINY	109
TABELA 35. LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH W LATACH 2017 – 2023.....	111
TABELA 36. GOSPODARSTWA ROLNE OGÓŁEM	113
TABELA 37. POWIERZCHNIA ZASIEWÓW WYBRANYCH UPRAW	113
TABELA 38. POGŁOWIE ZWIERZĄT GOSPODARSKICH	114
TABELA 39. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WPISANE DO REJESTRU REGON WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCIOWYCH W LATACH 2017 – 2022	115
TABELA 40. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WPISANE DO REJESTRU REGON WEDŁUG GRUP RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI PKD 2007	116
TABELA 41. PODMIOTY WEDŁUG KLAS WIELKOŚCI.....	117
TABELA 42. STAN ZAOPATRZENIA W WODĘ.....	121
TABELA 43. SIEĆ KANALIZACYJNA	124
TABELA 44. NIECZYSTOŚCI CIEKŁE I OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW	125
TABELA 45. ODPADY KOMUNALNE	130
TABELA 46. SZKOŁA PODSTAWOWA W SŁOBÓDCE, LICZBA UCZNIÓW	135
TABELA 47. SZKOŁA PODSTAWOWA W KALETNIKU, LICZBA UCZNIÓW	136
TABELA 48. ŚREDNIE WYNIKI Z EGZAMINU ÓSMOKLASISTY SESJA MAJ 2022 (%)	137
TABELA 49. ŚREDNIE WYNIKI Z EGZAMINU ÓSMOKLASISTY SESJA MAJ 2023 (%)	137
TABELA 50. BIBLIOTEKI PUBLICZNE.....	146
TABELA 51. OCHRONA ZDROWIA	148
TABELA 52. LICZBA NIEBIESKICH KART PROWADZONYCH W 2023 ROKU.....	150
TABELA 53. POWODY PRYZNANIA POMOCY SPOŁECZNEJ, 2023 R.	150
TABELA 54. LICZBA OSÓB I GOSPODARSTW DOMOWYCH KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ NA TERENIE GMINY	151
TABELA 55. DOCHODY I WYDATKI GMINY SZYPLISZKI W LATACH 2017 – 2022 (zł)	155
TABELA 56. DOCHODY I WYDATKI WG DZIAŁÓW KLASYFIKACJI BUDŻETOWEJ	155
RYSUNEK 1. POŁOŻENIE GMINY SZYPLISZKI NA TLE POWIATU SUWAŁSKIEGO	4
RYSUNEK 2. LOKALIZACJA W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM	5

RYSUNEK 3. POŁOŻENIE GMINY SZYPLISZKI NA TLE REGIONÓW FIZYCZNOGEOGRAFICZNYCH, CZ. 1	10
RYSUNEK 4. POŁOŻENIE GMINY SZYPLISZKI NA TLE REGIONÓW FIZYCZNOGEOGRAFICZNYCH, CZ. 2	11
RYSUNEK 5. POŁOŻENIE GMINY SZYPLISZKI NA TLE REGIONÓW FIZYCZNOGEOGRAFICZNYCH, CZ. 3	12
RYSUNEK 6. POŁOŻENIE GMINY SZYPLISZKI NA TLE REGIONÓW FIZYCZNOGEOGRAFICZNYCH, CZ. 4	13
RYSUNEK 7. SZLAKI KOMUNIKACYJNE, CZ. 1	32
RYSUNEK 8. SZLAKI KOMUNIKACYJNE, CZ. 2	33
RYSUNEK 9. POŁOŻENIE OBSZARU CHRONIONEGO KRAJOBRAZU NA TERENIE GMINY SZYPLISZKI.	40
RYSUNEK 10. PRZEDMIOT OCHRONY I DZIAŁANIA OCHRONNE	43
RYSUNEK 11. POŁOŻENIE OBSZARU NATURA 2000 „JELENIEWO” NA TLE GMINY SZYPLISZKI	48
RYSUNEK 12. POŁOŻENIE OTULINY WIGIERSKIEGO PARKU NARODOWEGO NA TERENIE GMINY SZYPLISZKI	51
RYSUNEK 13. MAPA ZASOBÓW DYSPOZYCYJNYCH WÓD PODZIEMNYCH W OBSZARACH BILANSOWYCH (STAN NA 31.12.2022 R.)	65
RYSUNEK 14. MAPA RYZYKA POWODZIOWEGO	67
RYSUNEK 15. USŁONECZNIENIE	70
RYSUNEK 16. SUMA OPADÓW	70
RYSUNEK 17. ZAGROŻENIE SUSZĄ ATMOSFERYCZNĄ	73
RYSUNEK 18. ZAGROŻENIE SUSZĄ ROLNICZĄ	74
RYSUNEK 19. ZAGROŻENIE SUSZĄ HYDROLOGICZNĄ	75
RYSUNEK 20. ZAGROŻENIE SUSZĄ HYDROGEOLOGICZNĄ	76
RYSUNEK 21. ŁĄCZNE ZAGROŻENIE SUSZĄ TERENU GMINY SZYPLISZKI	77
RYSUNEK 22. PRZEGLĄDOWA MAPA OSUWISK I OBSZARÓW PREDYSPONOWANYCH DO WYSTĘPOWANIA RUCHÓW MASOWYCH W POWIECIE SUWAŁSKIM (S)	78
RYSUNEK 23. ZABYTKI WPISANE DO REJESTRU ZABYTEKÓW WRAZ Z SEKCJAMI ARCHEOLOGICZNEGO ZDJĘCIA POLSKI, CZ. 1	82
RYSUNEK 24. ZABYTKI WPISANE DO EWIDENCJI ZABYTEKÓW, CZ. 1	84
RYSUNEK 25. INFRASTRUKTURA ENERGETYCZNA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO	134
WYKRES 1. POWIERZCHNIA GMIN W POWIECIE SUWAŁSKIM	8
WYKRES 2. SOŁECTWA I MIEJSCOWOŚCI W GMINACH POWIATU SUWAŁSKIEGO	9
WYKRES 3. ZASOBY WÓD PODZIEMNYCH W WOJEWÓDZTWACH, 2022	64
WYKRES 4. TEMPERATURY POWIETRZA I OPADY ATMOSFERYCZNE W STACJI METEOROLOGICZNEJ W SUWAŁKACH, 2022 R.	69

WYKRES 5. LUDNOŚĆ ZAMIESZKUJĄCA TEREN GMINY WEDŁUG PŁCI, STAN NA 31.XII.	90
WYKRES 6. LICZBA MIESZKAŃCÓW W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO, 2022 R.	91
WYKRES 7. GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO, 2022 R.	91
WYKRES 8. PRZYROST NATURALNY WEDŁUG PŁCI W LATACH 2017 – 2022	93
WYKRES 9. URODZENIA ŻYWE NA 1000 MIESZKAŃCÓW W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO, 2022 R.	94
WYKRES 10. ZGONY NA 1000 MIESZKAŃCÓW W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO, 2022 R.	94
WYKRES 11. PRZYROST NATURALNY NA 1000 MIESZKAŃCÓW W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO, 2022 R.	95
WYKRES 12. WSKAŹNIKI URODZEŃ ŻYWYCH, ZGONÓW ORAZ PRZYROSTU NATURALNEGO NA 1000 MIESZKAŃCÓW GMINY SZYPLISZKI, POWIATU SUWALSKIEGO ORAZ WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO, 2022 R.	96
WYKRES 13. SALDO MIGRACJI OGÓŁEM NA 1000 MIESZKAŃCÓW W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO, 2022 R.	98
WYKRES 14. SALDO MIGRACJI OGÓŁEM NA 1000 MIESZKAŃCÓW GMINY SZYPLISZKI, POWIATU SUWALSKIEGO ORAZ WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO, 2022 R.	98
WYKRES 15. UDZIAŁ LUDNOŚCI WG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU W % LUDNOŚCI OGÓŁEM (2017 – 2022)	101
WYKRES 16. STRUKTURA LUDNOŚCI W PODZIALE NA GŁÓWNE GRUPY WIEKOWE W GMINIE SZYPLISZKI, POWIECIE SUWALSKIM I WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM (%), 2022 R.	101
WYKRES 17. LUDNOŚĆ W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM W GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO (%), 2022 R.	102
WYKRES 18. LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM W GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO (%), 2022 R.	102
WYKRES 19. LUDNOŚĆ W WIEKU POPRODUKCYJNYM W GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO (%), 2022 R.	103
WYKRES 20. LICZBA MIESZKAŃ OGÓŁEM W LATACH 2017 – 2022	105
WYKRES 21. MIESZKANIA WYPOSAŻONE W INSTALACJE - W % OGÓŁU MIESZKAŃ, 2022 R.	106
WYKRES 22. WYPOSAŻENIE SANITARNE MIESZKAŃ W GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO – WODOCIĄG I USTĘP SPŁUKIWANY	107
WYKRES 23. WYPOSAŻENIE SANITARNE MIESZKAŃ W GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO – CENTRALNE OGRZEWANIA, ŁAZIENKA I GAZ SIECIOWY.....	107
WYKRES 24. WYPOSAŻENIE SANITARNE MIESZKAŃ NA TERENIE GMINY SZYPLISZKI, POWIATU SUWALSKIEGO ORAZ WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO.....	108

WYKRES 25. WYPOSAŻENIE SANITARNE MIESZKAŃ NA TERENIE GMINY SZYPLISZKI ORAZ WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO (OBSZAR WIEJSKI)	108
WYKRES 26. WSKAŹNIK PRACUJĄCYCH NA 1000 MIESZKAŃCÓW NA TERENIE GMINY SZYPLISZKI, POWIATU SUWAŁSKIEGO I WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO, 2021 R.	110
WYKRES 27. LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH NA TERENIE GMINY W LATACH 2017 – 2022.....	111
WYKRES 28. UDZIAŁ BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH W LICZBIE LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM WEDŁUG PŁCI W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SUWAŁSKIEGO (%), 2022 R.	112
WYKRES 29. STRUKTURA GOSPODARSTW W GMINIE SZYPLISZKI, POWIECIE SUWAŁSKIM I WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM	115
WYKRES 30. PODMIOTY WEDŁUG GRUP RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI PKD 2007 W LATACH 2017 – 2022	117
WYKRES 31. PODMIOTY WPISANE DO REJESTRU REGON NA 10 TYS. LUDNOŚCI W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SUWAŁSKIEGO, 2022 R.	118
WYKRES 32. PODMIOTY WPISANE DO REJESTRU REGON NA 10 TYS. LUDNOŚCI NA TERENIE GMINY SZYPLISZKI, POWIATU SUWAŁSKIEGO I WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO, 2022 R.....	118
WYKRES 33. ODSETEK OGÓŁU LUDNOŚCI GMINY KORZYSTAJĄCY Z SIECI WODOCIĄGOWEJ I KANALIZACYJNEJ I GAZOWEJ W LATACH 2017 – 2022 (%).....	123
WYKRES 34. KORZYSTAJĄCY Z WODOCIĄGU W % OGÓŁU LUDNOŚCI W GMINACH LEŻĄCYCH NA TERENIE POWIATU SUWAŁSKIEGO (%).....	123
WYKRES 35. KORZYSTAJĄCY Z KANALIZACJI W % OGÓŁU LUDNOŚCI W GMINACH LEŻĄCYCH NA TERENIE POWIATU SUWAŁSKIEGO (%).....	124
WYKRES 36. ODSETEK OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z SIECI WODOCIĄGOWEJ NA TERENIE GMINY SZYPLISZKI, POWIATU SUWAŁSKIEGO I WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO OGÓŁEM (%)	127
WYKRES 37. ODSETEK OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z SIECI KANALIZACYJNEJ NA TERENIE GMINY SZYPLISZKI, POWIATU SUWAŁSKIEGO I WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO OGÓŁEM (%)	128
WYKRES 38. ODSETEK OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z SIECI GAZOWEJ NA TERENIE GMINY SZYPLISZKI, POWIATU SUWAŁSKIEGO I WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO.....	128
WYKRES 39. ODSETEK OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z INSTALACJI NA TERENIE GMINY SZYPLISZKI WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO (OBSZAR WIEJSKI), 2022 R.....	129
WYKRES 40. WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI NETTO W GMINIE SZYPLISZKI, POWIECIE SUWAŁSKIM ORAZ W WOJ. PODLASKIM (SZKOŁY PODSTAWOWE).....	138
WYKRES 41. DZIECI W PRZEDSZKOLACH I INNYCH FORMACH WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO NA 1 TYS. DZIECI W WIEKU 3-5 LAT W GMINIE SZYPLISZKI, POWIECIE SUWAŁSKIM ORAZ WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM.....	139
WYKRES 42. LICZBA CZYTELNIKÓW W CIĄGU ROKU (2017 – 2022)	147

WYKRES 43. LUDNOŚĆ NA 1 PLACÓWKĘ BIBLIOTECZNĄ W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO, 2022 R.....	147
WYKRES 44. LUDNOŚĆ NA 1 PLACÓWKĘ BIBLIOTECZNĄ W GMINIE SZYPLISZKI, POWIECIE SUWALSKIM ORAZ WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM (2017 – 2022).....	148
WYKRES 45. LICZBA PORAD ZDROWOTNYCH UDZIELONYCH NA TERENIE GMINY	149
WYKRES 46. BENEFICJENCI ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ NA 10 TYS. LUDNOŚCI W GMINACH LEŻĄCYCH NA TERENIE POWIATU SUWALSKIEGO	152
WYKRES 47. BENEFICJENCI ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ NA 10 TYS. LUDNOŚCI W GMINIE SZYPLISZKI, POWIECIE SUWALSKIM ORAZ WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM	153
WYKRES 48. PŁEĆ ANKIETOWANYCH	159
WYKRES 49. WIEK ANKIETOWANYCH	160
WYKRES 50. STATUS ZAWODOWY RESPONDENTÓW	160
WYKRES 51. SPOŁECZEŃSTWO - OCENA.....	162
WYKRES 52. OCENA WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA – GOSPODARKA.....	163
WYKRES 53. OCENA WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA GMINY – ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ	165
WYKRES 54. OCENA WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA GMINY – INFRASTRUKTURA TECHNICZNA ..	166
WYKRES 55. OCENA WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA GMINY – TURYSTYKA I REKREACJA.....	168
WYKRES 56. OCENA WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA GMINY – KULTURA	169
WYKRES 57. OCENA WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA GMINY – EDUKACJA	170